XIV. évfolyam 4. szám

HATÁRRENDÉSZETI

TANULMÁNYOK

2017/4. SZÁM

B U D A P E S T

- 2017 -

A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG

HATÁRRENDÉSZETI TAGOZAT
TUDOMÁNYOS, SZAKMAI KIADVÁNYA

Szerkesztő bizottság:
Dr. Gaál Gyula, Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina, Dr. Gubicza József,
Prof. Dr. Fórizs Sándor, Dr. habil. Varga János, dr. jur. Vas Gizella,
Dr. Horpácsi Ferenc

Szakmai lektor:
Prof. Dr. Fórizs Sándor

Szerkesztette:
Oláh Norbertné

A megjelent publikációk szerzői vélemények, melyek nem feltétlenül esnek egybe a szerkesztő bizottság megközelítésével.

Felelős kiadó:
Dr. Varga János ny. határőr ezredes
Magyar Rendészettudományi Társaság
Határrendészeti Tagozat Elnöke

HU ISSN 2061-3997 (Online)

Tartalom

Molnár Henriett-Balla József: A határrendészeti továbbképzés helyzetértékelése 4

Kui László: Technikai lehetőségek a magyar-szerb viszonylat határőrizetében 28

Teke András: Atipikus (teoretikus) SWOT-analízis kísérlet a jelenkori, az Európába irányuló migráció kezelése kapcsán 38

Éberhardt Gábor: Az interkulturális jellemzők megjelenése a rendészeti feladatokban 68

Kovács István: Magyarország határain átnyúló szervezett bűnözés és prostitúciós bűncselekmények a schengeni térségben, különös tekintettel a SOCTA és EUROSTAT étékelésére 82

Jószai János: Magyar határrendész Türkmenisztánban 162

Molnár Henrietta – Balla József

A határrendészeti továbbképzés helyzetértékelése

Magyarország, a schengeni térség keleti, szárazföldi határain rendkívül felelősségteljes feladatot lát el a teljes schengeni térség nevében. A külső határokon végzett szigorú ellenőrzés mellett kiemelt jelentőséggel bírnak a belső térségben vagy mélységben végrehajtott ellenőrzések. Ezen intézkedések arra hivatottak, hogy biztosítsák azon személyek eljárás alá vonását, akik a szigorú határellenőrzés ellenére – bármely tagállam schengeni külső határán – mégis bejutnak a tagállamok területére, illetve csökkentsék a schengeni országok között megszüntetett határellenőrzésből adódó biztonsági kockázatokat.[1]

A feladat végrehajtása felkészült és naprakész szakmai ismeretekkel rendelkező állományt igényel. A határrendészeti szolgálati ággal szemben támasztott követelményeknek való megfelelés igénye szükségessé teszi mind a tiszthelyettes, mind a tisztképzés aktuális, általános érvényű tendenciák iránti érzékenységét és a változó helyzetekhez igazodó reagáló képességét.[2] A szakmai tudás értékének megőrzése, a tudás avulásának megakadályozása, a tudás folyamatos aktualizálása érdekében fogalmazta meg már 2000-ben az Európai Közösségek Bizottsága a „MEMORANDUMOT" az egész életen át tartó tanulásról, majd 2001-ben pedig az egész életen át tartó tanulás európai térségének valóra váltásának szakpolitikai elveit. *„Az egész életen át tartó tanulás immáron nem csupán az oktatás és képzés egyik aspektusa. Irányító elvvé kell válnia a tanulás teljes folyamatában mind az oktatási feladatok ellátása, mind az oktatásban való részvétel tekintetében. Az elkövetkezendő évtizedben ezt a szemléletet kell a gyakorlatban megvalósítani."*[3] Mindkét dokumentum a folyamatos önképzés és továbbképzés felértékelődését erősítette meg, amely tényezők, természetesen hatással vannak a rendvédelem/rendészet területén dolgozó hivatásos szolgálatot teljesítő állományra is. Ezen tanulási „igény" és „szükséglet", amely alapjait adja annak, hogy az elvégzett munka minősége a képesség szintet biztosítsa, elvezetett az egységes közszolgálati életpálya modellhez igazodó továbbképzési struktúra kialakításához, működtetéséhez.

---

[1] Vas Gizella: A határrendészeti tevékenység a schengeni elvekre épülő európai modellben, Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: A modernkori magyar határrendészet száztíz éve, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013.; - p. 149-160.

[2] Balla József: A régi-új Határrendészeti Tanszéki Tanácsadó Testület, mint a megrendelői igények meghatározásának és támogatásának fóruma, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 1. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 67.

[3] MEMORANDUM az egész életen át tartó tanulásról, Brüsszel, 2000. október 30. SEC (2000) 1832, - p. 3.
Letöltés helye: www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/egesz-eleten-at-tarto/memorandum-tanulas, 2017. augusztus 10.

A továbbképzési rendszernek mindenképpen kettős funkcióval kell bírnia. Egyrészt hozzá kell járulnia a nagyobb számban jellemző, úgynevezett horizontális szakmai mobilitáshoz – azonos szintű, de más szolgálati ághoz, szakszolgálathoz, vagy szolgálathoz tartozó beosztás ellátásához szükséges ismeretek megszerzése (esetenként adott szakterületen belüli speciális ismeret elsajátítása[4]), másrészt a magasabb beosztásba történő előmenetel feltételeihez szükség van a vertikális szakmai mobilitásra – a magasabb tiszthelyettesi, vagy tiszti beosztások, illetve a vezetői beosztások ellátásához szükséges ismeretek elsajátítása –. Ezen elméleti továbbképzési modell megfogalmazásánál és gyakorlati érvényesülési lehetőségénél mindenképpen figyelembe kell venni azt, hogy jelenleg, a rendőrségen belül a szolgálati ágak, szolgálatok és szakszolgálatok közötti mozgás nem kötött átképző/továbbképző tanfolyamhoz. Ezen átképzés mindenképpen indokolt lenne mind a tiszthelyettesi, mind a tiszti állománykategóriánál, hiszen minden szakterület speciális ismereteket igényel, amelyekkel mind elméletben, mind gyakorlatban – legalább jártasság szintjén, de természetesen csak a végrehajtói beosztásokban, mert a szakirányítói munkakörökben a képesség szintje az elvárható és szükséges szint – rendelkeznie kell annak a hivatásosnak, aki szeretné az adott beosztást betölteni.[5] A határrendészeti szolgálati ágnál maradva, például az útlevélkezelői munkakör ellátása az egyik legösszetettebb, és legsokoldalúbb ismeretek meglétét igényli, ahol önállóan és azonnali döntéseket kell hozni. Ehhez többek között, mind az okmányismeretből, a közokirat hamisítások hamisítási jegyeiről, a vízumismeretből, a beutazási és tartózkodási feltételek ismeretéből, a határrendészeti szakrendszerek alkalmazásáról, a technikai eszközök működtetéséről és vizsgálati lehetőségeiről, a közúti közlekedés szabályairól, a szabálysértési és büntető eljárásokról naprakész és képesség szintű ismeretekkel kell rendelkezni. Ez azt feltételezi, hogy az útlevélkezelői feladat ellátására nem lesz egyből alkalmas az a hivatásos, aki nem a határrendészeti szakirányon végzett a középfokú, tiszthelyettesi képzés során. De hasonló a helyzet például, ha egy főhatárrendész beosztásban szolgálatot teljesítő hivatásos szeretne bűnügyi technikussá válni. Ugyan így kell gondolkodni a tiszti állománykategóriánál is. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, különböző szakirányokon folytat képzést, amely a rendőrség megrendelői igényeit elégíti ki abból a szempontból is, hogy az egyes szakirányok más-más tantárgyi összetétellel és szakmai tartalommal bírnak, figyelemmel az adott szakirány speciális szakmai ismereteire. Ebből adódóan, a végzést követően, a végzett hallgató a saját

[4] Például az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Idegenrendészeti Osztály kiemelt kőreferense az adott főosztály Dokumentációs Osztályán szeretné hivatásos szolgálatát folytatni, amelyhez szükséges a speciális okmányismeret megszerzése.

[5] Egyes rendőrségek, Németországban hat tartományban is, megszüntették a tiszthelyettesi állománykategóriát, csak tiszti és főtiszti hivatásos állománnyal rendelkeznek. Egy ilyen rendszer felkészítési és továbbképzési problémáit mutatja be publikációjában Fórizs Sándor: Az alsó-szászországi rendőrtisztképzés, Magyar Rendészet, XIV. évfolyam, 2014/3. szám, ISSN 1586-2895, - p. 121-134.

szakiránya szerinti felkészítéssel rendelkezik és a kapcsolódó beosztások ellátására válik alkalmassá. Egy határrendészeti szakirányon végzett hallgató nem rendelkezik azon ismeretek teljes „tárházával", amely képessé tenné őt egy bűnügyi nyomozó szakirány elvégzéséhez kötött beosztás ellátására. Hasonló a helyzet fordított esetben is.[6] Ezt a specializációt nem tudja biztosítani az, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létrejöttét követően, bevezetésre került az egyetemi közös ismeretanyagot felölelő modul és a belügyi alapismereti modul oktatása, amelyek a tananyagban majdnem egy félévre elegendő tanóraszám bővülést eredményeztek.[7] *„A rendőrség alsóbb szervezeteinél folyó munkavégzés során egyre nagyobb szükség van szakmai-vezetési feladatok ellátására képes, magas szintű általános és szakmai műveltséggel rendelkező, elsősorban vezetői kompetenciákat birtokló beosztott vezetői állományra. Mindezek teljesítéséhez a rendészeti alapképzés szakmai tartalmának átalakításával a vezetői profilú tisztképzés bevezetése volt szükséges."*[8]

A továbbképzéseknek egyaránt biztosítaniuk kell a formális[9] vagy informális[10] – részben non-formális,[11] a munkaerő-piac egészén elismert alap-, közép-, vagy felsőfokú végzettséget nyújtó – iskolarendszeren kívüli képzéseket, avagy csak az adott beosztáshoz, munkakörhöz kötődő felnőttoktatási jellegű továbbképzéseket. Meg kell felelniük a szakmai munkavégzés, a szolgálatellátás során keletkező képzési igényeknek, valamint a társadalombiztosítási nyugellátási szabályok változása miatt megnövekvő, meghosszabbodó életpálya miatti esetleges átképzési igényeknek is.

A XXI. század kihívásainak csak a felkészült, tudományos támogatottságú szervezetek tudnak megfelelni. A jó szakmai gyakorlat nem alakulhat ki a tudományos kutatás által megszerzett tudás nélkül.[12]

---

[6] Varga János: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésére való felkészítés a rendészeti tisztképzésben, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2015, XII. évfolyam 1. különszám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 4-12.

[7] Kovács Gábor: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, mint a közszolgálati képzés bázisa; a jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások, Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII. kötet, Pécs, 2012., - p. 371-378.

[8] Kovács Gábor: Nemzeti Közszolgálati Egyetemen az alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII. kötet, Pécs, 2016., - p. 260.

[9] Formális tanulás: A formális tanulás, oktatási és képzési alapintézményekben szervezett,- strukturált módon valósul meg, és elismert bizonyítvány, oklevél megszerzésével zárul.

[10] Informális tanulás: a mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben, az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulási tevékenység, és lehetséges, hogy maguk az érintettek sem ismerik fel tudásuk és készségeik gyarapodását.

[11] Nem-formális tanulás: Tervszerű, de nem kifejezetten tanulási célzatú, de jelentős tanulási elemet tartalmazó tevékenység keretében végzett tanulás. A nem formális tanulás az alapoktatási és képzési feladatokat ellátó rendszerek mellett zajlik, és általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal. A nem formális tanulás lehetséges szinterei: munkahely, civil és társadalmi szervezetek vagy a formális oktatási rendszerekben folyó tanulás kiegészítése céljából létrehozott képzőintézmények.

[12] Németh József: Rendőrségi kutatások az EU Horizont 2020 pályázatok tükrében, In: Boda József, Felkai László, Patyi András (szerk.) Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére = Liber amicorum in honorem Friderici Janza septuagenarii, Budapest: Dialóg Campus Kiadó; Nordex Kft., 2017., - p. 407-416.
Németh József: A Rendőrség Tudományos Tanácsának jelene és tevékenységének jövőbeli lehetséges irányai, A toll sokszor erősebb, mint a kard, Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére, NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2016., - p. 166-173.

Mit jelent valójában a továbbképzés és milyen tartalommal bír? A hivatásos állomány feladatai ellátásához, tudása és személyisége, kompetenciái fejlesztéséhez, illetve szinten tartásához szükséges olyan iskolarendszeren kívüli felkészítés, amely a meghatározott rendészeti oktatási intézményben/intézményekben, a rendvédelmi szerv központi, területi, vagy helyi szervezeti egységénél az állományilletékes parancsnok által jóváhagyott éves kiképzési és továbbképzési terv szerint kerül végrehajtásra. Kérdésként merülhet fel, hogy miben különbözik ettől az átképzés, mivel az előzőekben ez is kifejtésre került? Az átképzés a hivatásos állomány azon nem rendészeti szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező tagjainak iskolarendszeren kívüli képzése, akik az alapképzettségük mellett nem rendelkeznek az adott rendvédelmi szerv jellegének megfelelő rendészeti ismeretekkel.

Magyarország számára 2007. december 21-én jött el az a pillanat, amely időpont mérföldkövet jelentett a határellenőrzés végrehajtásának módosulásában, ugyanis ekkor lett több kelet-közép-európai országgal a schengeni térség[13] teljes jogú tagja, és szárazföldi schengeni belső határain megszűnt a határellenőrzés. A légi határellenőrzésnél, a belső légi járatok határforgalom-ellenőrzésének megszüntetésére 2008. március 31-én került sor. A schengeni belső határokon a határellenőrzés megszűnésével egy olyan biztonsági deficit keletkezett, amely az egyes államok belső biztonságát is veszélyeztetheti, ezért hatékony, kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedéseket kell foganatosítani.[14] Annak érdekében, hogy a végrehajtó állomány helyzeti tudatossága és reagálási képessége folyamatosan biztosítsa a schengeni térség biztonságát, nélkülözhetetlen egy jól működő képzési és továbbképzési rendszer megléte.[15] [16] A határrendészeti továbbképzés alapját jelenleg a Határrendészeti Oktatóbázis (a továbbiakban: HOB) biztosítja, amely 2015-ben kezdte meg működését. A határrendészeti továbbképzés „létszükségletének” megértéséhez hozzáadott értéket képvisel a múltbéli folyamat megismerése is, amely napjainkban már feledésbe merült, illetve az aktív hivatásos állomány, döntő többsége előtt nem is ismert.

A határőrség, a rendszerváltástól a rendőrségi integrációjáig „hosszú utat járt be”, amelyek jelentős változásokat, módosulásokat eredményeztek feladatrendszerében és ezzel együtt az

[13] A Tanács Határozata (2007. december 6.) a schengeni vívmányok rendelkezéseinek a Cseh Köztársaságban, az Észt Köztársaságban, a Lett Köztársaságban, a Litván Köztársaságban, a Magyar Köztársaságban, a Máltai Köztársaságban, a Lengyel Köztársaságban, a Szlovén Köztársaságban és a Szlovák Köztársaságban történő teljes körű alkalmazásáról (2007/801/EK).
Letöltés helye: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:323:0034:0039:HU:PDF
2017. augusztus 10.

[14] Kovács Gábor: A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen” után. Magyar Rendészet 8. (1-2.) 2008., - p. 131-144.

[15] A határőrizeti rendszer működtetésével összefüggésben a technikai eszközök alkalmazásához kapcsolódó képzés és továbbképzés szerepét Kui László is hangsúlyozta „A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete” című tanulmányában.

[16] Varga János: Biztonsági kihívások — képzési reakciók, Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. Pécs, 2013., - p. 87- 92.

állomány ismereteinek bővülési igényének területén is. A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány, hatást gyakorló körülmény:

- a 3141/1989. és a 2046/1989. (HT 17.) MT határozat a Magyar Köztársaság államhatáráról, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól szóló törvényjavaslat alapelveiről rendelkezett, mely többek között előírta, hogy 1990. és 1995. között fokozatosan ki kell vonni a sorozott állományt a határőrség szervezetéből, és meg kell teremteni a hivatásos határőrizet rendszerét;
- 1992. és 1995. között az átmeneti helyzet megkövetelte kisebb-nagyobb létszámmal folyó 10 hónapos,- valamint ciklusos rendszerű iskolarendszeren kívüli alapképzés teljesítését is a Körmendi Határőr Kiképző és Továbbképző Intézetben (a továbbiakban: KHKTI);
- 1998-ban megszületett a Nemzeti Program az Európai Unióhoz történő csatlakozásra, mely nem csak a fő jogharmonizációs és intézményfejlesztési feladatokat határozta meg, hanem a tárgyalási fejezetek tárgyalásvezetőit és a tárgyalási célkitűzéseket is. A határőrség, illetve a határőrizet szempontjából a legfontosabb állásfoglalás az volt, hogy a határrendészetnek maradéktalanul meg kell felelni az Európai Unió elvárásoknak;
- 1998. április 29-én befejeződött a határőrség teljes hivatásos szervezetre történő áttérése, a szervezettől eltávozott az utolsó sorozott állományú határőr is. A hivatásos létszámfeltöltési igények mihamarabbi kielégítése érdekében, létrehozták a Balassi Bálint Határrendész Képző Szakközépiskolát (a továbbiakban: BBHKSZ);
- 2004. május 01-én Magyarország az Európai Unió és a schengeni térség – de nem teljes jogú – tagjává vált;
- 2007. november 15-én az Európai Parlament jóváhagyta Magyarország és nyolc másik állam csatlakozását a schengeni övezethez;
- 2007. december 21-től Magyarország a schengeni térség teljes jogú tagjává vált – szárazföldi határok vonatkozásában – és a magyar–osztrák, a magyar–szlovén és a magyar–szlovák határon megszűnt határellenőrzés;
- 2008. január 01-én a határőrség szervezete megszűnt és integrálódott/beintegrálódott a rendőrségbe.[17]

A legmeghatározóbb és legnagyobb kapacitási igénnyel bíró feladat volt a hivatásos határőrizeti rendszer létrehozása, amely miatt a képzési kapacitást szinte 85%-ban az alapképzési igények kielégítése kötötte le. A fennmaradó 15%-ot a hivatásos határőrizetre, az

[17] Ritecz György: Határőrizet a rendszerváltástól napjainkig, In: Őrzők, vigyázzatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvadászok a középkortól napjainkig, Szerk.: Pósán László, Veszprémy László, Boda József, János Isaszegi János, Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017., - p. 642–673.

új rendszerű szolgálati csoportokra, ezek szolgálatának megszervezésére, a határrendészetre vonatkozó új jogi normák, továbbá bizonyos intézkedéstaktikai jellegű felkészítések, továbbképzések adták. A képző intézmények alapító okirataiban – függetlenül attól, hogy a határőrségi, később belügyminisztériumi intézményről volt szó – az alapképzésen túl minden esetben szerepelt a továbbképzési igények kielégítése is, mivel a közép- és a felsőfokú intézményekben csak korlátozott mértékben/kapacitással került sor azokra.

1. Határrendészeti továbbképzés a határőrség kötelékében

A továbbképzést (módszertani jellegű felkészítést) végző határőr intézmények között külön meg kell említeni a Soproni Oktatási Központot (a továbbiakban: SOK), amelynek a rendeletetése szinte kizárólagosan ezen feladat végrehajtása volt. A SOK[18] „működési ideje" egybeesett Magyarország teljes jogú schengeni tagsága előtti időszakával, amelyből adódóan továbbképzései tartalma szinte teljes egészében ennek elősegítésére irányult, a határőr hivatásos állomány ilyen jellegű felkészítésén keresztül. Ennek az intézménynek lényegében az volt a rendeltetése, hogy szervezze, és részben maga végezze a határőrség különféle szakterületén dolgozó, hivatásos állomány országos hatókörű továbbképzéseit. Ennek igazolására álljon itt egy összesítés, amely jól érzékelteti a továbbképzéseken résztvevők széles körét, nagy számát és a képzések tartalmát is.

Soproni Oktatási Központ által megvalósított továbbképzések[19]				
Ssz.	Tovább/átképzés megnevezése	Létszám (fő)	*Összlétszám (fő)*	Ideje (év)
	Schengen Alapból finanszírozott belső képzések		**3804**	
1.	A bevetési állomány felkészítése a mélységi rendészeti feladatok ellátására	60 60 60	*180*	2005. 2006. 2007.
2.	A határrendészeti kirendeltségek hatósági helyetteseinek felkészítése	80 80 80	*240*	2005. 2006. 2007.
3.	Emeltszintű gépjármű-vezetői tanfolyam	60 40 40	*140*	2005. 2006. 2007.
4.	A kirendeltség vezetők és helyettesek felkészítése a speciális belső és külső határos feladatok ellátására	140 140	*280*	2006. 2007.

[18] A Kormányzati létszámcsökkentésről szóló 1106/2003. (X.31) Kormányhatározat végrehajtására, a SOK megszüntetésével kapcsolatban hozott belügyminiszteri döntés alapján, 2004. szeptember 01-ei hatállyal, a 20/2004. (06.21) számú parancsával a Határőrség Országos Parancsnoka létrehozta (a Határőrség Országos Parancsnokság központi irányítású, területi jogállású háttérintézmények állományában) a SOK-ot.

[19] dr. univ. Beregnyei József ny. hőr. dandártábornok adatai alapján

5.	A határőr kirendeltségek speciális beosztású személyeinek felkészítése	210 210	*420*	2006. 2007.
6.	Az idegenrendészeti központok és fogdák állományának felkészítése	60 60	*120*	2006. 2007.
7.	Az ügyeleti- és az informatikai szolgálatok felkészítése a SIS-re	150 150	*300*	2006. 2007.
8.	A rendészeti szakterület vezető állományának felkészítése	180 180	*360*	2006. 2007.
9.	A gazdasági szervek vezetői állományának felkészítése	150 150	*300*	2006. 2007.
10.	Szolgálati csoport (részleg) vezetők felkészítése	150 150	*300*	2006. 2007.
11.	Gépjármű azonosító szaktanfolyam	40 100 40	*180*	2005. 2006. 2007.
12.	Idegenrendészeti és szabálysértési kiemelt főreferensek és kiemelt főelőadók képzése	40 40	*80*	2006. 2007.
13.	Rendészeti taktikai felkészítés	70 160 100	*330*	2005. 2006. 2007.
14.	Bűnügyi-hírszerző feladatokat ellátó állomány szakmai továbbképzése	44 80	*124*	2005. 2006.
15.	A belsőhatáros bűnügyi és felderítő szolgálatok felkészítése nemzetközi bűnügyi együttműködési feladatok végrehajtására	90	*90*	2006.
16.	Okmányvizsgálói felkészítés	100 160 100	*360*	2005. 2006. 2007.
	Sajáterős, egyéb képzések		**416**	
1.	Okmányszakértői továbbképzés	32	*32*	2006.
2.	Minősített adat védelméről szóló új jogszabály feldolgozása	44	*44*	2006.
3.	Humán vezetők szakemberek továbbképzése	39	*39*	2006.
4.	Közúti közlekedési tv. módosításából következő fea. végrehajtására felkészítés	33	*33*	2006.
5.	Hatósági jogalkalmazásra felkészítés	20	*20*	2006.
6.	Robbantási tanfolyam	20	*20*	2005.
7.	Gazdasági vezetők éves továbbképzése	29	*29*	2005.
8.	Alapfokú nyelvvizsgára felkészítő tanfolyam (angol)	80	*80*	2005.
9.	ECDL vizsgára felkészítő tanfolyam	90	*90*	2005.
10.	Egyszerűsített alapszintű gépjármű-vezetéstechnikai tanfolyam	29	*29*	2006.

A létszámadatok vizsgálatából megállapítható, hogy három év alatt 4220 fő továbbképzése valósult meg. *„Határőrség létszáma 2007. december 31-i, a megszüntetés előtt 11 622 fő volt,*

ebből 7 013 fő látott el határrendészeti (határforgalom ellenőrzési és határőrizeti), 468 bűnügyi és felderítő, 679 idegenrendészeti szolgálatot, 1 688 hajtott végre a bevetési egységek kötelékében mobil ellenőrzési feladatokat, és 1 774 dolgozott vezetési, humán, gazdasági szerveknél, illetve oktatási és háttérintézményekben."[20] Ha a teljes határőrségi létszámra vetítjük a továbbképzettek számát, akkor megállapítható, hogy három év alatt az állomány 36%-a vett részt szakmai továbbképzésen. Ha határőrségi összlétszámból csak az 1 774 főt vesszük ki, akik vezetési, humán, gazdasági szerveknél, illetve oktatási és háttérintézményekben tevékenykedtek, akkor a továbbképzettek aránya 43%-os. Természetesen ezen százalékos arányok csak tájékoztató jellegűek, mivel a pontos arányok tudományos igényességű meghatározásához tovább kellene bontani a hivatásos és közalkalmazotti létszámot, valamint a képzések célszemélyeinek létszámbeli adataihoz kellene az arányt megállapítani. A cél a számítással mindösszesen az, hogy érezzük a továbbképzésben részt vettek számát, és összlétszámhoz viszonyított arányát, amely elismerésre méltó.

A felkészítések döntő többsége helyileg a SOK-ban zajlott, ugyanakkor többször előfordult, hogy az érintett határőr igazgatóság, az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola, vagy a Nemzetközi Oktatási Központ volt a képzés helyszíne. A határőr tisztek továbbképzésébe – jelentősen alacsonyabb számban – a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar jogelődje a Rendőrtiszti Főiskola is szerepet vállalt. A legjelentősebb továbbképzés a 2006/2007. tanévben zajlott, amelynek keretében a határőrség állományából 2505 fő vett részt a Schengeni Közös Kézikönyvet és a Schengeni Határellenőrzési Kódexet feldolgozó egy hetes képzésen.[21] Részt vett a határőrség teljes tiszti állománya osztályvezető szintig bezáróan, a rendészeti szakközépiskolák és a felsőoktatási intézmények kijelölt oktatói állománya, a szolgálati csoport,- és részlegvezetők, valamint a helyettesítésükre kijelölt személyek. A továbbképzés szervezését a Határőrség Országos Parancsnokságának Képzési Osztálya, az oktatást az általa felkért előadók végezték. A Rendőrtiszti Főiskola Határrendészeti Tanszéke felügyeleti, ellenőrzési és szervezési részfeladatokat látott el ezzel kapcsolatban.

2. Határrendészeti továbbképzés a rendőrség kötelékében

[20] Nagy György: Határőrség 1957–2007, Rendvédelem-történeti Füzetek, HU ISSN 1216-6774, 2010., XVIII. évf. 21. sz., - p. 62.
[21] Varga János: Határrendészeti vezetők felkészítése rendészeti környezetben, Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: A modernkori magyar határrendészet száztíz éve, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013.; - p. 275-289

A határrendészeti szakmai stratégia[22] (a továbbiakban: Stratégia) gyengeségként fogalmazza meg a távozó szakemberek lassú hiánypótlását, illetve veszélyeztető tényezőként tartja számon a pályaelhagyók magas számát. A szakmai megfelelőség biztosítása érdekében célként fogalmazódott meg az állandó és stabil létszám biztosítása a határellenőrzés végrehajtása érdekében. Ennek indoka kettős: egyrészről a kiképzett állományt meg kell tartani, másrészről a továbbképzési rendszerrel biztosítani kell a naprakész szakmai tudás szinten tartását, fejlesztését. A Stratégia a szakmai megfelelőség biztosítása érdekében meghatározza, hogy egyfajta szakmai (határrendészeti) stratégia is szükséges, amelynek ki kell terjednie az alap- és felsőfokú iskolarendszerű képzéseken kívül a továbbképzésekre is, valamint biztosítani kell az egyes képzési formák egymásra épülését, on-line és távoktatási képzési rendszer kialakítását, az idegen nyelvi képzés erősítését.

A képzési szakmaiságot hivatott szolgálni – a Stratégiára épülve – a határrendészeti szolgálati ág szakmai képzési és karrierrendszerének koncepciója[23] (a továbbiakban: Koncepció), amely a szükséges határrendészeti létszámra és a képzésre vonatkozóan többek között az alábbi megfogalmazásokat tartalmazza: *„A szükséges létszám megállapítását a feladatokhoz igazítva, folyamatos kockázatelemzés és értékelés alapján kell meghatározni….A határrendészeti állomány alkalmazásának kettős kritériumrendszernek kell megfelelnie. Egyrészről egy megfelelően szabályozott kiválasztási eljárás alapján kell az állomány új tagját felvenni, másrészről egy olyan képzési rendszert kell számára kialakítani, amely biztosítja a hosszú távú határellenőrzésben való alkalmazását és egyben lehetővé teszi egy kialakított karrierrendszeren belüli mozgását.”* [24]

A Koncepció egy egységes egészet alkotott és az alábbi, kötelezően végrehajtandó feladatokat határozza meg:

- a szakmai tovább-, speciális és átképzési programigények folyamatos felmérése, tartalmának meghatározása;
- a határrendészeti szakmai vezetői továbbképzési igények megfogalmazása;
- az európai uniós és egyéb nemzetközi intézmények által támogatott képzési lehetőségek maximális kihasználása;
- a jelenleg nem szabályozott képzési tervek készítése és kiadása;
- a képzők képzése, képzők fórumrendszerének kialakítása;

[22] Az országos rendőrfőkapitány által a 29000/28714-9/2011.Ált. számon, 2011. október 27-én jóváhagyott *„Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012-2017)”*
Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály

[23] Az országos rendőrfőkapitány által, a 29000/11206-8/2013.Ált. számon, 2013. május 9-én jóváhagyott *„Koncepció az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szolgálati ág szakmai képzési és karrierrendszerére”*
Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály

[24] U.a.: - p. 2.

- a speciális képzettséggel rendelkezők országos adatbankjának létrehozása, gondozása, megosztása;
- az idegen nyelvi képzés erősítése;
- az on-line képzési rendszerek fejlesztése;
- új szakmai képzési központ kialakítása.

A Belső Biztonsági Alaphoz[25] kapcsolódó hétéves szakpolitikai stratégia[26]a határigazgatással kapcsolatos képzésekre vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza: *„A határigazgatásban érintett szerveknél tapasztalt, nagy jártassággal, speciális szaktudással, kiterjedt nemzetközi és hazai kapcsolatrendszerrel rendelkező állományt kell képezni és fenntartani. A jelenlegi szakirányítói és végrehajtói állomány képzettsége jó, a meglévő funkció pótlását, az új állomány kiképzésének hatékonyságát azonban fokozni kell.”*[27] A SWOT analízis gyengeségei között olvashatjuk, hogy a végrehajtó állomány utánpótlás nevelésében összefüggőbb stratégiai szemlélet szükséges. Végkövetkeztetés az alábbiakat tartalmazza: *„A határigazgatásban érintett állomány jelenlegi képzése nem elég komplex, továbbá indokolt az érintett állomány folyamatos integrált (minden érintett szervet/hatóságot felölelő) továbbképzése.”*[28]

A Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex[29] kimondja, hogy a tagállamoknak megfelelő létszámú személyi állományt kell alkalmazniuk annak érdekében, hogy a külső határokon végrehajtott ellenőrzések hatékonyan, egységesen és magas színvonalon valósuljanak meg. Ezzel együtt minden tagállamnak biztosítania kell, hogy a határellenőrzést végrehajtó állomány szakképzett és megfelelően kiképzett személyzet legyen, akiket – különösen a feladatuk elvégzéséhez szükséges – idegen nyelvek tanulására is ösztönöznek.

A Katalógus[30] előírja, hogy a határellenőrzési (határőrizeti és határforgalom-ellenőrzési) feladatokat ellátó határrendészeknek megfelelő háttérrel rendelkező és kifejezetten erre kiképzett személyeknek kell lenniük, amely magas szintű professzionalizmus alapja a sikeresen elvégzett képzés. Ennek érdekében olyan speciális és fejlesztő programok

---

[25] Természetszerűleg a Belső Biztonsági Alap megtervezéséhez célszerű volt megvizsgálni az előzménynek tekinthető Külső Határok Alap felhasználás eredményeit is. Többek között ezt célozta Ritecz György tanulmánya is, Migrációs kockázatokra Külső határok Alap támogatásával adott „válaszok” hatékonysága, Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. 2014. Pécs., - p. 269- 280.

[26] A Kormány 1691/2013. (X. 2.) Korm. határozata az Európai Unió által a 2014–2020 közötti európai uniós programozási időszakban létrehozásra kerülő Belső Biztonsági Alaphoz kapcsolódó hétéves szakpolitikai stratégiáról
Letöltés helye: http://solidalapok.hu/solid/?q=node/80719, 2017. augusztus 07.

[27] U. a.: - p. 34.

[28] A Kormány 1691/2013. (X. 2.) Korm. határozata az Európai Unió által a 2014–2020 közötti európai uniós programozási időszakban létrehozásra kerülő Belső Biztonsági Alaphoz kapcsolódó hétéves szakpolitikai stratégiáról, - p. 41.Letöltés helye: http://solidalapok.hu/solid/?q=node/80719, 2017. augusztus 07.

[29] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex)
Letöltés helye: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU 2017. augusztus 10.

[30] Az EU Schengeni Katalógusa, Külső határellenőrzés kiutasítás és visszafogadás Ajánlások és legjobb gyakorlatok
Letöltés helye: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%207864%202009%20INIT 2017. augusztus 04.

szervezésére van szükség, amelyek releváns témákban biztosítják az állomány felkészültségét. Az alapképzésen kívül, a határrendészek számára előírás, hogy képesek legyenek idegen nyelven kommunikálni. Olyan speciális képzési programok is legyenek, amelyek a szolgálati idő terhére biztosítják a rendszeres tudásbővítést. Az idegen nyelvi képzés keretében fejleszteni kell a napi feladatellátáshoz kapcsolódó idegen nyelvi kommunikációt, a speciális programok keretében pedig az e-learning programokat, ismeretfrissítő kurzusokat, megfelelő színvonalú és elérhető továbbképzési dokumentumokat kell biztosítani.[31]

Ezen követelmények és szakmai szempontok alapján a határrendészeti képzés és továbbképzés folyamatosságát kell biztosítani, s a képzés során használható, naprakész és képességnövelő ismeretek átadására kell törekedni. Felkészült oktatókra és megfelelő szintű gyakorló helyekre, szakmai támogatásra is szükség van, hiszen az oktatási helyszínek szemléltetési/alkalmazási (pl.: technikai eszközök, adatbázisok) lehetőségek még nem minden esetben azonosak a végrehajtásban tapasztalható és alkalmazható feltételekkel.[32]

A határőrség és a rendőrség integrációjával elveszett a határrendészet továbbképzési képessége. A rendőrség továbbképzési rendszeréből hiányzott egy olyan képzési kapacitás melynek segítségével a határrendészeti feladatot ellátók szisztematikus, célirányos, a szolgálati igényeknek megfelelő továbbképzését meg lehetett volna oldani. A Szegedi Rendészeti Szakközépiskola[33] (a továbbiakban: SZRSZKI) – diszlokációjából és kapcsolatrendszeréből adódóan – saját erőforrásaira támaszkodva többféle módon próbálta a határrendészeti szolgálati ág munkáját segíteni, de nyilvánvalóan egy átfogó, rendszerszemléletű megoldás kialakítására önerőből nem volt képes. A rendőrség vezetése, a képességromlás megállítása érdekében, egy értékteremtő, hosszú távú, átfogó megoldáson gondolkodott, amikor lehetőség nyílt arra, hogy az Európai Unió forrásait felhasználva, zöldmezős beruházás keretében egy határrendészeti továbbképzési központot létesítsen az SZRSZKI területén és kezelésében. A HOB, a Belügyminisztérium által meghirdetett BM/6368-1/2013. számú pályázati felhívás útján jött létre, a Külső Határok Alap 2013. éves programjában. A projekt címe: *„Határrendészeti oktatóbázis létesítése Szegeden”*. A pályázó szervezet az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) volt, aki Együttműködési Megállapodás keretében, együttműködő partnerként az SZRSZKI-val hajtotta végre a pályázatban vállalt, a létrehozással, a beruházással kapcsolatos feladatokat. A beruházás helyszíneként ideálisnak bizonyult az SZRSZKI, mivel az a schengeni külső határ

[31] Kiss Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben, Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015. - p. 31-49.

[32] Balla József: Egy hallgatóból lett oktatótárs, In: Deák József, Gaál Gyula, Sallai János, (szerk.): A toll sokszor erősebb, mint a kard, Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, NKE Szolgáltató Nonprofit kft, 2016., - p.14-26.

[33] Jelenleg Szegedi Rendészeti Szakgimnázium.

mellett, a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségtől 5 km-re – Röszkei Autópálya Határátkelőhelytől 15 km-re – található, és ebből adódóan a gyakorlati képzések végrehajtására is lehetőség nyílik.

A HOB projekt előkészítése során – 2012 őszén – a projektbe bevont szakértők, a külső határon szolgálatot teljesítő határrendész állomány végrehajtói és vezető-irányítói körében előzetesen felmérték a tovább-, át-, speciális és haladó képzési igényeket és kérték, hogy jelöljék meg, milyen igényeket támasztanak a szakmai képzési rendszerrel szemben, és hogy hol látnak hiányosságot a jelenlegi határrendészeti képzés terén. A felmérés során a vezetők egyértelműen megfogalmazták, hogy középtávon (5-10 éves periódusban) tervezetten szükséges biztosítani a határrendészeti szakmai, speciális át- és kiképzéseket, amelynek során figyelemmel voltak az elmúlt évek migrációs[34] veszélyeztetettségére is. Olyan új képzési területekre is fókuszáltak ezek az igények, amelyek korábban még nem szerepeltek a képzési tematikában, ugyanakkor a gyakorlat azt mutatja, hogy ezek beépítése a képzési rendszerbe szükséges. Elvárás a végrehajtói állomány részéről, hogy a képzési rendszerek egységes egészet alkotva egymásra épüljenek, illetve átfogóan lefedjenek minden olyan igényt, amely a határrendészeti szakterület tevékenységét érinti. A felmérés során az érintett megyei rendőr-főkapitányságok jelentős részben a már alkalmazott speciális képzések (gépjármű-, okmányvizsgáló, idegen nyelvi, intézkedéstaktikai szakképzések, konfliktuskezelés, kommunikációs tréning) továbbfolytatása mellett álltak ki. Elvárásként fogalmazódott meg, hogy a határrendészeti tevékenységet végrehajtó állomány vezetői részére is készüljenek olyan komplex képzési programok, amelyek a speciális szakmai követelményekre történő gyors, hatékony reagálást segítik.

A megyei rendőr-főkapitányságok által megfogalmazott kéréseken kívül a beruházás mértékét és kapacitását alátámasztották:

- az elmúlt évek képzési tapasztalatai, a bekövetkezett fluktuáció;
- a szakirányítás által megfogalmazott, elvárások, kérések;
- az európai uniós és schengeni előírásokból, nyilatkozatokból adódó kötelezettségek;
- az új kihívásokból adódó[35] és várható igényeknek megfelelő új területek[36].

A projekt elindítását megelőzően a rendőrség szervezetében nem volt olyan határrendészeti továbbképzésre specializált oktatási intézmény, amely a fentiekre kiterjedő, mindenoldalú professzionális határrendészeti képzést a modern kor eszközeivel egy helyen biztosította

[34] Hautzinger Zoltán: Szemelvények a migráció szabályozásáról, AndAnn, Pécs, 2016., - p. 67.

[35] Székely Zoltán: Információs bűnözés az információs társadalomban, Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. kötet, Pécs, 2008., - p. 187-206.

[36] Székely Zoltán: Application of Robotics for Enhanced Security: European Research on Security Robots, In: Péter Korondi (szerk.) Proceedings of ARES'14: Workshop on Application of Robotics for Enhanced Security. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2014.06.13-2014.06.14. Budapest: BUTE, 2014., - p. 11-15. ISBN:978-963-313-128-2

volna, és alkalmas lett volna a képzési követelményekből adódó színvonalas nemzetközi kapcsolattartásra is.

A HOB egyidejűleg maximum 30 fő képzését biztosítja szaktantermi körülmények között. A képzésre berendelt állomány számára kulturált pihenő és rekreációs helyiségek kialakítására is sor került. A speciálisan kialakított előadóterem megosztható, amely biztosítja, hogy egy időben két kisebb csoport is hatékonyan tudjon képzést folytatni. Az előadóterem mind a nyelvi, mind a speciális szakmai képzési igényeknek megfelel, ugyanakkor a mobil berendezésnek köszönhetően lehetőség van szakmai továbbképzések, konferenciák, brainstormingok megtartására is. A tantermek technikai felszereltsége eleget tesz az okmányvizsgálók és egyéb speciális képzésben részesülők felkészítéséhez szükséges követelményeknek és a szükséges határellenőrzéssel összefüggésben használt szakrendszerek minden gépen elérhetőek.

A szimulációs központ lehetőséget biztosít a gyakorlati képzésre, amely egy határátkelőhely részből (felszerelt útlevélkezelő fülke, forgalmi sáv, sorompó, elkülönített helyen végrehajtandó ellenőrzés helye) áll, valamint egy, a járművek kutatását biztosító gyakorlópályából, amely különböző járművek kutatását biztosítja (személygépkocsik, mikrobuszok, autóbusz, ponyvás nehéz pótkocsi, vasúti személykocsi).

A határrendészeti állomány felkészítésének követelményei között szerepel az intézkedéstaktika, melyet a szimulációs központon kívül egy, az épületben kialakított taktikai szoba is támogat, amelyet mobil paravánokkal más-más határrendészeti szituatív helyszínné lehet átalakítani (ügyeletesi helyiség, előállító helyiség, meghallgató helyiség, repülőtéri ellenőrző pult, elkülönítő helyiség stb.). Itt olyan valós élethelyzetek szimulálhatóak, amelyek megoldása a képzésen résztvevők konfliktuskezelő, problémamegoldó és kezelő, reagáló képességét fejlesztik.

A HOB alkalmas a nemzetközi határrendészeti kapcsolatok kialakítására és a kapcsolattartáshoz igazodó rendezvények, határőr vendéghallgatók, Frontex képzésben részvevők, Frontex szakemberek fogadására, társ határrendészeti oktatási intézmények tanárainak hospitációjára.

A HOB képzési rendszerének kialakításánál a megrendelői igények maximális figyelembe vétele volt a cél. Az SZRSZKI munkatársai által összeállított képzési „csomag” tervezetet a határellenőrzésben leginkább érintett megyék határrendészeti kirendeltségei, határrendészeti szakirányítói, az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztálya egy workshop keretében áttanulmányozták, véleményezték és kialakították azt a képzési struktúrát, amely legjobban biztosítja a végrehajtásban dolgozók továbbképzését,

ismereteik frissítését és megújítását. Ennek eredményeként a HOB 21 szakmai, és 2 idegen nyelvi képzési programot kínál az érdeklődőknek. A szakmai továbbképzések a teljes határrendészettel kapcsolatos ismeretanyagot lefedik: határőrizetet, határforgalom-ellenőrzést, okmányismeretet, határvédelmet.

A HOB képzési portfóliója:

- alapjogi tréning (AJT);
- rendészeti etika (ETK);
- a határrendészeti tevékenységgel összefüggő események során alkalmazott alapvető önvédelmi fogások, testi kényszer alkalmazása, szolgálati feladat ellátásához szükséges fizikai állóképességet fejlesztő gyakorlatok (FIZ);
- gépjármű azonosítás módszerei (GAM);
- a határforgalom ellenőrzés gyakorlata (HEGY);
- határrendészeti eljárásjogi ismeretek (HEI);
- hatósági idegenrendészeti ügyintézői képzés (HIÜ);
- határrendészeti oktatók továbbképzése (HOT);
- nagy létszámú határsértő csoport elfogásának módszertan (HSCS);
- határrendészeti vezetők továbbképzése (HVT);
- intézkedéstaktikai tréning – határrendészek részére (INT);
- kábítószer ismeret és kábítószer csempészés felfedésének módszertana (KÁB);
- konfliktus- és stresszkezelő tréning (KS);
- kommunikációs továbbképzés határőrök részére (KT);
- migráció és nemzetközi bűnözés (MIGR);
- okmányismeret (OI);
- okmány szakismeret (OSZ);
- schengeni határellenőrzési ismeretek (SHI);
- a határőr járőrszolgálatában alkalmazott technikai eszközök használata (TECH);
- terrorgyanús személyek kiszűrésének lehetőségei (TER);
- ruházat-, csomag- és járműátvizsgálás módszertana (VIZS);
- alapfokú 120 órás angol nyelvtanfolyam (AK120);
- haladó 240 órás angol nyelvtanfolyam (AK240).

3. A HOB minőségbiztosítási rendszere, a megtartott továbbképzések eredményessége

A HOB-on, a 2015. október 19-i átadásától – 2017. június 30-ig, összesen 81 továbbképzés valósult meg, melyeken **1091 határrendész vett részt (**2015-ben 182 fő, 2016-ban 658 fő, 2017. június 30-ig pedig 251 fő). A 81 továbbképzésből az SZRSZKI 67 (20, 30, 60 és 120 órás) tréninget szervezett és tartott meg saját, illetve külsős előadók bevonásával, összesen 897 főnek. A fennmaradó 194 fő továbbképzésére a HOB helyszínt biztosított az Országos Rendőr-főkapitányságnak, valamint a Frontex-nek, hogy szakmai továbbképzéseiket megtartsák.

A teljes létszámból legtöbben schengeni külső határszakaszos megyékből érkeztek, de sajnos öt megyei rendőr-főkapitányság egyetlen egy személyt sem iskolázott be. Ez többek között azért is sajnálatos, mert a továbbképzések célcsoportjaként nem a beiskolázott személyek végzettsége a mérvadó, hanem hogy feladatait tekintve határrendészeti feladatokat is ellásson, amelynek része például az integrált határigazgatás részét képező mélységi ellenőrzés is, amely minden területi és helyi szervezeti elemnek a feladatkörébe tartozik.[37] Szakmai végzettségét tekintve teljesen mindegy, hogy valaki közrendvédelmi-, közlekedési-, bűnügyi-, határrendészeti rendőrként végzett. Az elmúlt évek migrációs eseményeit vizsgálva megállapítható, hogy az államhatárra megerősített szolgálatra – pl. belső határról – érkező hivatásosoknak (a határszakasszal nem rendelkező megyei rendőr-főkapitányságok esetén is) ugyan úgy szüksége lenne a határrendészeti továbbképzésekre, mint pl. a migrációs útvonalon elhelyezkedő Budapesten szolgálatot teljesítő munkatársaknak.

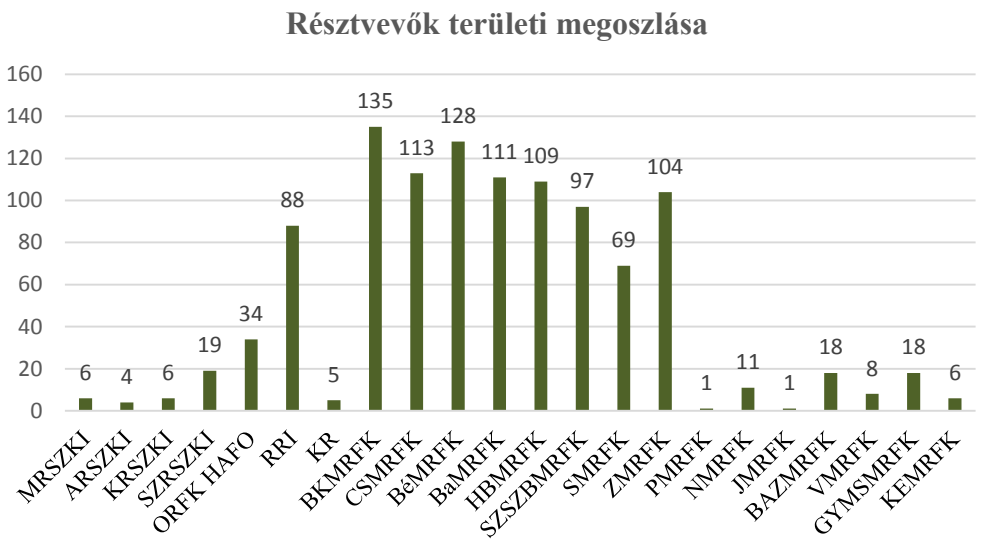

1. sz. diagram: Résztvevők területi eloszlása 2017. június 30-ig.[38]

[37] Kivéve Magyarország schengeni külső határszakaszán a határterületet.
[38] Készítette: Molnár Henrietta, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján

A képzések beindítását megelőzően, közel fél éven keresztül azon dolgozott az SZRSZKI határrendészeti törzsállománya, hogy olyan továbbképzési kínálatot állítson össze a határrendészeti végrehajtó állománynak, amely mindenki számára megelégedéssel bír. Kidolgozásra kerültek a képzési programok, a foglalkozási tervek, az előadások és a tananyagok, valamint elkészültek a továbbképzés lebonyolításával kapcsolatos dokumentumok, úgy, mint pl. oktatási napló, jelenléti ív, regisztrációs lap, jelentkezési lap. Az első továbbképzés 2015. október 19-én kezdődött a HOB-on, a *„Nagy létszámú határsértő csoport elfogásának módszertana”* képzéssel.

Az SZRSZKI szervezésében megvalósuló továbbképzések esetében – a tréning befejezésekor – minőségbiztosítási kérdőívet töltenek ki a hallgatók, így a képzés folyamatos fejlődése a résztvevők általi szöveges és írásos visszacsatolással biztosított.

A minőségbiztosítási kérdőív kitöltése anonim, és 10 kérdést tartalmaz. Az elégedettséget 1-től 10-ig lehet megadni. Amennyiben a képzésben résztvevő teljes mértékben elégedett, úgy a 10-est, amennyiben teljesen elégedetlen, úgy az 1-est kell választania.

A könnyebb áttekinthetőség és összehasonlíthatóság érdekében az alábbi táblázat tartalmazza a képzések évenkénti összértékelésének adatait a tíz kérdés tekintetében:

HOB képzéseinek éves értékelése				
Ssz.	**Kérdés**	**2015.**	**2016.**	**2017.** (06.30-ig)
1.	Mennyire elégedett az elvégzett képzés oktatóival (pl. az előadók szakmai felkészültsége, előadásmódjuk, stb.)?	9,84	9,82	9,86
2.	Mennyire elégedett a képzéshez biztosított tananyagok színvonalával?	9,71	9,60	9,62
3.	Mennyire feleltek meg elvárásainak a tudása ellenőrzésére alkalmazott módszerek?	9,68	9,62	9,67
4.	Milyen mértékben segített a képzés elvégzése az Ön gyakorlati készségeinek megerősítésében, vagy új készségek elsajátításában?	9,50	9,41	9,57
5.	Mennyire elégedett a képző intézmény által biztosított infrastrukturális feltételekkel? (oktatástechnikai eszközök, gyakorlati képzés tárgyi feltételei, szállás, berendezés, fűtés, világítás, higiénia, stb.)	9,45	9,65	9,61
6.	Mennyire elégedett a képző intézmény által biztosított étkeztetéssel?	8,74	8,95	8,99
7.	Mennyiben segített Önnek a képzés a szakmai kapcsolatépítésben?	9,40	9,38	9,46
8.	Mennyire elégedett a képző intézménynek a képzés lebonyolításával összefüggő tevékenységével?	9,49	9,62	9,72

9.	Mennyire elégedett a képző intézmény ügyfélszolgálati tevékenységével?	9,40	9,44	9,53
10.	Mennyire felelt meg elvárásainak a képzés összességében?	9,53	9,71	9,75

2. sz. diagram: A HOB képzéseinek éves értékelése[39]

Az SZRSZKI által tartott képzések értékelései alapján megállapítható, hogy az étkezésre vonatkozó három 9,00 alatti értéket kivéve minden egyes szempont meghaladta azt. Kiemelkedő a képzések oktatóival szembeni elégedettség, valamint visszaigazolást nyer a HOB létrehozásának azon célja is, hogy a kor követelményeinek megfelelő körülmények és oktatási feltételek között tanulhassanak a határrendészek. A 2016-os évben az előző évhez hasonló eredmények születtek, függetlenül attól, hogy a lebonyolított továbbképzések száma több mint négyszerese volt a 2015-ös évnek. Fejlődést mutat a képzésben résztvevők elvárása a képzésekkel kapcsolatban, az étkezés minősége, az oktatásszervezők munkája, az intézmény ügyfélszolgálati tevékenysége, valamint az intézmény infrastrukturális feltételeinek megítélése. Összesen 67 képzés értékeléséről van szó, ahol 2015-ben 9, 2016-ban 38 és 2017. június 30-ig 20 képzés realizálódott. Ezen adatok alapján egyértelműen kijelenthető, hogy sikeres értékteremtő beruházás valósult meg, amit a végrehajtó állomány elégedettsége is maradéktalanul tükröz.

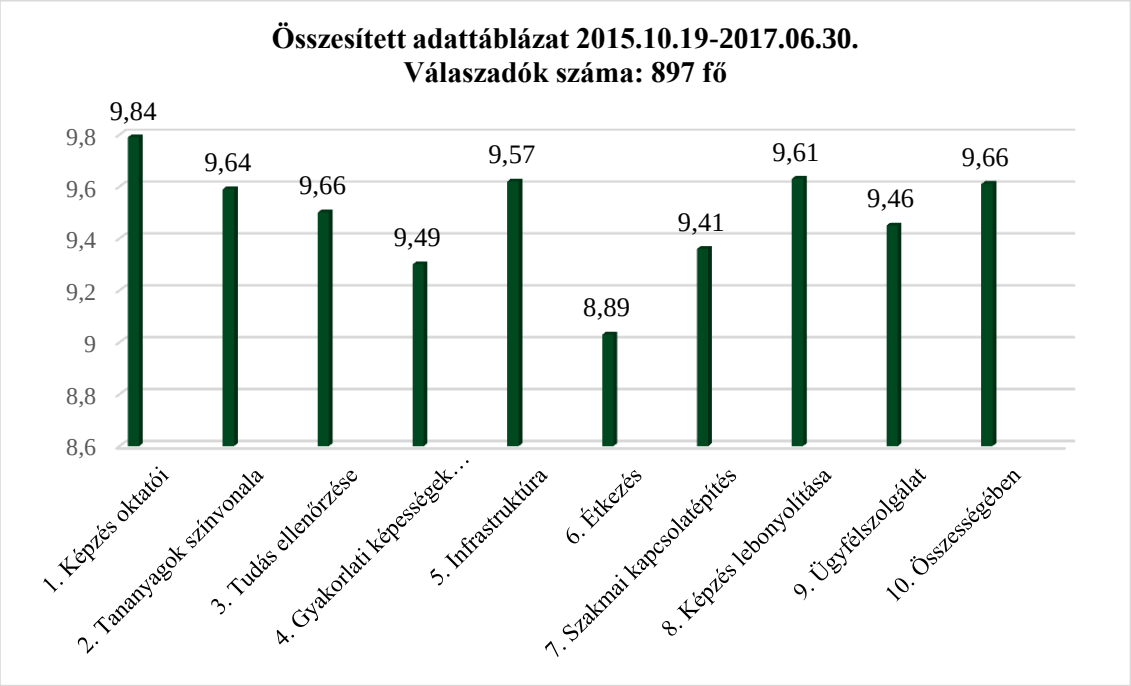

3. sz. diagram: Összesített értékelés[40]

[39] Készítette: Balla József, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján
[40] Készítette: Molnár Henrietta, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján

A legtöbb pontszámot a képzés oktatói kapták 9,84-et, ami igazán dicséretes eredmény. A továbbképzések oktatói 90 %-ban az intézmény alkalmazottai, akik több éves szakmai tapasztalattal, kimagasló szakmai tudással, remek előadókészséggel rendelkeznek. Egyes speciális foglalkozások esetén külsős előadók bevonására is sor kerül, akik úgy szintén elismertek szakmájukban. A továbbképzések egyes foglalkozásaihoz belső jegyzetet biztosít az intézmény, oktatás módszertanilag pedig - a Frontex ajánlásával – az interaktív előadásmódot preferálja. A továbbképzések alapfeltétele, hogy célközpontú legyen, amely az oktató és a képzésben résztvevő közötti párbeszéden alapul.

A legkevesebb pontszámot a képző intézmény által biztosított étkezés kapta 8,89-el, amely erősen szubjektív, mivel a nagy étkezési létszám miatt nincs is lehetőség több ételből választani. A tanfolyamon résztvevők visszajelzéseit folyamatosan figyelemmel kísérve az intézmény képes az étkezés terén is a megújulásra, ezért pl. bevezették az allergén mentés étkezés választásának a lehetőségét.

A képzésen résztvevők által kitöltött kérdőívek összesítése után nyilvánvaló, hogy a rendőrségi továbbképzési rendszer egyik sikertörténetét sikerült létrehozni az elmúlt évek során.

Ha éves bontásban vizsgáljuk az egyes képzések értékelését, akkor hasonló eredményeket kapunk, amely szintén pozitív visszacsatolás a szervezőknek és az oktatóknak egyaránt.

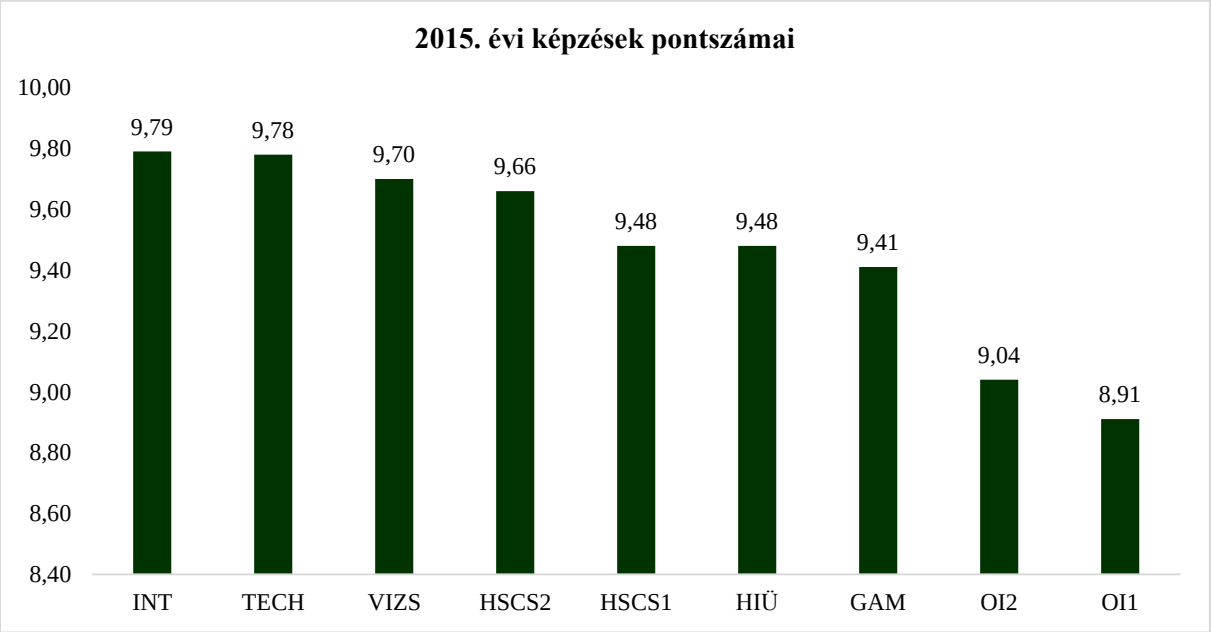

4. sz. diagram: 2015. évi továbbképzések értékelése[41]

[41] Készítette: Molnár Henrietta, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján

A 2015-ös képzések külön-külön végrehajtott értékelésének eredménye alapján az intézkedéstaktikai tréning bizonyult a legsikeresebbnek. Az elégedettségi mutatókból megállapítható, hogy az első okmányismereti képzés is 8,91-es értékelést kapott, amely a kiváló alsó határát súrolja, majd a második képzés már elérte ezt a szintet. Az hogy egy adott képzésnek milyen az összértékelése, nagymértékben függ a résztvevők beiskolázási, szolgálatteljesítési helyétől, mivel adott munkakörök esetén is jelentős felkészültségbeli eltérések lehetnek. Ez abból is adódhat, hogy milyen a szolgálatellátás gyakorlati hatása a végrehajtóra. Maradva a már példaként felhozott útlevélkezelői munkakörnél, egy Röszke Autópálya Határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő hivatásossal szemben, a forgalom összetétele – utas kategóriák – valószínűleg nagyobb „szakmai kihívást" támaszt, mint például egy Lónya Közúti Határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő útlevélkezelőtől. Ezen objektív tényező miatt is eltérő lehet a résztvevők megítélése például az úti okmányok hamisításának felismerési jegyeivel kapcsolatos előadások tekintetében.

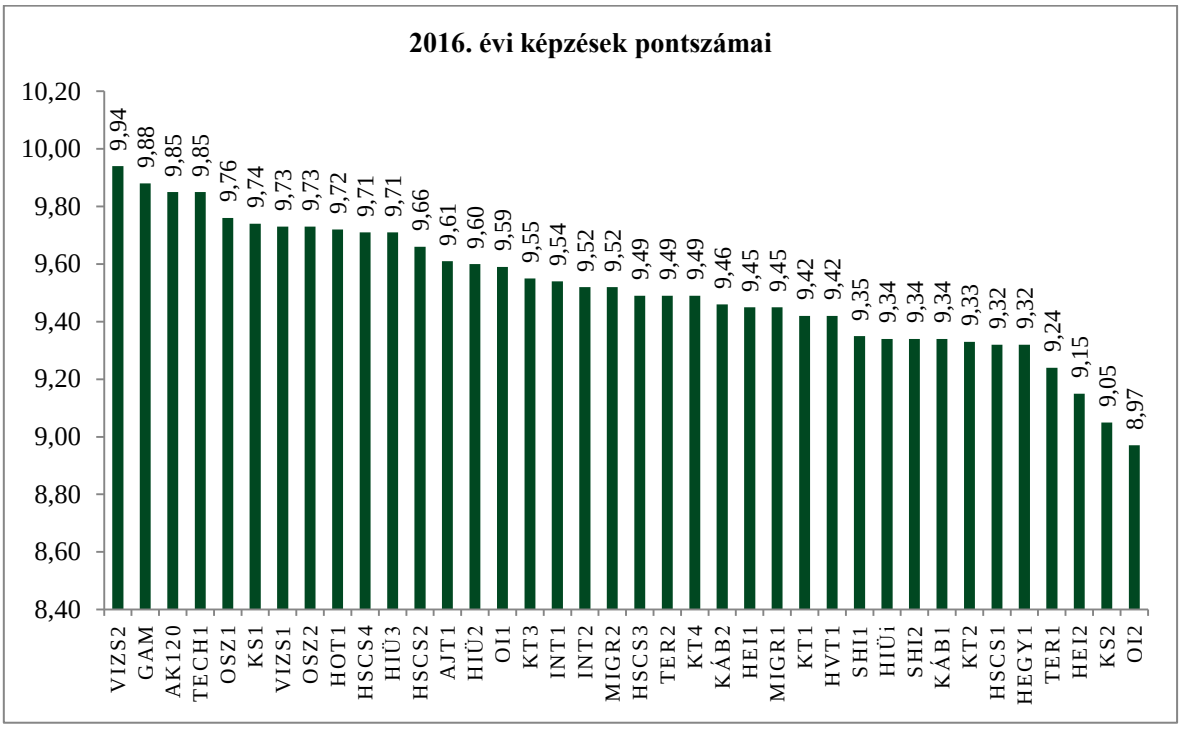

5. sz. diagram: 2016. évi továbbképzések értékelése[42]

A 2016-os képzések külön-külön végrehajtott értékelésének eredménye alapján a „Ruházat-, csomag- és járműátvizsgálás módszertana" c. képzés lebonyolítása – 9,94 ponttal – az egyik legsikeresebb továbbképzések egyike volt. Az oktatói és a hallgatói visszajelzések alapján a gyakorlatorientáltabb továbbképzések, úgy, mint az intézkedéstaktikai tréning – határrendészek részére (INT), a ruházat-, csomag- és járműátvizsgálás módszertana (VIZS), a

[42] Készítette: Molnár Henrietta, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján

gépjármű azonosítás módszerei (GAM), a nagy létszámú határsértő csoport elfogásának módszertana (HSCS), a konfliktus- és stresszkezelő tréning (KS) nagyobb megelégedést váltanak ki a képzésben résztvevőnél, mint az elméletigényes képzések, azzal együtt, hogy a pontértékek még nem minden esetben igazolják ezt vissza. A képzésben résztvevők szinte minden esetben a gyakorlatorientált előadásokat tartják meghatározónak, ahol a tréning jellegű megközelítés a képességátadás leghatékonyabb módja. A képzés szervezői ezen igénynek megfelelően folyamatosan korszerűsítik a programokat.

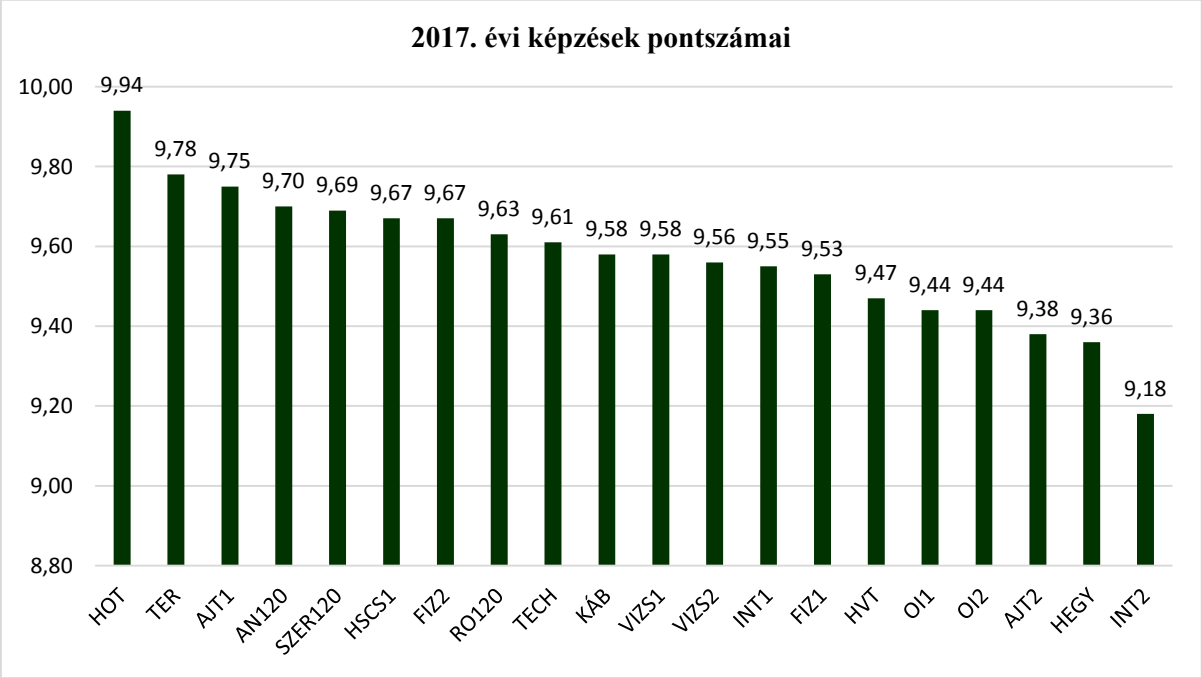

6. sz. diagram: 2017. évi továbbképzések értékelése (2017. június 30-ig)[43]

A határrendészeti oktatók továbbképzésének (HOT) kiemelt célja volt, hogy a rendészeti szakközépiskolák határrendészeti oktatói számára lehetőséget biztosítson az oktatás során felmerült problémák megoldására, a hazai- és nemzetközi jogszabályváltozások megvitatására, egységes jogértelmezésére, a rendszerbe állított új technikai eszközök, és informatikai adatbázisok megismerésére, a határellenőrzés aktuális eseményeinek feldolgozására, és nem utolsó sorban új, szakmai kapcsolatok kiépítésére, már meglévők erősítésére, és az egymás közötti, hatékonyabb kommunikáció elősegítésére. A 2017-ben lebonyolított képzés igazolta, hogy bizonyos időközönként hasznos és szükséges a szakterületi oktatók találkozása a minőségi határrendészeti alap- és továbbképzés megtartása, és javítása érdekében.

[43] Készítette: Molnár Henrietta, a Határrendészeti Oktatóbázis statisztikai adatai alapján

Ezek a számok nem hazudnak! Az értékelések a 897 fő véleményén, megérzésén és tapasztalatán alapszanak, amelyekre kiemelt figyelmet kell fordítani a fejlődés igényének érvényesülése érdekében. Egy képzés nem attól jó, hogy az előadó annak érzi. Attól jó, hogy a képzésben résztvevők azt visszaigazolják, az anonimitás adta szubjektum kifejezésével is. A gyorsan változó világunkban folyamatosan kell frissíteni ismereteinket, új eljárásokat és metódusokat kell elsajátítanunk, új eszközök kezelését kell megtanulnunk, és napról-napra alkalmazkodnunk kell a megváltozott környezethez. Nincs ez másképp a rendészeti képzés és továbbképzés területén sem. Folyamatos megújulásra van szükség ahhoz, hogy a képzési intézmények a rájuk bízott feladatokat el tudják végezni. A HOB a határrendészeti továbbképzés hosszú távú záloga lehet. Ezt a megteremtett értéket fent kell tartani és büszkének kell lenni, hogy a rendőrség az elveszett határrendészeti továbbképzési képességet ilyen formában és mértékben tudta kezelni.

Felhasznált irodalom

- Balla József: A régi-új Határrendészeti Tanszéki Tanácsadó Testület, mint a megrendelői igények meghatározásának és támogatásának fóruma. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 1. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 66-83.
- Balla József: Egy hallgatóból lett oktatótárs. In: Deák József, Gaál Gyula, Sallai János, (szerk.): A toll sokszor erősebb, mint a kard, Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, NKE Szolgáltató Nonprofit kft, 2016., - p.14-26.
- Fórizs Sándor: Az alsó-szászországi rendőrtisztképzés. Magyar Rendészet, XIV. évfolyam, 2014/3. szám, ISSN 1586-2895, - p. 121-134.
- Hautzinger Zoltán: Szemelvények a migráció szabályozásáról. AndAnn, Pécs, 2016., - p. 67.
- Kovács Gábor: Nemzeti Közszolgálati Egyetemen az alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII. kötet, Pécs, 2016., - p. 259-264.
- Kovács Gábor: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, mint a közszolgálati képzés bázisa; a jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások. Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII. kötet, Pécs, 2012., - p. 371-378.

– Kovács Gábor: A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen” után. Magyar Rendészet 8. (1-2.) 2008., - p. 131-144.
– Kiss Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben. Doktori (PhD) értekezés, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2015. - p. 280.
– Kui László: A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016. XIII. évfolyam 1. szám, - p. 118-129.
– Nagy György: Határőrség 1957–2007. Rendvédelem-történeti Füzetek, HU ISSN 1216-6774, 2010., XVIII. évf. 21. sz., - p. 57-65.
– Németh József: Rendőrségi kutatások az EU Horizont 2020 pályázatok tükrében. In: Boda József, Felkai László, Patyi András (szerk.) Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére = Liber amicorum in honorem Friderici Janza septuagenarii, Budapest: Dialóg Campus Kiadó; Nordex Kft., 2017., - p. 407-416.
– Németh József: A Rendőrség Tudományos Tanácsának jelene és tevékenységének jövőbeli lehetséges irányai. A toll sokszor erősebb, mint a kard, Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére, NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 2016., - p. 166-173
– Ritecz György: Határőrizet a rendszerváltástól napjainkig. In: Őrzők, vigyázzatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvadászok a középkortól napjainkig, Szerk.: Pósán László, Veszprémy László, Boda József, János Isaszegi János, Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017., - p. 642–673.
– Ritecz György: Migrációs kockázatokra Külső határok Alap támogatásával adott „válaszok” hatékonysága. Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. Pécs, 2014., - p. 269- 280.
– Székely Zoltán: Információs bűnözés az információs társadalomban. Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. kötet, Pécs, 2008., - p. 187-206.
– Székely Zoltán: Application of Robotics for Enhanced Security: European Research on Security Robots. In: Péter Korondi (szerk.) Proceedings of ARES’14: Workshop on Application of Robotics for Enhanced Security. Konferencia helye, ideje: Budapest, Magyarország, 2014.06.13-2014.06.14. Budapest: BUTE, 2014., - p. 11-15. ISBN:978-963-313-128-2

– Varga János: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésére való felkészítés a rendészeti tisztképzésben. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2015, XII. évfolyam 1. különszám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 4-12.
– Varga János: Biztonsági kihívások — képzési reakciók. Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. Pécs, 2013., - p. 87-92.
– Varga János: Határrendészeti vezetők felkészítése rendészeti környezetben. Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: A modernkori magyar határrendészet száztíz éve, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013.; - p. 275-289
– Vas Gizella: A határrendészeti tevékenység a schengeni elvekre épülő európai modellben. Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: A modernkori magyar határrendészet száztíz éve, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2013.; - p. 149-160.
– MEMORANDUM az egész életen át tartó tanulásról. Brüsszel, 2000. október 30., SEC (2000) 1832, - p. 3. Letöltés helye: www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/egesz-eleten-at-tarto/memorandum-tanulas, 2017. augusztus 10.
– Az országos rendőrfőkapitány által a 29000/28714-9/2011.Ált. számon, 2011. október 27-én jóváhagyott „Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012-2017)". Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály
– Az országos rendőrfőkapitány által, a 29000/11206-8/2013.Ált. számon, 2013. május 9-én jóváhagyott „Koncepció az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szolgálati ág szakmai képzési és karrierrendszerére". Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály
– A Kormány 1691/2013. (X. 2.) Korm. határozata az Európai Unió által a 2014–2020 közötti európai uniós programozási időszakban létrehozásra kerülő Belső Biztonsági Alaphoz kapcsolódó hétéves szakpolitikai stratégiáról. Letöltés helye: http://solidalapok.hu/solid/?q=node/80719, 2017. augusztus 07.
– Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex). Letöltés helye: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU 2017. augusztus 10.

– Az EU Schengeni Katalógusa, Külső határellenőrzés kiutasítás és visszafogadás Ajánlások és legjobb gyakorlatok. Letöltés helye: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%207864%202009%20INIT 2017. augusztus 04.
– A Tanács Határozata (2007. december 6.) a schengeni vívmányok rendelkezéseinek a Cseh Köztársaságban, az Észt Köztársaságban, a Lett Köztársaságban, a Litván Köztársaságban, a Magyar Köztársaságban, a Máltai Köztársaságban, a Lengyel Köztársaságban, a Szlovén Köztársaságban és a Szlovák Köztársaságban történő teljes körű alkalmazásáról (2007/801/EK). Letöltés helye: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:323:0034:0039:HU:PDF Letöltés: 2017. augusztus 10.

Kui László

Technikai lehetőségek a magyar–szerb viszonylat határőrizetében

1. Bevezetés

Napjainkra a migráció illegális megjelenési formája és az államhatáron átnyúló bűncselekmények, köztük a nemzetközi terrorizmus európai méretű problémává nőtte ki magát.[1] Véleményem szerint ez a két, egymással összefüggő probléma az, ami az Európai Unió biztonságát a legnagyobb mértékben és közvetlenül veszélyezteti, hiszen mára már egyértelműen megcáfolható az a feltételezés, hogy az illegális migráció és a terrorizmus között nincs összefüggés,[2] illetve világosan látható, hogy a terrorizmus milyen közvetlen, kézzelfogható veszélyt jelent a közbiztonságra és a mindennapi életre. A migrációnak a társadalmi biztonsághoz való viszonya felértékeli azokat a rendészeti tevékenységeket, intézkedéseket, amelyek a migráció kezelésére hivatottak.[3] Ez a fajta „felértékelődési folyamat" jól érzékelhető a határőrizet műszaki-technikai hátterével összefüggésben is.

2. Határőrizet és technikai eszközök

A Magyarországon 2015-től felerősödött tömeges méretű illegális migrációs folyamatok kapcsán a különböző médiumok tudósításai révén rendszeresen kaphattunk és jelenleg is kaphatunk információkat az Európába irányuló illegális migrációs folyamatokról és a hozzájuk kapcsolódó határőrizeti intézkedésekről, a határőrizeti szervek által alkalmazott technikai eszközökről. Magyarország[4] és más (európai) országok esetében talán a legközismertebb határőrizeti technikai „eszközök" a jelzőrendszerek,[5] a határőrizeti célú biztonsági határzárak és kerítések, mint államhatár mentén létesített fizikai akadályok. Magyarország esetében a határzár helyes szakterminológiai megnevezése határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár (a továbbiakban: IBH), bár annak ideiglenes volta kétségkívül megkérdőjelezhető.[6]

---

[1] Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0 – Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2016.
[2] Ritecz György: A terrorizmus és a migráció viszonya a számok alapján – Acta Humana 2016/5., pp.103-123.
[3] Hautzinger Zoltán: Idegenrendészet és Határrendészet. In. Szerk.: Varga János: A határrendészeti tisztképzés negyedszázada, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., pp 190.
[4] A magyar államhatár műszaki megerősítésére több alkalommal is sor került, lásd Fórizs Sándor: Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban. Hadtudomány, XXV. évfolyam 2015. 1. elektronikus szám, pp. 101-110. Letöltés: http://mhtt.eu/hadtudomany/2015/2015_elektronikus/10_FORIZS_SANDOR.pdf (2017. szeptember 22.)
[5] Varga János: A határportyázó századoktól a határrendészeti kirendeltségekig. MAGYAR RENDÉSZET 15 (2015):(6) pp.133-146.
[6] Balla József– Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai, Hadtudományi Szemle 2017. X. évfolyam 1. szám, Budapest 2017, pp. 225-228.

A technikai eszközök alkalmazásának a határőrizeti tevékenység során mindig is kiemelkedő szerep jutott,[7] korunk általános technológiai színvonala mellett pedig a határőrizeti tevékenység egyik nélkülözhetetlen alapját képezi.[8] A határőrizet technikai támogatása azonban nemcsak lehetőség, hanem többek között európai uniós elvárás is. A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus (a továbbiakban: Katalógus) integrált határigazgatással foglalkozó fejezetében foglaltak alapján „a határőrizetet műszaki és elektronikus berendezésekkel támogatott álló vagy mozgó egységeknek kell végrehajtaniuk, amelyek a veszélyeztetettként számon tartott helyeket megfigyelik, illetve ott járőröznek. A határőrizeti tevékenységeknek releváns kockázatelemzések rendszerén kell alapulniuk.[9,10] A felszerelésnek és az eszközöknek meg kell felelniük a határhelyzetnek." A Katalógus a továbbiakban részletesen ismerteti a határőrizetre vonatkozó ajánlásokat és legjobb gyakorlatokat, amelyek közül a határőrizet tekintetében az alábbiakat tartom a legfontosabbnak:

- Reagálási képesség: egy szervezet olyan állapota, amellyel azonnal vagy rövid időn belül érzékeli a környezeti változásokat, felismeri a várható veszélytényezőket, tendenciákat és rendelkezik az azok kezeléséhez szükséges válaszadási stratégiával, elmélettel, erőkkel és technológiákkal, amelyekkel azonnal megkezdi, végrehajtja a szükséges operatív tevékenységeket. A határőrizet vonatkozásában azt fejezi ki, hogy a különböző egységek mennyire képesek az észlelt személyek elfogására, valamint jelzi a taktikai szintű követelményeket (járőrsűrűség és felszereltség, különleges egységek sűrűsége és bevethetősége, repülőgépek és helikopterek rendelkezésre állása).
- Kockázatelemzés alapján megfelelően felszerelt járőrök állnak készenlétben az üldözés, elfogás és/vagy észlelt mozgás ellenőrzése céljából.
- A határőrizet ellátása és az illegális bevándorlók elfogása különböző járművek és eszközök (személygépkocsi, motorkerékpár, terepjáró, motorcsónak, éjjellátó készülékek és hőkamerák, rögzített kamerák és szenzoros riasztórendszerek, helikopterek és repülőgépek) segítségével hajtható végre.

[7] Kiss Lajos: Az éjszakai határőrizet tapasztalatai. Hadtudomány. 1998/1. szám. Budapest. Magyar Hadtudományi Társaság, 1998, pp. 95-100.

[8] Kovács Gábor: A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények16. Pécs 2015. pp. 221-231.

[9] Kovács Gábor: A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen" után. Magyar Rendészet 8. 2008. 1-2. pp. 131-144.

[10] Ritecz György: A migráció kockázatai - 255-264. old. In: Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. 2013. Pécs.

- A határátkelőhelyek szomszédságában lévő határszakaszok kamerákkal, riasztórendszerekkel történő megfigyelés alatt tartása.[11]

A személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határellenőrzési Kódex) szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendeletének határőrizetet szabályozó cikkében foglaltak alapján a határőrizet fő célja a jogellenes határátlépések megakadályozása, a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem, valamint a határt illegálisan átlépő személyek elleni intézkedések meghozatala. A határőrizetet álló és mozgó egységek hajtják végre, akik feladataikat járőrözéssel, illetve az ismert vagy valószínűsített kockázatot jelentő helyen elhelyezkedve látják el azzal a céllal, hogy a határt jogellenesen átlépőket elfogják. Ennek érdekében a határőrizet technikai, azon belül elektronikai eszközök alkalmazásával is végrehajtható.[12]

A fentieken kívül a határőrök gyakorlati kézikönyvének (Schengeni Kézikönyv) határőrizettel foglalkozó részében konkrétan megfogalmazásra kerül, hogy „A határőrizet végrehajtása során adott esetben technikai és elektronikai eszközöket (úgymint radarokat, érzékelőket, infravörös éjjellátó berendezéseket) is alkalmazni kell."[13] A határőrizet tehát egy olyan folyamatos tevékenység, amelynek célja az államhatár jogellenes átlépésének megakadályozása, így eredményessége nem mérhető csupán számszaki adatok alapján. A határőrizet akkor is eredményes, ha biztosítja a tiltott határátlépést elővető személyek elfogását, illetve abban az esetben is, ha megelőzi annak elkövetését, tehát maga a „fizikai" jelenlét járul hozzá a feladat követelményszerű végrehajtásához, amely technikai eszközökkel is támogatható.[14]

A technikai fejlesztésekkel, technikai eszközök alkalmazásával kapcsolatban látható, hogy az európai uniós normák, ajánlások kvázi keretszabályokat fogalmaznak meg, amelyeken belül az adott tagállam felelőssége a fejlesztési irányok meghatározása és a határőrizeti-operatív helyzetnek, valamint a határőrizeti célnak leginkább megfelelő technológiák rendszerbe állítása és alkalmazása.[15]

Tekintettel arra, hogy a Magyarországot érintő illegális migrációs folyamatok jelenleg is a szerb viszonylatban vannak leginkább jelen, a továbbiakban az e viszonylat határőrizetében

---

[11] A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus első rész, integrált határigazgatás 2.1 pont, Letöltés: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%207864%202009%20INIT (2017. május 25.)

[12] A személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határellenőrzési Kódex) szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendelete, 13. cikk

[13] A Bizottság Ajánlása 2006/XI/06 a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)" létrehozásáról, harmadik rész, 2.6 pont. Letöltés: http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%2015010%202006%20INIT (2017. május 25.)

[14] Balla József: Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére, In.: Tálas Péter (szerk.), Magyarország és a 2015-ös migrációs válság, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., - pp. 83-100.

[15] Varga János: A helyzettudatosság és a reagálóképesség szerepe a migrációs válság határrendészeti kezelésében In: Tálas Péter (szerk.) Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. 217 p. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2017, pp101-124.

rejlő technikai lehetőségeket kívánom elemezni, hiszen az ismert történelmi példákból is látható, hogy a pusztán fizikai akadályt jelentő műszaki létesítmények önmagukban nem képesek garantálni az elvárt határőrizeti hatékonyságot.[16,17] Ezen kívül véleményem szerint ezen a ponton jut kiemelkedő szerep a modern kor technikai és infokommunikációs eszközeinek, rendszereinek és ezek egységes, komplex rendszerben történő alkalmazásának.[18,19]

A határőrség, majd a rendőrség határrendészeti szolgálati ága a szerb viszonylatban már jóval az IBH telepítését megelőzően (2001-2002-től) alkalmazott stabil és mobil hőképfelderítő rendszereket, kézi hőkamerákat, kézi éjjellátó eszközöket, szeizmikus és infra érzékelés alapján működő területvédelmi rendszereket.[20] Az eszközök, rendszerek az európai uniós pályázati források révén folyamatos modernizáláson estek át, pl. 2010-től digitális stabil hőképfelderítő rendszerek telepítése az analógok helyett, vagy 2013-tól Land Rover terepjáróba épített ún. hűtés nélküli mobil hőképfelderítő rendszerek alkalmazása. Az IBH telepítéséig a határőrizeti rendszer technikai szempontból a stabil és mobil hőképfelderítő rendszerekre alapozva került felépítésre, mivel a nagyobb kiterjedésű, nyílt (honi és túloldali) terepszakaszok jól ellenőrizhetők ezekkel a rendszerekkel, viszont a fedett, nehezen járható határszakaszokra és területekre nappali és éjszakai felderítésre alkalmas optikai, elektrooptikai kézi eszközökkel megerősített gyalogos, vagy gépkocsizó járőröket kellett vezényelni, vagy területvédelmi rendszereket telepíteni.[21] A fenti eszközök, rendszerek által szolgáltatott adatok, jelzések, képi információk továbbítása és tárolása nem egy egységes rendszerben történt, hanem pl. a mobil hőképfelderítő rendszerek képi információi csak az adott járműben archiválhatók külső adathordozóra, a 2013 után beszerzett kézi hőkameráké SD-kártyára, a területvédelmi rendszerek jelzései pedig a rendszer saját, külön vezetési pontjába futottak be. Egységes rendszerben történő adattovábbítás csak a digitális rendszerű stabil hőképfelderítő rendszerek esetében valósult meg 2014-től, amikor a Mirasys szoftver alkalmazása és szolgáltatásai révén a stabil hőkamera tornyok képi információi online továbbíthatóvá váltak az alkalmazó helyi szerven kívül a területi és a központi szint felé is, jogosultsági szinthez között megtekintési és archiválási funkciókkal.

---

[16] Balla József– Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai, Hadtudományi Szemle 2017. X. évfolyam 1. szám, Budapest 2017, pp. 223-225.

[17] Ritecz György: Gondolatok a konferencia kapcsán, avagy megoldás-e a kerítés (kerítés-e a megoldás)? Határrendészeti Tanulmányok 2016/2., pp. 52-58.

[18] Zsigovits László: Globalizációból fakadó rendészeti kihívások a korszerű információtechnológia tükrében 61. o., Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. szám, Pécs 2014. pp. 64. o. Letöltés: http://pecshor.hu/periodika/XV/zsigovits.pdf (2017.szeptember 03.)

[19] Ritecz György: IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán, In: Magyar Rendészet 2014/3., pp. 55-57.

[20] Ritecz György: Migrációs kockázatokra Külső határok Alap támogatásával adott „válaszok" hatékonysága – In: Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. 2014. Pécs., pp. 269-280.

[21] Kui László: A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete, Határrendészeti Tanulmányok 2016/1. szám, Budapest 2016, pp. 124.

Az IBH telepítését követően megtörtént annak határőrizeti rendszerbe való integrálása, ezzel együtt a határőrizeti rendszer mintegy az IBH-ra alapozva módosult.[22][23] Mivel a fő cél az IBH átlépésének megakadályozása, a technikai eszközök és az előerő többsége[24] az IBH mentén került alkalmazásra, a nagy teljesítményű stabil és mobil hőképfelderítő rendszerek feladatai között megjelent az IBH belátható szakaszainak ellenőrzés alatt tartása. Mivel ez a fajta technikai támogatás sem hozta meg az IBH-val kapcsolatban elvárt hatékonyságot, 2016-ban elkezdődött az IBH technikai kiegészítése, nappali és hőkamerák felszerelésével, mozgás érzékeny optikai kábel beépítésével, amelyek jelzései és képi információi viszont újabb külön rendszerben jutnak el a Mórahalmon és Bácsalmáson telepített command centerekbe. Bár a stabil és a mobil hőképalkotó eszközök, a területvédelmi rendszerek, illetve az IBH-ra újonnan telepített megfigyelő és jelzőrendszer információi technikailag akár egy helyiségben is megjeleníthetőek, továbbra sem sikerült megvalósítani azt a – véleményem szerint kézenfekvő – lépést, hogy valamennyi adat, információ és jelzés egyetlen rendszerbe integrálva jusson el az arra feljogosított felhasználókhoz.[25]

3. További fejlesztési lehetőségek

A határforgalom ellenőrzéshez hasonlóan a határőrizet és az ahhoz kapcsolódó intézkedések során is alkalmazni kell a kor technikai és technológiai fejlettségéből adódó vívmányokat, amelyek szerves részét kell, hogy képezzék a mindennapi eljárási metodikáknak.[26]A szerb viszonylatban egyik legfontosabb tényezőnek látom a folyamatos terepfelügyelet biztosításának kérdését. Ha nem rendelkezünk folyamatos (akár képi) információval az IBH mellett húzódó területről, az lehetőséget teremt a tiltott határátlépők és embercsempészek számára, hogy elegendő idő rendelkezésre állása esetén rongálással, vagy anélkül leküzdjék az IBH-t. A terep felügyeletében továbbra is fontos szerep jut a stabil és mobil hőképfelderítő rendszereknek, valamint az IBH-ra telepített megfigyelő- és jelzőrendszereknek, de ezek kiegészítésére megfelelő megoldást jelenthetnének pl. a hőlégballonokra szerelt elektrooptikai felderítő eszközök, amelyeket egymástól a terepviszonyok és látótávolság függvényében meghatározott távolságra telepítve elérhető az összefüggő területellenőrzés.

---

[22] Kovács Gábor: A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében. Migráció és rendészet. Budapest. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015. pp. 69-84.

[23] Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK 13:(3)., pp. 94-108.

[24] Balla József: A Magyar Honvédség helye és szerepe a határőrizeti rendszerben**,** Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 1. szám, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Budapest, 2017., pp. 354-364.

[25] Zsigovits László: Rendvédelmi szervek informatikai fejlesztési lehetőségei az informatika világfejlődési trendje tükrében, RENDVÉDELEM, I. évfolyam 2. szám, BM Oktatási Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Budapest 2012., pp.8. Letöltés: http://hhk.uni-nke.hu/downloads/tudomanyos_elet/EU_palyazatok/2012/cloud.pdf (2017. szeptember 03.)

[26] Balla József: A rendészeti célú személyazonosítás biometriája, Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 3. szám, pp. 4-19.

Az irreguláris migránsokkal összefüggő rendészeti intézkedések célzottabbá tétele érdekében hasznos segítséget jelenthetnének a tranzitzónák beléptető kapuinál elhelyezett arcképelemző kamerarendszerek. A kamerákkal észlelt személy arcképének és az idegenrendészeti, menekültügyi, körözési nyilvántartásban tárolt arcképmásból képzett arckép profiloknak, illetve a terrorizmussal összefüggésbe hozható személyeket tartalmazó adatbázisok arckép profiljainak összevetésével és találat, vagy gyanú esetén a megfelelő előzetes jelzés adásával az intézkedő rendőrök célzottan, az adott személyről rendelkezésre álló adatok ismeretében tudnak felkészülni az intézkedésre.

A határőrizet technikai támogatása terén fontosnak tartom a pilóta nélküli légi eszközök (drónok) alkalmazásának kérdését, tekintve, hogy elterjedésük és alkalmazásuk a katonai-rendészeti szektoron kívül a fejlett világban általánossá vált a civil szférában és a magánélet mindennapjaiban is. Saját, a Magyar Honvédség eszközparkjába tartozó Skylark típusú drónokkal kapcsolatos tapasztalataim alapján elmondhatom, hogy a határőrizetben a nappali és hőkamerával felszerelt drónok hatékonyan alkalmazhatók. A drónok jelenleg már olyan minőségű kamerákkal szerelhetők fel, amelyek jól értékelhető képi és térképen megjeleníthető információkat továbbítanak a kezelők felé, illetve üzembiztonságuk, üzemidejük egyre növekszik. Bár esetükben nem lehet olyan prevenciós hatásról beszélni, mint pl. helikopterek határőrizeti alkalmazása esetén, nagyobb repülési idejű (legalább 1 óra) drónok határőrizeti alkalmazásával hatékony légi járőrözési és felderítő rendszer kiépítésére lenne lehetőség, különösen műholdas kiegészítéssel kombinálva.

Egy tavaly novemberi sajtóhírből értesülhettünk arról, hogy Oroszország elektrooptikai eszközökkel, radarral és fegyverrel felszerelt robotot fejlesztett ki, kifejezetten határőrizeti célra, amelyet 2017-től terveznek rendszerbe állítani.[27] Természetesen Magyarország esetében fegyverrel felszerelt robot határőrizeti alkalmazása nem lehet alternatíva, azonban az alapkoncepciót tekintve – robotizált éjjel-nappali felderítő rendszer – alkalmazása nem elképzelhetetlen már csak amiatt is, hogy a szerb viszonylatban kiépített jó minőségű manőverút miatt a határőrizeti robotnak nem kell extrém terepjáró képességgel rendelkeznie és viszonylag gyorsan is mozoghat a manőverúton.[28] Azon kívül, hogy határőrizeti robotok alkalmazásával további élőerő takarítható meg, a robotok alkalmazásának számos további

[27] Gyilkos robottal oldanák meg az oroszok a határvédelmet, Letöltés: http://www.origo.hu/techbazis/20161115-gyilkos-robotot-vetnek-be-az-oroszok-a-hataron.html (2017. május 29.)

[28] Zsigovits László: Modernkori veszélyek és rendvédelmi robotok, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI. szám, Pécs 2015., pp 68-69., Letöltés: http://pecshor.hu/periodika/XVI/zsigovits.pdf (2017. szeptember 02.)

előnye lehet, amelyeket Székely Zoltán „A kiterjesztett valóság és a robotok alkalmazási lehetősége” című írásában jól szemléltetett.[29]

A különböző technikai, infokommunikációs fejlesztési lehetőségek tárháza szinte kimeríthetetlen, azonban ahogyan fentebb már említettem véleményem szerint a határőrizeti eszközök, rendszerek által gyűjtött adatokat, információkat mindenképpen egy informatikai rendszerben célszerű továbbítani, kezelni, tárolni.

Ez viszont többek között azt vetíti előre, hogy a különböző határőrizeti berendezések által generált óriási adatmennyiség (álló és mozgókép, hang, geografikus adatok, IBH érintési jelzések, stb.) ún. BigData-ként jelentkezik, amely nagyméretű tárolókapacitást és adatátviteli képességet feltételez, ugyanakkor az így létrejövő adatbázis strukturált elemzéssel megfelelően képes támogatni a kockázatelemzési tevékenységet.[30] Az egységes informatikai rendszerbe integrált határőrizeti berendezésekkel, robotokkal és a BigData-val összefüggésben felmerül a mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) alkalmazásának lehetősége is. A MI fogalmát John McCarthy alkotta meg az 1950-es években. A MI az ember által alkotott, ítélőképességgel, döntésképességgel, megértő képességgel, helyzethez való alkalmazkodó képességgel rendelkező számítógép, vagy számítógépes program sajátossága.[31]

A MI határőrizeti célú alkalmazásával nemcsak a reagáláshoz szükséges idő csökkenthető a különböző szenzorok által szolgáltatott információkra, hanem a létrejött BigData-hoz kapcsolódó gyors analizálása révén az MI akár az operatív, taktikai jellegű döntésekhez is megfelelő alapot szolgáltathat, az adatbázis prediktív elemzésével pedig hosszabb távon előre is segítséget nyújthat a határőrizeti rendszer megtervezéséhez, megszervezéséhez és működtetéséhez.

4. Összegzés

Korunk általános technikai és informatikai fejlettségének megfelelően a rendészetnek és ezen belül a határrendészetnek is szükségszerűen törekednie kell a lehető legmodernebb technológiák alkalmazására. Erre már csak azért is szükség van, mivel az illegális migrációra ráépült különböző szervezett bűnözői csoportok a megfelelő anyagi források birtokában folyamatosan keresik az új módszereket és ezekhez lehetőségük van a modern technikai eszközök beszerzésére. Jelen írásomban csak röviden igyekeztem rávilágítani a határőrizet technikai támogatására és az általam megvalósíthatónak tartott fejlesztési irányokra, azonban

[29] Székely Zoltán: A kiterjesztett valóság és a robotok alkalmazási lehetősége, Hadtudomány 2015/1-2. szám, Budapest 2015, pp. 161.
[30] Zsigovits László: A rendészeti információtechnológia (IT) fejlődési irányai című előadása
[31] Dr. Farkas Attila: A mesterséges intelligencia alkalmazása az ívhegesztés robotosításában és annak gyakorlati hasznosítása a katonai járműgyártásban, doktori (PhD) értekezés, Budapest 2012, pp. 11-12.

ezeknek a fejlesztési lehetőségeknek a vizsgálata külön-külön is egy-egy terjedelmes, önálló tanulmányt érdemelne meg. Tisztában vagyok vele, hogy az általam felvázolt egyik-másik fejlesztési lehetőség egyesek számára a sci-fi határát súrolja, de ha a 90-es években a piacon megjelent első mobiltelefonokra gondolunk, az akkori telefontulajdonosok el sem tudták volna képzelni azt, hogy mindössze 15-20 év elteltével olyan okostelefonok kerülnek kifejlesztésre mindennapi használatra, amelyek komplett multimédiás szolgáltatásokat nyújtanak és applikációik révén a banki ügyintézéstől kezdve az irodai munkán át a GPS alapú navigálásra is alkalmasak.

Felhasznált irodalom

- Balla József– Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai. Hadtudományi Szemle 2017. X. évfolyam 1. szám, Budapest 2017.
- Balla József: Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére. In.: Tálas Péter (szerk.), Magyarország és a 2015-ös migrációs válság, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.
- Balla József: A Magyar Honvédség helye és szerepe a határőrizeti rendszerben. Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 1. szám, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Budapest, 2017.
- Balla József: A rendészeti célú személyazonosítás biometriája. Határrendészeti Tanulmányok, XIII. évfolyam 3. szám, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016.
- Farkas Attila: A mesterséges intelligencia alkalmazása az ívhegesztés robotosításában és annak gyakorlati hasznosítása a katonai járműgyártásban. Doktori (PhD) értekezés, Budapest 2012
- Fórizs Sándor: Az államhatár műszaki megerősítésének kezdete 1948-ban. Hadtudomány, XXV. évfolyam 2015. 1. elektronikus szám
- Hautzinger Zoltán: Idegenrendészet és Határrendészet. In. Szerk.: Varga János: A határrendészeti tisztképzés negyedszázada, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.
- Kiss Lajos: Az éjszakai határőrizet tapasztalatai. Hadtudomány. 1998/1. szám. Budapest. Magyar Hadtudományi Társaság

- Kovács Gábor: A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények16. Pécs 2015
- Kovács Gábor: A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen" után. Magyar Rendészet 8. 2008
- Kovács Gábor: A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében. Migráció és rendészet. Budapest. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015
- Kui László: A magyar határőrizet technikai támogatásának aktuális helyzete. Határrendészeti Tanulmányok 2016/1. szám, Budapest 2016
- Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0 – Hanns Seidel Alapítvány, Budaörs, 2016.
- Ritecz György: A terrorizmus és a migráció viszonya a számok alapján – Acta Humana 2016/5.
- Ritecz György: A migráció kockázatai - 255-264. old. In: Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. 2013
- Ritecz György: Gondolatok a konferencia kapcsán, avagy megoldás-e a kerítés (kerítés-e a megoldás)? – Határrendészeti Tanulmányok 2016/2.
- Ritecz György: IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán – In: Magyar Rendészet 2014/3.
- Ritecz György: Migrációs kockázatokra Külső határok Alap támogatásával adott „válaszok" hatékonysága. – In: Szerk.: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. 2014. Pécs.
- Székely Zoltán: A kiterjesztett valóság és a robotok alkalmazási lehetősége. Hadtudomány 2015/1-2. szám, Budapest 2015
- Varga János: A határportyázó századoktól a határrendészeti kirendeltségekig. Magyar Rendészet 15 (2015):(6)
- Varga János: A helyzettudatosság és a reagálóképesség szerepe a migrációs válság határrendészeti kezelésében. In: Tálas Péter (szerk.) Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. 217 p. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2017
- Varga János: A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során. Határrendészeti Tanulmányok 13 (2016):(3).

- Zsigovits László: Globalizációból fakadó rendészeti kihívások a korszerű információtechnológia tükrében. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. szám, Pécs 2014
- Zsigovits László: Rendvédelmi szervek informatikai fejlesztési lehetőségei az informatika világfejlődési trendje tükrében. Rendvédelem, I. évfolyam 2. szám, BM Oktatási Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság, Budapest 2012
- Zsigovits László: Modernkori veszélyek és rendvédelmi robotok. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI. szám, Pécs 2015
- Zsigovits László: A rendészeti információtechnológia (IT) fejlődési irányai.

Jogi források:

- A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós Schengeni Katalógus.
- A személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határellenőrzési Kódex) szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 Rendelete.
- A Bizottság Ajánlása 2006/XI/06 a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni Kézikönyv)" létrehozásáról.
- Gyilkos robottal oldanák meg az oroszok a határvédelmet. Letöltés: http://www.origo.hu/techbazis/20161115-gyilkos-robotot-vetnek-be-az-oroszok-a-hataron.html (2017. május 29.)

Teke András

Atipikus (teoretikus) SWOT-analízis kísérlet a jelenkori, az Európába irányuló migráció kezelése kapcsán

A tanulmány címe is sugallja, hogy a témakör megközelítése nem a szokványos megoldásokat keresi. A migrációkezelés a globalizált világban egy sajátos, önmaga által is generált kényszerhelyzetbe került. Deklaráltan megoldást akar találni a migrációra egy olyan gondolkodásmódra támaszkodva és hivatkozva, amely magát a migrációt is egyfajta megoldásnak tekinti más problémára. Ezt akár paradoxonnak is tekinthetnénk, azzal együtt, hogy a paradoxonra nincs megoldás. A migráció, mint jelenség egyidős a mai értelemben is embernek tekintett embertípus megjelenésével. Ezzel párhuzamosan az élővilágban is számos példát találunk rá. Minta lenne tehát bőven, az elméletek terén is túlkínálat van. A kapcsolódó relevanciák pragmatikus korrerációba rendezése és a valós megoldáskeresés az érdekalapú szerepjátszás és a látens érdekek miatt háttérbe szorul. Helyette a szándékok az erőforrások feletti, vagy az ebből származó haszonnal való rendelkezési pozíciók megtartására és újabbak megszerzésére irányulnak. Mindezt jól támogatja a globalizált környezet, a legújabb technikai és technológiai fejlesztések egyre bővülő sora. A probléma körülhatárolása, az ok-okozati összefüggések valós feltárása, a következmények reális mérlegelése, a működőképes koncepció, az összes érintett és érdekelt értékalapú bevonása, használható szabályozások helyett ma még a „hogyan nem” kap nagyobb támogatást, többek közt a politikai korrektségre is hivatkozva. Nehéz analizálni olyankor, ha prejudiktív megoldást várnak el az elemzőtől, és ha a szintetizálás is valamely cél alátámasztása érdekében történik. Miről is szól a jelenkori migrációkezelés? Erre kíván a címben jelzett analízis segítségével a tanulmány egyfajta atipikus választ adni.

1. Bevezetés

A bevezetésben célszerű írni a tanulmány keletkezésével összefüggő tényezőkről, így a motivációról, a téma aktualitásáról, a kitűzött célokról, módszertanról, stb. A téma aktualitását nem kell indokolni. A motiváció már sokkal izgalmasabb. A 2015-ös migrációs boom-ot követően számos tudományos, szakmai és emellett néhány kevésbé tudományos és még kevésbé szakmai konferencián vehettem részt. 2016-ban és 2017-ben az MRTT Migrációs

Tagozata által szervezett konferenciák anyagából két kiadvány is készült.[1] E két konferencia anyaga, az előadók hátterének sokszínűsége, a témakörök tartalma, a kifejtés rendezettsége és rendszerezettsége kapcsán egyfajta reprezentatív migrációkezelési keresztmetszetnek is tekinthető. Jól mutatja, hogy valami nincs rendben. Egy klasszikus idézet jutott eszembe Anouilh drámájából (Beckett, avagy az Isten becsülete), amikor a Bíboros mondja a Pápának: *„Nekünk, Szentatyám, nagy erőt ad, hogy nem tudjuk pontosan, mit is akarunk. A szándékok teljes bizonytalanságából bámulatos manőverezési szabadság születik." Itt tartanánk az európai migrációkezelés terén is? Szándék és akarat létezik, de kérdés, hogy mi is a fő cél. A cél és a deklarált szándék mennyire van összhangban? A megoldáshoz tisztánlátás, diagnózis (lenne) szükséges! Az állapotfelmérés feltétele az azonos mértékek, fogalmak, megközelítések alkalmazása és kölcsönös elfogadása (lenne).*

Az EU-ban szinte mindenre találunk valamilyen előírást, szabályozást, elvet, vagy ha nincs, akkor „az EU-s alapértékekből mindent le lehet vezetni" pro és kontra. A migrációra, annak kezelésére is léteznek előírások, elvek, stratégiák, stb., de az a kérdés, hogy mindez hogyan használható fel a napi gyakorlatban, és mindehhez milyen érdek fűződik. Ha vannak előírások, szabályok, elvek, akkor a migrációkezelés vonatkozásában elvileg el lehetne végezni akár egy GAP-analízist[2] is. Az egyik oldalon a szabályozások, elvárások, célkitűzések, a másik oldalon a valós helyzet. Tehát a „minek kellene lennie" és a „mi van". A kettő közti különbség kiküszöbölése a megoldásra is adhatna választ. Elméletileg ez működhetne is, de *kérdés, hogy a szabályok mennyire felelnek meg a kialakult helyzetnek,* mert ha nem felelnek meg, akkor mindenképpen hamis eredményt kapunk. A másik fontos tényező, hogy a szabályok megvalósítása mennyire egységes, minden területen és minden szereplőre nézve egyformán realizálódik-e. Ha a fentiek nem egységesen valósulnak meg, akkor egy GAP-analízisnek az európai migrációkezelés vonatkozásában nincs létjogosultsága. *Tehát EU-s szinten egy migrációkezelési auditot jelenleg nem lehetne reálisan végrehajtani, azaz a „nem megfelelőségek" kimutatása lehetetlen lenne.* A hiteles és validálható állapotfelmérésre azonban szükség lenne, mert e nélkül minden további lépés megalapozatlan lenne (lesz), márpedig a valós migrációkezelés megköveteli az ok-okozati megközelítésű folyamatszabályozást.

---

[1] Megoldási lehetőségek a migrációs válságkezelésben. Működik-e a közös európai menekültügyi rendszer? Tudományos konferencia, Budapest, 2016. június 8–9. Kiadja: A Hanns Seidel Alapítvány a Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozatával együttműködve. Szerkesztette, a tartalmi összefoglalókat és a kísérő tanulmányt írta: Dr. Teke András PhD, ISBN: 978-963-88484-5-1;
„Változások a migrációs válságkezelésben 2016-2017-ben Európában és Magyarországon" Tudományos konferencia, Budapest, 2017. június 15–16. Kiadja: Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata Szerkesztette, a tartalmi összefoglalókat és a kísérő tanulmányt írta: Dr. Teke András PhD, ISBN: 978-615-80567-2-4

[2] Ismert elemzési modell, más néven réselemzés, amely a meglévő előírásokat, a célokat és a várható/elért teljesítményt hasonlítja össze, és az eltérés kiküszöbölésére próbál megoldásokat találni.

A migrációkezelés kapcsán az elvek, szabályozások, ajánlások túlnyomó többsége nem egy válsághelyzetre készült. Ami a 2015-ös „migrációs boom” kapcsán, majd később készült, az inkább „tűzoltó jellegű” és sok esetben nem veszi figyelembe a már meglévő rendszereket. A normál időszak szabályozása eltér a válságidőszakétól, tehát a normál időszaki szabályok megfelelősége, alkalmazhatósága is vizsgálat tárgyát kellene, hogy képezze. A válságjelenségek kezelése kapcsán hozott szabályok rendszerillesztése, vagy annak elmaradása is számos külön kérdést vet fel. Audit jellegű vizsgálattal tehát nagy valószínűséggel nem kaphatnánk valós eredményt. A folyamatok kezelése megkövetelné a tisztánlátást is. Ez a jelenlegi helyzetben a fentiek miatt is lehetetlen, nem beszélve arról, hogy sok esetben a döntéshozók, illetékesek éppen a megvalósítás módját tüntetik fel szabályozásként. „Fordított” megoldásra lehet szükség, azaz célszerű lenne a nemzeti és EU-s migrációkezelési állapotfelmérést elvégezni („mi van?”), és ezt összevetni a meglévő, alkalmazott, vagy alkalmazni vélt szabályok megfelelőségével, és ennek alapján meghatározni a szükséges szabályozási igényeket. De ehhez felül kell(ene) vizsgálni a szabályozást megalapozó elvek tartalmát és megfelelőségét a hosszú távú működéshez.

Kényes kérdés, hogy jelenleg beszélhetünk-e válsághelyzetről. A hivatalos EU-s megközelítés szerint kézben tartják a helyzetet, bár hosszú távon számolni kell a migrációval, nem tekintik a jelenlegi állapotot (már) válsághelyzetnek. Emiatt a valós válságkezelő intézkedések és megoldások még váratnak magukra. Ez egy olyan ellentmondás, amely még mindig nem került feloldásra.

Az állapotfelmérést senki sem szereti, főleg, ha ennek alapján valamilyen felelősséget állapíthatnak meg. Ha az audit jellegű megközelítés nem alkalmazható, akkor a tényfeltárás és rögzítés, a megoldáskeresés és megalapozás valamely strukturált módszeréhez célszerű folyamodni. A SWOT-analízist[3] általában szervezetek, intézmények esetében használják, az EU-s tervezés, projektek, pályázatok elmaradhatatlan része. Általánosan elfogadott módszer a stratégiai tervezés során is. Kérdés, hogy folyamatok esetén a SWOT-analízis egyáltalán alkalmazható-e. A SWOT-analízis nem megfelelő alkalmazása a szervezetek esetén is rutinszerű, sablonos, megoldást eredményezhet. Például minden szervezetre nézve beszélhetünk **erősségekről** (hagyományok, elhivatottság, szakértelem, kitartás, stb.), **gyengeségekről** (nem elegendő költségvetés, leterheltség, együttműködési gondok, ahol a

[3] A SWOT: Strengths (erősségek), Weaknesses (gyengeségek) Opportunities (lehetőségek) Threats (veszélyek). Magyar megfelelője a GYELV-elemzés: Gyengeségek; Erősségek; Lehetőségek; Veszélyek (a magyar megközelítés a mozaikszó alkotás kapcsán az egyes elemek sorrendjét felcseréli. A magam részéről az elemzés első elemeként az erősségeket, utolsó elemeként a lehetőségeket javasolt alkalmazni, ami pszichésen pozitív hozzáállást eredményezhet. Szerző).

másik fél a hibás, stb.), **veszélyekről** (ha nem lesz megfelelő költségvetés, akkor…, hiányos szabályozás, stb.), **lehetőségekről** (pályázati pénzek, jobb szabályozás, stb.).
Ezen tényezők bármely szervezet esetében értelmezhetők, de csak ezek alapján megalapozott értékelést nem lehet elvégezni. A SWOT-analízist a szakirodalom „mátrixosította." Az alap a 4 mezős mátrix, ami a mozaikszóból ered. Van 8 mezős is, ahol az eredeti megoldást kiegészítve az erősségek mellé odakerül egy mező, hogy ezeket hogyan lehet kiaknázni, a gyengeségek mellé, hogy azokat hogyan lehet ellensúlyozni, a veszélyekhez azok csökkentési lehetősége, a lehetőségekhez a kihasználás módja. *Egyfajta stratégiai látásmódot akar sugallni ez a megoldás, a gond az vele, hogy a megállapítások és tennivalók keverednek.* Célszerűbb megoldásnak tűnik a 4 mezős mátrix strukturálása almezőkkel, az eredeti gondolatmenet meghagyásával. Ez a harmadik fejezet elején kerül kifejtésre. Előtte célszerű megnézni, hogyha elvégzünk egy ilyen jellegű elemzést, akkor milyen generális összefüggések szem előtt tartása a célszerű. Már történt hivatkozás a két konferenciára, ezen kívül fontos megvizsgálni egy generális összefüggést, ami az erőforrásokról és a demográfiáról szól.

2. Az erőforrásokkal való rendelkezés és a demográfiai változások összefüggései

Szinte minden migrációval kapcsolatos fórumon elhangzik, hogy a globális hatások következtében a hagyományos erőviszonyok átalakultak, a klimatikus változások miatt (is) a migráció felerősödött, sőt tovább erősödik, és napi tényezővé válik, stb. Triviális kategóriába került, hogy a szűkös erőforrások környezetében demográfiai robbanások következtek be, míg a gazdag régiókban a népesség elöregedése figyelhető meg, ami egyfajta push-pull hatást eredményez. Számok, prognózisok hangoznak el, fenyegető vagy éppen optimista kicsengéssel. *A lényeg az erőforrásokhoz való hozzáférés, a velük való rendelkezés és belőlük származó haszon megszerzése.* Az emberi erőforrás is erőforrás. Direkt és indirekt módon. *A fenti összefüggések lényege az erőforrások és a népesség előnytelen eloszlásában keresendő.* Akik rendelkeznek az erőforrásokkal, azok megpróbálják a migrációt is befolyásolni. Ez logikus következtetés, és nem is célszerű semmilyen ideológiai, összeesküvés-elméleti elemeket keresni benne. Globális, fogyasztói világban élünk. Az már viszont lényegi kérdés, hogy mindezt stratégiai, taktikai vagy napi operatív (végrehajtási) szinten nézzük-e. Más a politikai, gazdasági, biztonsági, szociális megközelítés kiindulási eleme is. *Az erőforrásokkal való rendelkezés alapján a gazdasági tényező élvez prioritást, ez határozza meg a többi*

tényezőt is. Képmutatás lenne tagadni, hogy a migráció folyamata is jól jövedelmező és hosszútávon prosperáló üzleti tényezővé vált. A folyamat tudatos és tervezett fenntartása komoly, tartós és kiszámítható hasznot jelent(het). A migránsoknak pl. enni, inni, és valahol aludni kell. Sátrakra, csónakokra, ruhára, orvosi ellátásra, helyi útbaigazítókra, pénzre, (hamis) iratokra, stb. van szükségük. Ezért fizetnek (valakik). Ezzel fenntartanak egy globális termelői, kereskedői, közvetítői hálózatot. Cserébe a migránsok eljut(hat)nak Európába, ahol jobb megélhetést remélnek. Ehhez megfelelő motivációs és könnyen elérhető információs háttér is járul. (Ezt a térben és időben is nagy kiterjedésű folyamatot csak hálózatos kiépítettség, kellő szervezettség, források és érdekeltség biztosításával lehet fenntartani.) Az érdekalapú politikai manőverezés ehhez megfelelő keretet biztosít.

Kezdjük a népességnövekedés kérdésével! A Föld népességének robbanásszerű növekedése statisztikai úton egyszerűen bizonyítható és prognosztizálható. Igaz, hogy a prognózisokban nincs benne mérhető módon magának a migrációnak a hatása. A 2100-ig szóló prognózisokban Európa lakossága csökken. Ez érdekes feltételezés, mert ha a másik típusú prognózis alapján tízmilliós mértékben érkeznek migránsok Európába, akik esetében a szaporodási ráta jóval magasabb, mint az európai társadalmak átlaga, akkor annak mérhető számszaki következményei is lennének. A prognózisokból ez nem tűnik ki. Ez is egy olyan ellentmondás, ami a migrációkezelés megalapozásában csak marginális tényezőként szerepel. **A népesség globális, regionális és helyi alakulása fontos kiindulópont a kezeléshez.** *„Még soha nem élt egy időben ennyi ember a Földön. 2011 elején átléptük a 7 milliárdot, 2016-ban pedig a 7,4 milliárdot. Bolygónk népessége ma már több mint kétszerese az 1960-as értéknek – akkor még csak 3 milliárdan éltünk a Földön. Mindössze 50 év alatt átlag 133%-kal nőtt a világ népessége.”*[4] *„Európa népessége mindössze 21 százalékkal nőtt az elmúlt 50 évben, miközben az USA népessége 72%-kal gyarapodott. Az Európai Unió 28 tagállamának lakossága 2050-re tovább csökken, a kontinens demográfiai súlya a jelenlegi 12%-ról 7%-ra esik vissza annak ellenére, hogy nő a bevándorlók száma. Az unió teljes népességén belül 2005-ben 8,3%-ot, körülbelül 40 millió embert tett ki a bevándorlók aránya.”*[5] Ezekre a számokra (is) gyakran hivatkoznak a szakértők, az előadók és a tanulmányok szerzői. Mindez hatásosan hangzik a médiában, a politikusok felszólalásaiban. Nézzünk egy legalább három generációra szóló prognózist![6]

[4] http://fna.hu/vilagfigyelo/nepessegrobbanas (Letöltve: 2017.10.06)
[5] Uo
[6] https://www.ksh.hu/interaktiv/grafikonok/vilag_nepessege.html (Letöltve: 2017.10.09)

A számadatok, trendek jelzik, hogy olyan változásokra kell felkészülni, amire az írott történelem során nem találunk példát. A népesség mennyiségi növekedése a fogyasztás összetételét, szerkezetét is megváltoztatja. A fogyasztási javak közül az ivóvíz, az élelem, az egészségügyi ellátás és a lakhatás válik napi kérdéssé. Ahol a népesség száma növekszik, ott az ellátáshoz szükséges erőforrások vagy nem elegendőek, vagy a jelenlegi infrastruktúra alkalmatlan azok kihasználására.

Kontinens	**2017**	**2030**	**2050**	**2100**
Afrika	1 256 268 025	1 703 537 504	2 527 556 761	4 467 588 433
Ázsia	4 504 428 373	4 946 586 362	5 256 927 499	4 780 484 993
Európa	742 077 853	739 455 618	715 721 014	653 261 252
Dél-Amerika	645 593 253	718 483 585	779 841 201	712 012 636
Észak-Amerika	361 207 811	395 452 585	434 654 823	499 197 606
Óceánia	40 690 786	47 683 184	57 121 455	71 822 801
Összesen	**7 550 262 101**	**8 551 198 644**	**9 771 822 753**	**11 184 367 721**

Globalizációs környezetben pedig pontosan az olcsó termelést és a fogyasztás növekedését befolyásoló motivációk érvényesülnek. *A GDP világon belüli eloszlása is ezt az anakronizmust tükrözi.* Egy rövid összevetés ezt jól szemlélteti. A World Economic Forum[7] a World Bank 2015. évi adatai alapján a 40 legnagyobb GDP-részesedéssel rendelkező országot kontinensenként csoportosítva rangsorolta. 2017-ben a világ 10 legerősebb gazdasága sorrendben (a GDP % alapján) USA 24,3%, Kína 14,8%, Japán 5,9%, Németország 4,5%, Egyesült Királyság 3,9%, Franciaország 3,3%, India 2,8%, Olaszország 2,5%, Brazília 2,4%, Kanada 2,1%. **Ez a 10 ország adja a világ GDP 66,5%-át.** A 40 legnagyobb GDP-részesedéssel rendelkező ország kontinensenként csoportosítva az alábbi megoszlást mutatja: **Észak-Amerika 27,93%** (USA, Kanada, Mexikó), **Dél-Amerika 4,17%** (Brazília, Venezuela, Argentína, Kolumbia), **Ausztrália 1,81%, Afrika 1,52%,** (Dél-Afrikai Köztársaság, Egyiptom, Nigéria), **Ázsia 32,97%** (Kína, Japán, India, Oroszország, Dél-Korea, Indonézia, Izrael, Hong-Kong, Malajzia, Fülöp-szigetek, Törökország, Egyesült Arab Emirátus), **Európa 21,29%** (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Olaszország, Hollandia, Spanyolország, Svédország, Lengyelország, Norvégia, Írország, Ausztria, Dánia, Svájc), **egyéb országok 9,41%** (±0,7%. Szerk).

[7] The world's 10 biggest economies in 2017. https://www.weforum.org/agenda/2017/03/worlds-biggest-economies-in-2017 (Letöltve: 2017.10.08)

A leggyorsabban fejlődő ország Kína, 2050-re a legmagasabb GDP-részesedéssel rendelkezik majd, második India lesz, az USA a harmadik. Európa jelenlegi (még) 21,29%-os részesedése drasztikusan csökkenni fog, mert az Egyesült Királyság, Franciaország és Olaszország a számítások szerint a Top 20-ba sem fog beleférni. Mexikó, Vietnam és Törökország gazdasága vélhetően megelőzi őket is. A fentiek alapján, ha összevetjük a migrációt kibocsátó és a migrációs célországokat, akkor logikusnak tűnhet, hogy a jelenlegi gondolkodás és problémakezelés alapján elsősorban helyváltoztatás, tehát migráció tűnik a legésszerűbb „megoldásnak."

Egy a világgazdasági elméletekről[8] szóló előadásában az előadó kifejtette, hogy *„A világ népességének 80-85%-a gazdaságilag kevésbé fejlett országban él és a világ jövedelmének kevesebb, mint 20%-át kapja! A legszegényebb és leggazdagabb országok átlagjövedelmének aránya a következőképpen alakult: 1820 – 3:1; 1913 – 11:1; 1950 – 35:1; 1970 – 44:1; 2002 – 82:1. 1,3 milliárd ember, a teljes népesség több mint ötöde él abszolút szegénységben (létminimum alatt)!"* A világban 800-900 millióra teszik a napi szinten éhező emberek számát. Egyes becslések szerint világ felnőtt lakosságának 35-40%-a írástudatlan. Az alultápláltság, betegségek, az elégtelen higiénés feltételek, a napi problémakezelés elégtelen háttere, sok esetben a szokásokhoz való merev ragaszkodás miatt a halálozási ráta a fejletlen régiókban aránytalanul magas! Ezekből a régiókból távozó emberek a migrációt tekintik megoldásnak, amit katalizál a jobb megélhetést nyújtó országokról szóló, ma már mindenki számára elérhető információáramlás. Nehezen értelmezhető, hogy a legújabb okos telefonnal felszerelt, a pénzét banki átutalással elérő migráns miért választja a migrációt… A migrációt kiváltó okokra nem térek ki, de hangsúlyozni szeretném, a migrációt gerjesztő okok mellett foglalkozni kellene az eladósodási spirállal, az adósságszolgálat teljesíthetetlenségével, a megtermelt profit más országba való kivitelével. Mindez gerjeszti az ún. aszimmetriákat, amelyek nemcsak az „aszimmetrikus hadviselésben," de a nemzetközi munkamegosztásban, a tulajdonviszonyokban, kereskedelemben, szolgáltatásban, pénzforgalomban, a technológia-technika előállításában és felhasználásában, a munkaerő-áramlás mennyiségi és minőségi kapcsolatában is hatványozottan érvényesülnek.

Mivel folyamatokról van szó, csak a folyamatkezelés érheti el a célját, ami a már meglévő és a gondolkodásmódba erősen beágyazott aszimmetriák miatt legalább 2-3 nemzedékre áthúzódik majd és egy egyfajta „tetőzés" elérésével egy új erőviszonyrendszer fog kialakulni.

[8] Novák Tamás: Világgazdasági elméletek I., http://slideplayer.hu/slide/5584975/ (Letöltve: 2017.09.26)

Nem szabad csak rövid távú megoldásokban gondolkodni, mert a problémák megoldás nélkül hatványozottan újratermelődnek. A jelenlegi globális, szövetségi és nemzetállami politikai, gazdasági, katonai érdekkülönbségek, az erőforrások feletti rendelkezési igények minden áron való érvényesítési szándéka miatt, a migrációt kiváltó okok kezelése másodlagos jellegűvé vált a hangzatos politikai deklarációk ellenére. A globális, szövetségi, nemzeti biztonság és humán biztonság összefüggéseinek feltárását is többek közt a fentiek gátolják. Ezért lenne többek közt szükség egy stratégiai gondolkodásra épülő probléma-megközelítésre. A stratégiai gondolkodás lényege a tárgy súlya és hosszútávra szóló tervezése mellett annak pontosítása, hogy a környezettel összefüggésben „hol vagyunk most", azzal együtt, hogy „hogyan jutottunk ide" legalább 10 évre visszamenőleg, „hova akarunk eljutni", „mikorra", „hogyan", „akkor milyenek akarunk lenni", „milyen lesz a várható környezet." Nem szkeptikus a kérdés, de az EU-szintjén a fentiek valós tartalommal vajon mikor fogalmazódnak meg?

3. Alkalmazható-e a SWOT-analízis komplex folyamatok esetében?

A fejezetcímben leírtakra sokan nemleges választ adnának. Valóban, a SWOT-analízist elsősorban szervezetekre, intézményekre vonatkozóan alkalmazzák. A migráció pedig sokszereplős, térben és időben változó kiterjedéssel bíró, érdekmotivációs, sok esetben kaotikusnak tűnő rendezettséget mutató részfolyamat. Miért részfolyamat? A migráció leegyszerűsítve de facto akkor kezdődik, amikor a migráns „elindul." Mi volt előtte? Mi van azután, ha megérkezik? Ha csak magával a helyváltoztatással foglalkozunk, akkor részmegoldásokat keresünk és találunk. A migrációt kiváltó okok kezelése néven futó „projektek" a helyben tartásra, visszatartásra irányulnának. Deklaráltan. Éppúgy, mint ahogy a migrációs folyamatkezelésben az azonnali intézkedések nem a lényeget fogják meg. A migrációkezelés stratégiai gondolkodással valósítható meg a legnagyobb hatásfokkal és mérhető eredménnyel. Az előző fejezet utolsó bekezdését célszerű a migrációra és a migrációkezelésre is kiterjeszteni. Most nézzük, mit lehet kezdeni a migrációkezelés terén a SWOT-analízissel! A SWOT-analízis az aktuális helyzetet írja le a meghatározott szempontok alapján. Összefüggései révén elemzési keretet biztosít a helyzetleíró megállapítások strukturálásához, ezzel megalapozhatja a tervezést, a különböző szintű célképzéseket. Leegyszerűsítve négy nagy csoport (osztály) alakítható ki: erősségek (belső, pozitív), gyengeségek (belső, negatív), lehetőségek (külső, pozitív), veszélyek (külső, negatív). A

struktúra használhatónak tűnik, ám annak értelmezése, hogy az egyes kategóriák mit tartalmaznak, már nem egyértelmű. Szervezet, intézmény esetén az erősségek vagy az elért eredményekre való hivatkozásban, vagy az intézményi lét létjogosultságát igazoló tényekben jelennek meg. Ebből vezetik le a tevékenységet is. A gyengeségek terén a már említett GAP-analízishez kötődő „nem megfelelőségekről" kellene szólni, ehelyett inkább mindig a hierarchikus és környezeti kapcsolódási gondok kerülnek említésre. (E kettő alkotja a belső tényezőket.) A veszélyek az elemzés logikája szerint a környezetben keresendők, mindazok a gátló tényezők, amelyek a megoldást hátráltatják. A migrációkezelés kapcsán a veszélyek sok esetben a megoldást keresők által generált problémákból fakadnak, tehát amíg az ok-okozati lánc nem kerül „visszafejtésre" a kulcs-okig, addig a problémák újratermelődnek. A veszélyek tehát a folyamatot negatívan befolyásoló tényezők, az előidézésük szervezeti kötődését a gyengeségeknél lenne célszerű megjeleníteni. A lehetőségek nem jelentenek korlátlan ötletelést. A magam részéről inkább „esélyeknek" nevezném ezt a kategóriát. A lényeg az, hogy a fentiekből kiindulva a migrációkezelés során mire lehet megvalósítható elgondolást kialakítani, mit tesznek lehetővé a belső és külső feltételek. Aki foglalkozott a stratégiai tervezéssel, helyzetelemzéssel, az pontosan tudja, hogy a módszertan meghatározó erővel bír. A hagyományos 4 mátrixos SWOT-analízis sematikus értelmezése nem mindig eredményez hatékony, hatásos megoldást. A visszacsatolásos variációk esetében, mint már korábban történt rá utalás, keverednek az elemzési és megoldási elemek. Célszerű lenne valamilyen struktúrával biztosítani a komplex, integrált, folyamat- és rendszerszemléletű hozzáállást. Erre már történt kísérlet.[9] A négy SWOT-komponens egy 10 pontból álló alstruktúra szerint kerül elemzésre. Ez anno szervezetekre készült. Működött.

„A sablonos helyzetértékeléseket fokozatosan át kell(ene) alakítani folyamat- és rendszerszemléletű elemzésekké, ahol az elemi adatokra alapozott folyamat- és trendvizsgálat, a prognosztizálás is helyet kap az elvárásoknak megfelelő „eredmény-megjelenítés" helyett. Ennek javasolt szempontjai és sorrendje: 1. tevékenység-működés, 2. forrásbiztosítás, 3. belső kapcsolati alrendszer, 4. külső kapcsolati alrendszer, 5. környezeti illesztés-elégedettség, 6. alkalmazott technika-technológia, 7-8. management-rendszerek (vezetés-irányítás, szakirányítás, tervezés-fejlesztés, változtatás-management, innováció, minőség), 9. szabályozás rendje (elvárás-elégedettség), 10. szervezeti-intézményi alrendszer (HR). A

[9] Teke András: Ami a kérdés mögött van… Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 2010, XI. szám (25-44. old.)

fentiek szerinti megközelítés egyben szemléleti váltást is eredményezhetne és így könnyebben a „helyükre kerülnének” a dolgok.”[10]

Hogyan lehet ebből kiindulva egy folyamatkezelést elemezni? Ha a „koncepció, szereplők, szabályok” elv alapján indulunk ki, akkor az alap lehetne pl. egy stratégia, megegyezés, közös elgondolás a migrációkezelésre vonatkozóan. Létezik többek közt EU-s biztonsági stratégia, migrációs stratégia, vannak mindenféle irányelvek, intézkedések és léteznek a nemzetállamok analóg koncepciói, stratégiái, elgondolásai is. Ezek együttesen alkotják a migrációkezelés „koncepcióját”. A gond az, hogy döntési szintenként mindez nincs szerves egységbe rendezve. Fontos kérdés, hogy milyen koncepciót tekintünk kiindulásnak. A szereplők mindazon érdekeltek és érintettek, akik a migrációkezelés során valamilyen szinten a folyamatokkal kapcsolatba hozhatók. Ide tartoznak maguk a migránsok, az embercsempészek, EU-s, nemzetállami intézmények, NGO-k, és bármilyen furcsa, de a migrációban érintett lakosság, stb. Tehát a szereplők mennyisége, összetételük, érintettségük, érdekeltségük foka erősen eltérő is lehet, sok esetben akár ellentétes is. Már ez önmagában elég lehet ahhoz, hogy a hagyományos gondolkodásmód alapján történő probléma-megközelítésben érdekeltek ne foglalkozzanak ezzel a kérdéssel.

A szabályok a viszonyrendszert fejezik ki, magának a migrációkezelésnek a forgatókönyvéből az úgymond „rendezői utasítás” részt képviselik. Minden folyamatkezelésnek vannak szakaszai. Ahhoz, hogy egy folyamat kezelhető legyen, először is szükséges annak körülhatárolása térben és időben, az ok-okozati összefüggések feltárása, a folyamat ellenőrzési lehetőségének megteremtése, szabályozása, irányítása, a folyamatkezelés során felmerülő konfliktusok kezelése, a folyamatos rendszerillesztés elvégzése, folyamat- és rendszerkorrekciók időbeni kezdeményezése és kivitelezése. Tehát a folyamatkezelést időnként megfelelőségi auditnak lenne célszerű alávetni, ami a már jelzett okok és körülmények miatt meglehetősen nehézkes lenne EU-s és nemzetállami konstellációban egyszerre. A folyamatkezelésben az eltérő szintekhez kapcsolódó döntések esetleges disszonanciája miatt ellenmondások keletkezhetnek, mert bár lehet, hogy az egyébként pozitívan értékelt tevékenységek statisztikailag tetszetős eredményt hoznak, ugyanakkor a rendszerben zavarokat idézhetnek elő és esetleg „ki is olthatják” egymást. Szintén nehéz súlyozni a különböző döntési szintekhez kapcsolódó tevékenységek hatásosságát is. A tevékenység kifejezés túl általános, ezért a cselekvés, eljárás és beavatkozás kifejezések is

[10] Uo.

alkalmazásra kerülnek a különféle szabályozásokban. A fentiek valamely cél érdekében, meghatározott sorrendben kifejtett cselekedetek, tettek sorozata, amelyek valamilyen hatást váltanak ki. Ez a hatás rendszerint valamilyen változtatás formájában jelenik meg. Tehát a cselekvés, eljárás (általában célirányos tevékenység) során egy konkrét célra irányuló szándék valósul meg, ezzel egy helyzet megváltozik, vagy éppen egy változás bekövetkezése hiúsul meg. Mindez kétféle módon realizálódik: vagy aktív hozzáállással érünk el valamit, vagy tartózkodással, azaz ez utóbbi esetében a változatlanság vagy egy másfajta változás éppen azért következik be, mert nem teszünk meg valamit, amit egyébként módunkban állna megtenni. A folyamatok elemzése pontosan a fentiek miatt is bonyolult, de a migrációkezelés folyamatára a jelenlegi ismeretek szerint ennél egyszerűbb módszer nem kívánkozik, ha folyamat, rendszerszemlélet alapján, teljes körűen, komplex, integrált módon szeretnénk azt elvégezni.

A már hivatkozott strukturált SWOT-analízis mátrix esetében az alábbiak javasoltak (a számozási sorrend mind a négy elemnél külön-külön is megjelenik, így 40 „információs ablakot" kapunk, amelyek már alkalmasak a kereszt mátrix funkcióra is):

3.1 Megvalósított, folyamatban lévő és tervezett tevékenységek

Ide tartozik minden olyan megelőző, gátló, támogató, megakadályozó, megszakító, felszámoló, helyreállító, fejlesztő, beavatkozó jellegű tevékenység, amely a migrációkezelésben mérhető hatást vált ki. A hatékonyság mérése sokszereplős tevékenység esetében nehezen kivitelezhető, de a hatásosság azonosítható. A tevékenységekhez célszerű sorolni a különféle egyezmények megkötését vagy éppen felmondását is. A tevékenységek is stratégiai, taktikai, operatív/végrehajtási szinteken valósulnak meg. Nemzetállami szinten egyértelmű a fenti hierarchikus elkülönítés, mert a központi, egyben a stratégiai szintet, a taktikai a regionális/területi szintet, az operatív pedig a helyi végrehajtási szintet jelöli. EU-s viszonylatban a nemzetállami szint maximum taktikai lehet. Fontos tehát az elemzési szintek egyértelmű behatárolása, a vertikális és horizontális összefüggések tisztázása. A tevékenységek értékelése kapcsán fontos kiemelni, hogy mennyire különíthetők el ad hoc jellegű, a „tűzoltó jellegű", stratégiai és taktikai szintű tevékenységek, és ezek hogyan viszonyulnak egymáshoz.

3.2 A migrációkezelési folyamatok forrásbiztosításának hatékonysága és hatásossága

A migrációkezelésre lehet kikülöníteni célzott forrásokat, vagy a szereplők költségvetésébe ezt beépíteni, esetleg a funkcionális tevékenységet végző szervezetek napi szolgálatellátását úgy szervezni, hogy az a migrációkezelést támogassa. Fontos lenne ismerni, hogy milyen költségvonzattal jár maga a migrációkezelés. Időben, a feladatok nagyságrendjének megfelelő módon áll-e rendelkezésre a költségvetés? A menetközben felmerülő plusz költségek pótlása milyen rendben történik? Tervezhetők-e a költségek kapcsán a források, vagy ad hoc módon, esetleg „maradék elv" alapján történik a forrásbiztosítás? A különféle stratégiák, programok, projektek költségvetése milyen szinten azonosítható a forrásfelhasználásban?

3.3 A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények belső működési rendjének kompatibilitása a folyamatkezelés során

A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények nem mindegyikének funkcionális rendeltetése a folyamatkezelés. A résztvevők rendszerint saját feladatrendszerük keretében, vagy a mellett végzik a migrációkezelési részfeladatokat. Fontos, hogy a szervezeten/intézményen belüli kapcsolatrendszer alkalmas legyen ezen tevékenység támogatására, biztosítsa megfelelő információáramlást, garantálja a funkcionális feladatrendszertől eltérő feladatelemek integrálását. A szervezeti egységek és elemek szervezeti működési előírásai és a migrációkezelési elvárások hogyan kapcsolódnak egymáshoz és mindez hogyan befolyásolja a különböző szintű tevékenység megvalósítását?

3.4 A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények egymás közti kapcsolati rendjének kompatibilitása a folyamatkezelés során

A migrációkezelésben számos szereplő van jelen eltérő döntési szintekhez kapcsolódóan. A közös tevékenység során a megvalósítási elvek összehangolása, a napi együttműködés megvalósítása, a közös tervezés, forrásbiztosítás meghatározó erővel bír a hatékonyság és a hatásosság vonatkozásában. Röviden, hogyan valósul meg a szervezet/intézményközi együttműködés?

3.5 A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények nemzetközi kapcsolati rendjének kompatibilitása a folyamatkezelés során

A migrációkezelés jellegénél fogva tipikus „határokon átnyúló" tevékenység, amelynek markáns nemzetközi vonásai vannak. Különösen fontos ez a migrációs útvonalak,

embercsempész tevékenység kapcsán. A két és többoldalú megállapodások formális keretei mellett fontos a meglévő informális csatornák alkalmazhatósága is. A nemzetközi kapcsolatok szintjeit is célszerű körülhatárolni. A politikai kapcsolatok és a napi operatív kapcsolattartás nem minden esetben mutat lineáris összefüggést. Indokolt értelmezni, hogy a nemzetközi kapcsolatrendszer milyen mértékben befolyásolja a migrációkezelés hatásosságát és hatékonyságát.

Megjegyzés: A szakirodalomban az integrált határmenedzsment lényegét sok esetben a 3.3 - 3.5 pontokra értelmezik. Ha integrált szemléletből indulunk ki, akkor ez csak rendszerelem szinten jelenik meg, tehát az egész rendszert nem képezi le.

3.6 A migrációkezelésben alkalmazott technika, technológia, eljárásrend hatékonysága és hatásossága, valamint egyedi és rendszerben való működési megfelelősége

Minden folyamatkezelés kimenetelét meghatározza, hogy a rendelkezésre álló, elérhető technika és technológia rendszerillesztése megtörtént-e, annak lehetőségeit hogyan, mikor, milyen szinten és milyen gyakorisággal használják ki. A korszerű technika és technológia az illegális migrációban érdekelt körök számára is hozzáférhető és felhasználható. Kérdés, hogy ennek ellensúlyozása megtörtént-e, ha igen, annak hatása mennyire mérhető. A korszerű eszközök alkalmazására való felkészítés szintje milyen? A hagyományos eszközök és módszerek és az új eszközök és módszerek integrált alkalmazása mennyire biztosított? Az új technikai és technológiai lehetőségek milyen szinten jelennek meg a vezető-irányítói gondolkodásban és döntéshozatalban? (Lásd még 3.8. pont!)

3.7 A migrációkezeléshez kapcsolódó tervezés, szervezés rendszere döntési szintként, a kapcsolódó migrációkezelési funkciók érvényesülésének mérhetősége. Innováció, minőségügyi megoldások mérhetősége a migrációkezelésben

A migrációkezelés rendszerint nem önálló tevékenységként jelenik meg, hanem valamelyik szervezet/intézmény saját feladatai közt végzi, több szereplő esetén valamely szervezet/intézmény (magasabb vagy azonos szinten) koordinálja a tevékenységet. Akár önálló, akár koordinált formában történik a folyamatkezelés, a lehető legmagasabb döntési szinten célszerű a tervezést elindítani és a szervezési tevékenységet összehangolni. A tervezés alapját ideális és optimális helyzetben az alapos és rendszeres helyzetértékelésre épülve az általános és szakpolitikák, stratégiák képezik. Ha van migrációkezelési koncepció, akkor az

előbbiekből célszerű származtatni. Fontos a tervhierarchia következetes érvényesítése. A migrációkezelésen belül célszerű elkülöníteni a funkciókat, és ennek alapján rangsorolni és összehangolni a feladatokat. A folyamatkezelés hatékonyságát nagymértékben ellensúlyozza a párhuzamosságok és a koordinálatlan kapcsolódási pontok megléte. A szervezési feladatokat is döntési szintenként célszerű strukturálni. Csak elkerülhetetlen esetekben célszerű tolerálni a szubdelegálást. A tervezési és szervezési tevékenységhez minden esetben előzetesen célszerű társítani a forrásokat, azok elérhetőségének a garantálásával és a teljesítés utáni elszámolás igényével. (Lásd még 3.2 pont!) Minden esetben célszerű azonosítani az innovatív megoldásokat. A tevékenység során törekedni célszerű a minőségügyi elvek érvényesítésére. A szervezeten/intézményen belül rendszeresített, tervezéssel, fejlesztéssel, innovációval, minőségüggyel, humán erőforrás fejlesztéssel (Lásd még 3.10 pont!) foglalkozó szervezeti egységek és elemek érvényesülési lehetőségeit a folyamatkezelésben minden esetben célszerű körülhatárolni. (Lásd még 3.3 pont!)

3.8 A migrációkezeléshez kapcsolódó vezetés, irányítás, szakirányítás rendszerének hatékonysága, hatásossága, megfelelősége a mindenkori helyzetnek

Ha rendszerről beszélünk, akkor a vezető-irányító-szakirányító alrendszereket célszerű szintenként azonosítani. Ez különösen akkor lényeges, ha a migrációkezelés „csatolt” funkcióként vagy feladatként jelenik meg. A vezető feladata a döntés meghozatala, ezért különösen lényeges a döntés-előkészítés folyamatának pontos szabályozása. Vizsgálni célszerű, hogy a hagyományos (klasszikus) vezetés-irányítási módszerek, hierarchia és a menedzsment rendszerek, ad hoc megoldások mennyire harmonizálnak, megtörtént-e a rendszerillesztés. A programok, projektek menedzselése milyen vezetési szinten történik? A vezetői állomány migrációkezelést illető elkötelezettsége mérhető-e? A vezetés-irányítási hierarchiában a szakirányítás helye és szerepe körülhatárolható-e? A kialakult vezetés-irányítási rendszer megfelel-e a migrációkezelés elvárásainak? A vezetés-irányítás hatékonysága és hatásossága hogyan kerül mérésre?

3.9 A migrációkezeléshez kapcsolódó általános és szakpolitikák, koncepciók, stratégiák, általános, jogi és szakmai szabályozások hatásossága és megfelelése az adott helyzetnek

A migrációkezelés során meghatározó kérdés a releváns általános, szak és funkcionális politikák megléte, ezek konszenzuson alapuló képviselte és alkalmazása. A politikákból

vezethetők le a koncepciók, stratégiák (ágazati, szak. és funkcionális), akció és cselekvési tervek, programok, projektek és intézkedések. Jelen esetben is érvényesülnie kell a hierarchiának, azaz a szakpolitikák „nem írhatják felül" az általános politikát és a szakstratégiák, cselekvési tervek sem a hierarchikusan magasabb szinten lévő stratégiákat. Fontos, hogy a folyamat- és rendszerszemlélet érvényesüljön a stratégiai tervezés során is. Nem előnyös, ha a migráció, a menekültügy, a munkavállalás, az illegális és legális migráció mind fogalmilag, mind folyamatkezelésileg félreértelmezhető, vagy a folyamatkezelést zavaró módon jelenik meg. Az azonnali, a rövid, közép és hosszú távú elgondolások egymásra épültsége mellett azokat célszerű jól elhatárolni és a forrásbiztosítást is ennek alárendelni. A jogi, szakmai és egyéb szabályozások a politikák megvalósítását biztosítják, és nem fordítva, tehát egy jogszabályból nem szabad levezetni egy stratégiát. Ugyanakkor a megvalósítás módjának szinkronban kell lennie az érvényes jogrenddel. A szabályozás értékelését mindig a 3.1 - 3.8 pontok áttekintése tükrében célszerű vizsgálni és nem fordítva. Ugyanis minden esetben indokolt egybevetni a kialakult helyzet kezelési szükségletét és a rendelkezésre álló szabályozási keretek összhangját. Az EU-tagság kapcsán az integrált szabályozás rendszerillesztését is vizsgálni indokolt. A gyakori szabályozás-változtatás elbizonytalanítja a folyamatkezelésért felelős és azt megvalósítók hozzáállását, ezzel a hatékonyságot és hatásosságot.

3.10 A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények kompetencia és kapacitásbeli kompatibilitása, az előerő alkalmazási megfelelősége

Úgy tűnhet, hogy logikai csavar került az analízisbe, ugyanis a hierarchikus-bürokratikus szervezetek/intézmények esetében minden változtatás a szervezeti struktúrához kapcsolódik, és az eddig logikai megközelítéssel ellentétes módon történik általában a változások kezelési szándéka. Jelen esetben azt célszerű elemezni, hogy a migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények mennyire képesek eleget tenni az elvárásoknak és mit szükséges annak érdekében tenni, hogy az esetleges nem-megfelelőségek kiküszöbölésre kerüljenek. A logikai megközelítést a nem-megfelelőségek megszüntetésére, kijavítására, megelőzésére célszerű alapozni. A migrációkezelés során felmerülhetnek olyan kompetencia- és kapacitásigények, amelyekkel nem minden szervezet/intézmény rendelkezik azonos szinten. A rendszerműködés biztosítása érdekében célszerű az egyenszilárdságra, a szinergikus tényezők preferálására törekedni. A humánerőforrás megfelelősége kulcskérdés a szervezeti/intézményi működés során, ezért a migrációkezelés igényeinek biztosítását a kiválasztás, felkészítés, feltétel-biztosítás, szinten tartás és fejlesztés terén prioritásként

célszerű kezelni. A hagyományos vezetői szemléletet is vizsgálni indokolt abból a szempontból, hogy az alapfeladatok ellátására képes személy automatikusan alkalmas-e a szervezet/intézmény feladatkörébe tartozó bármely tevékenység ellátására. Ha az elemzés eljutott a 3.10 pontig, célszerű egy ellenőrző visszacsatolással a korábbi pontokat is újra áttekinteni.

4. Kísérleti SWOT-analízis a migrációkezelésre

Az eddigiek áttekintése során bizonyára feltűnhetett, hogy a SWOT-analízis eredeti logikája új megvilágításba került. A strukturált elemzés segítheti az ok-okozati összefüggések feltárását és némi hasonlóság fedezhető fel az Ishikawa-diagram logikájával is. Jelen esetben is megjelenik az „5M" azaz az 5 legfontosabb klasszikus, kezdeti, M betűvel kezdődő menedzsment-elem, amelyek szükségesek a megfelelő munkavégzéshez, jelen esetben a folyamatkezeléshez. Ezek a Men (emberek), Management (vezetés, irányítás), Material (források), Method (módszertan), Machine (technika, technológia). A migrációkezelésben az Ishikawa-diagram mellett a Pareto-elemzést a sok szereplő miatt nehézkes lenne elvégezni, de a fentiek alapján a hagyományos SWOT-analízis folyamatelemzésre is alkalmassá tehető. A továbbiakban kísérlet történik a bevezető részben hivatkozott konferenciákon elhangzottak figyelembevételével (is) egy vázlat szintű folyamatanalízis elkészítésére a migráció vonatkozásában. Ez nem tekinthető relevánsnak a jelen helyzetre, de modellként szolgálhat egy valós elemzés kivitelezéséhez. A megfogalmazások első sorban a stratégiai szinteket érintik, konkrét és aktuális, elemzett, validált tartalommal való megtöltésük esetén érdemi döntés-előkészítésre is alkalmassá tehetők.

4.1 Erősségek

4.1.1 A migrációkezelés érdekében több irányú és szintű tevékenység folyik stratégiai, taktikai és operatív szinten is. Deklarált formában és mérhető módon is erőfeszítések tapasztalhatók a migráció mérséklése, kezelhető szintre csökkentése, a migrációs útvonalak ellenőrizhetősége érdekében. Egyidejűleg kísérlet van a kialakult helyzet kezelésére, az EU területére bejutott migránsok ügyének rendezésére, a hot spotok Európán kívülre helyezésének elérésére, a kitoloncolások, kiutasítások és visszafordítások realizálása, a migránsok integrálásának felgyorsítása érdekében. Egyidejűleg diplomáciai, gazdasági politikai, jogi, katonai, rendészeti és humanitárius területen is azonosíthatók a tevékenységek. A Törökországgal közösen kiadott nyilatkozat pozitív hatása mérhető. A nemzetállamok saját

helyzetükből adódóan, az EU-s kötelezettségeket is teljesítve igyekeznek kezelhető helyzetet teremteni elsősorban a saját biztonságuk érdekében. Segítségnyújtás történik a tranzitállamok részére, a külső határos EU-tagállamoknak és a migrációval leginkább sújtott befogadó országoknak. A migrációt kiváltó okok kezelési szándéka elismerten deklarált. Az EU intézményrendszere háttértámogatást nyújt a döntések előkészítésében, kivitelezésében. A döntéshozatali szintek folyamatosan keresik a megoldást. A Közös Európai menekültügyi Rendszer formális keretet biztosít a folyamatkezeléshez.

4.1.2 Mind nemzetközi, mind EU-s, mind nemzetállami szinten rendelkezésre állnak nevesített pénz és anyagi források a migrációkezelésre. A forrásokhoz való hozzáférés célprogramokkal került társításra. A migrációkezelés valamennyi szakaszára elvileg rendelkezésre állnak források. Az EU és a nemzetállamok élőerővel, anyagi és pénzügyi forrásokkal is támogatják a migrációkezelésben érintett tranzitországokat, és hozzájárulnak a migrációt kiváltó okok hatásának helyi mérsékléséhez, a migrációs hajlam visszafogásához.

4.1.3 A migrációkezelésben résztvevő szervezetek/intézmények SZMSZ-ben, munkaköri leírásiban a funkcionális feladatok rögzítésre kerültek, a belső kapcsolatrendszerben és szervezeti/intézményi működés során a migrációkezelés keretei azonosíthatók. A szervezeti egységek és elemek vertikális és horizontális kapcsolatrendszere szabályozott. Az információáramlás, az adatok védelme szabályozott, követhető. Az adott vezetési/döntési szintek számára a szükséges információk elméletileg rendelkezésre állnak. A kapcsolati rendszerek folyamatai dokumentáltak.

4.1.4 A migrációkezelésben résztvevő nemzetállami szervezetek/intézmények között a kommunikáció-koordinció-kooperáció (a továbbiakban: 3C) rendje szintenként és szakterületenként szabályozott, követhető, megvalósulása mérhető. A kölcsönös adat- és információigény és áramlás körülhatárolt.

4.1.5 A migrációkezelésben az EU-s és nemzetközi szervezetek/intézmények, résztvevő országok érintett szervezetei/intézményei között a 3C rendje szabályozott, követhető, megvalósulása mérhető. A kölcsönös adat és információigény és áramlás körülhatárolható.

4.1.6 A migrációkezelésben alkalmazott technikai eszközök és technológiák megfelelnek az elvárásoknak, és képesek megfelelő ellensúlyt képezni a migrációt támogató kísérletekkel és megoldásokkal szemben. Folyamatos technikai és technológiai fejlesztések folynak a migrációkezelés hatékonyságának és hatásosságának növelése érdekében. Törekvés van az integrált megoldásokra. Az egyes rendszerek összekapcsolási lehetősége biztosított. Az EU preferálja a technikai és a technológiai fejlesztéseket.

4.1.7 A migrációkezelés tervezése során a szakpolitikai és stratégiai megalapozottság biztosított. A szakterületek stratégiai lefedettsége elméletileg megfelelő. A kivitelezés szervezése akciótervek, programok, projektek szintjén biztosított. Mind EU, mind nemzetállami szinten biztosított az elgondolások kivitelezése, a közvetett és közvetlen támogatás érvényesítése. Számos innovatív megoldás születik. A fejlesztések mind EU, mind nemzetállami szinten koordinálásra kerülnek.

4.1.8 A migrációkezelés vezetés-irányítási rendszere EU-s, nemzetállami és végrehajtási szinteken is szervezett, mérhető hatékonyságú. A folyamatok kezelésébe a rendészeti szervezetek mellett katonai alakulatok, szakirányú tevékenységet végző más szervezetek és intézmények, köztük civil szervezetek is bevonásra kerülnek. A sokszereplős tevékenység irányítása szintenként azonosítható. A migrációkezelés szakterületi irányítása szervezetszinten azonosítható. A hagyományos hierarchikus-bürokratikus megoldások mellett, főleg az EU-s érdekeltségű kivitelezésnél a menedzsment megoldások is nagy szerepet kapnak. A többnemzetiségű alkalmazás kivitelezése is megoldott. Az EU külső határainak hatékony őrizete, az egyes regionális migrációkezelési biztonsági megoldások összehangolása EU-intézményi keretek közt folyik.

4.1.9 A migrációszabályozásra való törekvés minden döntési szinten azonosítható. A jogi szabályozás terén az EU-szabályozások nemzetállami adaptálása megtörténik. Az egységes szabályozás érdekében alapos előkészítés történik. A nemzetállamok a saját szabályozási és eljárásjogi rendjüket az EU-s normákhoz igazítják.

4.1.10 A migrációkezelésben résztvevő EU-s intézmények és szerveztek, valamint a nemzetállamok releváns intézményei és szervezetei alkalmasak EU-s keretek közti működésre. A tranzitországokkal és a kibocsátó országokkal való közös tevékenység intézményi háttere biztosított.

4.1.11 Összegzés: A migrációkezelés EU-s és nemzetállami szinten is prioritást élvez, és a biztonság egyik fontos pilléreként jelenik meg. Azonosítható a szándékok megalapozottsága, a közös tevékenységre való törekvés. A migrációkezelés forrásbiztosítása behatárolható, a súlypont-képzés minden esetben előkészített és ellenőrzött. A migrációt kiváltó okok helyszíni kezelési szándéka, a folyamtok szabályozottsága, a migrációirányítás megoldhatósága, a folyamatok kezelése során felmerülő rendszerillesztési gondok kiemelt figyelmet kapnak. A Közös Európai Menekültügyi Rendszer hatékonyságának és hatásosságának javítása folyamatos támogatást kap.

4.2 Gyengeségek, hátrányok

4.2.1 A migrációkezelés érdekében folyó tevékenységek összehangolása alacsony hatékonyságú, térben és időben mérhető disszonanciát mutat. Túl sok az ad hoc megoldás, a már folyamatban lévő tevékenységekhez nem mindig kerülnek illesztésre. Döntően a kivárásra épülő, reagáló jelleg dominál, a preventív megoldások aránya alacsony és szintenként is elég heterogén. Az azonnali, látványos eredményekre való törekvés, a valós biztonsági igények és a humán biztonság ellentmondásos kezelése és értelmezése során foganatosított intézkedések nem a megoldás felé mutatnak. A nemzetközi médiában megjelenő, a politikai korrektséget képviselő, ezzel együtt a nemzeti médiában közzétett nemzetállami érdekeket képviselő hírek, információk és a valós történések ellenmondásba kerülnek egymással és az azonosítható tevékenységekkel is. A tevékenységek integrálása alacsony hatásfokú. A Közös Európai Menekültügyi Rendszer nem biztosít megfelelő szakirányítási, szervezési, és forrásbiztosítási keretet a migrációkezelésnek.

4.2.2 A migrációkezelés forrásigényei a reagáló gondolkodás miatt nem az éppen szükséges időpontban és módon kerülnek biztosításra. A forrásokhoz való hozzáférés túlbürokratizált, nehézkes. Az EU-s és a nemzetállami tevékenységek forrásbiztosítása nem összehangolt, sőt esetenként ellentétes hatású is lehet. Az a tény, hogy az EU és a nemzetállamok élőerővel, anyagi és pénzügyi forrásokkal is támogatják a migrációkezelésben érintett tranzitországokat, és hozzájárulnak a migrációt kiváltó okok hatásának helyi mérsékléséhez, a migrációs hajlam visszafogásához, együtt jár azzal, hogy a források nem mindig oda kerülnek, ahol hatékonyan felhasználhatók lennének, a felhasználás sok esetben ellenőrizhetetlen, máskor egymásnak ellentmondó tevékenységeket is támogatnak. Nemzetállami relációban a helyi végrehajtási szint leterheltsége és forrásbiztosítása nincs

összhangban, nem mindig állnak időben rendelkezésre a források, és azok nem tervezhetők hosszabb távra.

4.2.3 Az EU-s tevékenységek döntően nemzetállami kivitelezésben valósulnak meg. A nemzetállami tevékenységekben sem biztosított a migrációkezelés szervezeten belüli funkcionális pozicionálása. Az egyes szervezeti egységek és elemek nem funkcióként, hanem feladatként értelmezik a migrációkezelést. A szakmai megfelelőség nem kerül preferálásra, elsősorban a csapaterős megközelítés kap prioritást. A szervezeteken belül a kapcsolatrendszert megterheli a feladatokra való folyamatos, ciklikus, nem mindig kiszámítható időpontú erő és eszközátcsoportosítás.

4.2.4 A szervezet/intézményközi kapcsolatok esetében az integrált szemlélet hiánya szintén tetten érhető. A különböző rendeltetésű szereplők tevékenységének összehangolása feladat-centrikus, marginálisan kezeli a kompetenciák és kapacitások összeegyeztetését. A szervezet/ intézményközi kapcsolatrendszert terheli az össze nem egyeztetett infrastruktúrafejlesztés, az eltérő ellátási, elhelyezési rend. A kapcsolatrendszer egyértelmű célja a megfelelő mennyiségű élőerő folyamatos biztosítása egy adott területszakaszra, ami az egyéb lehetőségek kihasználást eleve háttérbe szorítja.

4.2.5 A migrációkezelésben az EU-s és nemzetközi szervezetek/intézmények, résztvevő országok érintett szervezetei/intézményei közötti együttműködés elsősorban a különböző tartalommal értelmezett szolidaritás jegyében történik. Az EU déli határainak őrizete érdekében nagy erő és eszköz-összpontosítás folyik, de a mérhető hatás nem szignifikáns. A nemzetállamok elsősorban gesztusértékű felajánlásokkal, deklarált és sok esetben látványos módon mutatják segítő szándékukat, azonban a helyi szinten alkalmazott kis, 1-2 szakaszerőnek megfelelő létszám elhelyezése, ellátása, a fogadások megszervezése jóval nagyobb anyagi forrásokat, odafigyelést igényel, mint a tevékenységükből származható, mérhető hozzáadott érték. Hasonló a helyzet a tanácsadók, összekötők kiküldésével is. Adott nemzetállam kialakult rendszerein belül a külső tanácsadók, valamiféle szándékkal kiküldött összekötő, rendszerműködési zavart idézhetnek elő. A helyi végrehajtáshoz delegált külső tanácsadók működése is zavart generáló, kivéve, ha a különböző nyilvántartó, azonosító rendszerekhez való kapcsolódásban, az azokhoz való hozzáférésben, felhasználásban segítenek.

4.2.6 A migrációkezelés technikai-technológiai lehetőségeinek kihasználása sok esetben kontraproduktív. Az EU-vezetés elsősorban a hagyományos technikák, technológiák alkalmazását preferálja, azok alkalmazási kritériumait ismeri és várja el. Ugyanakkor nem kerül kellő hangsúly a legmodernebb eszközök korai felismerő és felderítő, elhárító alkalmazására. A technika és technológia lehetőségeinek alacsony hatásfokú kihasználási lehetőségeit jelzi, hogy a migránsokkal szemben főleg az EU külső határainál és a területén kívánnak fellépni. A terület gyengeségét jelzi, hogy az embercsempészek, és a migrációt koordinálók előnyben vannak az EU-s és nemzetállami határbiztonsági szervezetekkel szemben, pontos, naprakész és alkalmazható információkkal látják el a migránsokat, és ebbe a folyamatba még mindig nem történt az EU részéről drasztikus beavatkozás. Az információcsere technikai és technológiai feltételei az EU-tagállamok között adottak, de a hozzáférés alacsony hatásfokú, a szükséges információk a kritikus esetekben nem állnak rendelkezésre. Nem kerül kihasználásra a migránsok egyedi és megbízható azonosításának feltételrendszere.

4.2.7 A migrációkezelés tervezése során az elvi szakpolitikai és stratégiai kiindulás ellenére nem egyértelmű, az adott tagországok és az EU érdekei szerint is különféle módon értelmezhető dokumentumok születnek. A dokumentum-hierarchia EU-s szinten nem könnyen áttekinthető. A stratégiai, taktikai és a végrehajtási/operatív, sőt az azonnali megvalósítású elemek a dokumentumokban keverednek, ezzel csökkentik az adott szintekhez kötődő kompetencia és kapacitás kihasználási fokát. A kivitelezés szervezése akció tervek, programok, projektek szintjén történik, ami a menedzsmentszemlélet és eljárások kikényszerítésével problémát jelent a hagyományos hierarchikus-bürokratikus szervezeti működés esetén. Az EU-s és a nemzetállami tervezési és szervezési eljárások nem mindig kompatibilisek, ami korlátozza az eredeti elgondolások kivitelezését. Az innovatív megoldások sok esetben a politikai hozzáállás miatt nem tudnak érvényesülni. A fejlesztések EU-szinten sok esetben ad hoc jellegűek, előzmény nélküliek, a nemzetállami kezdeményezések nem mindig kerülnek koordinálásra.

4.2.8 A migrációkezelés vezetés-irányítási rendszere EU-s, nemzetállami és végrehajtási szinteken a 4.2.7 pontban leírtakhoz is a köthető. A folyamatok kezelésébe a rendészeti, funkcionálisan határőrizeti és biztonsági szervezetek mellett bevont katonai szervezeti egységek, szakirányú tevékenységet végző más szervezetek és intézmények, köztük civil szervezetek integrált vezetés-irányítása nem alakult ki. A sokszereplős tevékenység

irányítása szintenként és területenként eltérő hatékonyságú, vertikálisan és horizontálisan nem egyenszilárd. A migrációkezelés szakterületi irányítása adott szervezetszinten megvalósul, de több szereplő esetén zavarok észlelhetők. A hagyományos hierarchikus-bürokratikus megoldások mellett az EU-s érdekeltségű kivitelezésnél kikényszerített menedzsment megoldások rendszerillesztése elmarad. A szakirányítás EU-szintű kivitelezése alacsony hatásfokú, a nemzetállami megoldások integrálása helyett a deklarált koordinálás kap szerepet. A többnemzetiségű alkalmazás kivitelezése a nemzetállami vezetés-irányítást terheli.

4.2.9. A migrációszabályozást az éppen aktuális helyzet direkt módon befolyásolja. Mérhető és érezhetően irreverzibilis hatású folyamatok esetén az ad hoc szabályozás kap szerepet, míg a hosszú távú megoldáskeresésnél nem a migráció kezelése, hanem a migrációs helyzet kihasználása kap prioritást. A jelenlegi átmeneti migrációs intenzitáscsökkenést az EU nem használja fel a migrációkezelési rendszerek korszerűsítésére, nagyobb migrációs nyomás kezelésére való felkészülésre, a már az EU területén tartózkodó, azonosítatlan migránsok felderítésére és hatósági látókörbe vonására, a külső határok egységes standard szerinti őrzésére. A Törökországgal jelenleg életben lévő nyilatkozat nemzetközi jogi hatását az EU túlértékeli, nem egységes szabályozási rendszerben kezeli a folyamatokat. A jogi szabályozás terén az EU-szabályozások nemzetállami adaptálása formálisan történik meg, sok esetben azok a kialakult gyakorlathoz nem illeszkednek, ezért megvalósításuk is csak formális. Az egységes szabályozás kivitelezése az eltérő érdekek miatt EU-szinten egyre nehezebb, ezért inkább a kikényszerítő intézményi jelleg kezd dominálni a konszenzusteremtés helyett/mellett. Ez a gyengeségnek is tekinthető jelenség egyben veszélyt is jelent a további EU-s működés vonatkozásában.

4.2.10 Amíg a migrációkezelés súlya a nemzetállamokat terheli, és nincs erre kikülönített EU-s intézmény vagy szervezet, addig a nemzetállamok releváns intézményei és szervezetei alkotják ennek a keretét, ami nem könnyíti meg a 3C alkalmazását, a politikai szándékok egységes értelmezését és kivitelezését. A tranzitországokkal és a kibocsátó országokkal való közös tevékenység szervezeti/intézményi feltételeit korlátozza, hogy a nevezett országok nem EU-tagok, így az érdekérvényesítés irányultsága és megvalósítása nehezen összeegyeztethető.

4.2.11 Összegzés: A migrációkezelés EU-s és nemzetállami szinten is prioritást élvez, de megvalósítási hajlama és hatásossága országonként eltérő. A közös tevékenységet nehezítik a tagállami politikai szándékok és az EU-s intézményrendszer érdekérvényesítő módszerei. A migrációkezelés forrásbiztosítása nem mindig felel meg időzítésben és pozícionálásban a kialakuló, vagy a már kialakult helyzetnek. A migrációt kiváltó okok helyszíni kezelési lehetőségei nem kerülnek integrált módon megközelítésre, a folyamtok szabályozottsága, a migrációirányítás megoldhatósága, a folyamatok kezelése során felmerülő rendszerillesztési gondok sok esetben politikai indokok miatt marginális tényezőként kerülnek kezelésre. A Közös Európai Menekültügyi Rendszer de facto nem működik.

4.3 Veszélyek

4.3.1 Jelenleg a Földközi-tengeren az illegális migráció és az életmentés folyamatelemei keverednek. A tevékenységbe bevont erők és eszközök lehetőségeinek kihasználása alacsony hatásfokú. A tevékenységek helyszínének megválasztása sok esetben ellentmond az ésszerű távoltartás logikájának. Amennyiben a tevékenységek az EU területén folynak főleg, ami azt is jelenti, hogy az EU-vezetés ezzel tudomásul veszi az illegális migránsok „legális" jelenlétét a térségben, így a migrációkezelés hatásfokát veszélyes módon és mértékben csökkenti. Olyan tevékenységek is folynak, amelyek a migrációkezelést nem támogatják, ezzel erőt, eszközt, figyelmet vonnak el más, fontos területekről. A migrációkezelés integrált keretei nem alakultak ki, ad hoc és hosszú távú érdekek keveredése és pozicionálása működési zavart idéz elő a tevékenységek tervezésében, szervezésében, megvalósításában és forrásbiztosításában is.

4.3.2 Az ellenőrizhetetlen felhasználású támogatások hatása következtében a migráció kezelésében résztvevő szereplőkön kívül más is hozzájuthat a forrásokhoz, amit nem minden esetben a migrációkezelésre alkalmaznak. A forrásbiztosítás, tervezés, felhasználás és elszámoltathatóság nem egységes rendszerben történik.

4.3.3 A migrációkezelésben résztvevő szerveztek/intézmények működésében a feladatalapú megközelítés miatt a belső kapcsolatrendszer integrálása még nem történt meg, és a szemlélet fennmaradása okán ez sokáig nem is fog megtörténni. A migrációkezelés ténye, a benne való részvétel alkalmas olyan forrásokhoz való hozzájutáshoz is, ami egyéb körülmények közt nem lenne lehetséges. Az így megszerzett források felhasználása nem mindig a migrációkezelésre történik, hanem az szervezetek és intézmények a saját általános

működésükre használják fel. Ez egy versenyhelyzetet teremt, amit a jelenlegi vezetés-irányítási rendszer nem tud hatékonyan kezelni. A kapcsolatokat befolyásolja a menedzsmentelemek megléte is. Ez alapvetően meghatározza a szervezeten/intézményen belüli kapcsolatrendszert is, ami az egyenszilárdság ellen szól.

4.3.4 A szervezetek/intézmények közti kapcsolatrendszert veszélyezteti, hogy sok esetben nem azonos szintű szervezeti/intézményi elemek kerülnek közös alkalmazásba, a vezetési-irányítási stílusok eltérőek és eltérő a működési rend is. A közös tevékenység finanszírozási rendje is kapcsolatrendszeri problémákat idézhet elő. Az alá és mellérendeltség kérdéseinek tisztázatlansága magának a folyamatkezelésnek is a rovására mehet. A más minisztériumokhoz való szervezeti tartozás az alkalmazás során újabb kérdéseket vethet fel.

4.3.5 A nemzetközi kapcsolatokat alapvetően meghatározza a technikai és technológiai lehetőségek kihasználási szintje, és az ebből fakadó lehetőségek megosztásának mértéke. A kapcsolatrendszer hatékonysága a külön-külön meglévő lehetőségek integrálási hajlamával is összefügg. A közös műveletek során az eltérő vezetési szintű, más felszereltségű, vezetési stílusú, alkalmazási készségű ideiglenes szervezeti elemek közti kapcsolatok determináló eleme a nemzetállami érdekérvényestől függ, ami az EU-s megoldásokat nehezíti.

4.3.6 A migrációkezelésnek nem alakult ki EU-s standard szerinti, integrált technikai és technológiai rendszere. A meglévő EU-s rendszerek nem teszik lehetővé valamennyi tagállamra kiterjedően a teljes körű információáramlást, a gyors adatcserét. Az EU területére bejutott migránsok azonosítása teljes körűen nem megoldott akkor, amikor ezt a rendelkezésre álló technika és technológia lehetővé tenné. Ez az egyik legfontosabb veszélyforrás. Nem alakult ki az azonosítás, a napi ügyintézés és a válsághelyzet-kezelés információbiztosításának gyors, megbízható, minden tagállam által elérhető rendszere. A EU-s szintű migrációkezelési törekvésekből hiányoznak a valóban preventív megoldások, a reagáló jelleg a „vesztes” pozíciókat vizionálja az EU számára. A migránsokat mozgató érdekérvényesítő mechanizmusok képesek kihasználni a technikai és technológiai lehetőségeket, sokszor az EU nem szándékos asszisztálásával is.

4.3.7 Veszélyes mértéket öltött az EU-szintű koncepciók, elgondolások, tervek, stratégiák mennyisége és heterogenitása. Az egymás után készülő, sokszor a nemzetállamok

elgondolásait mellőző technokrata megoldások olyan ellentmondásokat is tartalmaznak, amelyek az EU jelenlegi működési rendje szerint jelenleg nem lehet konszenzusos módon feloldani. A stratégiáknak nevezett dokumentumok idősíkja, eszközrendszere és célrendszere sok esetben ellentmond a stratégiahierarchiának és a kialakult helyzetre újabb dokumentumok születnek a folyamatok állásának figyelembevétele, illetve az előző mechanizmusok lezárása és értékelése nélkül. A tervezésnél a migráció, a bevándorlás, menekültügy, munkavállalás, ideiglenes befogadás, biztonság, terrorizmus, kiváltó okok kezelése, stb. nem folyamat- és rendszerszemlélet alapján kerül értelmezésre és a dokumentumokban való megjelenítésre. A normál helyzeti és a válságidőszaki kezelési mechanizmusok mindmáig nem kerültek rendszerillesztésre, a jelenlegi, viszonylagosan elviselhető migrációs nyomáscsökkenést az EU nem használja ki a fentiek rendezésére. A kivitelezés során az EU-intézmények koordinálása mellett a döntő súly továbbra is a tagállamokat terheli, ami a döntések és megvalósítás ellentmondásait katalizálja.

4.3.8 A migrációkezelés folyamat és rendszerirányítása, szakirányítása a fentiek leképződését mutatja. A döntéshozatali mechanizmusok kettőssége veszélyes lehet: egyrészt a nemzetállami szuverenitás megtartását célozza, másrészt egy fokozottan integrált EU-működési szándékot erősít, amely logikailag jobban lenne képes garantálni a közös fellépés hatékonyságát. A vezetés-irányítás e kettősség jegyében valósul meg, ami már önmagában veszélyes a migrációkezelésre nézve.

4.3.9 A migrációkezeléshez kötődő szabályozás jelenlegi helyzete az ok-okozati összefüggések valós súlyú kezelésének mellőzése mellett a kialakult rendszerek fenntartását preferálja. Minden változtatás egyben elismerése annak, hogy valami nem jól működik. Az 1951. évben született menekültügyi megállapodás politikai, gazdasági, környezeti, társadalmi, kulturális, vallási, stb. feltételrendszere olyan mértékben módosult, hogy jelenleg alkalmatlan teljességében kezelni a folyamatokat. A nemzeti biztonság és a humánbiztonság összeegyeztethetősége érdekében nem történtek mérhető lépések. A migránsok kategorizálásának helyszíne, módszere, az egyes kategóriákkal való fogalakozás szintje heterogén értelmezésű, ezáltal az EU-s megoldási törekvések csak egyre újabb és újabb veszélyforrásokat teremtenek. A migrációkezelés problémáinak megoldása helyett az EU strukturális megújítása kapott prioritást, ami a veszélyek kezelést elodázza.

4.3.10 Az EU-s intézményrendszer nem a tagállami érdekérvényesítés eszköze. Maga az intézményrendszer létrejöttekor elszakadt az eredeti funkciójától, és jelenleg a saját maga létét, fenntartását és fejlesztést tartja szem előtt, ennek rendeli alá a tagállami érdekeket. Egy túlbürokratizált, a saját inkompetencia határaihoz közelítő, a nehézkes döntéshozatali rendszert ad hoc megoldásokkal, nem definiált „közösségi értékekkel" mozgásban tartó mechanizmusról van szó, amely „alkotmány" hiányában államként akar érvényesülni a tagállamok felett, de ehhez nem rendelkezik megfelelő jogosítvánnyal. Ez az ellentmondás az alapja az EU-s migrációkezelés veszélyforrásainak.

4.3.11 Összegzés: A folyamatkezelés valós veszélyei szándékok és célok nem egyértelmű azonosításában, a megoldások konvencionalitásában, a „csalhatatlanság" látszatának fenntartásában keresendők. Ez már önmagában veszélyforrás. A folyamatok sajnos mind a mai napig nem kerültek teljes volumenükben azonosításra, körülhatárolásra, elemzésre. Nem indult meg egy integrált megoldáskeresés, és a kivárásra épülő gondolkodás taktikai, stratégiai szintű károkat idézhet elő.

4.3 Lehetőségek, esélyek

4.4.1. A migrációkezelés érdekében folyó, különböző irányú, területű, tartalmú és szintű tevékenységet strukturált módon célszerű stratégiai, taktikai és operatív szinten összehangolni, integráltan kezelni. A hangsúlyt a kialakult helyzet kezelése mellett a prevencióra célszerű helyezni. Az egyes, eddig egymástól elkülönülő tevékenységek kapcsolódási pontjait indokolt azonosítani a folyamatokat egységes rendszerbe rendezni. A tevékenységeket célszerű három nagy csoportba rendezni:

(1) A migrációt kiváltó okok kezelése, a még el nem indult migránsok helyben tartási körülményei javításának a támogatása, a migránsokat befogadó nem EU-s országok támogatása, Európa szociális és jóléti viszonyairól, a befogadási hajlamról kialakult tévhitek folyamatos és célzott eloszlatása, a realitás bemutatása, szigorú, érvényesíthető bevándorlási, letelepedési szabályok meghozatala és kikényszerítése, a családegyesítésnek öneltartási és családeltartási képességekhez kötése.

(2) A tranzitállamok határbiztonsági potenciáljának támogatása, az EU-s külső határok szárazföldi és vízi (tengeri) biztonsági rendszerének egységes standard szerinti fenntartása és fejlesztése, működtetése, az EU-s országok területére való belépés egységes rendszerének érvényesítése, a védelemre, menekült státusra való jogosultságnak az EU területén kívüli megítélése, a munkavállalási feltételek egységesítése.

(3) Az EU területére már bejutott migránsok személyének, státusának rövid időn belüli tisztázása, a jogtalanul tartózkodók és az együttműködésre nem hajlandók eltávolítása az EU területéről, a schengeni nemzeti vízumhoz hasonló tartózkodási és mozgási korlátozások érvényesítése a migránsokkal szemben, minden hatósági aktus esetén a nem EU-s állampolgárok esetében, minden alkalommal kötelezővé tenni az egységes biometrikus azonosítást, és ehhez az adatbázishoz minden tagállam hozzáférését, kialakítani az EU-s integrálási standardokat, az ezeket el nem fogadó migránsokat a türelmi idő elteltével eltávolítani az EU területéről, az EU-ban maradás alapja nemzetközi jogon alapuló azonosítható státus, az együttműködésre épülő integrálódási hajlam, az önellátási képesség, és az EU-szabályok elfogadása kell, hogy legyen. Ergo: egy teljesen új tartalommal feltöltött Közös Európai Menekültügyi Rendszer kialakítása.

4.4.2 A forrásbiztosítás rendszerét a 4.4.1. alpontban leírt struktúra szempontjainak figyelembe vételével célszerű átalakítani és működtetni. A források elosztása során a hatásosságot célszerű az elszámoltathatóság fő kritériumaként megjelölni. A preventív célra szánt források pozicionálása mellé a célzott felhasználást elősegítő delegált tudást és szakértelmet is célszerű társítani. A forrásbiztosítást kölcsönös felelősségi alapon, fenntartható módon célszerű működtetni.

4.4.3 A migrációkezelésben résztvevő, érintett szervezetek/intézmények belső kapcsolati rendszerét az SZMSZ, munkaköri leírások, és ha szükséges az Alapító okirat módosításával célszerű alkalmassá tenni a feladatalapú megközelítés helyett a funkcionális működésre. A migrációkezelést célszerű minden szinten integrálni az abban résztvevő, érintett szervezetek/intézmények esetében.

4.4.4 A szervezet/intézményközi kapcsolatokban a 4.4.3 alpontban leírtakat célszerű érvényesíteni a kapcsolódási szintek és területek azonosításával, a 3C teljeskörű érvényesítésével.

4.4.5 A nemzetközi kapcsolatrendszerbe a migrációkezelés szerves beillesztése az egységes EU-s szabályozás, hozzáállás és megvalósítás függvénye. Az egységes standardok konszenzusos kialakítása képezheti a kapcsolatok alapját. A nem EU-s országokkal való migrációkezelési kapcsolatokat az EU-s standardokhoz célszerű igazítani.

4.4.6 A technikai-technológiai megoldások újragondolását célszerű folyamat- és rendszerszemléletre alapozni és a 4.4.1 alpontban leírt logika érvényesítésére alkalmassá tenni. A migrációkezeléssel ellentétes minden törekvést a mögötte lévő technikai és technológiai lehetőségek ellehetetlenítésével célszerű ellensúlyozni.

4.4.7 A migrációkezelés teljes tervezési és szervezési rendszerét célszerű új alapokra helyezni a fokozatosság elvének érvényesítésével. Az EU általános politikáját, a külpolitikáját, gazdaságpolitikáját, biztonságpolitikáját és migrációs politikáját a kialakult helyzet alapján célszerű újraértelmezni, és egy hosszútávú koncepciót elfogadni. A migrációkezelésére vonatkozó szakpolitikából célszerű levezetni a befogadási koncepciót. A befogadás rendszerében el kell különíteni a védelemre szorulókat és azok befogadási feltételeit, a munkavállalási célzattal érkezőket, azok tartózkodási feltételeit, illetve a letelepedési szándékkel érkező, az integrációt felvállaló személyeket. A legális és illegális migráció kezelését a kapcsolódási pontok megjelölésével külön rendszerben célszerű kezelni. Az integrációra külön koncepciót célszerű kialakítani, amelynek első lépése minden, már az EU területén tartózkodó migráns azonosítása és látókörben tartása. Az eddigi egymásnak ellentmondó stratégiai koncepciókat indokolt közös nevezőre hozni. A kivitelezés szervezését egységes EU-standardokhoz indokolt kötni. A fejlesztéseket indokolt EU-s szinten koordinálni.

4.4.8 A migrációkezelés vezetés-irányítási, szakirányítási rendszere EU-s, nemzetállami és végrehajtási szinteken nem egységes. A sokszereplős tevékenység irányítása szintenként és területenként erősen heterogén, a vezetés-irányítási megoldások egységesítése elkerülhetetlenné vált az eredményes folyamatkezelés érdekében. A migrációkezelés szakterületi irányítása szervezetszinten azonosítható. A többnemzetiségű alkalmazás kivitelezésében az integrált megoldásokat lenne célszerű előtérbe helyezni. Az EU külső határainak hatékony őrizetét, az egyes regionális migrációkezelési biztonsági megoldások összehangolását ás forrásbiztosítását is célszerű lenne új vezetés-irányítási standardok szerint végezni.

4.4.9 A migrációkezelés szabályozási rendszerében elsődleges fontosságú a nemzeti, EU-s biztonság és a humán biztonság értelmezési és alkalmazási ellentmondásainak konszenzusos feloldása. ENSZ-szinten célszerű lenne elérni a menekültügyi szabályozás korszerűsítését és érvényesíthetőségét. A szabályozásokat nem az intézményi pozíciók

erősítésére, hanem a tevékenységek hatékonyságának garantálására lenne célszerű fókuszálni. A jogértelmezést célszerű a jog keretei közt tartani, és nem elegyíteni nem egységesen értelmezett és elfogadott értékekre való hivatkozásokkal. Nem a szabályozásokból célszerű a migrációkezelési koncepciókat levezetni, hanem a szabályokat egyeztetni a koncepciókkal, garantálva azok törvényességét és rendszerillesztését.

4.4.10 Az intézményi működést mind tagállami, mind EU-s szinten célszerű újragondolni. A Lisszaboni Szerződés keretei is alkalmasak lehetnek fentiek kivitelezésére. Nem indokolt új EU-s szervezetek/intézmények létrehozása, hanem a 4.4.1 alpontban leírt logika érvényesítése érdekében munkamódszeri változtatásokra lenne szükség, amelynek meghatározó eleme a konszenzusos és gyors döntés-előkészítés. Az egységes működési standardok kialakításával a politikai érdekegyeztetések mellett is garantálni lehet a migrációkezelés hatékonyságát és hatásosságát.

4.4.11 Összegzés: a lehetőség egyben esély is. Az esély adott időszakra szól, adott feltételek mellett lehet csak érvényesíteni. A migrációs nyomás átmeneti csökkenése, amelyben fontos szerepet játszik a Törökországgal közösen kiadott EU-s nyilatkozat, a külső határral rendelkező EU-s tagállamok erőfeszítései és az EU-s határbiztonsági megoldások, az ISIS elleni harc kimenetelének hatása, lehetőséget adhat a fentiek akceptálására. Itt az időtényező a fontos. Meddig van lehetőség a szükséges migrációkezelési korrekciók megtételére? Az is kérdés, hogy a megfelelő döntési szinten eljutnak-e, és mikor jutnak el erre a felismerésre?

5. Befejezés helyett…

Minden olyan kezdeményezés, meglátás, elgondolás, amelynek nincs előzménye, annyit ér, amennyit sikerül érvényesíteni belőle. A SWOT-analízist szervezetekre „találták ki.” A migrációkezelésben részvevők eltérő szintjei, potenciálja, funkciója, stb., megnehezíti, sőt, bizonyos esetekben ellehetetleníti a szervezetszintű megközelítést, ezért a folyamatokat célszerű előtérbe helyezni. Ez újabb problémát vet fel: a folyamatok azonosítását. A „koncepció, szereplők, szabályok” elv érvényesítése ebben segíthet. Nem árt néha elővenni korábbi koncepciókat, és azokat „leporolva,” aktualizálva figyelembe venni a folyamatok értelmezésénél, kezelésénél. Ilyen az MPC-elv[11] is. A migrációkezelés tipikus példa lehet az

[11] Military-Police-Civil.

elv alkalmazására, amely a 2004-ben elkészült Rendvédelmi Stratégia[12] tervezetében is szerepelt. *„A komplex megközelítés alapján a normál (ún. „béke”) időszaki működés tekintetében is közel a lehetőségei maximumán működő rendvédelem például nem képes a tartósan nagy erőket igénylő veszély- illetve szükséghelyzetek kezelésére, ezért nem nélkülözheti a fegyveres erő(k) (Military), a rendvédelmi szervek (Police) és a civil lakosság és hatóság (Civil) rendszerszemléletű tevékenységi koordinációját (**MPC**). (...) A biztonsági tevékenységen belül várhatóan fokozódik a tevékenységi integráció, melynek eredményeként specializálódásra alapozott profiltisztítás következik be, amely növeli a hatékonyságot, csökkenti a költségeket.”*[13] A gondolat tehát nem új keletű, a gyakorlati megvalósítása minden szinten reálisnak tűnik. Kérdés, hogy a felismerés mikor érik kivitelezéssé…

[12] http://www.eukn.eu/fileadmin/Lib/files/HU/2010/163-rendvedelmi_strat-1-p23.pdf (Letöltve: 2017.10.01)
[13] Teke András: „Biztonságos biztonság?” című, a Bm által kiírt pályázaton 1. helyezést elért pályamű rövidített változata, Magyar Rendészet, V. évf., 2005/4. sz. (13-39. old.), HU ISSN 1586-2895

Éberhardt Gábor
Az interkulturális jellemzők megjelenése a rendészeti feladatokban

1. Gondolatok az interkulturalizmus megjelenéséről a rendészeti feladatok végrehajtási rendszerében

Magyarország geopolitikai helyzete már a honfoglalás időszakában visszaigazolta annak megkerülhetetlen szerepét. A történelmi események sokszor, sokféleképpen terhelték hazánkat. Az már az államalapítást követően nyilvánvalóvá vált, hogy a „vándorok”[1] ha Magyarországra jönnek, vagy akár keletről nyugatra, délről északra mennek, azt csak a magyarok határain átjutva tehetik meg. Globális szinten az országok számos megoldással kezelik ezt a kiemelt fontosságú állami feladatot napjainkban is. Valamennyi állam és annak idegenek[2] ellenőrzésére jogosult, kötelezett szervezete az ország területi szuverenitását, az állampolgárai biztonságát folyamatosan, szervezett keretek között őrzi.

Az „idegen”, vagy „nem honos személy” esetén alkalmazandó eljárás már a római jogban is az általánostól eltérő szabályozást igényelt, mivel az idegen nem rendelkezett a római polgár jogával, valamint jogi helyzetük egymáshoz képest is eltérő volt. „Az idegen fogalma a XX. században, az államhatárok ellenőrzés alá vonásával, a beutazás és a tartózkodás feltételeinek megteremtésével, a hontalanok és a nem jogszerűen tartózkodók fogalmi körével bővült. Napjainkban pedig – az Európai Unió tagállamaiban – az „idegen” vagy „külföldi” megnevezés használata már nem feltétlenül elégséges. E fogalmakon belül meg kell különböztetni a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezők és családtagjaik személyi körét, valamint az ebbe a körbe nem sorolható harmadik országbeli állampolgárokat. Sőt, sajátosabb jogi megítélés alá esnek azok a harmadik országbeli külföldiek, akiket az adott tagállam menekültügyi hatósága vagy bírósága menekültként elismert vagy egyéb kiegészítő védelemben részesített.”[3]

Magyarországon ennek a feladat rendszernek az ellátására a változó környezetnek megfelelve különböző szervezetek létesültek, alakultak át, vagy éppen szűntek meg. Legújabb kori történelmünkben, a második évezred fordulót követő jelentős nemzetközi és nemzeti politikai folyamatok változásainak következtében az államhatár őrizetével, ellenőrzésével

[1] Balogh, Róbert (2008)
[2] Hautzinger, Zoltán (2014)
[3] Hautzinger, Zoltán (2014) 70.

kapcsolatos feladatokat ellátó önálló szervezet integrálása 2008. január elsején történt meg. Mind az elődszervezet, mint az újonnan létrejött, integrált szervezet egyik érdemi jellemzője, hogy az intézkedési alanyai nem magyar állampolgárok. A velük alkalmazott intézkedések, eljárások törvényi szinten szabályozott generális klauzulák érvényesítése mellett (pl. ügyfél által értett-, vagy általa beszélt nyelvű tolmács, nemzetiségét, vallását figyelembe vevő étrend, családtagok elkülönítési tilalma) nagy számú egyéb intézkedéstaktikai és módszertani különbséget kell figyelembe venni és alkalmazni, melyek a magyar állampolgárok esetében fel sem merülnek, illetve a rendészeti igazgatás területén feladatokat ellátó szervezetek, szervezeti elemek esetében (eseti jelleggel, alacsony ügyfélszámmal) fordulnak elő.

2. A határrendészet interkulturális sajátosságai

A multikultúra a latin multus – *„sok”, „sokféle”* és cultura – *„őrzés”, „művelés”* szóösszetételre vezethető vissza. A multikulturális kifejezés kulturális, vagy nemzeti sokszínűséget jelent. *„Napjainkban a multikulturalizmusnak,*[4] *mint a migráció által előidézett kulturális-civilizációs heterogenizáció tényére megoldást kínáló politikai elméletnek és gyakorlatnak különféle értelmezései és alkalmazási módozatai léteznek.”* Az interkultúra Henning Johansson által megfogalmazottak szerint[5] *„két, vagy több kultúrából jövő nemzet egy közös folyamatban vesz részt. Ez utóbbi feltételezi az egyének egymással való találkozását és ezzel egy időben egymás befolyásolását.”*

A Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai[6] szerint az ország lakossága 9 937 628 fő, melyből 8 198 171 személy vallotta magát magyarnak. Az ország lakosságának további 13 nemzetisége érti, beszéli a magyar nyelvet, ismeri az ország kulturális szokásait, az alkalmazott rendészeti protokollt. Ugyanebben az évben több, mint 41 millió utas lépte át jogszerűen az ország államhatárát, melyek közül jelentős arányt képviseltek a nem magyar állampolgárok és esetükben is minimálisan „igazoltatást” kellett végrehajtani a határforgalom ellenőrzést végrehajtó szolgálati személynek.

Valamennyi intézkedés alá vont esetében figyelembe kell venni, hogy szolgálat ellátása során a helyi kisebbségek, a feladat ellátás szerinti illetékességi területen tranzitálók közül intézkedés, vagy eljárás alá vontak nem determináns aránya mellett, a határforgalom ellenőrzési feladatai teljesítése során évente 110-130 ország több tízmilliót meghaladó állampolgárjával, az irreguláris határátlépések elkövetése miatt 50-70 állam szülöttjei közül

[4] Csizmadia, Sándor (2006)
[5] Henning, Johansson (1996)
[6] Csordás, Ináncsi, Kovács, & Waffenschmidt (2014) 14.

folyamatosan növekvő, akár több százezer fővel kerülhet évente direkt kapcsolatba a rendészeti szerv állománya.

3. A külföldiekkel szembeni rendészeti alkalmazások sajátosságai, kihívásai

A rendészeti feladatokat ellátókkal kapcsolatba kerülők állampolgárságán belül eltérő intézkedési kultúrát igényel azok beszélt, értett nyelve, utazási, vagy tartózkodási célja, nemzetisége, törzsi hovatartozása, jellemző társadalmi szokása, nemisége, életkora, felekezeti hovatartozása, jellemző vallási külsőségei, csoportos megjelenés esetén azon belüli pozíciója, az intézkedés, eljárás időtartama, egészségügyi, mentálhigiénés állapota, devianciára utaló jelek, nyilatkozata, közölt adatai.

Az Alaptörvény rögzíti, hogy „Magyar állampolgár Magyarország területéről nem utasítható ki és külföldről bármikor hazatérhet. Magyarország területén tartózkodó külföldit csak törvényes határozat alapján lehet kiutasítani." Az ügyféli egyenlőség biztosítására „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja." A 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról 6. § (1) A harmadik országbeli állampolgár bármely száznyolcvan napon belül kilencven napot meg nem haladó, tervezett … tartózkodás céljából a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex) szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendeletben foglalt feltételek szerint utazhat be Magyarország területére, mely speciális feltételeknek (ilyen célzatú, tartalmú intézkedés, ellenőrzés a hatályos jogszabályi környezet, a formál logika szabályai alapján magyar állampolgár esetében kizárt) történő megfelelést elsődlegesen a határrendészeti szerv, a tartózkodás jogszerűségének feltételeit más rendészeti szerv is jogosult, kötelezett ellenőrizni.

3.1 Rendészeti intézkedések normatív alapjai a saját nemzet állampolgáraival és azokkal, akik nem azok

Az Európai Unió rendszerét tanuló, megismerő, annak számos előnyét élvező magyar lakosság és a politikai pártok részéről intenzív igény fogalmazódott meg a minőségi

szolgáltató rendvédelemre[7], az állampolgárok lakókörnyezetének elvárható és fenntartható biztonságára, a megerősödött bűnözés visszaszorítására, az irreguláris migrációs jelenségek és folyamatok kezelésére, a közlekedés rendjének javítására. A 2008. január elsejével integrált rendészeti szerv[8] Piros Attila 2007-ben ismertetett „Fragmentumok a rendészeti integráció folyamatából" című tanulmánya szerint a megszüntetésre tervezett elődszervezet határőrség és a befogadó rendőrség integrációja humán-, gazdasági-, rendészeti- és szakmapolitikai elveken nyugszik.

A jelenleg hatályos, többször módosított Alaptörvény 46. cikke rendelkezik „A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai"-ról, melynek (1) bekezdése tételesen fogalmazza meg a határőrizeti feladatokat is.[9] A Rendőrségről szóló törvény I. Fejezete rendelkezik *„A rendőrség feladata, szervezete, jogállása és irányítása"*-ról*, a „Rendőrség feladata"*-ról. Ezen tételek között a jogalkotó meghatározza a határrendészet feladatait.
Az idegenekkel kapcsolatos rendészeti intézkedések jogszabályi hátterét az 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról, valamint a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról és a 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról, valamint ezek végrehajtási rendeletei biztosítják. A határrendészet specifikus feladatait meghatározza továbbá Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex), ennek gyakorlati végrehajtási szabályait rögzítő Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex és a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról szóló 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás.

3.2 Rendészet, határrendészet párhuzamai az intézkedések területén

A rendészettörténeti kutatók számos tanulmányban tárták fel és mutatták be, hogy a mindenkor hatályos társadalmi és politikai, kormányzati, gazdasági elvárásoknak megfelelve, a rendészeti szervek folyamatos átalakuláson mentek át. Az államhatár őrizete, az ott átlépni szándékozók ellenőrzése viszont továbbra is olyan alapfeladat maradt, mely az annak végrehajtásáért elsődlegesen felelős szervezet mellett, számos más államhatalmi, rendészeti szerv részére is kiemelt primátussal bír.

A rendészeti és határrendészeti intézkedések végrehajtása során számos azonosság, átfedés jelentkezik (igazoltatás, fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása,

[7] Finszter, Géza (2009)
[8] Hautzinger, Zoltán (2007.)
[9] *46. cikk* (1) A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.

felvilágosítás kérés, elfogás és előállítás, idegenrendészeti intézkedés, járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, biztonsági intézkedés, a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtása), de van olyan intézkedés is, mely tartalmát tekintve csak államhatáron alkalmazható (határforgalom-ellenőrzés).

3.3 Bűnmegelőzés, együttműködés a (határ)rendészeti tevékenységi rendszerben

A bűnmegelőzés fogalma normákban, tanulmányokban rögzített, a rendészeti együttműködés szereplői a szakmai igényeknek megfelelés érdekében kerülnek bevonásra a feladatok támogatása érdekében. Tekintettel arra a tényre, mely szerint a magyar rendészeti szervek európai uniós határrendészeti, szakmai pozíciója egyre meghatározóbbá vált, kiemelt prioritású feladatként fogalmazható meg a végrehajtók reguláris és irreguláris migrációban érintett *„ügyfelekkel”* történő intézkedési, viselkedési, kommunikációs kultúrájának fejlesztése, annak megkövetelése, érvényesülése, a megvalósulási eredmények vizsgálata, értékelése.

A tudományos kutatások[10] szintén erősítik annak a ténynek a megalapozottságát, miszerint Magyarország geopolitikai helyzete miatt az annak területén élő és történelmi hagyományokkal bíró nemzetiségek mellett a reguláris és irreguláris migráció nemzetközi szinten is, de európai aspektusban egyértelműen annak meghatározó alanyává vált. Ennek a ténynek az ismeretében pedig össztársadalmi feladat - így a rendészet területén is - az egymástól eltérő kultúrák közti kapcsolatok társadalmi és jogszabályi normáknak megfelelő érvényesítésének szükségessége.

3.4 Az interkulturális környezetben alkalmazott rendészeti intézkedések és a bűnmegelőzés

Álláspontom szerint a határrendészeti tevékenység (részben) bűnmegelőzési tevékenység[11], mivel a reguláris határforgalom ellenőrzése, az eljárás alá vont irreguláris migránsokkal szembeni intézkedések a társadalom védelmét, biztonságát, így bűnmegelőzési célzatot is szolgálnak. A határrendészeti szolgálati ág hatáskörében eljárva megvalósulnak a bűnmegelőzés alapelvei[12] és tevékenysége során beazonosítható a bűnmegelőzés elméleti

[10] Kiss, Gabriella (1999)
[11] 20/2010. (OT.10.) ORFK utasítás I. fejezet 2/c; 3. pont
[12] „A bűnmegelőzés alapelve a társadalom hagyományos közösségeiben meglévő szolidaritás támogatása, az alulról induló, összefogáson alapuló kezdeményezések felkarolása. A bűnmegelőzés szakmai törekvései közé tartozik a társadalmi befogadás és a tolerancia erősítése, az előítéletek elleni fellépés, a diszkrimináció minden formája elleni következetes küzdelem és a bűncselekmény következtében elszenvedett károk reparálását célozó helyreállító igazságszolgáltatási eszközök minél szélesebb körű alkalmazása.”

modelljének több eleme is. A tevékenység során érvényesíteni kell a megbélyegzés elkerülése, az arányosság elvének érvényesítése, a kirekesztés elkerülése, a társadalmi igazságosság elveit. A határrendészeti feladatok jogszerű és szakszerű ellátása során jellemzően primer (pl. adattári ellenőrzés során beazonosított nemzetközi elfogató parancs hatálya alá tartozó utas) és szekunder bűnmegelőzési (pl. a beazonosított személy aktív ellenállást, hivatalos személy elleni erőszakot követ el annak érdekében, hogy kivonja magát az intézkedés alól) feladatok jelentkeznek.

A bűnmegelőzés kriminálpolitikai modelljei[13] közül beazonosítható és kezelendő mind az ügyfelek, eljárás alá vontak, mind a rendőrök oldaláról a konfrontatív bűnmegelőzés (a migrálók zömének Magyarország „csak" tranzitállam. Nem céljuk, hogy súlyos jogsértés miatt esetleg több éves szabadságvesztéssel járó büntetést kapjanak – ami külképviseleti, összekötői eszközökkel, média, illetve „social media" felületeken, szolgálati helyeken figyelem felhívó, valamint rendőri intézkedés során tájékoztatás alkalmazásával tovább erősíthető pozíció. Kiemelt fontosságú az áldozatorientált megelőzés (a rendőröket az esetlegesen sérelmükre elkövethető, /jellemzően hivatalos személy elleni erőszak, hamis vád/ megelőzésére, a reguláris migránsok /pl. kábítószer, fegyver csempészet/, irreguláris migránsok /pl. ember-, szervkereskedelem/ előzőkkel hasonló felületeken történő tájékoztatása a bűncselekmény lehetséges tényéről, annak jellemzőiről, lehetséges következményeiről és megelőzésének lehetőségeiről).

A szituatív bűnmegelőzés elemei szintén jelen vannak a feladat ellátása során (rendészeti tevékenység humán, tárgyi, normatív, biztonsági környezetének kialakítása, annak szükséges mértékű szinten történő kezelése, e potenciális elkövetői kör fentiek szerinti tájékoztatása, törekvés az elkövetés megelőzésére). Érdemi feladatként jelenhet meg a szociatív bűnmegelőzés (fel kell készíteni az állományt kiszűrni, beazonosítani és intézkedés taktikailag kezelni a potenciális deviáns ügyfeleket, intézkedés alá vontakat /pl. mentális, vagy egészségi állapot, alkoholos, vagy kábítószeres befolyásoltság, bűnelkövetési, vagy terrorcselekmény elkövetési célzat/).

A társadalmi bűnmegelőzés aktív jelenléte miatt fel kell készíteni a megbélyegzés elkerülése elvének alkalmazásával az állományt arra a potenciális állampolgársági, nemzetiségi, felekezeti, életkori és nemi sajátosságokkal bíró társadalmi rétegre, amely a saját szubkultúrájának gyökerei miatt, jelenlétükkel is lehetséges bűnelkövetőként, vagy annak sértettjeként feltételezhető. A bűnmegelőzési feladatok között egyértelműen megjelennek a rendőri elkövetés megelőzésének feladatai, melyek jelentős hányada a hatályos

[13] Irk, Ferenc (1992)

normarendszerrel és belső védelmi apparátussal, tevékenységi rendszerrel kikényszeríthető, ugyanakkor lényegi eleme az állomány tudatos képzése, nevelése, ellenőrzése is.

4. Ajánlások a határrendészeti feladatok interkulturális jegyeinek fejlesztésére

4.1 Rendészeti feladatokat ellátók interkulturális környezetben történő elméleti és gyakorlati felkészítésének indokoltsága

A nemzeti rendészeti szervek saját és más helyi, területi *(viszonylati),* országos, továbbá a Frontex[14] ügynökség és az UNHCR[15] által nyilvántartott, elemzett adatok összevetése alapján az elmúlt esztendők során a magyar rendészet kontinentális határrendészeti pozíciója egyértelműen megfogalmazódott, a mediterrán régió[16], dél-balkáni reguláris és irreguláris migráció[17] kezelésének tagállami szinten is kiemelkedő eredményességi mutatókat[18] produkáló szervezeti elemévé fejlődött.

Tényszerűen megállapítható, hogy a feladat ellátásban jelentkező specifikumok miatt a rendészeti hatáskörben eljárók részére ügyfélcentrikus elemeket tartalmazó, célirányos képzést, módszertani oktatást kell biztosítani. Megítélésem szerint szervezettől és beosztottól függetlenül - különös tekintettel a rendszerváltást követő, majd a jelen évtizedben – oly szinten felgyorsult és kiszélesedett a normaalkotási tevékenység, hogy az komoly kihívásokat jelent a mai, modern, szolgáltató jellegű rendőrség személyi állományának lekövetni.

Ha ehhez a felgyorsult folyamathoz hozzávesszük, hogy különböző nemzetközi szerveződések tagjaiként átvett normákat is a megismerést követően alkalmazni kell, illetve a legújabb kori népvándorlásnak is nevezett tömeges, irreguláris migráció milyen új típusú jogszerűségi és szakszerűségi kihívások elé állította a rendészeti szerv állományát, úgy vélem képviselhető az a helyzetértékelés és elvárás, mely szerint a rendőri állomány képzésére, önképzésére, utóképzésére jelentős hangsúlyt kell fektetni. A feladat végrehajtása felkészült és naprakész szakmai ismeretekkel rendelkező állományt igényel.[19] A határrendészeti szolgálati ággal szemben támasztott követelményeknek való megfelelés igénye szükségessé teszi mind a tiszthelyettes, mind a tisztképzés aktuális, általános érvényű tendenciák iránti

[14] Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget a 2004. október 26-i 2007/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 349., 2004.11.25.) hozta létre.
[15] UNHCR, the UN Refugee Agency, is a global organisation dedicated to saving lives, protecting rights and building a better future for refugees, forcibly displaced communities and stateless people.
[16] http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean
[17] Hautzinger, Zoltán (2016)
[18] European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union - FRAN Quarterly Update Issue 1, January-March, 2010
[19] Balla József (2017a)

érzékenységét és a változó helyzetekhez igazodó reagáló képességét.[20] Összességében megállapítható, hogy annak ellenére, miszerint a rendőri szerv jelentős forrásokat fordít a tiszthelyettesi és tiszti állomány képzésére - immár fel- és elismert módon – annak át kell alakítani a szervezeti rendszerét és képzési tematikáját is.

4.2 Intézkedések a normatív szabályozások keretei között

A szolgálati feladatok ellátása során biztosítani kell olyan objektív, szabályozó környezeti rendszert, amely a szubjektív oldal eseti, személyiségi hiányosságait képes korrigálni, megelőzni egy esetleges bűncselekmény (pl. bántalmazás hivatalos eljárásban, jogellenes fogva tartás, lopás, stb.) elkövetését. A hatályos normakörnyezet - álláspontom szerint - részben segítséget és iránymutatást nyújt a határrendész állománynak a multikulturális, interkulturális környezetben történő objektív szolgálat ellátáshoz, ugyanakkor alapvető hiányosságként értékelhető az a tény, hogy az intézkedési környezet prioritását a tartós életviszonyok jellemzőit viselő közösségek viszonylatában szabályozza, fogalmaz meg ajánlásokat.

A rendészeti tevékenység során figyelembe kell venni, hogy a határforgalmi ellenőrzés időtartama egy utas esetében néhány perc, egy idegenrendészeti eljárás alá vont pedig 48 órán keresztül lehet az elsőfokú hatóság alanya. A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységét szabályozó utasítás[21] hatálya a rendészeti integrációt követően 2 évvel kiterjed a „határőr kirendeltségekre”, de mint sorolt szervezeti elem, szolgálati ág részére sem érdemi feladatszabás, sem ajánlás nem lelhető fel benne.

A multikulturális környezetben végrehajtandó rendőri feladatokra vonatkozó norma hatálya[22] kiterjed a „határrendészeti kirendeltségekre”, de az szintén csak az ország területén élő, a társadalmi többségtől eltérő kultúrájú személyek, közösségek intézkedési alanyi pozíciójára fogalmaz meg feladatokat a területi szervek kisebbségi összekötői irányába. Az „esetleges illegális migráció okán” minimum feladatok vannak csak sorolva. Az integráció óta eltelt időszakban bekövetkezett változásokra, észlelhetően elégtelennek tűnő szabályozásra tekintettel az ORFK Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály fogalmazott meg FRONTEX ajánlásokat is felhasználva olyan tartalmú szakmai normákat, iránymutatásokat, melyek hiánypótlást[23] biztosítanak a feladatok ellátása érdekében.

[20] Balla József (2017b)
[21] 20/2010. (OT.10) ORFK utasítás
[22] 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről
[23] 29000/14066-2/2014. ált; 29000/27638/2014. ált; 29000/42312/2014. ált.

A hatályos normák szellemiségét követve számos innovatív módszer bevezetésére került sor, valamint azok végrehajtásába olyan együttműködő hatóságok és társadalmi szereplők bevonására került sor, melyek a nemzetközi szinten is meghatározó reguláris határforgalom és kritikusnak értékelhető irreguláris migráció kezelésével összefüggő feladatok jogszerű, szakszerű, objektív, humánus, kulturált teljesítését támogatta, alkalmas annak megerősítésére. Tekintettel arra a tényre, hogy a bűnmegelőzés nem kizárólagosan a rendőrség feladat rendszer primátusa, így az eljárási alanyok oldalán kialakítandó környezet támogatására - megelőzendő az általuk esetlegesen elkövethető bűncselekményeket a rendőrök, vagy egymás sérelmére (A jóllakott migráns, jó migráns! Aki nem fázik, nem kiabál! Aki dohányzik, dohányozhasson! Aki imádkozni akar, hadd tegye! Nőt, gyereket nem választunk el!) - többek között indokolt együttműködésre felkérni az intézkedések alanyaira jellemző egyházak képviselőit[24], felhasználva a tanításaikat, az általuk ismertetett szubkultúra jellemzőket; a karitatív és egészségügyi szervezeteket, az önkormányzatokat, hatóságokat, médiát, gazdasági társaságokat és civil szervezeteket, a helyi lakosságot, valamint a társadalom számos más szereplőjét.

4.3 Legjobb gyakorlat, módszertani ajánlás

Fent sorolt előzmények alapján, indokoltnak értékelhető a feladat végrehajtásban érintett állomány által végrehajtott tevékenység folyamatos, belső, szakmai ellenőrzésén és a törvényességi felügyeletet gyakorló, társadalmi jogvédő funkcióval rendelkező legitim szervezeteken túlmenően a rendészeti rendszerektől független, külső, civil, nemzetközi minősítésű, hiteles és a magyar rendőrség által is legitimként kezelt minőségbiztosítási szervezettel történő kvalitatív[25] vizsgálat kezdeményezése, a tevékenység minősíttetése, értékeltetése, ajánlások befogadása.

A sorolt elvárásoknak megfelelő szervezet a IIASA[26] és az azt alapító japán közgazdász professzor, dr. Shoji Shiba úr által alapított Díjnak történő megfelelés érdekében, 2010. évben a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség pályázatot nyújtott be. Ennek során a felkért szervezet a saját maga által alkalmazott vizsgálati módszerekkel tárta fel, majd értékelte a helyi besorolású, határrendészeti szervezeti egység munkáját, melynek eredményeként a kirendeltség nemzetközi szinten is a helyi szintű rendészeti szervek közül

[24] A Karitatív Tanács az egyes elkobzott dolgok közérdekű felhasználásáról szóló 2000. évi XIII törvény alapján létrehozott döntéshozó szervezet. Működését a Karitatív Tanács megalakításáról és működésének részletes szabályairól szóló 65/2000. (V.9.) Kormányrendelet határozza meg.
[25] Héra, Gábor, Ligeti, György (2014)
[26] IIASA (Nemzetközi Rendszerelemzési Intézet)

elsőként nyerte el 2011. június 22-én a IIASA-Shiba Díjat[27]. A Díj részprojektje hivatott segítséget nyújtani[28] a rendőrökkel interaktív kapcsolatba kerülő utassal, a velük szembeni jogszerű, szakszerű, arányos, objektív, humánus és kulturált intézkedés erősítésére az állomány körében.

A pályázati időszakban, valamint azóta is a társadalom- és rendészettudomány által alkalmazott források, módszerek meghatározó vertikumát alkalmazva kerül ellenőrzésre, indokolt esetben korrekcióra, illetve megfogalmazásra és végrehajtásra az a fejlesztési cél, melyek a szolgálatellátás, utólagos parancsnoki revíziók, vizsgálatok megvalósítása során kerül feltárásra.

Az empirikus módszerek alkalmazásával tényszerűen megállapítható a határrendész – ügyfél közti kommunikáció, az intézkedő és az intézkedés alanyának viselkedése, a diszkrecionális[29] jogalkalmazás körülményei, az esetlegesen kialakult konfliktus előzménye. A teoretikus módszerek a pszichológia, a pedagógia tanításainak alkalmazásával segítséget adnak előzők ismeretében olyan szakmai ajánlások, normatív szabályozások kialakítására, melyek lehetőséget nyújtanak az eltérő kultúrájú szereplők problémamentes találkozására, jogszerű intézkedések alkalmazására abban az esetben is, ha az ügyféllel szemben rendőri intézkedést, eljárást, eljárás kezdeményezést is kell alkalmazni. A pályázat „mosolygós határrendész" projekt eleme, a mai napig is[30] hatékonyan tudja támogatni a határrendészeti tevékenységet a dinamikusan növekvő reguláris és kritikusnak értékelhető irreguláris migrációs szakmai területen egyaránt.

5. Összegzés

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (2) szerint „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni". A Független Rendészeti Panasztestület 2013. évi vizsgálata szerint[31] „A Testület állandó gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy a rendőri fellépés az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye – akár a személyes körülményei, akár valamely társadalmi csoporthoz tartozása miatt – a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). A rendőr e követelményt nem csak a szó szigorú értelemben véve „diszkriminatív" (azaz az érintett valamely csoporthoz tartozása miatt hátrányos) intézkedéssel sértheti meg, mivel a

[27] http://kivalosag.com/hu/iiasa-shiba-dij/a-dij-bemutatasa/
[28] A Szeged Határrendészeti Kirendeltség IIASA-Shiba Díj pályázata 2010. - 5.3 Az intézkedési kultúráért: Mosolygós határrendész" 24-25. old.
[29] Saját hatáskörben fenntartott, egyéni mérlegelési jogkörben alkalmazott döntés, intézkedés
[30] A tanulmány készítésének időszakában a Kiszombor Határrendészeti Kirendeltségen vezetőként alkalmazott „Igazgyöngy" motivációs projekt részeként alkalmazott elem
[31] Kádár, András (2013)

személyes ellenszenvből fakadó hátrányokozás is részrehajlónak minősül, ugyanakkor ez az Rtv.-nek az a rendelkezése, amelyen keresztül a hátrányos megkülönböztetés tilalmát a Testület egy-egy esetben vizsgálata tárgyává teszi. A Testület nagyon ritkán állapítja meg e tilalom sérelmét…"

Fentiek szerint a magyar rendészeti szervek személyi állománya a napi szintű, komplex feladat ellátása során, kiemelkedően súlyos, vagy huzamos időn keresztül történő rossz gyakorlat és érdemlegesnek értékelhetően magas jogsértő esetszám nélkül, hatékonyan és jogszerűen látta el, hajtja végre feladatait interkulturális környezetben is. Megállapítható továbbá az is, hogy a rendészeti szakirányítás felismerte ugyan a tevékenység bűnmegelőzési aspektusát, fogalmazott meg ajánlásokat, de a rendészeti szerv működését biztosító hatályos normatív szabályozás e tárgykörben továbbra is korrekcióra, kiegészítésre, új norma kiadmányozására szorul, valamint kidolgozásra és eredményes alkalmazásra került olyan módszertan, mely támogatja a rendészeti tevékenység interkulturális környezetben történő alkalmazását, de ennek széleskörű oktatása, így használata nem biztosított.

Felhasznált irodalom

- 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat 1. sz. melléklete - Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia (2013-2023)
- Balla J. (2017a) Felsőfokú szakirányú képzés a Határrendészeti Tanszéken 2005-ben és 2015-ben. In.: Szerk.: Varga János (szerk.) - A határrendészeti tisztképzés negyedszázada Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., 47-54.
- Balla, J. (2017b). Border Guard Training in Hungary Ensuring the Security of the Schengen Area = A schengeni térség biztonságát garantáló határrendészek felkészítése Magyarországon. *Hadtudományi szemle, 10* (3), 449-462.
- Balla, Z. (2014). A rendészet kérdései. *Belügyi szemle (2010-), 62*(10), 5-19.
- Balla, Z. (2017). A rendészet fogalmának, tartalmának evolúciója. *Belügyi szemle (2010-), 65*(5), 105-115.
- Balogh, R. (2008). Migráció, mint anomália — a bevándorló-kérdéstől a bevándorló-veszélyig. *JOG- ES POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT*, 414-426.
- Bencze, J. (2008). Megújult rendőrség, új feladatok: egyesült erővel az EU külső határain. *Magyarország politikai évkönyve* (2), 1013-1062.
- Bencze, J. (2010). A rendőrség feladata a globális kihívásoktól a lokális válaszokig. *Jogi beszélgetések, [5*([1), 162-170.

– Christián, L. (2009). Epizódok a rendészet történetéből. *Iustum aequum salutare, 5*(3), 155-170.
– Christián, L. (2010). Mai magyar rendészet. *Rendészeti szemle (2006-2010), 58*(5), 6-21.
– Csepeli, G. (1999). Xenofóbia és politika. *HVG, 21*(12), 54.
– Csepeli, G., Fábián, Z., & Sík, E. (1998). Xenofóbia és a cigányságról alkotott vélemények. *Társadalmi riport, 5*(1), 458-489.
– Csizmadia, S. (2006). A brit multikulturalizmus paradoxonja: elkülönült együttélés. *Pécsi Politikai Tanulmányok VI.*
– Csordás, G., Ináncsi, Z., Kovács, M., & Waffenschmidt, J. (2014). *2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.
– Erikson, E. H. (1968). *Identity, Youth and Crisis* (Vol. null).
– Finszter, G. (2014). *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszolgálati és Könykiadó Zrt.
– Fórizs, S. (2015). Rendészet, határrendészet. *Belügyi szemle (2010-), 63*(12), 106-116.
– Grendel, L. (1999). Multikulturalizmus vagy szegregáció (esszé). *Új forrás, 31*(2), 45.
– Gulyás, É. (2016). A migráció és az idegenellenesség fokozatai - egy xenofóbia-skála lehetősége. *Acta humana : emberi jogi közlemények, 4*(4), 33-47.
– Hautzinger, Z. (2014). A magyar idegenjog rendszere és az idegenjogi (szak)igazgatás. In (pp. 69-78). Budapest: Pro Publico Bono Magyar Közigazgatás Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
– Hautzinger, Z. (2015). *Idegen a büntetőjogban*. Pécs: AndAnn kft.
– Hautzinger, Z. (2016). *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. Pécs: AndAnn kft., 5-15.
– Horváth, B. (2016). Szolidaritás a többkultúrájú társadalmakban. Neoliberális multikulturalizmus vagy "jólét-sovinizmus". *Nemzetközi statisztikai figyelő : a KSH Könyvtár elektronikus referáló lapja, 2*(3), 12-13.
– Héra, G. L., Gy. *Módszertan*. Budapest: Osiris Könyvkiadó.
– Johansson, H. (1996). Intercultural Learning in a Multicultural Society. *European Journal of Intercultural studies, 7*(2), 12-15.
– Jozef, B. (2015). A migráció hatása az idegenjogra és az idegenrendészetre. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 213-221). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
– Juhász Gergely, Á. (2011). Voyer, A.: Sokféleségre nevelve: a multikulturalizmus

nyelvének megtanulása. *Kisebbségkutatás, 20*(4), 643-646.

- Juhász Gergely, Á. (2013). Jeffrey, A.: Küzdelem a beolvasztás módja körül: reakció a multikulturalizmus ellen Európában. *Kisebbségkutatás, 22*(2), 172-176.
- Kiss, G. (1999a). A multikulturalizmus - veszély vagy esély? *Valóság, 42*(1), 30-42.
- Kiss, G. (1999b). A multikulturalizmus vallási dimenziója. *Valóság, 42*(12), 38-45.
- Klenner, Z. (2015). Az idegen kultúrkörből érkező migránsok társadalmi beilleszkedésének biztonsági kockázatai. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 247-253). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
- Korinek, L. (2008). Út a statisztikától a rendészet elméletéig. *Jura, 14*(1), 69-94.
- Kovács, G. (2015). A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 221-233): Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Kádár, A. K. (2013). Rasszizmus, xenofóbia és homofóbia a Független Rendészeti Panasztestület eseteinek tükrében. *Rendészet és emberi jogok - A Független Rendészeti Panasztestület folyóirata*, 49-55.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality* (Vol. null).
- Moore, M. (1990). The Politics of Multiculture. *Journal of Arts Management and Law, 20*(1), 5-15. doi:10.1080/07335113.1990.9942842
- Máthé, T. (2009). Interkultúra. Máthé Tímea: Az interkulturális tanulásról, az Európai Unió nézőpontjából. *Belvedere meridionale, 21*(7-8), 93-97.
- Őri, P. (2008). Avramov, D. - Cliquet, R.: Xenophobia and Integration of Immigrants. Attitudes of Europeans toward Foreigners. (Xenofóbia és a bevándorlók integrációja. Az európaiak idegenekkel szemben érzett attitűdjei.) Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft, 32. 2007/3-4. 533-560. (Őri Péter). *Demográfia, 51*(2-3 sz), 285-288.
- Piros, A. (2007). Fragmentumok a rendészeti integráció folyamatából. In Z. Hautzinger (Ed.), (pp. 29-37). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Pogonyi, S. (2011). Multikulturalizmus, emberi jogok, integráció. *Fundamentum, 15*(1), 5-14.
- Portera, A. (1998). Multiculture, Identity, Educational Need and Possibilities of (Intercultural) Intervention. *European Journal of Intercultural studies, 9*(2), 209-218. doi:10.1080/0952391980090211

– Prókai, B. (1992). Nemzetbiztonság, honvédelem és határrendészet. *Rendészeti szemle (1991-1994), 30*(1), 21-26.
– Reich, O. (2008). Charles Taylor multikulturalizmus elmélete. *Jogelméleti szemle*(3), 646.
– Sallai, J. (2015). A rendészet kihívásai napjainkban. *Hadtudomány, 25*(1-2), 135-138.
– Sághy, M. (2016). Népvándorlás, multikulturalizmus. *Rubicon, 27*(1), 58-67.
– Tóth, J. (2011). A rendészet alkotmányossági minimumai és az alaptörvény. *Közjogi szemle, 4*(2), 15-27.
– Vertovec, S. (1996). A multikulturalizmus és a kisebbségi integráció lehetőségei. *Kisebbségkutatás, 5*(2), 127-129.
– Zimmermann, E., & Koch, E. U. a. (1995). *Psychologie und Psychopatologie der Migration* (Vol. null).

Kovács István

Magyarország határain átnyúló szervezett bűnözés és prostitúciós bűncselekmények a schengeni térségben, különös tekintettel a SOCTA és EUROSTAT értékelésére.

„Majd felvivén őt az ördög egy nagy magas hegyre, megmutatá néki e föld minden országait egy szempillantásban, és monda néki az ördög: Néked adom mindezt a hatalmat és ezeknek dicsőségét; mert nékem adatott, és annak adom, a kinek akarom…”[1]

1. A tudományos probléma megfogalmazása

Az emberi-, és alkotmányos jogok érvényesítése, a szabadságjogok kiteljesedése, a közösségi szükségletek kielégítése, a nyilvános-, és magánszférához társuló biztonság megteremtése, olykor-olykor távoli, és utópisztikus gondolatnak tűnik, mégis az állam feladata, hogy garanciális feltételekkel e termékeket előállítsa, gyakorlásukat elősegítse, és megvalósulásukat biztosítsa.[2,3] Felgyorsult világunkban olyan farkastörvények uralkodnak, amelyben az államok a teljes individualista jellegüket feladni-, az autonomitás részleges megtartása mellett pedig egymással kooperálni kényszerülnek, mindezt azért, hogy e stratégiai célok megvalósulása biztos alapkövekre épülhessen.[4] Élhetünk bárhol a Földön, legyen az egy világi nagyhatalom-, vagy egy kis nemzetállam területe, a globalizáció árnyoldalának köszönhetően olyan veszélyforrásokkal kell szembenéznünk, amely a bolygón élő összes ember életét-, testi épségét-, és joggyakorlását sérti vagy veszélyezteti.[5],[6] A környezetrombolás (klímaváltozás, katasztrófák), a népességrobbanás (nagymértékű polarizáció a társadalmi rétegek között, az országok közötti adósságcsapdák, instabil zónák

---

[1] Károli Gáspár: Szent Biblia. – Bp.: Magyar Bibliatársulat, 2010.

[2] Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (Universal Declaration of Human Rights) (kihirdetve: 1948. december 10-én) (http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf) (letöltés ideje:2017. június 27.)

[3] MORSINK Johannes: The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting & Intent. - Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1999.

[4] A falka a farkasok evolúciójának, ökonómiájának, és biológiájának szerves része. A farkasfalkában jelenlevő együttműködés a vadászat sikerességét, a kölykök felnevelésének esélyeit, a falkaterület védelmét megkönnyíti. In: DOMOKOS Csaba, KECSKÉS Attila: A farkas. – Marosvásárhely: „Milvus Csoport” Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 2006.

[5] Álláspontom szerint indokolatlan a biztonság fogalmának mikro- és makró szintű definiálása, aktuálisabb annak tematikus, dimenzionális szintű értelmezése. Tekintettel arra, hogy a Maslow-piramis csúcsán elhelyezkedő önmegvalósítás minden embernél más és más szükséglet kielégítést feltételez, ezért a biztonság iránti igény is folyamatosan változik. A társadalmat alkotó populáció vonatkozásában nem lehet tipikusan behatárolni, hogy a biztonság a fegyveres konfliktusoktól mentes világbékét, a környezetvédelmet, vagy a termelő, és haszongyarapító állami háztartás egyenlő elosztását biztosító, az egyéni érdekeket az összgazdasági jóléttel összehangoló piacgazdasági rendszer működtetését öleli fel. Ahány ember, annyi dimenzió. A dimenziók közös alapja az emberi-, és szabadságjogok biztosítása. Értelmezésemben a biztonsági dimenziók, akármilyen területet is képviselnek (diplomáciai, ökológiai, jogi, szociális, katonai, stb.) az alapvető jogok gyakorlásán nyugszanak. Példának okáért: az országban élő emberek biztonságérzete akkor erősödik, ha az állam például az ott élők élethez való jogát garantálja, és biztosítja, hogy az az ellen irányuló támadásoktól megvédi. A terrortámadás sem a diktatórikus, vagy demokratikus államforma ellen, hanem az ott élők élete-, és testi épsége ellen irányul, az független annak társadalmi berendezkedésétől. Ad absurdum gondolhatnánk, hogy az alapvető emberi jogok tisztelete csak a demokratikus államforma kiváltsága, pedig nem, az élethez való jog a Földön élő összes embert megillet, amelyet még egy államforma sem korlátozhat és/vagy korlátoz.

[6] MASLOW Abraham: A Theory of Human Motivation. – United States of America: Martino Fine Books, 2013.

kialakulása, feketegazdaság), a bűncselekmények nemzetközi jellege (nemzetközi szervezett bűnözés, terrorizmus, tömegpusztító fegyverek elterjedése, kiberbűnözés, kábítószer-kereskedelem, korrupció) egytől egyig ilyen veszélyforrásnak, fenyegetésnek tekinthető. Tanulmányom a veszélyek és fenyegetések közül a magyar határokon átnyúló szervezett bűnözéssel, a különféle bűnözői csoportoknak milliárdos bevételeit megteremtő prostitúciós bűncselekményeivel foglalkozik. E bűncselekmények elkövetői az emberi-, és alkotmányos jogok gyakorlásának jól felépített pilléreit ostromolják, azt próbálják meg ledönteni. A biztonságot fenyegető veszélyforrások közül, a szexuális kizsákmányolás az egyik legnagyobb kihívás, amellyel nemcsak Hazánknak, hanem az uniós-, és a harmadik világ országainak is egyaránt szembe kell nézniük, az az Uniót, és beleértve a klasszikus schengeni övezet országait is több irányból támadja. A szexuális célú prostitúciós bűncselekmények a mindennapi életünk részévé váltak, a számadatok szerint napról napra egyre több személy érintett.[7] A szexuális kizsákmányolás - különösen a prostitúció – a szervezett bűnözői hálózatok egyik legnagyobb profitot termelő üzletága.[8] Mindamellett, hogy áldozataikat alapvető jogaiktól – így különösen a szabadságuk, emberi méltóságuk gyakorlásától – fosztják meg, a befolyt pénzösszegeket további súlyos bűncselekmények finanszírozásához használják fel.[9]

Hiába a világméretű szabályozás és az európai uniós jogharmonizáció, ha a fent említett bűncselekmények vonatkozásában akár Európán kívül, vagy azon túl ezt figyelmen kívül hagyva a fehér rabszolgaság tovább él és az elkövetők évente több százezer nagyságrendű áldozatokat szednek.[10] Magyarországon, éves szinten nők, és gyermekek ezrei válnak rendszeresen az ország határain belül és külföldön egyaránt szexuális kizsákmányolás és prostitúciós tevékenység áldozatává. A szexuális kizsákmányolással kapcsolatos prostitúciós bűncselekmények – és a szervezett bűnözés - visszaszorítása nem csupán azoknak az államoknak érdeke, akik e témakörben érintettek, hanem a Földön élő összes nemzetnek, hiszen az alapvető emberi jogok gyakorlása, a bolygón élő összes személyt megilletik. A nemzetek kormányai és hatóságai együttműködésének az e bűncselekmények elleni fellépést elő kell segítenie, a személyek biztonságát, az adott állam közrendjét, és nemzetközi kapcsolatait fenyegető veszélyeket pedig meg kell előznie.[11]

---

[7] Becslésünk szerint, évente világszerte több millió nő, és gyermek esik hazájának határain belül vagy kívül szexuális kizsákmányolás – kényszerített prostitúciós tevékenység – céljából futtatók áldozatául. (A regisztrált áldozatok számadatait a tanulmány későbbi fejezete tartalmazza.)

[8] Thornton Robert.: Organized Crime in the Field of Prostitution. In: Journal of Criminal Law and Criminology, 1956., 46. évf. 6. sz. – p.: 775-779.

[9] Terrorizmus, kábítószer-kereskedelem, fegyverkereskedelem, korrupció,stb.

[10] A prostitúciós bűncselekményekkel kapcsolatos uniós-, és hazai jogszabályok ismertetését a tanulmány későbbi fejezete tartalmazza.

11 Kovacs István: A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés, Budapest, UNI-NKE, 2016. – p.:6-7.

A tanulmányban elemzett tudományos problémát abban látom, hogy a prostitúciós bűncselekmények európai viszonylatának tekintetében Magyarország bűnüldöző szerveinek tevékenysége fokozásra-, az államok közötti kollaboráció, és a párbeszéd javításra szorul. Hiányzik egy olyan eredményes, komplex makro-, és mikro szinten kidolgozott bűnüldöző stratégia, amely a látenciába burkolódzó jelenség feltérképezésére, a bűncselekmények megelőzésére, és az elkövetők elfogására a nemzetközi joganyag hazai harmonizációjával összhangban intézkedik.

1.1 Célok

Az állampolgárok a közszolgálat és az általa nyújtott szolgáltatások színvonala iránt egyre szigorúbb követelményeket támasztanak, amelyeknek az egyre szűkösebb költségvetési forrásokból, a hagyományos, régen jól bevált munkamódszerekkel, szervezeti kultúrával és alkalmazott hozzáállással már nehézkesen lehet megfelelni.[12] A felgyorsult világnak köszönhetően a közszolgálatnak is állandó változásban kell lennie, ha a globalizáció pozitív hatásait követni, az ebből adódó kihívásokat pedig leküzdeni szeretné. A gazdasági-, politikai körülmények, és társadalmi igények a közszolgálati, és rendvédelmi szerveket tevékenységük minőségének fejlesztésére késztetik. Ahhoz, hogy a közszolgálat ezeknek a körülményeknek megfelelni tudjon nemcsak naprakész, hanem alkalmazott tudásra, rendszerezett és értékelt ismeretanyagokra, módszerekre és megoldásokra van szüksége. Ezt a tudást egyrészt a nemzetközi színtéren rendelkezésre álló ismeretek és tapasztalatok, hazai adoptációján-, másrészt pedig a hazai-, a közszolgálati szervek tevékenységét megalapozó és azt fejleszteni képes tudásbázis kiépítésén keresztül abszolválhatja.

A tanulmány a fentiek figyelembevételével három célt (általános, stratégiai, funkcionális) különböztet meg. A tanulmány elkészítésének általános célja, hogy a 2012. és 2016. közötti időszak elemzésén keresztül egy olyan kutatómunkán alapuló információs adatbázist hozzon létre, amely a prostitúciós bűncselekmények elleni küzdelem hazai rendvédelmi erőfeszítéseiről reális képet mutat, a kidolgozott javaslatok megvalósításhatóságának – relevanciájának, fenntarthatóságának, megalapozottságának, életképességének - tekintetében pedig a fellebbviteli szerv döntési mechanizmusát segíthesse. A dolgozat középtávú, koncentráló stratégiai célja egy olyan komplex mikro-, és makro szinten alkalmazható intézményesített rendszer kidolgozása, amely a prostitúciós bűncselekmények tekintetében a rendőri intézkedéseket a bűnelkövetőkkel szemben eredményesebbé-, a rendőrség e kihívásokkal szembeni küzdelmét (az áldozatvédelem területén is) hatékonyabbá teheti. A funkcionális célt a kutatás-fejlesztés-

[12] Balga Jozef: A rendészet kultúrája és az etikai kódex. – In.: Pécsi Tudományos Közlemények, 2009., X. kötet – p.: 72-78.

innováció hármasán alapuló, az emberi-, és tárgyi erőforrásokat maximalizáló, logisztikai technológia színvonal emelése jelentette. A szexuális célú kizsákmányolással kapcsolatos bűncselekmények felderítésének tekintetében, az eddigi viszonylag lassú technológiai színvonal-változást a kutatási eredmények fejlesztésre késztethetik, amely a nemzetközi színtéren kamatoztató, horizontális, a jogi-, természeti akadályokat leküzdő, korszerű bűnüldözés lehetőségét teremtheti meg.

1.2. Hipotézisek

A tanulmány elkészítésekor az alábbi elméleti hipotézisekből indultam ki:

1. Feltételezem, hogy a vizsgált időszakban a prostitúciós bűncselekmények tekintetében a nemzeti arányszámok az uniós arányszámokhoz viszonyítva (jelentősen magas) szignifikáns értéket képviselnek, a magyar prostitúciós büntetőeljárásoknak a fele zárul csupán eredményesen (különös tekintettel a vádemelési javaslatokra), amely a magyar rendvédelmi erők nemzetközi kötelezettségvállalását negatívan befolyásolja. Feltételezem, hogy az Európában regisztrált sértettek számához viszonyítva a magyar eredményes büntetőeljárások lefolytatása (különösen alacsony) szignifikáns értéket mutat, az évenkénti viszonyszámok stagnálnak, nagymértékű pozitív emelkedés nem látható, a számok csökkenő tendenciát mutatnak. Feltételezem továbbá, hogy a hipotézisben foglaltak vizsgálata az inkriminált időszak magyar eredményes büntetőeljárásai tekintetében a korrelációs együtthatók lineáris szorosságával mérhetők.
2. Feltételezem, hogy a Magyarországon regisztrált sértettek száma az Európában regisztrált sértettek számához viszonyítva szignifikáns eltérést mutat, a látencia ezt az eltérést évről-évre erősíti. Feltételezem, hogy a Magyarországon regisztrált sértettek száma a gazdaságilag elmaradottabb régiók tekintetében magasabb, mint a fővárosban, a számadatok közötti szignifikáns eltérés hátterében megbúvó okok, célok és indítékok feltérképezhetők, mérsékelhetők, és egy jól felépített áldozatvédelmi stratégiával megszüntethetők.
3. Feltételezem továbbá, hogy a rendvédelmi szervek tekintetében egy olyan intézményesített rendszeren alapuló, és a szexuális kizsákmányolással érintett bűncselekmények felderítését elősegítő stratégiai koncepció dolgozható ki, amely Magyarországot a nemzetközi viszonylat élvonalába sorolja. Feltételezem, hogy a megfelelő minőségű bűnüldözői munka, valamint a sértettek számára elérhető áldozatvédelmi tevékenység maximalizálása az eredményeket nagymértékben pozitív irányban befolyásolja, a látencia mértékét látványosan csökkenti.

1.3 Tudományos módszertan

A tanulmány a SOCTA, és EUROSTAT 2012-2016. időszakból származó értékelésén alapuló szervezett bűnözéssel-, különös tekintettel, a prostitúciós bűncselekményekkel kapcsolatos

eljárásokkal foglalkozik. A téma szenzitív volta, valamint az azt körülvevő erős látencia övezte jelenség kutatására célszerűnek tartottam több olyan eltérő, de mégis összetett kutatási módszert alkalmazni, ami reményeim szerint a rendőri intézkedések végrehajtásának mind elméleti-, mind pedig gyakorlati oldalának fejlesztéséhez iránymutatásul szolgál, és új tudományos eredmények létrejöttéhez segíthet hozzá.

Az első fejezetekben történelmi alapkutatást végeztem, amelynek során primer-, és szekunder forráselemzést hajtottam végre. Az adatgyűjtő tevékenység a szervezett bűnözéssel, és a prostitúció jelenségével kapcsolatos levéltári kutatást, az írt, fennmaradt rendeletek, intézkedések, parancsok, jelentések, rendőri jegyzőkönyvek, publikált tanulmányok feldolgozását jelentette. Tekintettel arra, hogy a témában kevés magyar nyelvű szakirodalom állt rendelkezése, ezért (köszönetet mondva az általam látogatott és sok segítséget nyújtó könyvtáraknak) azokat angol-, és német nyelvű monográfiákkal egészíthettem ki. A SOCTA, és EUROSTAT jelentések, valamint a nemzetközi anyagok (különösen az uniós jegyzőkönyvek) angol-, és német nyelven voltak csak elérhetők, ezáltal a nemzetközi színtér vizsgálatára is lehetőség adódott.

Az első fejezeteket követően az alapkutatást olyan alkalmazott kutatás váltotta fel, amely a témában megismert eredmények hasznosítási lehetőségeinek felhasználását elősegíti, a gyakorlati megvalósítás során felmerült problémák megoldásához pedig iránymutató jelleggel segítséget nyújt. Az alkalmazott kutatás döntő többségben a témával kapcsolatos országhatáron belüli-, és azon átnyúló szervezett bűnözés elleni rendőri feladatok teljesítésének gyakorlatával függött össze. Ellentétben az alapkutatással, az alkalmazott kutatás a funkcionáló, középtávú stratégiai célommal parallel képes a bekövetkezett változásokra gyorsabban reagálni, folyamatos alkalmazása a közvetlen gyakorlati szükségleteket kielégíteni, és többnyire rövid időn belül alkalmazható eredményeket produkálni. (Az alkalmazott kutatás felhasználása a rend-, és honvédelmi erőknél jellegüknél fogva előnyös.)[13] Kiemelt jelentősége abban rejlik, hogy a felgyorsult világnak köszönhetően a szervezett bűnözői hálózatok a bűncselekmények elkövetéséhez napról-napra egyre fejlettebb technológiákat használnak, amelyek ellen a rendőrségnek fele ennyi idő alatt, még fejlettebb humán-, és tárgyi erőforrások bevetésére van szüksége ahhoz, hogy a bűncselekményeket megelőzhessék, és megakadályozhassák, megteremtve ezzel a bűnözőkkel szembeni lépéselőnyt. A szervezett bűnözés dinamizmusa, rugalmassága a

[13] Gocze István: A tudományos kutatás módszerei. In: Hadtudományi Szemle, 2011., 4. évf. 3. sz. – p.:157-166.

politikával és szervezeteivel szemben egyelőre egyértelmű előnyt biztosít.[14] (Az alábbi logikai összefüggést, miszerint a szervezett bűnözés elleni harc akkor lehet csak sikeres, ha a bűnüldöző hatóságok ugyanahhoz a leleményességhez, innovációhoz, szervezeti rugalmassághoz, és együttműködéshez, amelyek a bűnszervezeteket jellemzik asszimilálódnak, már 1995-ben Naylor feltárta.)[15]

A tanulmány kutatási metódusának elméleti szakasza absztraktálható, logikai erő-felhasználást követelt meg. Az analízis és szintézis dialektikus felhasználása segítségemre volt abban, hogy a vizsgált témakört gondolati részekre bonthassam (szétválasztva lényeges tulajdonságaikat, strukturális elemeiket, és egyes kapcsolataikat), majd minden egyes részt – felépítés, és funkcionalitás alapján - az egészhez való viszonyulása alapján feltérképezhessem. Ezt egészítette ki az összehasonlítás módszertana, amely a vizsgálat tárgyáról számos ítéletet feltételezett, ezek egymással szorosan összefüggtek, az ismereteket pedig a keletkezett rendszeren belül az azonosság, a hasonlóság, a különbség, és az össze nem vethetőség szempontja választotta szét.

A rendelkezésre álló statisztikai számadatokat pedig olyan kvantitatív eljárás keretén belül vizsgáltam, amely különböző függvények beágyazásával képes a minimum, maximum, átlag, módusz, és szórás számítások eredményeinek kimutatására. Az alapstatisztikai számítások alapján kapott eredményeket pedig olyan összehasonlító kvantitatív eljárás fogta össze, amely a gyakoriságok közötti korrelációs koefficiens értékét a Cohan féle általános skálán illusztrálni tudta.

Mivel a választott téma nagyon összetett jelenség, és komplex megértéséhez minden egyes elem részletes vizsgálata szükségeltetik, ezért tartom kiemelten fontosnak, hogy minden kutató a saját részével az egész megértéséhez hozzájáruljon.[16] Minden jelenség – így a szervezett bűnözés, és a prostitúció is - egy olyan kirakósként értelmezhető, aminek a darabjai egymástól elkülönülten helyezkednek el, és csak akkor adják ki a kép teljes egészét, ha azokat összeillesztjük. Örömmel töltene el, ha olyan új tudományos eredmények jöhetnének létre, amelyek ennek a kirakósnak egy újabb darabját szolgáltathatnák.

1.4 A tanulmány felépítése

A tanulmány négy fejezetből áll. Az első fejezet a tudományos problémát, a kutatási célokat, a hipotéziseket, a módszertant, valamint a dolgozat szerkezeti felépítést tartalmazza. A második

[14] Finckenauer James, Voronin Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001. Finckenauer
[15] Naylor Thomas: From cold war to crime war. In: Transnational Organized Crime,1995., 1. évf. 4. sz. – p.:37-56.
[16] Kovács István: Gésa kultúra, és japán prostitúció. In: Hadtudományi Szemle, 2017., 10. évf. 2. sz. – p.:447-464.

fejezet a szervezett bűnözés, és a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények jelenségét dolgozza fel, különös tekintettel a fogalmára, rétegződésére, és az idősík terminológiájára. A harmadik fejezet nemzetközi kitekintést tartalmaz, ahol az EUROSTAT, és a SOCTA szervezetek és értékeléseik elemzése valósult meg. A negyedik fejezet a saját kutatást tartalmazza, az eredményeket, és azok megvitatását, majd a javaslatokat ölelik fel.

2. Szervezett bűnözés

2.1 A szervezett bűnözés fogalma

A szervezett bűnözés egységes definíciójának meghatározása a tudósok, és a bűnüldöző szakemberek között a mai napig széleskörű társadalmi vita tárgyát képezi.[17],[18] Smith [1971] arra a következtetésre jutott, hogy egy olyan jelenség, amely egyébként is sztereotípiára épül, nem felelhet meg a definícióalkotás alapkövetelményeinek, mert ebből kifolyólag az egységes meghatározás egyrészt a fontos körülményeket nem tartalmazná, másrészt pedig nem zárná ki az összes olyan körülményt, amely a fogalommeghatározás szempontjából nem releváns.[19] Álláspontja szerint a kortárs szerzőknek nem saját logikai meghatározásaikból kellene kiindulniuk, hanem sokkal hasznosabb volna, ha a különféle nézőpontokon alapuló dimenziókat, értelmezéseket vizsgálnák meg. A kérdés számára nem az, hogy a szervezett bűnözés jelenségének a fogalma hogyan definiálható, hanem inkább az, hogy annak előfordulását milyen történelmi, közgazdasági, szociológiai, pszichológiai, filozófiai, és teológiai folyamatok, erők és eszközök táplálják, okozzák.[20] Mi lehet az az elméleti alap, amely a szervezett bűnözés leginkább helyénvaló megközelítését adja.[21] Részigazsága abban rejlik, hogy a szervezett bűnözés övezte látencia feltérképezését a különböző tudományágak kutatásainak eredményei nagymértékben elősegíthetik, a jelenség hátterében megbúvó attitűdök felfedéséhez pedig hozzájárulhatnak. Ahogy a jog, úgy a közgazdaságtan, a szociológia, vagy akár a pszichológia is képes arra, hogy a saját területén prezentált eredményeket a tudomány szolgálatában egy társadalmi jelenség megismerésére, és annak akár kontrollálására is fordíthassa. A szervezett bűnözés megismerése, az az elleni állami

[17] Finckenauer James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.

[18] A szervezett bűnözés nagyon durva kifejezés, amely számos politikus, és a szélesebb közönség szavainak részévé vált. Gyakran egyértelmű referenciapont nélkül alkalmazzák, valójában viszont nagyon határozatlan és homályos tartalmú jelenség. Az egyértelműség hiánya pedig nagy hatással van e releváns tudományos vitára. In: Hauck Pierre, Peterke Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.

[19] Smith Dwight: Some Things that may be more important to understand about Organized Crime than Cosa Nostra. In: University of Florida Lax Review, 1971., 24. sz. – p.: 1-30.

[20] Smith Dwight: The Mafia Mistique. – New York: Basic Books, 1975.

[21] Smith Dwight: "Paragons, Pariahs, and Pirates: A Spectrum-Based Theory of Enterprise." In: Crime and Delinquency, 1982., 26. évf. 7. sz. – p.: 358-386.

fellépés ugyan ilyen sürgető társadalmi érdek, hisz a tudomány különböző területein nap, mint nap elért eredmények akár százezrek életét menthetik meg. Ahhoz viszont, hogy dimenziókban gondolkodhassunk, nélkülözhetetlennek tartom, hogy a szervezett bűnözés fogalmát valamiféleképpen körvonalazzuk, az pedig a tudományterületek által behatárolt, szükséges téziseket tartalmazza.

A fentiekre elsőként 1983-ban Hagan tett kísérletet, aki az 1969-1981-es időszakból (nagyrészt amerikai forrásból) származó 13 fogalom szisztematikus tartalomelemzését elvégezte. Tanulmányában olyan hierarchikus kódcsoportokból álló tézisrendszert állított fel, amely a fogalmak leglényegesebb elemeit matematikai, statisztikai gyakorisági vizsgálat alá helyezte. A vizsgálat eredménye megmutatta, hogy melyek azok az elemek, amelyek az összegyűjtött fogalmak tekintetében a legmagasabb számú gyakorisággal fordulnak elő, ezáltal alkalmasak arra, hogy az egységes definíció részét képezhessék. Az áttekintéséből származó eredmény egy olyan konszenzus, és koherens kijelölés konvergenciája, amelyben a szervezeti hierarchia, és az illegális tevékenység révén megszerzett nyereség folytonossága mellett, az erőszak (n=10), és a korrupció (n=10) használata a leginkább visszatérő elem.[22] Az 1960-as évekre a szervezett bűnözői csoportok hierarchikus tagozódása már nyílt titok volt. A Szovjetunióban például ez időben a maffiát hármas szervezettségi szint jellemezte. A legmagasabb szinten a kormányzati-, és pártbürokraták, a középső szinten az árnyékgazdasági résztvevők, a legalsó szinten pedig a professzionális bűnözők álltak. (A szervezett bűnözés piramisának teteje a szovjet időszak alatt a Kommunista Pártból, és az állami hivatalnokokból állt, akik hatalmukkal jelentősen visszaéltek, különös tekintettel a gazdasági piacok befeketítésére.)[23] A korrupcióra nagyon jó példa volt, hogy a második szinten foglalkoztatott árnyékgazdaság szereplői, az állami kvótán kívül termelt szolgáltatások tiltott nyereségét, a legfelső szinten elhelyezkedők zsebébe hogyan juttatták.[24],[25] Tevékenységük az illegális haszon megszerzésére irányult, amely többek között a kábítószer-kereskedelemből, a tiltott szerencsejáték-szervezésből, a prostitúcióból tevődött össze, és azok végrehajtását az erőszak rendszeres használata biztosította.[26],[27] Egy olyan jól felépített szervezet, amelyet racionálisan úgy terveztek, hogy az illegális szolgáltatások nyújtásával, és a törvényileg tiltott termékek

[22] Hagan Frank: The organized crime continuum: A further specification of a new conceptual model. In: Criminal Justice Review, 1983., 8. évf. 2. sz. – p.: 52-57.
[23] HAUCK Pierre, PETERKE Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.
[24] GUROV Aleksandr: Krasnaya Mafiya. - Moscow: Samotsvet Publishing House, 1995.
[25] VORONIN Yuri: Criminology. - St. Petersburg: Academy of the Ministry of Internal Affairs, 1998.
[26] GUROV Aleksandr: Professional Criminality: Past and Present. - Moscow: Judicial Literature, 1990
[27] LUNEEV Victor: The Essence of Organized Crime: The Russian-American Dialog. - Moscow: Moscow State University, 1997

biztosításával a nyereséget maximalizálja.[28] Bár a Hagan féle összehasonlító minta is különböző dimenziókat kezel, és korában olyan támadásokkal kellett szembenéznie, minthogy az alapvető elemek készletei félrevezető benyomást keltenek, mégis joggal állíthatjuk, hogy (az elsők között) tudományos jelleggel, kvantitatív eljárással igyekezett az egységes fogalommeghatározást megalkotni.[29] A Hagan féle számításokat a XXI. század küszöbén Varese [2010] felfrissítette, és a vizsgálatot nagyobb (n=105) elemszámú mintára, 44 kódolt változóra, az 1915-2009-es időszakra vonatkozóan kiterjesztette.[30] A rendelkezésre álló adatkészlet 23 különböző országból származó szerzőt foglal magában, bár túlnyomó többségben a szerzők állampolgársága szintén amerikai. A definíciók 41 százaléka hivatalos dokumentumokból (például statáriumokból, törvényekből, vagy kormányzati jelentésekből), valamivel több, mint 4 százaléka jogi-, és/vagy társadalomtudományi szótárakból, a fennmaradó százalék pedig a szerzők tanulmányaiból származik. A szerző az elemzéshez „kódolt stratégiát" választott.[31] Hogy a koncepció evolúciójáról kronológiai képet adhasson, Varese [2010] az azonosított kulcsszavakat, és fogalmakat hat csoportba sorolta. Struktúra, tevékenység, eszköz, cél, hatás, és „egyéb". A struktúra többek közt a szervezettséget, a folytonosságot, a hierarchiát; a tevékenység az illegális áruk, és szolgáltatások nyújtását, a zsarolást; az eszközök a korrupciót, az erőszakot; a cél, a teljesítményt, a nyereséget; a hatás a kárt; az „egyéb" pedig a nemzetközi dimenziót foglalta magában. A szerző önkritikát is gyakorol, és közzéteszi, hogy a vizsgálat tárgyát képező adatok a kriminológia és a büntető igazságszolgáltatás forrásaira támaszkodnak, a többi tudományág, mint például a történelem, a szociológiai, és a közgazdaságtan az elemzés részét alig és/vagy nem képezi, ezért arra úgy kell tekinteni, mintha a fogalom fejlődését kriminológusok, és büntetőjogászok analizálták volna.[32] Önmagában tehát a szervezett bűnözésről ez sem adhat teljes képet, de kétség kívül az egyik legösszetettebb kutatási anyag, amely a közönség számára elérhető.

Mivelhogy a „fehér galléros bűnözés" egy ország gazdaságára jelentős befolyással bír és a szervezett bűnözői csoportok tevékenységének egyik fő profilja, a közgazdaságtan bizonyos szegmenseiben elért eredmények ennek megértéséhez hozzájárulhatnak, és olyan intézkedéseket dolgozhatnak ki, amelyek annak prevencióját előmozdíthatják. Példának

[28] Cressey Donald: Methodological problems in the study of organized crime as a social problem. In: Annals of the American Academy of Political and Social Science, 1967., 374. évf. 1. sz. – p.:101-112.

[29] Példának okáért a „szervezeti hierarchia"-ként kódolt elem a mintában szereplő legtöbb szerző munkásságát lefedi, azonban egy ilyen jellegű konstrukció túlságosan széles spektrumú, és olyan szerzőket ötvöz, akik azon az állásponton voltak, hogy a szervezett bűnözést egy monolitikus, erősen szabályozott, racionális bürokráciaként kell értelmezni, szemben azokkal, akik a jelenség folytonos jellegét közvetítik. In: Varese Frederico: Organized Crime (Critical Concepts in Criminology). – United Kingdom: Routledge, 2010.

[30] A szerző legfontosabb forrása Klaus von Lampe által összeállított, és szabadon elérhető szervezett bűnözés definíciós adatbázisán alapult. In: Lampe von Klaus: Organized Crime: Analyzing Illegal Activities, Criminal Structures, and Extra-legal Governance. – United States of America: SAGE Publications, 2015. (legfrissebb kiadás)

[31] A kódolt stratégia lényegét tekintve nem más, mint mikor a szerző eljárása során a rendelkezésre álló összes definíció értelmezi, a kulcsszavak, és fogalmak kigyűjti, majd a kidolgozott listáján a kódolt definíciók meghatározza.

[32] Varese Frederico: Organized Crime (Critical Concepts in Criminology). – United Kingdom: Routledge, 2010.

okáért: a Szovjetunióban működő államkapitalizmus időszakában [1980] az „Uralmash" bűnözői csoport Brezsnev [orosz politikus, 1906-1982] kormányzata alatt a feketepiacon tevékenykedett.[33] A csoport vezetői, a Tsyganov testvérek abban az időben olyan műveleteket felügyeltek, amelyek az uralmashi erőmű irányításával voltak kapcsolatosak, a gyárvezetők bőkezű fogadásaiknak pénzeléséért cserébe pedig késztermékeket állíthattak elő. Moszkva ennek hatására az Uralmash költségvetését jelentősen csökkentette, így annak komoly pénzügyi nehézségekkel kellett szembenéznie, a piacon való vezető pozíciója kétségessé vált, az ország gazdasági mutatói pedig jelentős csökkenésnek indultak. A bűnözői csoportok e tevékenységükkel a politikai jelölteket nagyon sikeresen választották meg. Az egyes politikai pártok és a szervezett bűnözői mozgalmak irányába mutató tendencia/kapcsolat kialakítását a bűnözők azon törekvése vezérli, hogy a politikai és gazdasági folyamatokat saját kezűleg befolyásolják, és az ilyen politikai egységek igényeit olyan pénzügyi támogatással toldják meg, amelyre csak ők képesek. Az uráli térségben végzett vizsgálatok, és a bírói döntések feltárták, hogy a korrupció, a hivatali hatalommal való visszaélés, és a bűnszervezetek érdekeinek képviselete rendszerszerű volt.[34] De ugyan ez a helyzet a szociológia tudományával is, amely többek között arra a kérdésre is választ adhat, hogy a szervezett bűnözői csoportosulások hátterében valójában milyen cél-, és motívumreprezentációk bújhatnak meg, vagy a társadalmi integritás folyamata azt miként befolyásolja. Véleményem szerint a szervezett bűnözés jelenségének vizsgálata a jog-, vagy a kriminalisztika oldaláról egyoldalúnak tűnik. Példának okáért gondoljunk csak bele az alábbi logikai összefüggésbe: kétség kívül mindenki egyet ért abban – közös elemnek is tekinthető -, miszerint a szervezett bűnözés nemzetközi jelleggel bír, az az országhatárokon átnyúlik, csak egy országban tevékenykedő szervezett bűnözői csoport nem létezik. Mi a helyzet azonban azokkal az országokkal, akik az uniónak nem tagjai, vagy a nemzetközi jogharmonizációs folyamatokat saját államukra nézve nem fogadják el, azzal nem harmonizálnak? Ad absurdum a szervezett bűnözés nemzetközi jogi dokumentumokban meghatározott jogi fogalma rájuk kötelező érvénnyel akkor nem bír? A bűnszervezetek illegális tevékenységének zavartalan működéséhez részben pont a jogrendszerek jelenlegi hiányosságai járulnak hozzá.[35] Japán esetében a szervezett bűnözés elleni közdelemre még mindig nincs törvény -, ebből kifolyólag a fogalommeghatározás is kétségessé vált-.[36] Oroszországban a szervezett bűnözésnek szintén

[33] Uralmash Yekateringburgban található, Oroszország egyik legnagyobb mechanikai gépgyártó üzemeinek egyike.
[34] Finckenauer James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.
[35] Finckenauer James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.
[36] Hauck Pierre, Peterke Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.

nincs elfogadott jogi definíciója, mert az orosz büntető jogalkotás azt nem nevesíti.[37] (Oroszországban azonban legalább a kriminológiai források elemzése a fogalom néhány alapvető jellemzőjének az azonosítását lehetővé teszi.)[38] Ausztriában a szervezett bűnözés kriminalizálása helyett az osztrák büntető törvénykönyv a „bűnöző szervezet" (kriminelle Gruppe) megalakulását bünteti, tevékenységüket e fogalom alá sorolja.[39] Ugyanakkor az osztrákok a bűnözői csoportosulások között a „bandaformációt" (Bandenbildung) külön fogalomként kezelik. Magyarország viszont a Palermo-i egyezményt, a fennmaradó 146 állammal ratifikálta, így az abban foglalt szervezett bűnözés jogi definícióját harmonizálta. Hazánk vonatkozásában a jogi fogalommeghatározás elfogadottá vált.[40] Látva akárcsak a jogi-, vagy kriminalisztikai anomáliát, megállapíthatjuk, hogy nemhogy a szervezett bűnözés kutatói, de még az államok között sincs konszenzus a közös, és egységes fogalomhasználat-, és alkotás tekintetében.[41] A különböző részterületek, dimenziók, és a tudományágak közötti konszenzus hiánya miatt nagyon nehéz a szervezett bűnözés definíciójának egységesítése. Az alábbiakban azt a különbözőségi gócpontot próbálom meg ismertetni, amely a fogalom egységesítését nagymértékben megnehezíti.

Önmagában a szervezett bűnözés kifejezés etimológiailag két különböző értelemben használható. Egyrészt a hatalom szisztematikus, és illegális tevékenységből származó profitjára-, másrészt pedig a fejezet bekezdésében részletezett sztereotípián alapuló „gengszter", „maffia", „maffia-típusú szervezet" azonosítására használható.[42] Kolumbiai, és mexikói kábítószer-kartellek, a japán yakuza, a kínai triád, vagy az olasz, és az amerikai maffia is ez értelemben szervezett bűnözői csoportok.[43] A bűnözői csoportosulások, és az általuk elkövetett bűncselekmények súlyossága olyan intézkedések bevezetését sürgették, amelyek e cselekményeket sokkal súlyosabb büntetési tétellel rendelhetik sújtani, és más bűncselekmények csoportos elkövetésétől megkülönböztethetik. Ezt az időszakot az 1920-as, 1930-as évekre tehetjük, amikor Amerikába más nemzetek (például a szicíliai olaszok) emigráltak, saját kultúráik jellemzőit magukkal hozták. Egyes szerzők szerint, mint például

[37] Gurov Aleksandr: Krasnaya Mafiya. - Moscow: Samotsvet Publishing House, 1995.
[38] Voronin Yuri: Criminology. - St. Petersburg: Academy of the Ministry of Internal Affairs, 1998.
[39] Hauck Pierre, Peterke Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.
[40] Az Egyezmény alkalmazásában a szervezett bűnözés egy olyan bizonyos ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoportot jelent, amely összehangoltan működik, egy vagy több, a jelen Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából (minimum négy év szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény), és közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekszik. In: 2006. évi CI. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermoban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600101.TV) (letöltés ideje: 2017. május 21.)
[41] Ball Richard, CURRY David: The logic of definition in criminology: purposes and methods for defining "gangs". In: Criminology, 1995., 33. évf. 2. sz. – p.:225-245.
[42] Woodiwiss Michael: Organized Crime - The Dumbing of Discourse. In: British Society of Criminology, 2000., 3. sz. – p.:1-10.
[43] Hauck Pierre, Peterke Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.

Finckenauer [2010] a szervezett bűnözést az általános bűnözéshez hasonlóan az etnikai kisebbségek jelenléte táplálja. Ugyan ez igaz azoknak az államoknak a környezetére is, amelyeket a deviancia, és a bűnözés romantizálásának tekintetében viszonylag nagy tolerancia jellemez, különösen akkor, ha a kormány, és a jogalkalmazás gyenge vagy korrupt (lásd: tipikusan a szicíliai maffia).[44] Álláspontom szerint nem feltétlen igaz, hogy a szervezett bűnözés kialakulása az emigrált olaszokhoz köthető, hisz jóval az emigrálás időszaka előtt, és alatt Al Capone a chicagói alkoholtilalom idején az egyik legnagyobb amerikai bűnszervezet vezette, így ezek a bűnhálózatok már léteztek, csak tevékenységükre egységes fogalom hiányában a szervezett bűnözés definícióját alkalmazni nem lehetett.[45] Az viszont (az antropológiai elmélet vonatkozásában) Tyler [1967] szerint is helytálló, hogy, aki saját országában törvénytisztelő állampolgárként él, és egy másik országban törvényellenes magatartást tanúsít, az nagyrészt azért tud bűnelkövetővé válni, mert az adott országnak a légköre, és körülményei, amelyben él, megengedik.[46] A paradigma kialakulásához nagyban hozzájárult viszont, hogy ez időszakban e családok bizonyos cselekményeit a szervezett bűnözés szinonimájaként kezelték. Ilyen volt a „racket, azaz szélhámosság" szó használata is, amely akkoriban a jól megalapozott, illegális üzleti vagy csalási rendszert jelentette, vagy a zsarolás bűncselekménye is. De e tekintet alá estek ugyan úgy a biztosítási-, hitel-, értékpapírcsalások, az illegális szerencsejáték-szervezések, a kábítószer-kereskedelem, és a prostituáltak futtatása is. Ugyan ilyen általánosan elfogadott tény volt az is, hogy ezek a csoportosulások a rendőrséget, a politikusokat, a bírákat, az ügyvédeket gyakran markukban tartották.[47] Ezért érezte Smith [1991], hogy a szervezett bűnözés fogalmát nem lehet sztereotípiakánt más nemzet tipikus cselekményeivel azonosítani, azt objektíven el kell attól határolni, és a csoportos bűnözés természetének vizsgálatával „hivatalos" definíciót kell alkotni.[48] Az amerikai kutatók, főleg Smith, és a Wickersham Bizottság tagjai sokat tettek azért, hogy az emberek ma a szervezett bűnözés fogalmát nemcsak hazájukban, hanem a világ többi kontinensén is megismerhessék.[49] A szervezett bűnözés jelenségét a bizottság úgy definiálta, hogy: olyan sajátságos társadalmi berendezkedésű egység, amely bűncselekmények ezreit vonja be egy olyan összetett struktúrán belül, ahol a bűnözői tevékenység nem

[44] Finckenauer James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.
[45] Cobler John: Capone: The Life and World of Al Capone. – Cambridge: Da Capo Press, 1971.
[46] Tyler Geroge: Organized Crime in America. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 1967.
[47] Woodiwiss Michael: Organized Crime - The Dumbing of Discourse. In: British Society of Criminology, 2000., 3. sz. – p.:1-10.
[48] Smith Dwight: 'Wickersham to Sutherland to Katzenbach: Evolving an "Official" Definition of Organized Crime'. In: Crime, Law and Social Change, 1991., 16. évf. 2. sz. – p.:136-154.
[49] A Wickersham Bizottságot 1925. május 20-án Herbert Hoover [1874-1964], az Egyesült Államok elnöke hozta létre. A George Wickersham (1858-1936) főügyész által vezetett bizottság feladata volt, hogy az Egyesült Államok büntető igazságszolgáltatási rendszerét felülvizsgálja, és a közrend védelmére vonatkozó ajánlásokat megfogalmazza, különös tekintettel a szervezett bűnözői csoportosulásokra. In: Wright Ronald: The Wickersham Commission and Local Control of Criminal Prosecution. In: Marquette Law Review, 2013., 96. évf. 4. sz. – p.: 1199-1217.

impulzív, hanem több évig tartó bonyolult összeesküvés eredménye, és célja a hatalmas nyereség elérése érdekében az ország főbb területeinek (gazdasági, igazságszolgáltatási, politikai) irányítása. Ez a hierarchikusan felépülő, összeesküvéseken alapuló jelenség-definíció az 1960-as évekig fennmaradt, addig veszélyeztette az önkormányzatok integritását, rontotta meg a rendőrök, és ügyvédek hírnevét, hatolt be a törvényes üzletekbe, és szegte meg a szabad társadalom tisztességét, és integritását.[50] Az 1980-as évekig, az átmenet időszakában, a szervezett bűnözés fogalma a különálló bűnözői csoportokra konkretizálódott, azonban ma már tudjuk, hogy a korábbi kutatások eredményeként a szervezett bűnözés, egy olyan bűnözőkből álló hadsereg, amely a korábbi perspektíváktól eltérően, sokkal változatosabb, és integráltabb jelenség.[51] Összetettsége abban rejlik, hogy a kisebb, lazán összekapcsolt hálózatoktól különbözik, nem egy maréknyi embert, hanem egy nagy hierarchikus szervezetet foglal magában, amely magasan szervezett, titkos kódokat, képzett személyzetet használ, és úgy viselkedik, mint a jól működő jogi vállalkozások.[52]

Ismerve tehát a szervezett bűnözés fogalom egységesítésének problémáit, a teljesség igénye nélkül kísérletet tettem hazánkban olyan általánosan elfogadott szerzők fogalomalkotásait bemutatni, akik szakmai múltjukra tekintettel a szervezett bűnözés jelenségét kutatták és/vagy kutatják, esetlegesen ahhoz formálisan és/vagy informálisan közük lehet/lehetett.[53] Dános [1996] a szervezett bűnözést egy adott társadalom összbűnözésének sajátos alstruktúrájában látta, amelyet azoknak a hivatásos bűnözőknek a bűncselekményei képeznek, akik valamely bűnöző társulás tagjaként (vezetőjeként) tervszerűen, tagolt munkamegosztás, és magas fokú konspiráció mellett valósítanak meg.[54] Borai [1992] szerint a szervezett bűnözés általában legalább három személy, és legalább részben bűnös tevékenységre szerveződő, hierarchikus kapcsolata, akik a szervezeti struktúrán belül a bűncselekményeket tervszerű munkamegosztással, az illegális ügyletek legális tevékenységének leplezésével, rugalmas bűnözési technológiák, és módszerek infrastruktúráinak tudatos felhasználásával követik el.[55] Korinek [1996] álláspontja szerint a szervezett bűnözés a lehető legkisebb kockázatvállalás mellett, a hatályos jogszabályok szerinti tiltott szükségletek legnagyobb és leggyorsabb profitjának megszerzésének kielégítésére irányul, a bűnözői csoportokon belül szakosodás, specializáció figyelhető meg, a

[50] Woodiwiss Michael: Organized Crime - The Dumbing of Discourse. In: British Society of Criminology, 2000., 3. sz. – p.:1-10.
[51] Woodiwiss Michael: Organized Crime - The Dumbing of Discourse. In: British Society of Criminology, 2000., 3. sz. – p.:1-10.
[52] Williams Phil: Transnational criminal networks. – In: Aquilla John and Ronfeld David (szerk.): Netwars and Networks: The Future of Terror, Crime, and Militancy. – California: Rand, 2001.
[53] Például: bűnszervezetbe beépült fedett nyomozó.
[54] Dános Valér: A szervezett bűnözés. – In: Gönczöl Katalin, Korinek László, Lévay Miklós (szerk.): Kriminológiai ismeretek. – Budapest: Corvina kiadó, 1996.
[55] Borai Ákos: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései. In: Rendészeti Szemle, 1992., 30. évf., 5. sz. – p.:12-20.

nemzetközi, és határokon átnyúló bűncselekmények elkövetését pedig foglalkozásként űzik, a törvényes úton gyakorolt létfenntartást szándékukban sem áll biztosítani.[56] Nánási [2006] definíciójában a szervezett bűnözés társulásos, foglalkozásként űzött, hivatásos, általában vagyonszerző bűnözési formát jelent, amely munkamegosztáson alapul, magas fokú konspiráció mellett valósul meg, behatol a legális vállalkozásokba, esetenként a közhatalomba is. A társas bűnelkövetésben rejlő fokozott veszély tovább növekszik a szervezetben: a nagyobb létszám, a sorozatos elkövetés, az egyes bűncselekmények egyenként is jelentősebb súlya, a belső fegyelem, a gondos tervezés és a tevékenység szervezettsége révén. A szervezetet alkotó személyek hivatásos bűnözők".[57] Forráskritikát, és elemzést végezve megállapítottam, hogy még a témában legjártasabbnak elismert európai-, és hazai szakemberek között sincs olyan mértékű konszenzus, amely a fogalom egységesítésére megfelelő körülményt biztosítana.

Vitathatatlan ugyan, hogy mindegyik fogalom kollektív, társas elemeket foglal magába. Nézetemben a mai korszerű szervezett bűnözés fogalom az alábbi obligáns elemeket tartalmazza: olyan minimum tíz fő feletti létszámot igénylő, fejlődőképes csoportosulás, amely piramisszerűen épül fel, a tagok közötti együttműködés hierarchikus rendszerű, a szervezett munkamegosztás, feladatrendszer, a döntés, irányítás, és végrehajtás funkciója elkülönül. A csoport tagjai között a kötelék tartós (egy életre szól), működésüket részben konspirált, részben nyílt, illegális-, és bűncselekményekből származó jövedelemből biztosítják, amelynek célja az anyagi haszonszerzés, és a politikai-, gazdasági befolyás megteremtése. Tevékenységük veszélyes a társadalomra, bűnös cselekményeik kivitelezése olyan technikai eszközök alkalmazásán alapul, amely a modern kor vívmányait jelentős mértékben meghaladják.[58] A következő fejezetben a szervezett bűnözés veszélyeit, a Magyarországon megjelenő csoportokat, és az elkövetett bűncselekményeket (különös tekintettel a prostitúciós bűncselekményekre), valamint a fenyegetettség nemzetközi vonatkozásait mutatom be.

2.2 Szervezett bűnözői csoportok Magyarországon

A kiragadott példák, és hálózatok részletesebb elemzést igényelnének, azonban a dolgozat tartalmi korlátai ennek kidolgozására lehetőséget nem teremtenek. Ugyanakkor a teljesség

[56] Korinek László: A szervezett bűnözés lényegi elemei. – Budapest: Magyar Jogászegylet, 1996.
[57] Nánási László: A szervezett bűnözés kérdései a magyar anyagi és eljárási büntetőjogban. In: Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny, 2006., 3. sz. – 45-55.
[58] Kovács István: „Olajozás", szervezett bűnözés, és prostitúció a 90-es években Magyarországon. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2014., 3. évf., 1. sz. – p.: 114-146.

igénye nélkül megpróbáltam összegezni azokat a legfontosabb bűnözői csoportokat, és tevékenységüket, amelyek Magyarország vonatkozásában a legnagyobb relevanciával bírnak.

Sokan Magyarországon az első komolyabb fenyegetést jelentő, és bűnszervezetben elkövetett vagyon elleni bűncselekményeket az úgy nevezett „Presztizs üggyel" azonosítják, azonban már az 1970-es évekből is találni olyan feljegyzést, amely a szervezett bűnözés kezdetleges formájához köthető.[59],[60],[61] Eddig Magyarországon a szervezett bűnözés kialakulásának három terminológiai szakaszát különböztettük meg: az 1970-es évekbeli kezdetleges „hasonuló" hálózatok, az 1980-as éveket felölelő vagyon elleni bűncselekményekre szakosodott csoportok tevékenysége, és a hazai alvilág felosztásáért dúló, leszámolások időszaka, az 1990-es évek. Mára már, a globalizáció hatásainak köszönhetően a három idősík egy negyedeikkel, a XXI. századi transznacionális bűnözői hálózatok cselekvéseivel is kiegészült, amely az erőszakos jellegű bűncselekményeken túlmenően a számítástechnikai rendszerek elleni - a kiberbűnözést is magába foglaló - jogellenes cselekményekkel is kiegészült.

Magyarország geostratégiai pozíciójának „köszönhetően" a szervezett bűnözés fontos keresztútjává vált. Az 1970-es években a főváros, és Szeged kiváló közlekedési, és kommunikációs kapcsolatokat kínált keletre, és nyugatra is, amelyet a hazánkban tevékenykedő bűnözői csoportok ki is használtak. (Szegedet maffia városnak, azaz „Mafia city"-nek, Budapestet Európa Bangkokjának, azaz „Europe's Bangkok"-nak nevezték). A kelet-európai szervezett bűnözői csoportok nagy része (orosz, ukrán, szerb, és bolgár) e településeken tevékenykedett. A csoportok struktúrája, szervezete, és módszerei nagyban hasonlítottak az olasz csoportokéhoz, bár kevésbé voltak hatékonyak, és nagyok, mint olasz társaik. A „hasonuló" bűnözői hálózatok elnevezést is e megállapítás ihlette. Az 1980-as évek közepén kezdtek megjelenni azok a bűnözői csoportok, amelyek nem feltétlenül családon belüli kapcsolatokon alapultak. Elsősorban ingatlanbűncselekményekre-, és az ellopott

[59] Ez volt az első olyan jelentősebb szervezetten összehangolt csoportos tevékenység, amely a szervezett bűnözés fogalmával azonosítható. A banda L. Attila vezetésével, D. Gábor „első szereplésével" és társaival -, aki már a nyolcvanas évek elején ismert volt a nyomozó hatóság előtt - a „négy páncélos" néven szerzett hírnevet. A csoport fő profilja a betörések, illetőleg a páncélszekrények felnyitása volt. Már a hetvenes években látszott – e bűnszervezet – kapcsán, hogy korukat meghaladó technikával és leleményességgel nyitották fel a páncélszekrényeket. Az úgy nevezett Bécsi II.-es típusú páncélszekrény pár perc alatt nyitották ki. A „Presztízs-ügy" azért kapta a fedőnevet, mert az akkori rendőri vezetés példaként szerette volna a többi felderítés és nyomozás elé állítani, hogy fel kell deríteni és csapást kell mérni az alvilágra, aki bűncselekményt követ el, az megfelelő szankcióban részesül. Tonhauser László r. főhadnagy a Belügyi Szemlében már az 1980-es évek elején említést tesz arról, hogy nehéz fellépni az ilyen csoportosulások ellen, mert könnyű szerrel játsszák ki a rendőri intézkedéseket. Éppen ezért is volt szükség arra, hogy a „Presztízs-ügy" felderítése tényleges csapást mérhessen az alvilágra és ezzel megmutassa a rendőrség az ütő- és reagálóképességét. Mivel a fenti bűnbanda a kort meghaladó fejlettséggel rendelkezett, így elszámoltatásuk a fentieken túlmenően növelte a rendőrség társadalmi megbecsülését és nagyban igazolta az ellene való fellépés sikerességét is. L. Attila neve a nyolcvanas években is felmerül, amikor a Budapesti Rendőr-főkapitányság nagyszabású akciósorozatot indított, amelynek fő csapásiránya a betörés és rablás elleni küzdelem. Ezzel kapcsolatban bukkan fel először R. László és F. Attila neve is, valamint újabb bizonyítékok kerülnek elő D. Gáborral szemben. Az utóbbi személyeknek – a mai napig is - nagy szerepük van a hazai alvilág kiépítésében és vezetésében. In: KOVÁCS ISTVÁN: „Olajozás" szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2015., 3. évf. 1. sz. – p.:114-145.

[60] Tonhauser László: „Szervezett bűnözés"? In: Belügyi Szemle, 1983., 21. évf. 9. sz. – p.: 48-52.

[61] Horváth András: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata. In: Rendészeti Szemle, 1994., 32. évf. 10. sz. – p.:3-7.

vagyontárgyak kereskedelmére szakosodott bűnözők 1984-85 között a bűncselekményekből származó bevételük nagy részét legális vállalkozásokba fektették. A legálisan működtetett éttermek, éjszakai bárok, vállalkozások potenciául szolgáltak arra, hogy a privatizáció adta lehetőségeken keresztül a pénzüket tisztára moshassák.[62] Az éjszakai bárokban virágzott a prostitúció, és az illegális szerencsejáték, az éttermek pedig a szabadidős ipar részét képezték. Ez azért volt aggasztó, mert 1996 végéig pénzmosással kapcsolatos büntető ítéletekről, vagy befejezett eljárásokról Magyarország viszonylatában számadatokkal sem az ügyészségi-, sem a bírói-, sem a nyomozó hatósági szervek sem rendelkeztek.[63] A rendszerváltás utáni Magyarországon a bizonytalan jogi szabályozás, a számtalan joghézag lehetőséget teremtett arra, hogy a bűnözői csoportok gyorsan, és kevés erőfeszítéssel meggazdagodhassanak. A körülmények a szervezett bűnözés harmadik szakaszát a rendszerváltás után, az 1989-1990-es években radikálisan befolyásolták, az olykor milliárdokat elérő vagyon nemcsak a magyar, hanem más nemzetek bűnözői csoportjainak érdeklődését is felkeltette. Megkezdődött a magyar alvilág felosztása, a leszámolások időszaka. (A dolgozat terjedelme nem biztosít lehetőséget arra, hogy a „Prisztás-gyilkosságot", vagy a „Boros-robbantást", stb. feldolgozza, azonban annak részleteiről Kovács [2015] tanulmányában részletesen olvashatunk).[64]

A szervezett bűnözői csoportok vonatkozásában, bármely terminológiai időszakot is vizsgáljuk Magyarországon, fölényes dominanciát egyetlen etnikai csoport sem élvezett. Bizonyos csoportok bizonyos területek speciális ismereteit és ellenőrzését tudhatták magukénak, azonban sok transznacionális művelet a különböző etnikai csoportok közötti összejátszás magas szintjét követelte meg.[65] A kooperáció olyan regionálisan is zárt, szigetelt, és nagyrészt önállóan tevékenykedő csoportokra is igaz volt, mint például az albán, a kínai, a török, és az orosz vonalak. Az együttműködés szóhasználatra figyelnünk kell azonban, azt túlértékelnünk nem szabad, ezek csupán stratégiai szövetségek, amelyek az érintett bandák érdekeit szolgálják. A stratégia érdekek érvényesítése a fegyver-, kábítószer-, és a szexuális célú emberkereskedelemre korlátozódott. A Varsói Szerződés-, és Jugoszlávia szétesése, a Balkánon folyó konfliktusok a fegyver- és robbanóanyagok kereskedelmét nagymértékben befolyásolták.[66,67] A legtöbb bűnöző az erőszakos felfegyverkezést a balkáni konfliktusok

[62] A vagyon privatizációja azt jelentette, hogy azok, akik jelentős anyagi forrásokkal rendelkeztek, pénzüket könnyebben bonyolíthatták vállalkozásokba, és koncessziókat kaphattak, hogy gazdaságilag nyíltan működjenek.

[63] Wright Alan: "Organized Crime" in Hungary: The Transition from State to Civil Society. In: Transnational Organized Crime, 1997., 3. évf. 1. sz. – p.: 68-86.

[64] Kovács István: „Olajozás" szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2015., 3. évf. 1. sz. – p.:114-145.

[65] Adamoli Sabrina, Nicola Di Andrea, Zoffi Paola, Savona Ernesto: Organized crime aorund the world. – Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control, 1998.

[66] A Varsói Szerződés a közép- és kelet-európai szocialista országok védelmi katonai-politikai szervezete volt. Varsóban, Lengyelországban alapították meg 1955. május 14-én a Szovjetunió javaslatára, amely a szervezeten belül csaknem az összes

(délszláv háború) instabilitásából oldotta meg, amely állandó fegyver-, és robbanóanyag forrásként szolgált. A felbomlott államok területein, és útvonalain fegyvereket, lőszereket, robbanó-, (és még a volt Szovjetunióból származó) nukleáris, és radióaktív anyagokat csempésztek át. 1998-ban például a lengyel rendőrség egy olyan csoportot dolgozott fel, akik a lengyelországi Gdansk-i poszton bizonyíthatóan részt vettek könnyűiparú fegyverek, és lőszerek, több mint 6 millió dollárt profitáló kereskedelmében, és csempészetében. 1998 és 2000 között ezekből a szállítmányokból bizonyíthatóan Magyarország területére is jutott, amelyeken a szlovák bűnözői csoportok is nyerészkedni tudtak.[68,69]A magyar, és szlovák kormány az időben ismerettel rendelkezett a magyar-, és szlovák, és albán bűnözői csoportok összehangolt tevékenységéről, azonban számos leszámolás megoldására csupán ma, a huszonegyedik század elején kerül és került sor, és közel sem biztos, hogy az ítéletek megalapozottsága az elkövetők tekintetében kétséget kizáró. Ez azért késztet gondolkodásra, mert az arab országokból (Afrika, Ázsia, a Balkán régió, Törökország), Nyugat-Európából (köztük Olaszország), és Kelet-Európából (Oroszország) származó bűnözői csoportok Magyarországon, Lengyelországban, és Csehországban ez időben mutatkoztak a legaktívabbnak. Az orosz belügyminiszter pedig már 1998-ban bejelentette, és figyelmeztette az illetékes kormányokat, hogy Budapest, Krakkó, és Prága több más európai város mellett a szervezett bűnözés fővárosa.[70] Az ellenük való fellépés, és a bűnözők elszámoltatása már az időben meg kellett volna, hogy történjen.

A kábítószer-kereskedelem a szervezett bűnözés egyik legrangosabb piaca. Az Afganisztánból származó heroin, a marokkói, és kubai kokain egész Nyugat-Európát, és az Egyesült Államok bizonyos régióit is ellátja. Ezt a piacot leginkább az albán, kolumbiai, nigériai, észak-afrikai, és török népcsoportok tartják ellenőrzés alatt, az alvállalkozói tevékenységeket pedig szlovák, lengyel, és magyar bűnözői hálózatokkal végeztetik, akik leginkább futárként működnek közre. A török, és albán csoportok irányítása alatt a kábítószereket belföldi bűnözőknél tárolják, és kisebb mennyiségben szállítják át Nyugat-Európába. (A kokaint például hajóval a lengyel kikötőkbe exportálják, majd onnan tovább szárazföldön Csehországba, és Magyarországra szállítják.) A balkáni útvonal a kábítószer-

---

hatalmat birtokolta. A Szovjetunió felbomlása során 1991-ben a szervezetet is megszüntették. In: Lewis William Julian: The Warsaw Pact: Arms, Doctrine, and Strategy. – Cambridge: Institute for Foreign Policy Analysis, 1982.

[67] Jugoszlávia hat tagköztársaságból (Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Bosznia és Hercegovina, Macedónia, Montenegró) és két autonóm tartományból (Vajdaság, Koszovó) álló szövetségi állami berendezkedésű ország volt 1991-ig. Az eltérő nemzetiségi, vallási, nyelvi és kulturális összetételű, mesterségesen létrehozott Jugoszlávia 1991-től kezdődő véres harcok közepette részeire szakadt. Jugoszlávia országainak önállósodása a következőképpen alakult: Szlovénia (1991), Horvátország (1991), Bosznia és Hercegovina (1992), Macedónia (1991), Montenegró (2006). In: Mazower Mark: A Balkán. – Budapest: Európa Könyvkiadó, 2004.

[68] Dragsdahl Jorgen: Polish Arms Smugglers Violated UN Embargoes. In: Basic Reports, 1998., 65. évf. 14. sz. – p.:48-59.

[69] Galeotti Mark: Global Crime Today. – New York: Routledge, 2005.

[70] Hignett Kelly: Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland. In: Global Crime, 2004., 6. évf. 1. sz. – p.: 70-83.

kereskedelem legfőbb szállítmányozási zónája.[71] Becslések szerint az előállított kábítószerek 80 százaléka ezen az útvonalon jut a fogyasztói, és kereskedelmi zónákba, ugyanakkor a közelmúltban a Közép-Ázsiából a volt Szovjetunión, a magyar, cseh, és lengyel határokon áthaladó úgy nevezett „selyemút" is újjáéledt. A kábítószer-kereskedelem nem ismer sem földrajzi, sem etikai határokat.

A gyermekek-, és nők szexuális célú kereskedelme az 1990-es évek elején kezdett igazán fokozódni. A korábban említett éjszakai bárok utánpótlásért epekedtek. A leginkább erre a profilra szakosodott hálózatokat az orosz, albán, török, ukrán csoportok képviselik. Információnk van viszont olyan német, és bolgár bűnözői csoportról, akik 2000-ben több száz lányt Bulgáriából hamis útlevéllel Lengyelországba, majd onnan német bordélyokba szállítottak. Az emberkereskedők módszerei között megtalálható volt az erőszak, és a megtévesztés is. A védtelen áldozatoktól személyazonosításra alkalmas okmányaikat elvették, majd a bordélyokban szexuális szolgáltatások nyújtására kötelezték őket. Volt olyan lány is, akit Magyarországról először Csehországba, onnan pedig Ausztriába, és végül Németországba szállították. Őt akarata ellenére arra kényszerítették, hogy éjszakai klubnak álcázott bordélyházban táncoljon, és a vendégek szexuális igényeit kielégítse. Ezek a bárok nemcsak külföldön virágoztak, Magyarország 1992-re például Európa harmadik legnagyobb pénzmosodájává vált.[72]

Annak ellenére, hogy a bandák az erőszakra való képességüket megtartották az 1990-es évekbeli leszámolások a huszonegyedik században egyelőre még nem ismétlődtek meg. A negyedik generációs bűnözők viszont a világot egy újabb veszélyforrással, a kiberbűnözéssel fenyegetik. Leginkább az orosz, a kínai, és amerikai csoportok a főbb érintettek. A röviden bemutatott főbb profitot teremtő bűncselekményeket leginkább az alábbi etnikai csoportok nevéhez kötik: Tsentral Naya, Khoze, The (Three) Chechen, Lazanskaya, Mitischenskaya, Trifonskaya, Yekaterinburg, Kazankskaya, Tambovskaya.[73] A következő fejezetben a szervezett bűnözés, mint nemzetközi veszélyforrást elemzem.

[71] A klasszikus balkáni útvonal, mellette megmaradt a Bulgáriát, Romániát, Magyarországot, Ausztriát érintő közép-balkáni útvonal. In: Kovacs István: A szervezett bűnözés két alappillére: az emberkereskedelemhez kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények valamint a kábítószer-kereskedelem összefonódása. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2014., 2. évf. 4. sz. – p.:79-101.

[72] Hignett Kelly: Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland. In: Global Crime, 2004., 6. évf. 1. sz. – p.: 70-83.

[73] Williams Phil: Russian Organized Crime: the new threat? – Great Britain: Redwood Books, 1997.

2.3 A szervezett bűnözés, mint nemzetközi veszélyforrás

A szervezett bűnözés egy irányíthatatlan, fenyegető tény a közösség életében.[74] Az elkövetett bűncselekmények jellege, dinamizmusa, és változatossága korlátlannak tűnik, mind közül a kábítószer-, fegyver-, és emberkereskedelem (köztük a nők, és a gyermekek szexuális célú kereskedelme), valamint a pénzmosás a legelterjedtebbek. A világ egyetlenegy területe sem immunis e veszélyekkel szemben, mivel mindenhol, és mindig lesznek olyanok, akik a pénz, és a hatalom hálójában az illegális, tiltott áruk és szolgáltatások iránti igényeket kielégítik. Ez a kereslet különösen igaz a fegyver-, a kábítószer-, és a szexmunkások kereskedelmére is.[75] E bűncselekmények gyakran összefüggésben állnak olyan „támogató tevékenységekkel", mint például az erőszak, és a korrupció, amelyek szisztematikus felhasználása a bűnözői tevékenységet megkönnyíti.[76] Az általuk okozott testi, pszichikai és társadalmi károk minél nagyobbak, tevékenységük annál veszélyesebb a társadalomra.[77,78] A közrend, és közbiztonság romlik, amely az állampolgárok szubjektív biztonságérzetét gyengíti.

Amikor 1957-ben a Római Szerződésbe foglalt négy alapvető szabadság közül a személyek államok közti szabad mozgása lehetővé vált, senki sem gondolta volna, hogy a jószándék, és jogérvényesítés mellett az államok bűnüldöző szerveinek milyen veszélyekkel kell majd szembenézniük, milyen fenyegetéseket kell majd leküzdeniük.[79] Elsőként a németeknek, és a franciáknak kellett ezt a saját bőrükön tapasztalni, amikor a politikusok 1984-ben Saarbrückenben megállapodtak abban, hogy a határok eltörlésével az állampolgárok egymás országába való utazását megkönnyítik.[80] Rákövetkező évben, 1985-ben egy luxemburgi városban, Schengenben öt állam (közöttük Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság) megállapodott abban, hogy egy olyan közös belső területet hoznak létre, amelyekben a határellenőrzést megszüntetik, és a többi országgal szemben egy nagy közös külső határvonalat létesítenek.[81] Aki az úgy nevezett „schengeni övezeten belül" tartózkodik (és az egyezmény tagja) arra a vízumpolitika-, a menedékjog-, és a határellenőrzés vonatkozásában a térségbeli közös szabályok, és eljárások vonatkoznak, a többi állammal

---

[74] Chamberlin Henry: Some observations concerning organized crime. In: Journal of Criminal law and Criminology, 1931., 22. évf., 5. sz. – p.: 652-670.

[75] Finckenauer James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.

[76] Hauck Pierre, PETERKE Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010., 92. évf. 878. sz. – p.: 407-436.

[77] Gurov Aleksandr: Krasnaya Mafiya. - Moscow: Samotsvet Publishing House, 1995

[78] Voronin Yuri: Criminology. - St. Petersburg: Academy of the Ministry of Internal Affairs, 1998.

[79] Római szerződés - Szerződés az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról - 1957. március 25-én, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0023&from=HU), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

[80] Varga János: A schengeni eszme uniós biztonsági rendszerré válásának kiteljesedése és távlatai. In: Balga Jozef (szerk.): Zbornik z medzinárodnej vedeckej konferencie. Postavenie Schengenského acquis v systéme politík Európskych spoločenstiev. – Bratislava: Akadémia Policajného zboru Bratislave, 2008.

[81] Schengeni Egyezmény – a schengeni térség és együttműködés -, 1985. június 14-én, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:l33020), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

szemben pedig szigorú statáriumokat fogalmaztak meg, mindezt úgy, hogy a törvényes rend fennmaradhasson. A megállapodás életképesítéséről, és a gyakorlati megvalósítás folyamatáról a Schengeni Végrehajtási Egyezmény gondoskodott.[82] Nem minden állam gondolta ezt így, legtöbbjük úgy vélte – és véli a mai napig -, hogy a határellenőrzés eltörlése a határokon átnyúló bizonyos bűncselekmények megszaporodását elősegíti, olyan hatással van a világra, mintha Pandora szelencéjét nyitnánk ki.[83] Ahogy az éremnek, úgy e jelenségnek is két oldala van: bizonyos emberek, és államok szemében a határokon folyó ellenőrzés megszüntetése a személyek szabadságának világméretű kiterjesztését jelképezi, mások értelmezésében viszont ezzel éles ellentétben nem jelent mást, mint az állam által állampolgárai számára garantált személyes, szubjektív biztonságérzet ellen irányuló fenyegetést, és támadást. A szabadságnak ára van, a kérdés, hogy mekkora árat vagyunk képesek fizetni érte. Az a több ezer nő-, és gyermek, akiket autóval és/vagy kisbusszal Magyarországról Németországba, vagy Ausztriába, vagy más államba a határokon levő ellenőrzés nélkül átszállítanak, és ott őket nap, mint nap adják, s veszik, szexuálisan kizsákmányolják, ők mekkora árat fizettek érte? Vagy ők ennek a „háborúnak" a járulékos veszteségei? Nem hinném. Bizonyos földrajzi-, és infrastrukturális helyeken (például tengeri kikötők, nemzetközi repülőterek, stratégiai határállomások) a határok eltörlése olyan bűncselekmények elkövetését teszik lehetővé, amelyet a szervezett bűnözői körök kétséget kizáróan kihasználnak. Nemcsak a világ, hanem a bűncselekmények is globalizálódtak, azok nemzetközi jelleget öltöttek. Ez a nemzetközi fenyegetés a hagyományos bűnüldözési technikákat meghaladja, és a kritikus nemzetbiztonsági érdekeket befolyásolja.[84] A fentiek leküzdése érdekében az aláíró államok „kompenzációs, és/vagy más néven korrekciós" intézkedések bevezetését látták szükségesnek. Hogy a szabadság és a biztonság összeegyeztetése megtörténhessen, a belbiztonságot az államok megőrizhessék, és a szervezett bűnözés ellen hatékonyan felléphessenek, az államoknak meg kellett teremteni a nemzetközi rendőri-, és igazságügyi hatóságok közötti kooperációt, koordinációt, és információáramlást. Erre szolgált az 1999-ben hatályba lépett Amszterdami Szerződés, amely alapvetően rendezte át a bel-, és igazságügyi együttműködést.[85] A Maastricht-i rendszer harmadik pillérében foglalt témakörök kettéváltak, a külső határok átlépésével, a

[82] 2007. évi CV. törvény - a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700105.TV&txtreferer=A1100326.KOR), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

[83] Egy nap Pandóra kíváncsiságból kinyitotta a szelencét, amiből az emberiségre szabadult az összes csapás (betegség, bánat, szegénység, bűn stb.) Pandóra megijedt és gyorsan lecsapta a szelence fedelét, amiben egyedül a remény maradt benn. A világra szenvedéssel teli időszak köszöntött, míg Pandóra, vagy valaki újra ki nem nyitja a dobozt, hogy a remény is kiszabaduljon. In: Pirotta Saviour: The Secret Of Pandora's Box (First Greek Myths). – United Kingdom: Orchard Books, 2006.

[84] Raine Linnea, Ciluffo John: Global Organised Crime: The New Empire of Evil. – Washington DC: Center for Strategic and International Studies, 1994.

[85] Amszterdami Szerződés - Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó aktusok módosításáról -, 1997. október 02-án, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

bevándorlással-, és menedékjoggal, a polgári joggal, és vámegyüttműködéssel foglalkozó csalások az Unió első pillérébe átkerültek, így a belső határátlépésre, a közös külső határok ellenőrzésére, a vízumkiadásra, a bevándorlás-, és menedékjogi szabályozásra vonatkozó döntéseket az illetékes vezetők hozzák meg. Többek között a kábítószer-, és a szervezett bűnözés elleni harc az új harmadik pillérben, két nagy terület azonosításával, a rendőri-, és a bűnügyi igazságügyi együttműködéssel kapott helyet.[86] A szervezett bűnözés globális fenyegetése keményebb, és fokozottabb együttműködésen alapuló nemzetközi választ igényel, a bűnelkövetők üldözése és üldöztetése érdekében a különböző országok közötti rendőrségi, és igazságügyi együttműködését fokozni szükséges.

A következő fejezetekben a szexuális kényszerítésen alapuló, és a szervezett bűnözői hálózatoknak évente több millió dollárt hozó, és világméretű fenyegetést jelentő prostitúciós bűncselekményeket mutatom be, majd mindezt olyan globalizált, nemzetközi szervezetek jelentéseinek (, mint például SOCTA, és EUROSTAT) számadataival illusztrálom, amelyek a schengeni térségben, és azon kívül is kimutatást készítettek.

2.3.1 Prostitúciós bűncselekmények

A XX. század hajnalán az emberi (szabadság)jogok kiemelt jelentőséghez jutottak. Joggal hihetnénk, hogy ezek alapját (emberek egymás közötti tiszteletének elvét), és kiindulási pontját (minden ember erkölcsös, és gondolkodó lény, akinek joga van ahhoz, hogy méltósággal kezeljék) a II. világháborút lezáró Párizs környéki békeszerződések fektették le, azonban jóval még az I. világháborút megelőzően is került sor e szellemben íródott egyezmények megkötésére.[87] A szóban forgó nemzetközi egyezmény előzményének tekintjük ugyanis a leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. május 18-án kötött és 1910. május 04-én módosított-, a nőkkel és gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása tárgyában 1921. szeptember 30-án-, a nagykorú nőkkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozóan 1933. október 11-én kötött nemzetközi szerződéseket is.[88,89,90,91] Mindegyik egyezmény célja közös:

---

[86] Maastrichti Szerződés – Az Európai Unióról szóló szerződés -, 1992. február 07-én, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

[87] 1947. évi XVIII. törvény - a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában – (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=94700018.TV) (hatályba lépett: 1947. július 25-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[88] A leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. május 18-án kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20VII/VII-8.en.pdf) (hatályba lépett: 1905. július 18-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[89] A leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. május 18-án kötött nemzetközi egyezmény 1910. május 04-én elfogadott módosításáról (https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19100007/index.html) (hatályba lépett: 1926. február 01-jén) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[90] A nőkkel és gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása tárgyában 1921. szeptember 30-án kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/PAGES/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-3&chapter=7&clang=_en) (hatályba lépett: 1922. június 15-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[91] A nagykorú nőkkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozóan 1933. október 11-én kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/PAGES/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&clang=_en) (hatályba lépett: 1934. augusztus 24-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)

a prostitúcióból és a szexuális célú emberkereskedelemből hasznot húzó személyek törvényi szankcionálása, az emberi személyi méltósággal és értékkel összeegyeztethetetlen-, az egyén, a család és a társadalom jólétét veszélyeztető magatartások elítélése. Amelyik állam a New Yorki Egyezményt ratifikálta, és azt a hazai joganyagába beemelte, köteles a szervezett bűnözés ellen, kiemelt jelentőséggel a lánykereskedelem ellen fellépni.[92] A prostituáltak sérelmére elkövetett bűncselekményeket hatályos büntetőjogi szabályozásunk XIX.-, azaz a nemi élet szabadsága, és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények című fejezete tartalmazza. Ebbe a kategóriába tartozik a 200. §-ba ütköző kerítés-, a 201. §-ba ütköző prostitúció elősegítése-, a 202. §-ba ütköző kitartottság-, és a 203. §-ba ütköző gyermekprostitúció kihasználása bűntette.[93] Bár a törvény két esetben (143. § emberiesség elleni bűncselekmény-, és 149. § védett személy elleni erőszak) a prostitúció kihasználását önálló tényállási elem részeként beépítette, a tanulmány terjedelmi korlátja miatt a gyermekprostitúcióval összhangban a tanulmány részét nem képezi.

2.3.1.1 Kerítés bűntette

200. § (1) Aki haszonszerzés céljából valakit szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Kerítést követ el, és az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt prostitúcióra felajánl vagy felhív.

(3) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a kerítés üzletszerű.

(4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott kerítést

a) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,

b) az elkövető hozzátartozója, nevelése, felügyelete vagy gondozása alatt álló sérelmére, vagy a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve,

c) megtévesztéssel, erőszakkal vagy fenyegetéssel

követik el.

(5) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (4) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott kerítés a c) pont szerint is minősül.

---

[92] 1955. évi 34. törvényerejű rendelet - az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről – (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=95500034.TVR#lbj0idff7d) (hatályba lépett: 1955. december 24-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[93] 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyvről - (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV) (hatályba lépett: 2012. július 13-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)

(6) Aki üzletszerű kerítés elkövetésében megállapodik, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.[94]

A bűncselekmény az egyezmény 1. cikkelyének a megfeleltetése. Az elkövetési magatartások két részre bonthatók: (más részére szexuális cselekményre) megszerzés, és (prostitúcióra) felajánlás vagy felhívás.

A megszerzés tágabb fogalom, mint a rábírás, ugyanis nem szükséges, hogy a bűncselekmény passzív alanya a kerítő, rábíró (azaz felbujtó) cselekményének hatására határozza el magát a közösülésre, vagy fajtalanságra, elegendő, és megvalósul a bűncselekmény már akkor is, ha a sértettben a meglevő szándékot a kerítő erősíti, és/vagy befolyásával elősegíti annak megvalósulását. A bűncselekmény megvalósulásának objektív feltétele ugyan, hogy az elkövető a passzív alany és egy harmadik személy között a szexuális együttlét közvetlen lehetőséget megteremtse. Befejezettnek kell tekinteni a bűncselekményt, ha az elkövetési magatartással ok-okozati összefüggésben a harmadik fél számára a szexuális együttlét (nemi cselekmény) közvetlen lehetősége megnyílik. Kísérletnek értékelhető az a cselekménysorozat, ha az elkövető a találkozás lehetőségét megteremti.[95]

A felajánlás vagy felhívás sui generis előkészületi magatartásként értékelendő. A felhívás fogalmilag egy irányba ható és kezdeményező jellegű gondolatközlésben megnyilvánuló magatartás. A bűncselekmény egyenes szándékkal követhető el, a megszerzésnek haszonszerzés céljából kell történnie.

A bűncselekmény elkövetését a törvény szigorúan büntetni rendeli, az elkövetőt (alapeset és minősített esetek függvényében) a jogalkotó minimum 2, de akár 10 év szabadságvesztéssel is sújthatja.

2.3.1.2 Prostitúció elősegítése bűntette

201. § (1) Aki

a) mást prostitúcióra rábír,

b) épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsát,

c) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítséget nyújt, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bír rá prostitúcióra.

---

[94] 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyvről - (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV) (hatályba lépett: 2012. július 13-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[95] Blaskó Béla, MIKLÓS Irén, PALLAGI Anikó, POLT Péter, SCHUBAUER László: Büntetőjog különös rész I. – Budapest-Debrecen: Rejtjel Kiadó, 2013.

(3) Aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy annak működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.[96]

A bűncselekmény az egyezmény II. cikkelyének a megfeleltetése. Az elkövetési magatartások tekintetében 5 különböző magatartás büntetendő: (prostitúcióra történő rábírás), (épületnek vagy egyéb helynek prostitúció céljára) rendelkezésre bocsátása, (18. életévét be nem töltött személy vonatkozásában) prostitúcióhoz segítségnyújtás, prostitúcióra történő rábírás, (bordélyház) fenntartása, vezetése, (illetve annak működéséhez) anyagi eszközök szolgáltatása.

Tényállásszerű rábírás esetén a cselekmény, ha a prostitúció az elkövető rábíró akaratnyilatkozatának hatására történik. Nem büntethető az elkövető akkor, ha a szexuális cselekmény egyszer megy végbe, vagy többször, de ellenszolgáltatás nélkül. Befejezettnek kell tekinteni a bűncselekményt, ha a szexuális aktus megkezdődik, azaz kísérleti szakba jut. Amennyiben a rábírás eredménytelen az elkövető nem büntetendő.

Joghézagot küszöbölt ki a jogalkotó azzal, hogy nemcsak annak az épületnek vagy egyéb helynek a rendelkezésre bocsátása bír büntetőjogi relevanciával, amely az elkövető tulajdona, hanem azé is, mellyel kapcsolatban az elkövetőnek akár egyéb jogosultságánál fogva módjában áll rendelkezni, vagy jogi értelemben vett rendelkezési joggal bír egyáltalán. A bűncselekmény elkövetése befejezetté válik, ha a prostitúció akár egyetlen alkalomra, akár ellenszolgáltatás nélkül másnak történő rendelkezésre bocsátásával megtörténik.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítségnyújtás sui generis bűnsegédi magatartás, bármely fizikai és/vagy pszichikai segítségnyújtásban megnyilvánuló bármely magatartás megvalósíthatja.

A szintén tizennyolcadik életkorát be nem töltött személy prostitúcióra történő rábírása sui generis felbujtói magatartás. Olyan akaratnyilatkozatról van szó, amelynek hatására a passzív alany a szexuális cselekményt legalább megkezdi.

A törvény alkalmazásában a bordély egy olyan vállalkozást jelent, amelyben a vállalkozó által fizetett prostituáltak anyagi ellenszolgáltatásért bárki szexuális vágyainak kielégítésére rendelkezésre állnak. A bordélyházat a vállalkozó tartja fent, ugyanakkor a prostituáltak által keresett anyagi és/vagy ellenszolgáltatást is ő szedi be. A bűncselekményt mind a felbujtói, mind pedig a bűnsegélyi jellegű magatartások megvalósítják. Egyrészt a prostituáltakat a bordélyházban folytatandó szexuális cselekményre bírják rá, másrészt pedig

[96] 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyvről - (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV) (hatályba lépett: 2012. július 13-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)

ehhez segítséget nyújtanak. A működéshez anyagi eszközöket szolgáltató elkövető sui generis bűnsegédi magatartást tanúsít. A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el.[97]

A bűncselekmény elkövetését a törvény szigorúan büntetni rendeli, az elkövetőt (alapeset és minősített esetek függvényében) a jogalkotó minimum 1, de akár 5 év szabadságvesztéssel is sújthatja.

2.3.1.3 Kitartottság bűntette

202. § Aki prostitúciót folytató személlyel egészben vagy részben kitartatja magát, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.[98]

A bűncselekmény az egyezmény I. cikkelyének a részbeni megfeleltetése. Az elkövetési magatartás a (prostitúciót folytató személlyel) egészben vagy részben való kitartottság. A kitartottság formailag lényegében nem más, mint, mások üzletszerű nemi kapcsolatának élősdi jellegű kihasználása, tartalmilag pedig eltartást jelent. A kitartottság részbeni, ha az elkövető saját jövedelem-forrással rendelkezik, vagy döntő mértékben a kitartó jövedelméből él. Az elkövető bűnössége csak szándékosság lehet, tudatának át kell fognia, hogy a kitartója üzletszerű kéjelgést folytat.[99]

A bűncselekmény elkövetését a törvény 3 év szabadságvesztéssel rendeli büntetni.[100]

A prostituáltak sérelmére elkövetett bűncselekmények elemzését követően a nemzetközi szervezetek témával kapcsolatos SOCTA, és EUROSTAT jelentéseit veszem górcső alá, egyúttal bemutatom, hogy világszerte, különös tekintettel a schengeni térségben ez milyen fenyegetettségét, és veszélyt hordoz magában.

---

[97] Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László: Büntetőjog különös rész I. – Budapest-Debrecen: Rejtjel Kiadó, 2013.

[98] 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyvről - (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV) (hatályba lépett: 2012. július 13-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)

[99] Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László: Büntetőjog különös rész I. – Budapest-Debrecen: Rejtjel Kiadó, 2013.

[100] Kovács István: Jogharmonizáció vagy sem? Első rész: a New Yorki Egyezmény és a 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyv –. In: Jogelméleti Szemle, 2017., 17. évf. 2. sz. – p.:88-106.

3. Nemzetközi kitekintés

3.1 NEMZETKÖZI SZERVEZETEK ÉS JELENTÉSEIK

3.1.1 SOCTA

Ahogy azt láthattuk a szervezett bűnözés határokon átnyúló nemzetközi veszélyforrássá nőtte ki magát, ezért az ellene való fellépés nem egy állam, hanem az államok közösségének a feladata. Ad absurdum e logikát tovább folytatva az Európai Unió szervezett bűnözés elleni küzdelmének hatékonysága az államok által delegált szakpolitikai döntéshozóinak együttműködésétől nagymértékben függ. Az együttműködés pedig csak úgy valósulhat meg, ha van egy olyan közös uniós szervezet, amely a végrehajtásban résztvevő ügynökségek, intézmények, és más releváns partnerek kölcsönös információcseréjén alapuló helyzetelemzését a döntéshozók számára előkészíti. Ennek egyik legfontosabb csúcsszerve, az EUROPOL 1995-ben alakult, amelynek elsődleges feladatai közt szerepelt, hogy a tagállamok bűnüldöző hatóságainak a nemzetközi bűncselekmények, és a terrorizmus elleni fellépésében segítséget nyújtson, valamint az államok közötti koordinációt megteremtse.[101] (A tanulmány az EUROPOL felépítését, szervezetét, és működését nem tárgyalja, annak részintézményével az OCTA, és SOCTA jelentésekkel foglalkozik.)

Több alapfeladat mellett ez volt az első olyan szerv, amely a döntéshozók részére a hírigényeket kielégítette, azaz a tagállamok közötti bűnügyi információk elemzését-értékelését elvégezte, megteremtve ezzel az Európai Unió (bűnüldözési) szakpolitikája kidolgozásának információs háttértámogatását. Ez a háttértámogatás a tagállamok rendőrségi, vám- és igazságügyi együttműködésének biztosításában, valamint a menekültüggyel, a bevándorlással és a külső határok ellenőrzésével kapcsolatos összehangolt politika kialakításában kiemelkedő szerephez jutott. A Maastrichti, Amszterdami és Nizzai Szerződések a bel- és igazságügy terén egy közös jogi keretrendszert hoztak létre, a tagállamok politikai területeit az Európai Unió többi politikai területével összehangolták, azonban az új veszélyek, és fenyegetések a világban olyan változást idéztek elő, ami a tagállamokat új intézkedések bevezetésére sarkallták.[102],[103],[104] A külvilágban materializálódó változásokra minden Európai Uniót érintő szervnek és/vagy szervezetnek az eredményesség megtartása mellett reagálnia kellett, ezért ez a természetes fejlődés, mesterséges fejlesztés az

[101] Disley Emma, Irving Barrie, Hughes William, Patruni Bhanu: Evaluation of the implementation of the Europol Council Decision and of Europol's activities. – Santa Monica: Rand Corporation, 2012.

[102] Amszterdami Szerződés - Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó aktusok módosításáról -, 1997. október 02-án, (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

[103] Maastrichti Szerződés – Az Európai Unióról szóló szerződés -, 1992. február 07-én, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

[104] Nizzai Szerződés – A Bizottság összetételének módosításáról, illetve a tanácsi szavazási rendszer átalakításáról -, 2001. február 26-án, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

EUROPOL intézményét sem kímélte. A Rómában 2004. október 29-én aláírt Európai Alkotmány létrehozásáról szóló szerződés a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló közös térséget szilárdabb alapokra helyezte.[105] A 2005. évben hatályba lépő Hágai Program feladatul szabta meg, hogy az EUROPOL közreműködésével minden tárgyévben egy olyan tagállami információkon alapuló összefoglaló helyzetjelentés készüljön, amely a biztonságot fenyegető-, és veszélyeztető kockázatokat, különös tekintettel a szervezett bűnözés-, és terrorizmus vonatkozásában azonosítsa, elemezze-értékelje, és azt a döntéshozók részére stratégia-alkotás céljából felterjessze.[106] E feladat végrehajtására alakult meg az úgy nevezett OCTA (Organized Crime Threat Assessment) jelentés-készítésének intézménye, amely a korábbi EUROPOL által gyártott témajelentéseket, először 2006-ban immáron a Hágai Programnak megfelelően az „Európai Unió Szervezett Bűnözés Fenyegetettségének Értékelése" címmel leváltotta.

Az OCTA jelentések egy olyan közös adatbázis változóit dolgozták fel, amelyekhez a számadatokat a tagállamoknak kiküldött kérdőívek megválaszolása szolgáltatta. Az úgynevezett „Survey" statisztikai feldolgozó módszer célja annak megteremtése, hogy olyan információkat gyűjtsön, amelyek alapján egy adott jelenség leírhatóvá-, más jelenségekkel összehasonlíthatóvá váljék, a közöttük levő összefüggés feltárható legyen, eredményeit pedig általánosítani tudják. A kutatások módszere alapos szakmai előkészítő munkát, gondos adatfelvitelt, ellenőrzést, és pontos dokumentálást követel meg, különben az eredmények torzulhatnak, és azoknak a valósághű értelmezése veszélybe kerül.[107] Az OCTA jelentések mindösszesen hat szemesztert éltek meg, a hozzá fűzött reményeket nem váltották be, a Hágai Programban meghatározott célt megvalósítani nem tudták. A hivatalos felülvizsgálati jelentés megállapította, hogy sem az alapos szakmai előkészítő munka (kutatási metódus megválasztása), sem a gondos adatfelvitel (adatgyűjtési mechanizmus bonyolultsága), sem az ellenőrzés (tagállamok beküldött dokumentációinak hivatalos jóváhagyása), sem a pontos dokumentálás (tagállamok részértékelései) sem valósult meg, így az eredmények nem voltak legalizálhatók. Egy torz, valósághűtlen adatbázis nem alkalmas arra, hogy elméleti szinten megalapozott, és a gyakorlatban alkalmazható stratégiát teremtsen. Megjegyzem továbbá, hogy a szervezett bűnözés – már csak a fogalmi meghatározás ambivalenciáiból, és anomáliáiból adódóan is – egy annyira szerteágazó, és konspiráción alapuló, külvilágtól zárt, és látens jelenség, amely elleni fellépésre „survey" kutatási módszerrel általános szabályt

[105] Szerződés az Európai Alkotmány létrehozásáról – Rómában -, 2004. október 29-én, (https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_establishing_a_constitution_for_europe_hu.pdf) (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
[106] Hágai Program – A szabadság, a biztonság, és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban – 2005. március 03-án (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52005XG0303(01)), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
[107] LEEUW Edith, HOX Joop, DILLMAN Don: International Handbook of Survey Methodology. - United Kingdom: Routledge, 2008.

megalkotni, és azt a tagállamok mindegyikére levetíteni lehetetlen feladat. Az OCTA megszűnése viszont az Európai Unió egyik szervét és/vagy szervezetét sem mentesítette a Hága Program célkitűzésének-, és feladatvégrehajtásának kötelme alól. A szakágakért felelős politikusok olyan azonos jellegű, de új kutatási metóduson alapuló, és új tartalommal rendelkező jelentés elkészítését követelték, ami alapján a szervezett bűnözés ellen kivitelezhető, és a gyakorlatban alkalmazható stratégia-megalkotására van lehetőség. Ezen a ponton került képbe az operatív, bűnügyi hírszerzés fontossága. Nem meglepő, hisz a felgyorsult világnak – globalizáció, urbanizáció, stb. – köszönhetően egyre inkább felerősödik a hírszerzés, a felderítés, a rendszerszemléletű információ-adatgyűjtés, a komplex információkezelés (gyűjtés, rendszerezés, tárolás, feldolgozás, hasznosítás) és az elhárítás szerepe.[108] A hírszerző tevékenység során begyűjtött információk, azok elemzése-értékelése kellő alapot nyújtott az új „Európai Unió Súlyos, és Szervezett Bűnözés Fenyegetettségének Értékelése" címet viselő SOCTA (Serious and Organized Threat Assessment), jelentések elkészítéséhez. A jelentések adatbázisát már nemcsak a tagországokhoz kiküldött kérdőívek (csak bűnüldözési területen több, mint 2300 kérdőív), hanem a tagállamok hírszerző tevékenységének eredményei, az uniós, és unión kívüli együttműködő partnerek, intézmények számadatai, az analitikus munkafájlok, és az EUROPOL által rendelkezésre bocsátott nyitott forrásokból származó információinak adathalmaza is kiegészítette. A jelentések elkészítéséhez szükséges, és felhasználható adatbázis terjedelme az OCTA adatbázisához képest több, mint a kétszeresére nőtt. Az interakciós folyamat részeként a SOCTA módszertanát továbbfejlesztették, és a szervezetben dolgozó szakemberek által finomították. Az új módszernek köszönhetően a szervezett bűnözés dimenzionális összetevői – így különösen annak piacai, a bűnözői területek, az egyéni elkövetők, az elkövetett bűncselekmények, a környezeti változások – értékelhetők, és megérthetők. A SOCTA az Európai Unióra legveszélyesebb bűnügyi jelenségeket, a kérdőíves feldolgozás mellett vegyes módszerekkel, például minőségi, és mennyiségi analízissel egyértelműen képes meghatározni. A jelzett, és ajánlott prioritásokra a döntéshozók figyelmét felhívja, a jelentések az átláthatóságot, és a megbízhatóságot biztosítják. Tényként kezelendő, hogy a SOCTA értékelése az OCTA jelentésekhez viszonyítva mérföldköves változtatásokon ment keresztül, amely előnyére vált. Ugyanakkor nem elhanyagolható tény, hogy bizonyos tekintetben – például a szervezett bűnözői hálózatok tagoltsága, vagy a levont konklúziók túlzott általánosítása, stb. – a SOCTA is fejlesztésre szorul, amelyet a tagállamok erre a célra kijelölt

[108] Kovács István: Is the prostitution a threat/danger to a country's (national)security? In: National Security Review, 2017., 5. évf. 1. sz. – p.:12-24.

egységei, és tisztviselői a mai napig fejlesztenek. A következőkben pedig ismerjük meg, hogy 2012. és 2016. között a SOCTA a szervezett bűnözés tekintetében milyen számadatokkal szolgált.

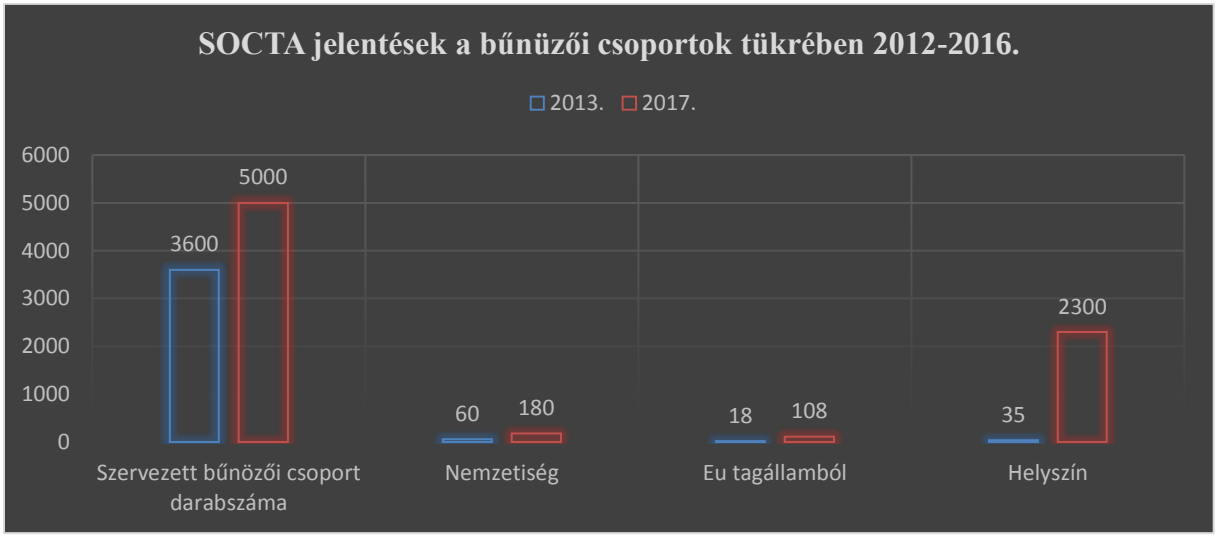

1. diagramm: SOCTA jelentések a bűnözői csoportok tükrében 2012-2016; Forrás: A szerző (SOCTA jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A vizsgált időszakot a SOCTA két kiadott jelentése fedte le. Az egyik jelentés 2017-ből, a másik jelentés pedig 2013-ból származik, amelyek az inkriminált időszakra adatokat tartalmaznak.[109,110] (Érdemes megjegyeznünk, hogy a kiadás éve a tárgyévekkel nem egyező, hisz az adott évben kiadott jelentés az előző évet és/vagy éveket kell, hogy felölje.) Az első diagrammon azt vizsgáltam, hogy a szervezett bűnözői csoportok tekintetében, így különösen azok darabszáma, a csoport tagjainak nemzetisége, azon belül pedig az Európai Unió tagországának állampolgársága, és a helyszínek milyen értékekkel rendelkeztek. Az ismertté vált szervezett bűnözői csoport darabszáma a 2013-as jelentés szerint 3600-, a 2017-es jelentés szerint pedig 5000 fő volt. Ez azt jelenti, hogy 2012. évhez képest 2016. év végéig a bűnüldöző hatóságok látókörébe több, mint 1400 fővel több bűnöző került, amely a két szám közötti „felderítési mutatót" 38 százalékkal növelte meg. Ezeket a bűnözői csoportokat a 2013-as jelentés szerint 60 különböző nemzet nemzetisége alkotta, amelynek 30 százaléka (18 nemzet nemzetisége) az Európai Unió valamely tagországából származott. A 2017-es jelentés viszont arról számol be, hogy az 5000 főből 180 különböző nemzet nemzetisége követett el a szervezett bűnözés profiljába tartozó bűncselekményt, amelyből 108, azaz a 60 százalék az

[109] The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2013. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
[110] The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2017. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

Európai Unió tagországának nemzetiségű tagja volt. A nemzetiségek vonatkozásában az arányszámok háromszorosára, az uniós tagállamok tekintetében pedig tízszeresére nőttek. A helyszínek vonatkozásában összehasonlításra lehetőség nincs, mert a 2017-es jelentés 2300 helyszínről, a 2013-as jelentés pedig 35 ország helyszíneről tudósít, így pontos számadatok nélkül azt elvégezni nem tudtam. Összegzésképpen megállapítható, hogy a szervezett bűnözés évről évre egyre nagyobb fenyegetést jelent. 2012. évhez képest az elmúlt esztendő végére több mint 5000 fős regisztrált csoportokról van tudomásunk, akik több mint 2300 helyszínen tevékenykedtek. Ez óriási veszélyt jelent nemcsak az unió, hanem a Föld összes országára kiterjedően. A következő grafikonon a bűncselekmények fenyegetettségének mértékét mutatom be.

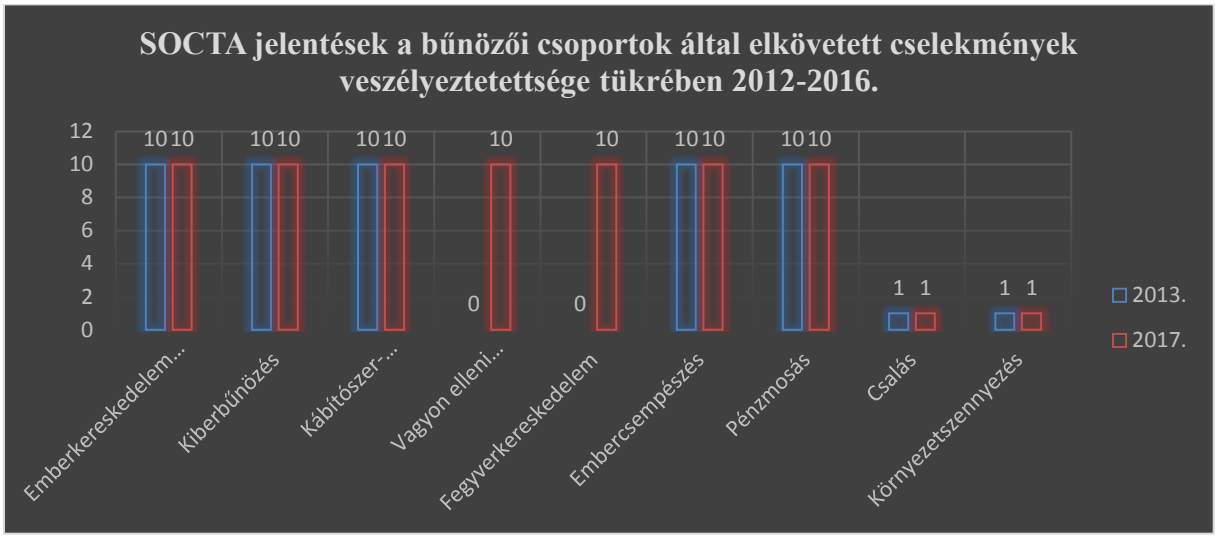

2. diagramm: SOCTA jelentések a bűnözői csoportok által elkövetett cselekmények veszélyeztetettsége tükrében 2012-2016; Forrás: A szerző (SOCTA jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A diagrammon a bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények kerültek feltüntetésre. Minden egyes adat az előző fejezetben ismertetett két SOCTA jelentésből származik. Tekintettel arra, hogy a jelentések e bűncselekményeket két rizikófaktorba (magas-, és alacsony fenyegetettség) sorolták, számszerű kódolását így magam végeztem el. A magas rizikófaktorú bűncselekmények tízes-, az alacsony fenyegetettségű jogellenes magatartások pedig egyes értékelést kaptak. Két bűncselekmény tekintetében (vagyon elleni bűncselekmények, fegyverkereskedelem) összehasonlítást nem lehetett végezni, tekintettel arra, hogy 2012-ben e bűncselekmények tekintetében fenyegetettséget a jelentés nem mért. A szexuális célú emberkereskedelem, a kiberbűnözés, a kábítószer-kereskedelem, az embercsempészés, a pénzmosás egytől egyig tárgyévekre vonatkozóan magas rizikófaktorral

rendelkeztek, különbség az évek folyamán köztük nem volt. A csalást, és környezetszennyezést minden tárgyévben alacsony rizikófaktorú kategóriába sorolták, különbség összehasonlítás alapján szintén nem volt. Összegzésképpen megállapítható, hogy mióta a SOCTA jelentések napvilágot láttak a magas-, és alacsony rizikófaktor nem változott, a szervezett bűnözői csoportok által elkövetett bűncselekmények minden évben világméretű veszélyt rejtenek magukban. A témám szempontjából különös figyelmet érdemelnek a szexuális célú emberkereskedelemmel kapcsolatos prostitúciós bűncselekmények, amelyek az egyik legmagasabb rizikófaktorral rendelkeznek.

A következő fejezetben az EUROSTAT rendszeren és számadatain keresztül szeretném azt szemléltetni, hogy ez a veszélyforrás mennyi áldozatot szed, a bűnözőknek mennyi profitot termel, és milyen sok uniós és unión kívüli országot fenyeget.

3.1.2 EUROSTAT

Egy demokráciára épülő társadalomnak szüksége van arra, hogy működésének eredményességéről objektív, megbízható, szilárd alapokon nyugvó képet kaphasson, amelynek alapját a statisztikai mérőszámok képezik. Ahogy az adott állam vezető tisztviselői is döntéseiknek meghozatalához, úgy a kortárs társadalom pontos ábrázolásához, és a ciklusra választott képviselők teljesítményének méréséhez, vagy bizonyos nemzeti stratégiák kialakításához is ugyan ezeket a statisztikai számadatokat használják fel. Ahogy a tagállamok a statisztikai számadatok segítségével a nemzeti célokat, és prioritásokat-, úgy az Európai Unió az egységesített, és összehangolt számadataival a közösségi célokat, és prioritásokat határozza meg, jelöli ki. Többek között erre szolgál az EUROSTAT intézménye is. Az EUROSTAT (European Union Statistics Office), azaz az Európai Unió luxemburgi székhelyű Statisztikai Hivatala 1959. óta működő intézmény. Az Eurostat elődjét 1953-ban alapították az Európai Szén- és Acélközösség igényeinek kiszolgálására. Az Európai Közösségek létrejöttekor, 1958-ban az Eurostat egyike lett az Európai Bizottság főigazgatóságainak. Azóta látja el adatokkal a többi főigazgatóságot, más európai intézményeket. 1958-ban az Európai Gazdasági Közösség támogatására létrehozták a jogi, a sajtó és a statisztikai szolgálatot. 1959-ben a statisztikai hivatal a Statistical Office of the European Communities nevet kapja. 1972 óta használatos az Eurostat elnevezés. Küldetése, hogy a tagállami statisztikai hivatalokkal együttműködve a hivatalos európai statisztikák előállításához harmonizált meghatározásokat, osztályozást, és módszertant dolgozzon ki, az Európai Unió, és az euró övezet vonatkozásában az összegyűjtött adatokat összesítse, különböző információs csatornákon keresztül pedig azt a döntéshozók, és az állampolgárok számára hozzáférhetővé

tegye. Feladatait olyan alapelvek mentén végzi, mint a tisztelet, és bizalom, az innováció, a szolgáltatásorientáció, a szakmai függetlenség, és kiválóság előmozdítása.

Az adatok előállítását, az adatbázis létrehozását, és statisztikai elemzését az ESSQAF (Quality Assurance Framework of the European Statistical System), azaz az Európai Statisztikai Rendszer Minőségbiztosítási Keretrendszere teszi hitelessé. A rendszer azonosítja azokat a lehetséges tevékenységeket, módszereket, és eszközöket, amelyek az európai statisztikák kidolgozása, előállítása, és terjesztése tekintetében, a gyakorlati végrehajtás során iránymutatásul, és biztosítékul szolgálnak. A statisztikák minősége nem egy-, hanem többdimenziós, nem abszolút, hanem relatív. A statisztikai termékek jellemzői a felhasználók igénye szerint kerülnek meghatározásra, amelynek célja a differenciált minőségbiztosítás elérése. Ehhez a felhasználóknak (tagországoknak) szorosan együtt kell működniük, az adatokat folyamatosan optimalizálniuk kell. Csak ez eredményezheti a különböző országok statisztikáinak összehangolását, és egy közös statisztikai rendszer üzemeltetését.

A szexuális célú emberkereskedelem, és prostitúciós bűncselekmények vonatkozásában kettő EUROSTAT jelentés látott napvilágot. Az első jelentés 2013-ból, a második pedig 2015-ből származik.[111,112] A jelentések a 2010-2014. évig terjedő időszakot fedik le, így az összehasonlítást is ezen időszak képezi. A 2015-2016. éves időszakból részadatok állnak csak rendelkezésre.[113] A dolgozat a hazai statisztikákat 2016. évig vizsgálja, azonban a nagy európai összefogó statisztika, tekintettel az Európai Unió stratégiai irányelvére, amely 2012-2016. évig érvényes vélhetőleg csak 2017., vagy 2018. évben kerül kiadásra, amely a dolgozat elkészítésekor még rendelkezésre nem állt, így az időszak összehasonlító vizsgálata csak a részadatok tekintetében volt lehetséges.[114]

[111] Report from the commission to the European Parliament and the Council (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0478R%2801%29) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[112] Trafficking in human beings - EUROSTAT - 2015 edition (https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-human-beings-eurostat-2015-edition_en) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[113] Trafficking in human beings - 2013 edition (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-working-papers/-/KS-RA-13-005) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[114] Strategy towards the eradication of trafficking in human beings 2012-2016, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52012DC0286), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

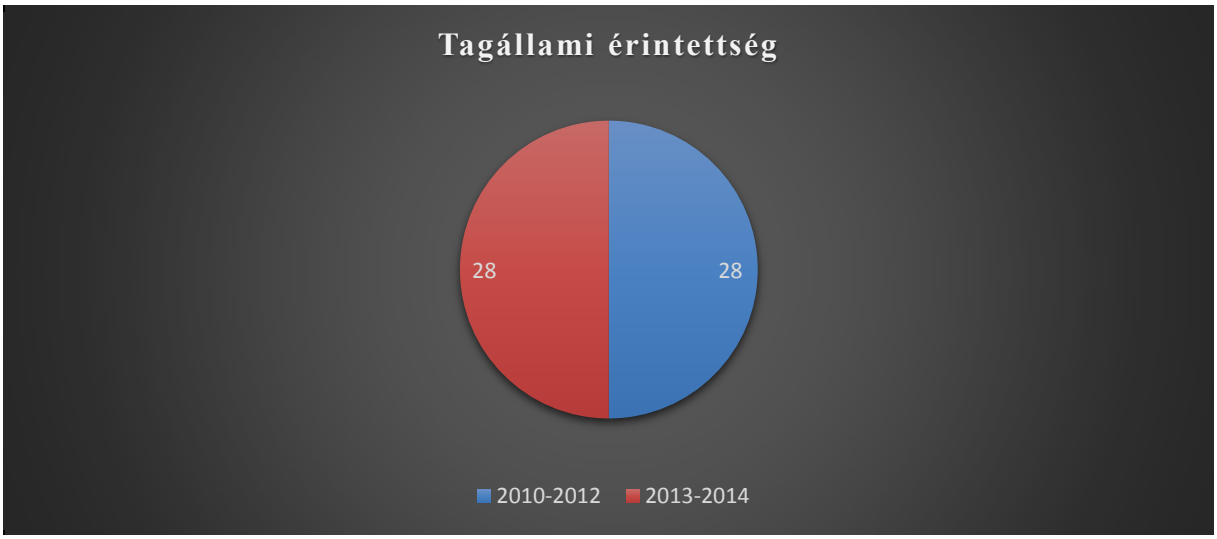

3. diagramm: EUROSTAT jelentések, a tagállami érintettség; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A tagállami érintettség egyik időszakban sem változott, az Európai Unió mindegyik, azaz 28 tagállama a saját statisztikai adatszolgáltatását elkészítette. Az érintettség így 28 tagállam szintjén lebontható volt.[115]

4. diagramm: EUROSTAT jelentések, a regisztrált áldozatok száma; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A 2010-2012. időszakban 30146-, a 2013-2014. időszakban pedig 15846 személy került regisztrálásra. Bár a számadatok 14300 személlyel kevesebb sértettről tanúskodnak, és közel 52 százalékos csökkenést produkálnak, sajnálatos módon ez csak a regisztrált adatbázisra vonatkozik. Becsléseink szerint azonban az emberkereskedők szexuális kizsákmányolás céljából évente több millió nőt-, és gyermeket ragadnak el.

[115] Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Nagy Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia.

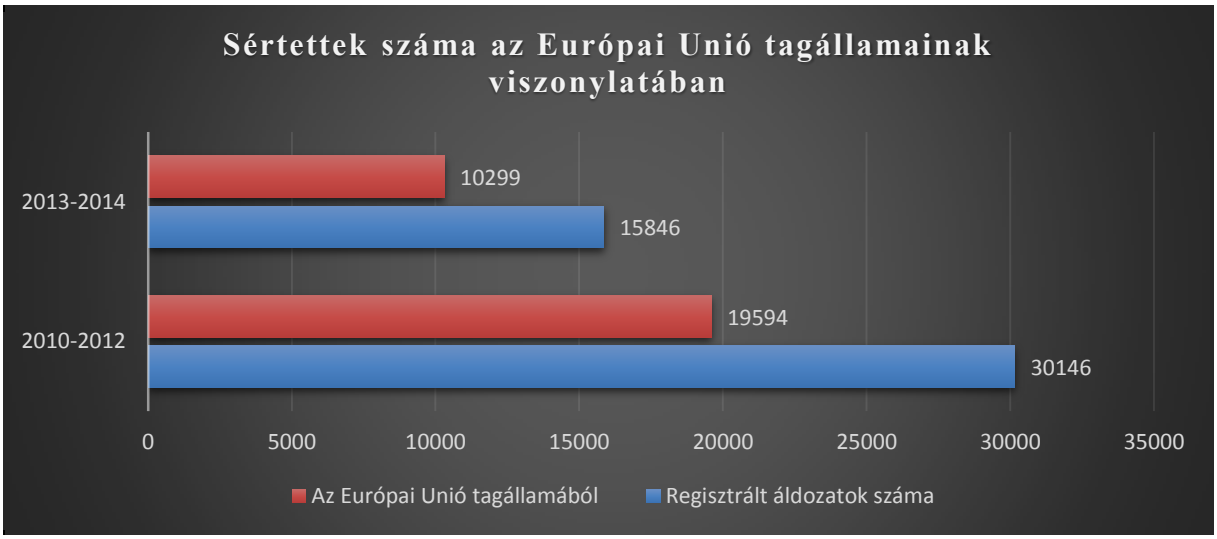

5. diagramm: EUROSTAT jelentések, sértettek száma az Európai Unió tagállamainak viszonylatában; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Az Európai Unió tagországainak állampolgárai mindkét időintervallumon belül 65 százalékos aránnyal szerepeltek. A 2010-2012. években a 30146 főből 19595 személy-, a 2013-2014. időszakban pedig a 15846 főből 10299 személy volt az unió állampolgára. Bár a két fókuszszám arányaiban ugyanúgy hozza az 52 százalékos csökkenést, de a látencia, és a regisztráció ezt az arányszámot csak relatíve viszonylagos értékként kezelheti.

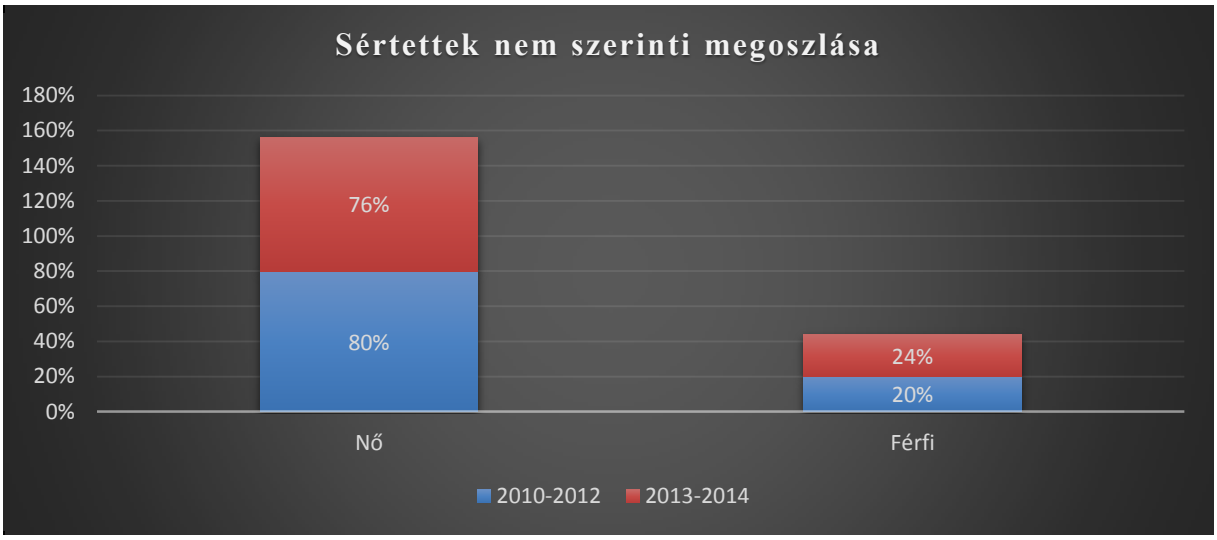

6. diagramm: EUROSTAT jelentések, sértettek nem szerinti megoszlás; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A nem szerinti megoszlás során a regisztrált sértettek nő-, és férfi aránya került vizsgálatra. A 2010-2012. időszakban 80-20-, a 2013-2014. időszakban pedig 76-24 százalékos arány volt kimutatható. Megállapítható, hogy a nők arányszáma a férfiakéhoz képest drasztikusan magas. A két időszak közötti nő nem szerinti arány 95 százalékos

csökkenést, míg a férfi 83 százalékos növekedést mutatott. A potenciális veszélyforrás azonban a nőnemű személyekre korlátozódik.

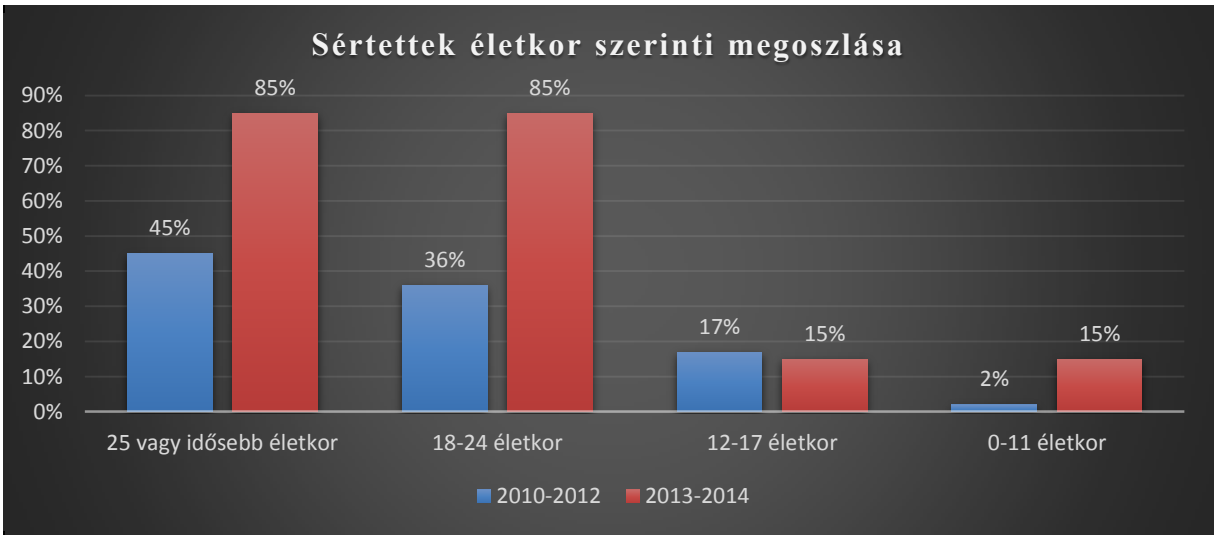

7. diagramm: EUROSTAT jelentések, sértettek életkor szerinti megoszlása; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Bár a szexuális célú emberkereskedelem, és prostitúciós bűncselekmények vonatkozásában a gyermekkorúak-, és fiatalkorúak bevonása a vizsgálat tárgyát nem képezi, mégis említést kell tennünk arról, hogy a 2010-2012. időszakban 12-17 életkor közötti személyek 17 százaléka, 0-11 életkor közötti személyek 2 százaléka volt érintett. Ez az arányszám a 2013-2014. időszakban 15-15 százalékra változott, amely 88 százalékos csökkenést, és 13 százalékos növekedést mutatott, ami aggasztó, hisz egyre több fiatalkorú-, és gyermek esik áldozatul. A fiatal felnőttek-, és felnőttek tekintetében 2010-2012. időintervallumban a 18-24 év közötti korosztály 36-, a 25 évnél idősebb személyek 45 százaléka volt érintett. Mindkét számadat a 2013-2014. időintervallumban 85-85 százalékra emelkedett, ami 52-42 százalékos növekedést jelentett. A számadatokból megállapítható, hogy a fiatal-, és gyermekkorúakhoz képest a fiatal felnőttkorúak, de leginkább a felnőttkorúak a veszélyeztetettek, az elmúlt években pedig számuk azonos százalékos fenyegetettségi szinten stagnált.

8. diagramm: EUROSTAT jelentések, szexuális célú prostitúciós bűncselekmények számszerű megoszlása; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A regisztrált sértettek számához viszonyítva 2010-2012. években 69-, a 2013-2014. intervallumban 67 százalék volt szexuális célú prostitúciós bűncselekménnyel érintett. Ez a 30146 személyhez viszonyítva 20880 főt-, a 15846 személyhez viszonyítva pedig 10616 főt érintett. A generális megállapítás, amely a regisztrált-, és látens sértettekre vonatkozott ez esetben is alkalmazandó. Ugyanakkor, ami aggodalomra adhat okot az az, hogy az összes regisztrált sértett vonatkozásában, majdnem a háromnegyede az érintetteknek szexuális kizsákmányolás áldozata volt. Az emberkereskedők potenciális célja a szexuális kizsákmányolás, ami a regisztrált áldozatok 67-, 69 százalékát érintette. Az emberkereskedelem főbb fenyegetettsége a szexuális kizsákmányolás tekintetében mérhető igazán.

9. diagramm: EUROSTAT jelentések, szexuális célú prostitúciós bűncselekmények nem szerinti megoszlása; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A nem szerinti megoszlás a két vizsgált időszakon belül 95-5 százalékos aránypárról rendelkezett. A nő-, és férfi arány, csakúgy, mint a sértettek nem szerinti megoszlásánál a nők veszélyeztetettségének dominanciáját hirdette. 2010-2012. között 20880 személyből 19760-nő, 1040 pedig férfi volt, 2013-2014 között 10616 személyből 10085 nő-, és 531 férfi adatai álltak rendelkezésre. A szexuális célú bűncselekmények regisztrált áldozatai leginkább nők, az emberkereskedők potenciális áldozatai.

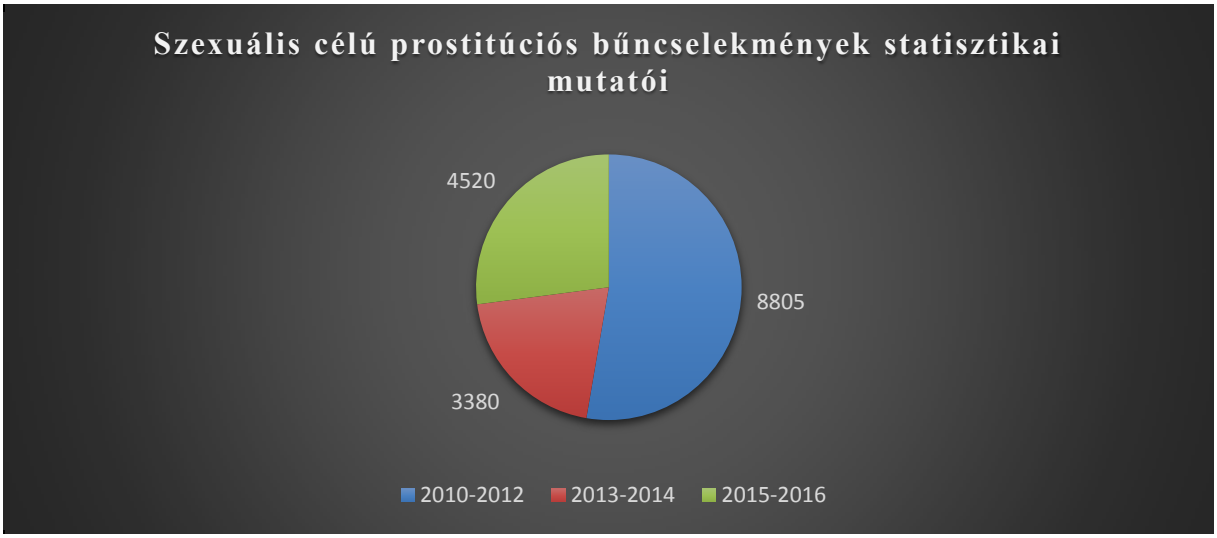

10. diagramm: EUROSTAT jelentések, szexuális célú prostitúciós bűncselekmények statisztikai mutatói; Forrás: A szerző (EUROSTAT jelentéseinek számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A szexuális célú bűncselekmények statisztikai mutatói 2010-2012. időszakban 8805-, 2013-2014. intervallumban 3380-, és 2015-2016. években pedig 4520 esetről számoltak be. Megjegyezni kívánom, hogy ezek a regisztrált, a nyomozó hatóságok által lefolytatott, és a cselekményekkel gyanúsítható személyek vonatkozásában kerültek kiadásra, így a látenciában maradt bűnesetekről tudomásunk nincs. Az első vizsgált időszakhoz képest a második időszak 5425 darabbal kevesebb regisztrált bűncselekményt tartalmaz, ami 38 százalékos csökkenésnek felel meg. Nincs ilyen kedvező arányszám viszont a harmadik, és második periódus összehasonlításában, amely a statisztikákat 1140 darabbal, azaz 25 százalékkal emelte meg. Elmondhatjuk ugyan, hogy az első periódushoz képest, az utolsó két évben szinte a felére csökkentek a bűncselekmények, azonban, a második periódust vizsgálva relatív magas darabszámú esetemelkedésről számolhatunk be.

Összegzésképpen megállapítást nyert, hogy az uniós tagállamok mindegyike a kötelezően előírt statisztikai adatszolgáltatást elvégezte. Az így létrehozott EUROSTAT rendszerek olyan számadatokkal szolgáltak, amelyek az emberkereskedelem, így különös

tekintettel a szexuális célú, és prostitúciós bűncselekményekről valós képet adhattak. Bár a számstatisztika csak a regisztrált sértettek, és bűncselekmények vonatkozásában mérhető, a látenciában maradt adatok ezt a képet negatív/pozitív irányban még befolyásolhatják/befolyásolhatnák. Az így kapott eredmények viszont azt tükrözik, hogy a szexuális célú prostitúciós bűncselekmények száma európai viszonylatban rendkívül magas, potenciális veszélyt a nőkre, azon belül pedig a fiatal-, és felnőtt nőkre jelentenek, de rohamosan emelkedik a gyermek-, és fiatalkorú sértettek száma is. Az Európai Unió tagországaiból számos állampolgár érintett, akik a sértetti kört erősítik. Az arányszámok között néhol csökkenés-, néhol emelkedés mutatható ki, amely összességében egy stagnáló értéket produkál. Tekintettel arra, hogy az európai viszonylatban a számadatokat megismerhettük, a következő fejezetrészben, és annak alfejezeteiben a magyar statisztikákkal, és a kutatási összehasonlítás eredményeivel ismerkedhetünk meg.

4. Kutatás

4.1 A kutatás tárgya

A kutatás tárgya a szexuális célú emberkereskedelem, és a prostitúciós bűncselekmények időszakos statisztikai vizsgálata, azaz azok statisztikai reprezentációinak feltárása. Nem egyszerűen egy leíró statisztikai elemzésről van szó, hanem nemzetközi-, és hazai számadatok hivatalos összevetéséről, időszerű elemző-értékelő vizsgálatáról. Mint, ahogy a korábbi fejezetben bemutatásra került, a szervezett bűnözés egy olyan nemzetközi veszélyforrás, amely ellen nem egy, hanem a Föld összes országa fellépni köteles. Különböző bűncselekményekkel milliárdos nagyságrendű euró és/vagy dollár profitot termelnek, amely az országok gazdaságát, és becsléseink szerint több-milliós nagyságrendű ember életét teszi tönkre. Az emberkereskedelem, azon belül is kiemelt veszélyként annak szexuális kizsákmányolásos formája, és a prostitúciós bűncselekmények több ezer áldozatot szednek, amely ellen az uniós-, és nemzeti stratégiák bevethetők, az eredményorientáltság célja mellett pedig tovább fejleszthetők. A kutatás tárgykörét három részre bontottam fel: első helyen a nemzetközi-, második helyen a hazai statisztikai adatok reprezentációt-, majd legvégül azok eredményeit hasonlítottam össze. Mindazért, hogy a statisztikán alapuló uniós-, és nemzeti stratégiák jogi-, és szabályozási alkalmasságát-, alkalmazhatóságát empirikus alapon is meg lehessen vizsgálni, olyan módszert választottam, amely a hozzá fűzött igényeket maximálisan kielégíti.

Álláspontom szerint a statisztikai reprezentációktól (és mérési technikáktól) függően a vizsgált jelenség bizonyos attitűdjei, fontos tulajdonságai jelentőséggel felruházott úgy nevezett identitás-markerré léphetnek elő, így más jegyeket primer attribútumként háttérbe szoríthatnak, azok szekunder jellegzetességgé alakulnak. (Példának okáért: amennyiben a statisztikai összehasonlító vizsgálat eredményeképpen a kerítők módszerei közül a „magához édesgetés" kimagasló eredménnyel bír, úgy a többi módszer (például fiktív munkaajánlat) (feltéve, ha a módszerek között a Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens érték is kimagasló) háttérbe szorulhat, és a fókusz a legmagasabb statisztikai eredménnyel szolgáló módszerre koncentrálódik. A mérések különböző technikái hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a vizsgált jelenség bizonyos kategóriáit megszilárdítsák, bizonyos kategóriákat pedig (elenyésző számukra tekintettel) akár el is tüntessenek. Véleményem szerint, amennyiben a szervezett bűnözés, és a hozzá szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények összetettségét, okát, céljait, körülményeit, mibenlétét, funkcionális jellegzetességeit, dinamikáját meg szeretnénk ismerni, akkor minden részinformációra szükségünk lehet, amelyet a tudomány területén, a különböző empirikus módszerrel végzett kutatások biztosíthatnak. A tanulmány megírása során örömmel töltött el, hogy olyan statisztikai adatokkal dolgozhattam, amelyek hivatalos, nyílt, és hiteles forrásból származtak. A közhiteles forrás számstatisztikái nem hazudnak, így a realitás talaján maradva az eredmények, és az összehasonlítás végkifejlete is reális, megbízható, pontos, és objektív maradhat:

- közhiteles, hisz az adatok olyan nyilvántartásokból származtak, amelyek az adatkörre vonatkozó információk tekintetében, a felvétel-, módosítás-, és törlés funkciók használatában kizárólag jogszabály, és az erre feljogosított szerv kezelésében végezhetők; valamint az adatok generálása jogszabályban rögzített eljárási rend szabályai szerint, a kategorizált okiratok alapján történik, garantálva ez által az adathalmaz pontosságát, teljességét, és megbízhatóságát;
- reális, hisz kézzelfogható, valóságos, tényleges, gyakorlati adatokat tartalmaztak, és a fókuszjelenség valóságát tükrözték, amely kizárólag a vizsgálat tárgyán belüli számstatisztikán alapult;
- megbízható, mert az adatforrásra minden körülmény között számítani lehetett, kétségtelenül hiteles, tartósan igaznak bizonyult, céljának megfelelően viselkedett.
- objektív, hisz a vizsgálatot-, és azok eredményeit tárgyi körülmények határozták meg, a személyek hatókörén kívül állónak tekintett körülményektől függöttek; azt személyi

szempontok, érzelmek, vélemények nem befolyásolták, pártatlanok, részrehajlás, és elfogultság nélküliek voltak.

A fentiekre azért fordítottam kiemelt hangsúlyt, mert amennyiben sikerül olyan nemzeti-, és esetleg uniós stratégia-fejlesztő, innovációs eljárást, ajánlást kidolgozni, amely a szexuális célú emberkereskedelem, és a hozzá kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények vonatkozásában az eredményorientáltságot fejlesztheti, akkor mind a döntéshozók, mind a végrehajtók nap, mint nap ehhez a kerethez fognak viszonyulni, ezt fogják alkalmazni, ezért azok torz képet nem tükrözhetnek. A statisztikai számokat az emberek magatartása sokféleképpen alakíthatja, ezért is izgalmas, hogy nemcsak a magyar nemzeti-, hanem a többi tagállam, így az uniós nemzetközi aspektusról is képet kaphatunk, majd az egyik legfontosabb alapkérdésre -, miszerint vajon a magyar nemzeti-, és az uniós statisztikák egymással megegyeznek, egymástól különböznek, az egyezés-, és különbözőség mértéke közötti korreláció mértéke mekkora – választ kaphatunk.

4.2 A kutatás módszerei

Szerencsésnek érzem magam a tekintetben, hogy tudományos pályafutásom alatt számos kvalitatív, és kvantitatív módszert kipróbálhattam, és alkalmazhattam, amely bizonyos tudományágak (társadalomtudomány, rendészettudomány, hadtudomány) területén az általam választott, és tanulmányozott témákban új tudományos eredmények létrejöttét eredményezhette. Személy szerint a kvalitatív kutatási módszereket jobban kedvelem, a személyes konzultációk, megfigyelések, tapasztalatok, interjúk, kísérletek a szívemhez közelebb állnak, személy centrikusak, és én központúak. Mégis most a tanulmány elkészítésekor e preferált hagyománnyal szakítottam, és a kvalitatív kutatási módszereket kvantitatív kutatási módszerekre-, fekete-fehér alapú statisztikai számításokra cseréltem. Bár Feyerabrend [2002] szerint, ez is csak boszorkányság, és még senki sem bizonyította, hogy a tudomány (különösen a statisztika) racionálisan járna el, mégis bátorkodtam kicsit a számok bűvöletében varázsolni.[116] Ahogy a híres Churchilli idézet is tartja: „Csak abban a statisztikában hiszek, amit én magam hamisítok”.[117] Komolyra fordítva a szót, vélhetőleg nem választottam volna ezt a kutatási metódust, ha nem olyan adatbázisokból dolgozok, amelyek a közhiteles, reális, megbízható, és objektív kritériumokkal szemben támasztott követelményeknek nem feleltek volna meg, és a számításaim, azok eredménye ezeknek a

[116] Feyerabrend Paul: A módszer ellen. – Budapest: Atlantisz Kiadó, 2002.
[117] Gilbert Martin: Churchill: A life. – United States: Holt Paperbacks, 1992.

feltételeknek ellentmondanának. Hiszen nem elég, hogy egy jelenség vizsgálatakor megfelelő módszert választunk, a kapott eredményeket megfelelően kell tudnunk értelmeznünk is.

A statisztikát elsőkörben a matematikához, és más tudományágak határterületeihez kapcsolhatjuk. Annak tudományágak közötti elhelyezése, és besorolása viszont nem egységes. Vannak, akik szerint nem is tudomány, mert törvényszerűségeket a statisztika nem tud megfigyelni, ezért inkább nem tudománynak, hanem tudományos módszernek tekinthető. Más értelmezésben viszont ez azért sem helytálló, mert a módszertan kidolgozása, a kérdőívek megszerkesztése, a fogalomalkotás, és az adatkezelési folyamat is e tevékenységbe tartozik, így nem csak módszerként használható. A harmadik álláspont szerint a statisztika a gyakorlatban alkalmazott módszerek, és azok eredményeinek összefoglalását jelenti, így a társadalomtudományok közé sorolandó. (Ez azért vitatható, mert más tudományterületeket, például a természettudományokat kirekeszti.) A negyedik csoportba azok tartoznak, akik a statisztikát saját fogalmakkal bíró, egységes módszertudományként kezelik.[118,119,120,121] AZ OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alapprogram) a statisztikát a társadalomtudományokon belül a gazdaság- és jogtudományok közé helyezi. A kutatás módszerének felhasználása az objektív valóság feltárását, számszerű jellemzését tűzte ki célul, egy olyan megismerési folyamat részeként, amelynek alanya a vizsgálat tárgyához aktívan viszonyul, és a nyert ismereteket a valóságnak nem passzív képeiként, tükörszerű másolataiként, hanem az alkotói tevékenység eredményeiként értelmezi. Örömmel töltene el, ha új ismereteket tudnék sajátomévá tenni, új elméleteket tudnék kidolgozni, és a korábban jól bevált módszereket tovább fejleszthetném, az eredményeket tökéletesíthetném. Mindezekhez a statisztika segítségével kvantitatív eljárás keretén belül különböző függvények beágyazásával minimumot, maximumot, átlagot, móduszt, és szórást számítottam. Az alapstatisztikai számítások alapján kapott eredményeket pedig olyan összehasonlító kvantitatív eljárás fogta össze, amely a gyakoriságok közötti korrelációs koefficiens értékét a Cohan féle általános skálán illusztrálni tudta. A fentiekkel összhangban a statisztikai számításokat egyenként szeretném bemutatni.

[118] Korpás Attiláné: Általános statisztika. – Budapest: NTK, 1996.
[119] Petres Tibor, Tóth László: Statisztika. – Budapest: KSH, 2006.
[120] Pukli Péter, Végvári Jenő: A statisztika: tudomány és szakma. In. Statisztikai Szemle, 2004., 82. évf. 1. sz. – p.:5-30.
[121] Katona Tamás, Lengyel Imre, Petres Tibor, Csendes Tibor: Statisztikai ismerettár. – Szeged: JATEPress, 1999.

I. Függvények:

a) Minimum függvény

Az adatok minimum $R = x_{\max} - x_{\min}$ függvénnyel történő vizsgálata különös matematikai számolást nem igényel. A vizsgált adatbázis során a legalacsonyabb-, legkisebb értékkel rendelkező elem kiválasztása szükséges, amely az adathalmaz minimum értéke lesz.

b) Maximum függvény

Az adatok maximum függvénnyel történő vizsgálata matematikai számolást szintén nem igényel. Tekintettel, hogy a maximum a minimum ellentéte, ezért a vizsgált adatbázisban a legmagasabb-, legnagyobb értékekkel rendelkező elemet kell kiválasztanunk ahhoz, hogy az adathalmaz maximum értékét megkaphassuk.

c) Átlag függvény

A számított középértékek, azaz átlagok az ismérvértékekből számíthatók ki. Számomra a számtani átlag bír jelentőséggel, de harmonikus-, mértani-, és négyzetes- átlagszámításra is van lehetőségünk. A számtani átlag számítása azért releváns, mert az ismérvértékeknek jelen esetben tárgyi értelme van. A számtani átlagszámítás során így azt a számot kapjuk meg, amelyet az egyes átlagolandó értékek helyére írva, azok összegében változás nem következik be. Az egyszerű számtani (aritmetikai) átlag a sokaság ismérvértékei összegének, és az elemei számának a hányadosa.[122] A függvény matematikai számítása a következő:

d) Módusz függvény

Ha egyszerűen szeretnénk megfogalmazni, akkor móduszon nem értünk mást, mint az adatbázisban előforduló leggyakoribb adatot. Ezek a helyzeti középértékek az ismérvértékek közötti elhelyezkedésükkel adhatók meg. Az ismérvértékek e körül sűrűsödnek, tömörülnek. Diszkrét változó esetén a módusz a leggyakrabban előforduló ismérvérték, míg folytonos változó esetén a gyakorisági görbe maximumhelye. Egy adathalmaz eloszlása egy-, de többmóduszú is lehet, attól függően, hogy hány módusz van. Ha mindegyik ismérvérték csak egyszer fordul elő, akkor az eloszlásnak módusza nincs. A függvény matematikai számítása a következő:

[122] Megjegyezni kívánom, hogy az átlagfüggvény választásánál a négyzetes minimum tulajdonság nagyban motivált. Ez azt jelentette, hogy minden ismérvérték számtani átlaggal való helyettesítésekor elkövetett előjeles hibák kiegyenlítik egymást, vagyis az egyes ismérvértékek számtani átlagtól való eltéréseinek összege 0. Illetve minden ismérvérték számtani átlaggal való helyettesítésekor elkövetett hibák négyzetösszege minimális lesz; és fordítva: a számtani átlag az a konstans, amely esetén a négyzetes hiba minimális. Az átlagfüggvény szintén biztosítja a torzításmentes képet.

e) Szórás függvény

Az ismertetett függvények, így különösen a középértékek az adatbázist egyetlenegy számmal is képesek jellemezni, de olykor ez igen kevés információnak tűnik. Ezért van szükség arra, hogy az ismérvértékek szóródását is kiszámítsuk. Szóródáson nem értünk mást, mint az egyes ismérvértékeknek egymástól, illetve valamely nevezetes középértéktől való eltérését. A szóródás terjedelme a legnagyobb és a legkisebb ismérvérték közötti különbség. A függvény matematikai számítása a következő:

A szórás a szóródás mérőeszköze. A szórás az ismérvértékek számtani átlagtól vett különbségeinek négyzetes átlaga. A szórás nem súlyozott, és súlyozott képlete a következő:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(x_1-\bar{x})^2+(x_2-\bar{x})^2+\ldots+(x_N-\bar{x})^2}{N}}$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{x_1^2+x_2^2+\ldots+x_N^2}{N}-\bar{x}^2}$$

$$\sigma = \sqrt{\bar{x}_q^2-\bar{x}^2}$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{f_1\cdot(x_1-\bar{x})^2+f_2\cdot(x_2-\bar{x})^2+\ldots+f_N\cdot(x_N-\bar{x})^2}{N}}$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{f_1\cdot x_1^2+f_2\cdot x_2^2+\ldots+f_N\cdot x_N^2}{N}-\bar{x}^2}$$

$$\sigma = \sqrt{\bar{x}_q^2-\bar{x}^2}$$

II. Cohan féle korrelációs koefficiens érték

A szervezett bűnözés, a hozzá kapcsolódó szexuális célú emberkereskedelem, és a prostitúciós bűncselekmények statisztikai mutatóinak vonatkozásában a hatásnagyság mérésének rendkívül fontos szerepe van.[123] A hatásnagyság mérésével hipotéziseimet tesztelhettem, valamint segített abban is, hogy az összehasonlításon alapuló eredmény szignifikáns értékét kimutathassam. Ahhoz, hogy a hatásnagyságot mérhessem, korrelációs számításokra volt szükségem. (A matematikai statisztikában a korreláció két tetszőleges érték közötti lineáris kapcsolat nagyságát, és irányát, azok egymáshoz való viszonyát jelzi.)[124] A dolgozatban így lehetőségem volt arra, hogy több változót több változóval összevessek. Megnézhettem, hogy a prostitúciós bűncselekmények nagysága európai (uniós)-, és hazai viszonylatban hogyan alakul, de elvégezhettem a hazai-, nemzeti évek során összegyűjtött, elemzett-, és értékelt számadatokat összehasonlító

$$Mo = mo + \frac{k_1}{k_1+k_2}\cdot h$$

[123] A statisztikában a hatásnagyság a vizsgált jelenség erősségét szimbolizáló kvantitatív mutató, azaz két változó közötti korreláció, regressziós együttható, átlagos különbség, vagy akár annak a kockázata, hogy valami bekövetkezik, vagy sem. Minél nagyobb a vizsgált jelenség statisztikai mutatóinak abszolút értéke, a hatásnagyság annál erősebb.

[124] Vargha András: Matematikai statisztika pszichológiai nyelvészeti és biológiai alkalmazásokkal. Budapest: Pólya Kiadó, 2000.

vizsgálatát is. Alapvető kérdésem volt tehát, hogy az európai-, és a magyar-, azaz nemzeti adatok között áll-e fent kapcsolat (logikusan igen, hisz a magyar statisztika az európai uniós statisztika részét képezi), amennyiben a kapcsolat fennáll, és a válasz igenlő, úgy a két változó között egyenes-, fordított arányú- vagy hiányzó kapcsolat (pozitív, negatív vagy nem létező korreláció) áll fenn, azok mértéke pedig mekkora értéket képvisel. Szükséges tisztázni, hogy, ha nincs lineáris korreláció, akkor a korrelációs koefficiens értéke: 0, tökéletes pozitív, ill. negatív lineáris korreláció fennállása esetén a korrelációs koefficiens értéke +1,00, ill. -1,00. Ennek értéke független a mértékegységtől, amelyekben a két változó meghatározásra került. A korreláció nem jelent feltétlen ok-okozati kapcsolatot, mert ez lehet annak a következménye, hogy az x tengelyre felvett változó befolyásolja az y tengelyre felvettet, az y tengelyre felvett változó befolyásolja az x tengelyre felvettet, így egyik eset sem áll fenn, hanem egy harmadik tényező mindkettőt egy irányba (pozitív korreláció) vagy különböző irányokba (negatív korreláció) mozdítja el.[125],[126] A korreláció számítása az alábbi matematikai képlettel volt lehetséges:

$$r = \frac{n \cdot \sum_{i=1}^{n} x_i y_i - \sum_{i=1}^{n} x_i \sum_{i=1}^{n} y_i}{\sqrt{\left(n \cdot \sum_{i=1}^{n} x_i^2 - (\sum_{i=1}^{n} x_i)^2\right)\left(n \cdot \sum_{i=1}^{n} y_i^2 - (\sum_{i=1}^{n} y_i)^2\right)}} = \frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^{n}(y_i - \bar{y})^2}}$$

A képlettel végzett számítások tekintetében a Cohan féle skála a korreláció mértékét mutatta meg, attól függően, hogy az kicsi (r=0,10), közepes (r=0,30), vagy nagy (r>0,50) értéket képviselt.[127] A következő fejezetben a kutatási mintát, azaz azt a nemzetközi-, és hazai forrásadatbázist mutatom be, amelyek a statisztikai adatokkal való számítások alapját megteremtették.

4.3. A kutatási minta

Egy kvalitatív kutatás mindig közvetlenül a személlyel foglalkozik, a kutató a kísérleti alanyhoz hasonul, az elmondottakat, a megélt élményeket magáénak érezheti. Interjúkészítéssel például átélheti mindazt, amit az interjú alanya megoszt, kísérletnél pedig például a vizsgált környezet részese, és/vagy része lehet. Számomra ezek az élmények a kutatás során hiányoztak. Egy kvantitatív kutatásnak mindig közvetett alanyai vannak, a

[125] Závoti József: Matematikai statisztikai elemzések 5., Kapcsolatvizsgálat: asszociáció, vegyes kapcsolat, korrelációszámítás. Varianciaanalízis (egyszeres osztályozás). – Nyugat-Magyarország Egyetem, TAMOP 4.2.5 pályázata, 2010.
[126] Kovács István: Gésa kultúra, és japán prostitúció. In: Hadtudományi Szemle, 2017., 10. évf. 2. sz. – p.:447-Cohen Jacob: Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. – New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.
[127] Cohen Jacob: Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. – New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.

kutatás ettől válik személytelenné. Azok a statisztikai számok, amelyekkel jelen tanulmány elkészítésekor is dolgozom egy-egy embert, egy-egy sorsot szimbolizálnak. Sajnos a matematika világában ezek a sorsok nem mások, mint számok. Számok, amik statisztikát képeznek. Statisztikát, amiből konklúzionálhatnak. De ezek az emberek, akik nap, mint nap szenvednek, és a megélt élményeik még álmukban is kísértik őket, nem érdemlik meg azt, hogy egyszerű számokká, statisztikává avanzsáljuk őket. A fentiek figyelembevételével ezért, ha a kutatási mintát – tőlem független okok miatt - nem is, de legalább a javaslatokat megpróbáltam emberközpontúvá, és emberbaráttá tenni.

A kutatási minta olyan statisztikai adatbázisok számadataira épült, mint a SOCTA-, EUROSTAT jelentések, valamint a magyar rendőrség nyilvános, és az állampolgárok által is elérhető, a közvélemény számára is megismerhető statisztikai forrásai.[128],[129],[130],[131],[132],[133] A SOCTA-, és EUROSTAT jelentések statisztikai adatai a korábbi fejezetekben feldolgozásra kerültek, az összehasonlítás alapját többek között ezek az adatok képzik majd. A SOCTA jelentések a szervezett bűnözésre vonatkozó számadatokat tartalmazzák, így a 2012-2016. közötti időszak regisztrált szervezett bűnözői csoportjainak darabszámát, helyszíneit, a bűnözők nemzetiségét, és az uniós tagországok érintettségét, valamint a fenyegetettség mértékét közlik. Az EUROSTAT statisztikák a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények tárgyéveit, a regisztrált áldozatok számát, tagállami érintettségét, életkori megoszlását, nemét, és az elkövetett bűncselekmények darabszámát tartalmazták. A magyar statisztikák a 2012-2016. időszakra vonatkozóan egyrészt az összes regisztrált büntetőeljárást, bűnelkövetőt, sértettet, azok település-, és életkor szerinti eloszlását-, másrészt pedig ugyan ilyen metodológia szerint a prostitúciós bűncselekmények eljárásait, sértettjeit, elkövetőit tartalmazták. A táblázatok számadatainak igényes feldolgozása lehetővé tette, hogy mind nemzetközi- (uniós), mind a hazai (nemzeti) statisztikai adatbázisokat elemezhessem-értékelhessem, azokat megfelelő módon, és minőségben összehasonlíthassam, és a kapott eredmények alapján a hazai stratégia fejlesztésének javaslatára kísérletet tegyek, és az uniós bűnüldözési célok elérésének maximalizálásához a magyar rendvédelem hozzájárulhasson.

---

[128] Report from the commission to the European Parliament and the Council (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0478R%2801%29) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[129] Trafficking in human beings - EUROSTAT - 2015 edition (https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-human-beings-eurostat-2015-edition_en) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[130] Trafficking in human beings - 2013 edition (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-working-papers/-/KS-RA-13-005) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[131] The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2013. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[132] The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2017. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

[133] Magyar rendőrség – bűnügyi statisztikák (http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/bunugyi-statisztikak), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

4.4. A kutatási adatfeldolgozás

4.4.1 Összes büntetőeljárás

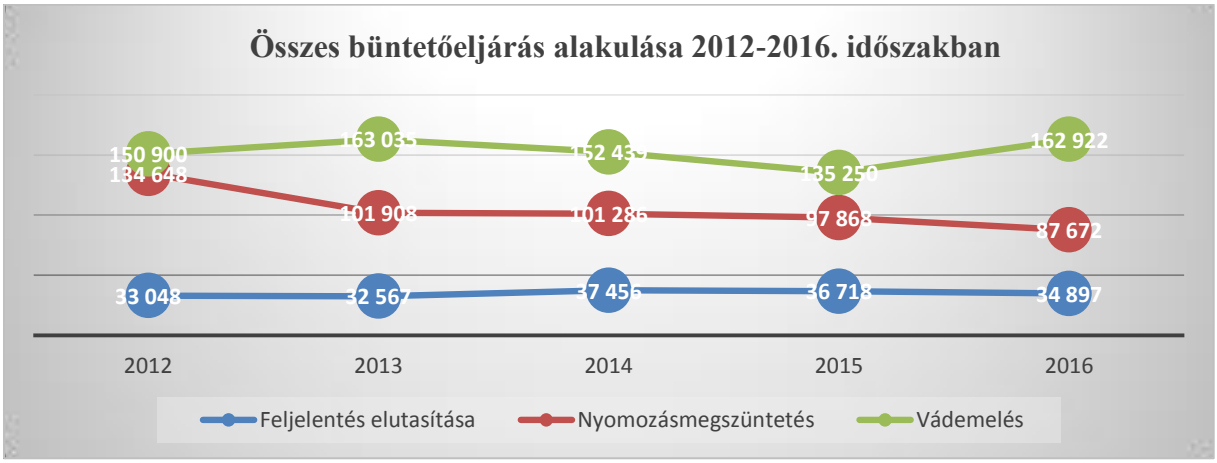

11. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Összes büntetőeljárás alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Az összes büntetőeljárás tekintetében kizárólag a feljelentés elutasítása, a nyomozások megszüntetése, valamint a vádemelési javaslattal megküldött büntetőeljárások kerültek vizsgálatra. Összességében e számadatok szerint az adatbank 2012-2016. intervallumban 1 462 614 ügyet regisztrált. A feljelentések elutasítására 2012-ben 33048-, 2013-ban 32567-, 2014-ben 37456-, 2015-ben 36718-, 2016-ban pedig 34897 esetben került sor. A nyomozás megszüntetését 2012-ben 134648-, 2013-ban 101908-, 2014-ben 101286-, 2015-ben 97868-, 2016-ban pedig 87672 esetben regisztrálták. A vádemelési javaslattal megküldött ügyeket 2012-ben 150900-, 2013-ban 163035-, 2014-ben 152439-, 2015-ben 135250-, 2016-ban pedig 162922 esetben vették lajstromszámba. Az összes büntetőeljárás 2012. év 2013. évhez képest 7-, 2013. év 2014. évhez képest 3-, 2014. év 2015. évhez képest 8 százalékkal csökkent, míg 2015. év 2016. évhez képest 6 százalékkal nőtt. A minimum, és maximum skála feljelentés elutasítása során 32567 és 37456-, nyomozás megszüntetése során 87672, és 134678-, vádemelési javaslat során pedig 135250, és 163035 értékek között mozgott. A legtöbb vádemelés 2016-ban, legkevesebb 2015-ben volt. A legtöbb nyomozás megszüntetés 2012-ben, a legkevesebb 2016-ban volt. Feljelentés elutasítására legtöbbször 2014-ben, legkevesebbszer 2013-ban került sor. Az átlagszámítás szerint 4 éves intervallumban a feljelentés elutasításának átlaga 34937-, a nyomozás megszüntetésének átlaga 104676-, a vádemelési javaslattal megküldött ügyek átlaga pedig 152909 darabszámú volt. Módusz-számításra lehetőség nem volt, hisz ugyan az az érték kétszer nem szerepelt. A szórás értéke

feljelentés elutasítása esetén 2162,41-, nyomozás megszüntetés esetén 17698,58-, vádemelési javaslat esetén pedig 11389,61 volt.

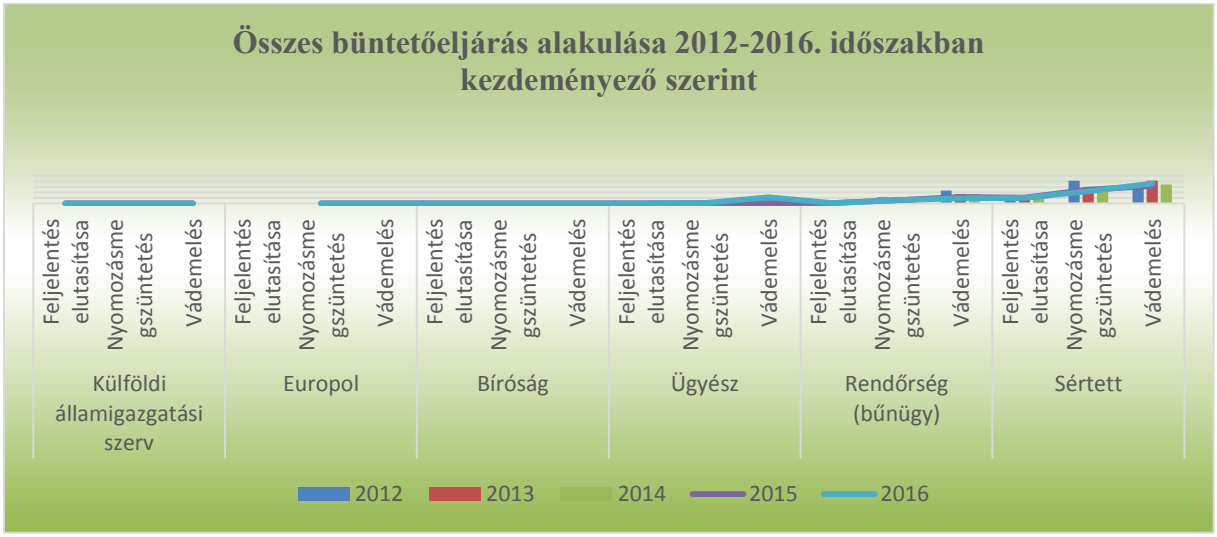

12. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Összes büntetőeljárás alakulása 2012-2016. időszakban kezdeményező szerint; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Az összes büntetőeljárás tekintetében hat darab kezdeményező vizsgálata történt meg. Külföldi államigazgatási szerv kezdeményezésére feljelentés elutasítása 6-, nyomozás megszüntetése 106-, és vádemelési javaslat 141 esetet ölelt fel. Az EUROPOL kezdeményezésére feljelentés elutasítása 62-, nyomozás megszüntetése 17-, és vádemelési javaslat 350 esetben került sor. Bíróság kezdeményezésére feljelentés elutasítása 350-, nyomozás megszüntetése 1664-, és vádemelési javaslat 1090 esetben került regisztrálásra. Ügyész kezdeményezésére feljelentés elutasítása 976-, nyomozás megszüntetése 5344-, és vádemelési javaslat 26913 esetet ölelt fel. Rendőrség bűnügyi szervének kezdeményezésére feljelentés elutasítása 8013-, nyomozás megszüntetése 72902-, és vádemelési javaslat 156373 esetet esetben került nyilvántartásba. Sértett kezdeményezésére feljelentés elutasítása 107256-, nyomozás megszüntetése 289198-, és vádemelési javaslat 351674 esetet ölelt fel. A bíróság kezdeményezése 0,21-, az ügyészség kezdeményezése 2,27-, a rendőrség bűnügyi szervének kezdeményezése 16,22-, és sértetti kezdeményezés az esetek 51,15 százalékát tette ki. A külföldi szerv-, és az EUROPOL tekintetében az összes büntetőeljáráshoz való viszonyítás indifferens, hisz olyan alacsony értéket képvisel, hogy az mérhetetlen, azonban ennek az adatnak később óriási jelentősége lesz.[134]

[134] Több tízezred a százalékos különbség.

4.4.2 Prostitúciós bűncselekmények büntetőeljárásai

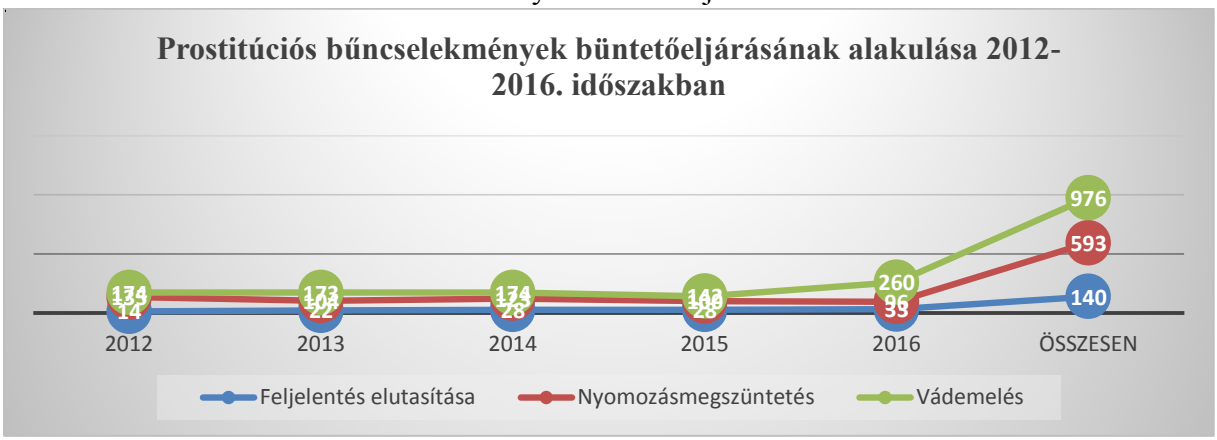

13. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Prostitúciós bűncselekmények büntetőeljárásának alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Ahogy az összes büntetőeljárás tekintetében, úgy a prostitúciós bűncselekmények viszonylatában is kizárólag a feljelentés elutasítása, a nyomozások megszüntetése, valamint a vádemelési javaslattal megküldött büntetőeljárások kerültek vizsgálatra. Összességében e számadatok szerint az adatbank 2012-2016. intervallumban 1606 ügyet regisztrált. A feljelentések elutasítására 2012-ben 14-, 2013-ban 22-, 2014-ben 28-, 2015-ben 28-, 2016-ban pedig 33 esetben került sor. A nyomozás megszüntetését 2012-ben 135-, 2013-ban 104-, 2014-ben 123-, 2015-ben 100-, 2016-ban pedig 96 esetben regisztrálták. A vádemelési javaslattal megküldött ügyeket 2012-ben 174-, 2013-ban 173-, 2014-ben 174-, 2015-ben 142-, 2016-ban pedig 260 esetben vették lajstromszámba. A prostitúciós bűncselekmények büntetőeljárásai 2012. év 2013. évhez képest 8-, és 2014. év 2015. évhez képest egyaránt 8 százalékkal csökkent, míg 2013. év 2014. évhez képest 9-, 2015. év 2016. évhez képest 6 százalékkal nőtt. A minimum, és maximum skála feljelentés elutasítása során 14 és 33-, nyomozás megszüntetése során 96, és 135-, vádemelési javaslat során pedig 142, és 260 értékek között mozgott. A legtöbb vádemelés 2016-ban, legkevesebb 2015-ben volt. A legtöbb nyomozás megszüntetés 2016-ban, a legkevesebb 2012-ben volt. Feljelentés elutasítására legtöbbször 2016-ben, legkevesebbszer 2014-ban került sor. Az átlagszámítás szerint 4 éves intervallumban a feljelentés elutasításának átlaga 25-, a nyomozás megszüntetésének átlaga 112-, a vádemelési javaslattal megküldött ügyek átlaga pedig 185 darabszámú volt. A módusz számítás feljelentés elutasítása, és a vádemelési javaslatok tárgykörében jutott jelentőséghez, 28-, és 174 értékkel. Ezek az értékek több évben is azonos darabszámmal fordultak elő. A szórás értéke feljelentés elutasítása esetén 7,28-, nyomozás megszüntetés esetén 16,68-, vádemelési javaslat esetén pedig 11,58 volt.

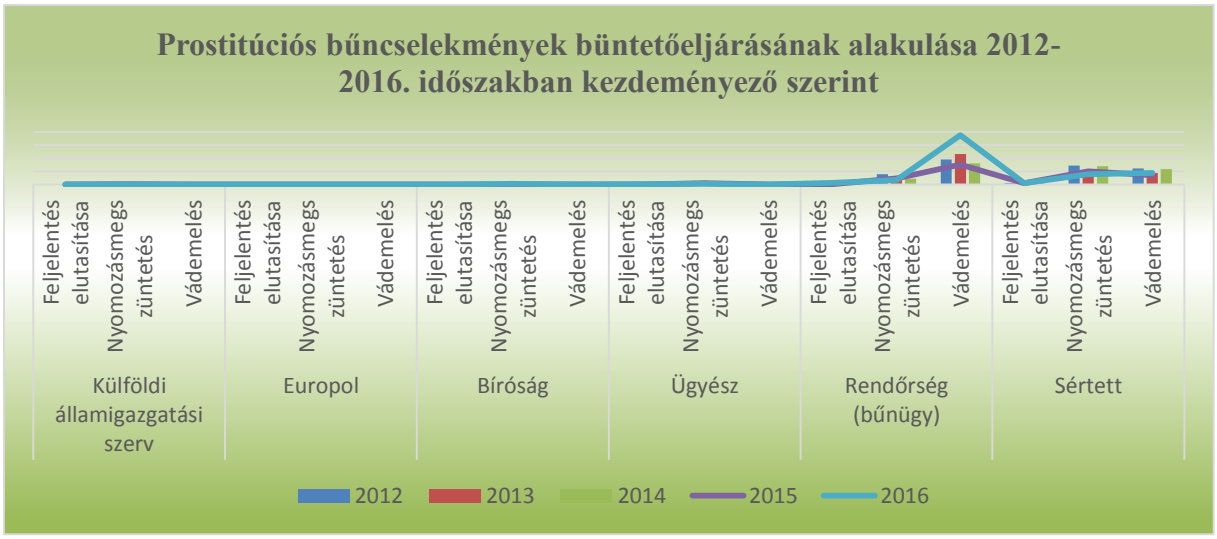

14. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Prostitúciós bűncselekmények büntetőeljárásának alakulása 2012-2016. időszakban kezdeményező szerint; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Ugyan azon metódussal, mint az összes büntetőeljárás tekintetében, a prostitúciós bűncselekmények vonatkozásában is hat darab kezdeményező vizsgálata történt meg. Külföldi államigazgatási szerv kezdeményezésére feljelentés elutasítása 0-, nyomozás megszüntetése 2-, és vádemelési javaslat 2 esetet ölelt fel. Az EUROPOL kezdeményezésére nyilvántartásba vételre eljárási döntés alapján nem került sor. Bíróság kezdeményezésére feljelentés elutasítása 0-, nyomozás megszüntetése 4-, és vádemelési javaslat 1 esetben került regisztrálásra. Ügyész kezdeményezésére feljelentés elutasítása 1-, nyomozás megszüntetése 19-, és vádemelési javaslat 4 esetet ölelt fel. Rendőrség bűnügyi szervének kezdeményezésére feljelentés elutasítása 13-, nyomozás megszüntetése 130-, és vádemelési javaslat 554 esetet esetben került nyilvántartásba. Sértett kezdeményezésére feljelentés elutasítása 26-, nyomozás megszüntetése 277-, és vádemelési javaslat 240 esetet ölelt fel. A bíróság kezdeményezése 0,31-, az ügyészség kezdeményezése 1,4-, a rendőrség bűnügyi szervének kezdeményezése 43,39-, és sértetti kezdeményezés az esetek 33,71 százalékát tette ki. Az EUROPOL vonatkozásában mérhető érték nem volt, tekintettel a zérus értékre, a külföldi államigazgatási szerv pedig 0,25 százalékos értékkel bírt.

4.4.3. Prostitúciós büntetőeljárások hazai (nemzeti)-, és nemzetközi (uniós) összehasonlítása, azok eredményei

15. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika) A nemzetközi-, és hazai prostitúciós bűncselekmények korrelációja 2012-2016.
Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Mielőtt az összehasonlító vizsgálatot elvégeztem volna, bizonyos számadatok tekintetében -, hogy torzításmentes képet kaphassak - kiegészítő adatok beszerzésére volt szükségem. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi statisztika a szexuális kizsákmányolással érintett bűncselekmények darabszámát-, és regisztrált elkövetőit egy adatként kezelte, annak külön elemzésére lehetőségem nem volt. 1 bűncselekmény így 1 elkövetőt feltételezett. Ahhoz, hogy az összehasonlító-, és összehasonlított adatforrások között látszólagos ellentét ne keletkezhessen, a magyar forrásadatbázis azonos metodikájának vizsgálatát kellett elvégeznem. Tekintettel viszont arra a tényre, hogy a statisztikai adatbázis a csoportos elkövetési alakzatokat külön kategóriaként nem kezelte, ezért a látszólagos ellentmondást azonnal feloldanom sikerült. A nemzetközi adatbázis 2012-ben 8805-, 2013-14-ben 3380-, 2015-16-ban 4520 ügyet, és elkövetőt regisztrált. A magyar adatbázis ugyanebben az időszakban 323-, 624-, és 659 ügyet, és elkövetőt vett nyilvántartásba. Ez összességében nemzetközi oldalon 16705-, magyar oldalon pedig 1606 ügyet, és elkövetőt jelentett. Ez azt jelenti, hogy az unióban az inkriminált időszakban az elkövetett szexuális célú bűncselekmények 9,6 százalékát Magyarországon regisztrálták. Nemzetközi oldalon 2014. évhez viszonyítva 2012. év 38 százalékos csökkenést-, 2016. viszont 25 százalékos növekedést eredményezett. Ugyanezek az adatok hazai oldalon 49-, és 6 százalékos növekedést mutattak. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke -0,95 volt, azaz negatív lineáris korreláció áll fent.

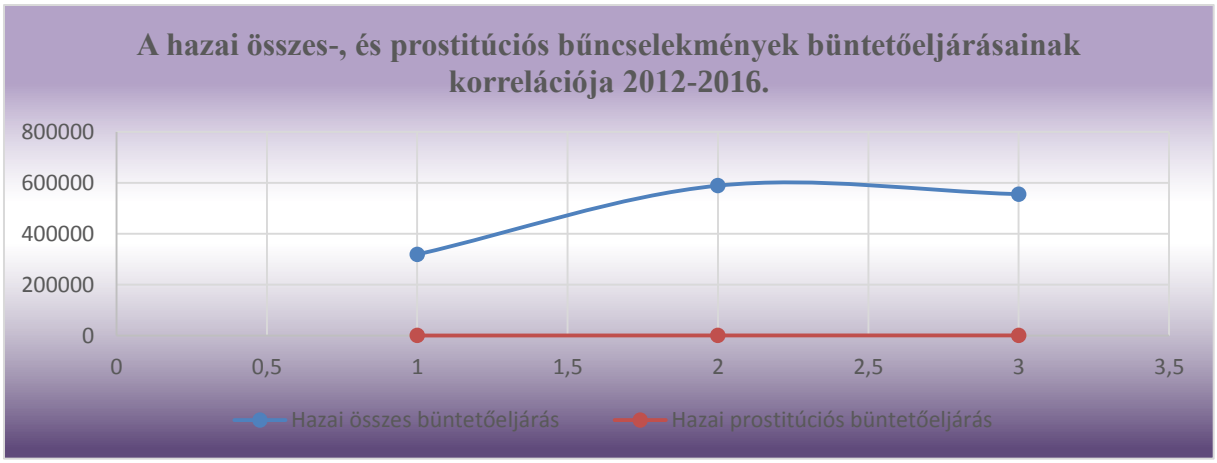

16. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika) A hazai összes-, és prostitúciós bűncselekmények büntetőeljárásainak korrelációja 2012-2016.; Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A hazai összes büntetőeljárás adatbázisa 2012-ben 318596-, 2013-14-ben 588691-, 2015-16-ban 555327 ügyet, és elkövetőt regisztrált. A magyar adatbázis ugyanebben az időszakban 323-, 624-, és 659 ügyet, és elkövetőt vett nyilvántartásba. Ez összességében nemzeti összes bűncselekmény oldalon 1462614-, magyar prostitúciós bűncselekmény oldalon pedig 1606 ügyet, és elkövetőt jelentett. Ez azt jelenti, hogy az összes regisztrált bűncselekménynek a 0,10 százalékát a prostitúciós bűncselekmények teszik ki. 2012. és 2014. között az összes büntetőeljárás tekintetében 84 százalékos növekedés, 2016-ban pedig a viszonyított évek alapján 6 százalékos csökkenés mutatható ki, a prostitúciós bűncselekmények kapcsán ez 49-, és 6 százalékos növekedést jelentettek. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke 0,97 volt, azaz pozitív lineáris korreláció áll fent, annak mértéke nagy.

Az alfejezet összegzéseképpen megállapítható, hogy a prostitúciós bűncselekmények tekintetében Magyarország az unió élvonalába tartozik. Az uniós termék majdnem 10 (9,6) százalékát a magyar piac teszi ki. Ez olyan veszélyt, és fenyegetettséget jelent, amely évről évre változó, és növekvő tendenciát mutat. Mind nemzetközi, mind pedig a hazai területen 2016. évvel bezárólag a prostitúciós bűncselekmények száma emelkedett, amelyet a statisztikai adatok szerint a magyar felvevő-, tranzit-, és kibocsátó piac évenként közel 5-10 százalékkal megnövel. És ezek csupán a regisztrált büntetőeljárások számadatai, nem tükrözik azokat a bűncselekményeket, amelyek külső-, objektív körülmények miatt a nyomozó hatóság látókörébe nem kerültek. A hazai összes büntetőeljárás számadataihoz viszonyítva elenyésző a prostitúciós bűncselekmények száma, mindannak ellenére, hogy azok évről-évre növekednek. Mindkét összehasonlítás lineáris korrelációját számítani lehetett, amely nemzetközi vonalon negatív-, hazai vonalon pedig pozitív korrelációt eredményezett. A

nemzetközi összehasonlítás korrelációjának mérlegét a magyar számadatok negatív irányba, a magyar összehasonlítás korrelációjának mérlegét pedig pozitív irányba billentik. Ok-okozati összefüggéseit vizsgálva minél több a magyar prostitúciós bűncselekmény, annál jobban emelkedik az uniós ráta, azonban az a hazai összes büntetőeljáráshoz viszonyítva csekély, mondhatni elhanyagolható mértékeket ölt. A fentiekből logikai következtetést levonva: a prostitúciós bűncselekmények prevenciójáért, felderítéséért, megszakításáért, és megszüntetéséért felelős rendőri szervek hazai vonatkozásban pozitívan teljesítenek, hiszen az összes büntetőeljáráshoz képest a prostitúciós bűncselekmények elenyészők (látszólag eredményes intézkedések születnek), ellenben a nemzetközi piacon, ahol pont ennek ellenkezője valósul meg: kevés a hazai felderített prostitúciós bűncselekmény, hiszen Magyarország felvevő-, tranzit-, és kiadó piaca az uniós ráta közel 10 százalékáért felelős.

4.4.4. Összes sértett

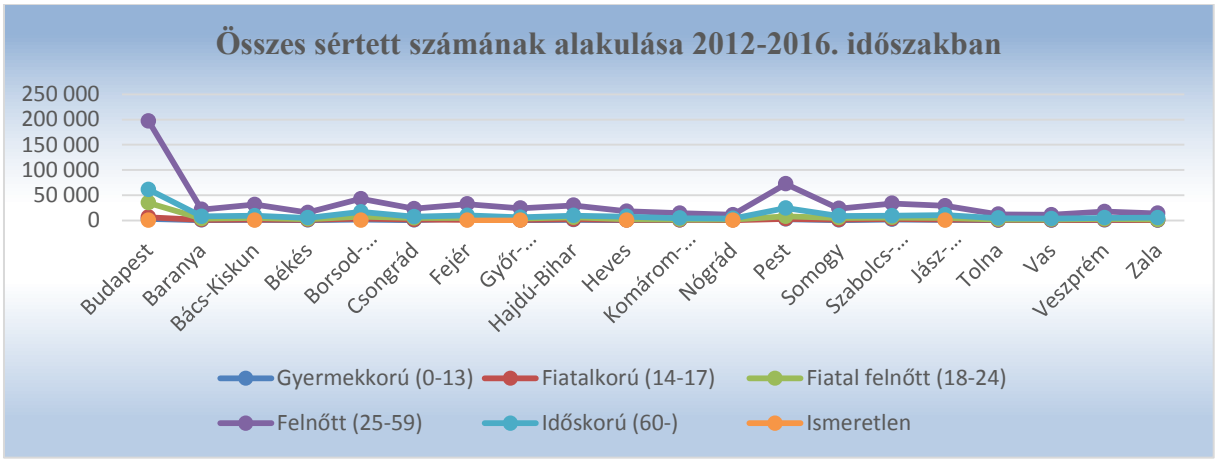

17. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Összes sértett számának alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

2012-2016-ig terjedő időszakban a sértetti kör tanulmányozására életkor-, valamint (megyei szintű) település alapján került sor. (A statisztika nem érintette a külföldi-, a Magyarország területére nem bontható-, és a nem beszerezhető adatok körét). Mindezt egybevetve megállapítható, hogy Magyarországon a vizsgált időszakban a bűncselekmények 1 081 598 áldozatot szedtek. Az áldozatok közül 453669 nőt regisztráltak. Az áldozatok 41,94 százaléka a gyengébbik nem képviselője. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória 31486- (abból 19767 nő), a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória 38459-(abból 15859 nő), a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória 113183- (abból 46653 nő), a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) 676053- (abból 268822 nő), az időskorú (60 éves kor felett) kategória 222408 (abból 105570 nő) sértettet számlált. (9 személy kiléte ismeretlen maradt). A

minimum függvény alkalmazása megmutatta, hogy a különböző kategóriák szerint mely megye az, amelyeknél a legkevesebb áldozatot regisztráltak. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória Vas megyében 412-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória Vas megyében 672-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória Nógrádban 1633-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) szintén Nógrádban 11107-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Vas megyében 3471 személyt regisztrált, ezzel megszerezve a legalacsonyabb sértetti kör címet. A maximum függvény alkalmazása megmutatta, hogy a különböző kategóriák szerint mely megye az, amelyeknél a legtöbb sértettet regisztrálták. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória Nógrád megyében 5660-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória Budapesten 6486-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória Budapesten 35011-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) szintén Budapesten 197082-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Budapesten 61312 személyt regisztrált, ezzel kiérdemelve a legtöbb sértettet regisztráló megye/főváros címet. Átlagosan a négy év vizsgálata során a hatóságok 2999 gyermekkorú (0-13 éves korig)-, 3663 fiatalkorú (14-17 éves korig)-, 10779 fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig), 64386 felnőttkorú kategória (25-59 éves korig)-, és 21182 időskorú (60 éves kor felett) sértettet vettek nyilvántartásba. Módusz számításra a fiatal felnőttkor (18-24 éves korig) esetében volt lehetőség, Tolna-, és Vas megye azonosan 1912 sértettet regisztrált. A szórás az életkori kategóriákban 6666,31-, 8085,20-, 24481,84-, 145718,28, és 47759,19 értékek között alakult.

4.4.5 Prostitúciós bűncselekmények sértettjei

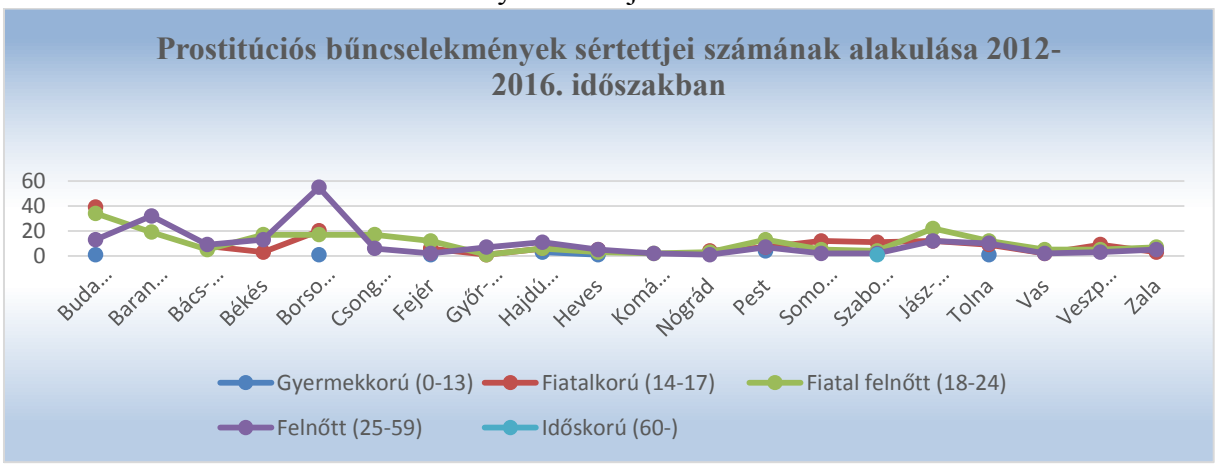

18. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Összes sértett számának alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

2012-2016-ig terjedő időszakban az összes sértett számának alakulásával megegyezően a sértetti kör tanulmányozására életkor-, valamint (megyei szintű) település alapján került sor. (A statisztika nem érintette a külföldi-, a Magyarország területére nem bontható-, és a nem

beszerezhető adatok körét). Mindezt egybevetve megállapítható, hogy Magyarországon a vizsgált időszakban a prostitúciós bűncselekmények 578 áldozatot szedtek. Az áldozatok közül 534 nőt regisztráltak. Az áldozatok 92,38 százaléka nőnemű. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória 12- (abból 9 nő), a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória 157- (abból 125 nő), a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória 209- (abból 207 nő), a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) 199- (abból 193 nő), az időskorú (60 éves kor felett) kategória 1 (abból 0 nő) sértettet számlált. A minimum függvény alkalmazása megmutatta, hogy a különböző kategóriák szerint mely megye az, amelyeknél a legkevesebb prostitúciós bűncselekménnyel érintett áldozatot regisztráltak. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén-, Fejér-, Heves-, Tolna megyében 1-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória Győr-Moson-Sopron megyében 1-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória szintén Győr-Moson-Sopron megyében 1-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) Nógrádban 1-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 1 személyt regisztrált, ezzel megszerezve a legalacsonyabb sértetti kör címet. A maximum függvény alkalmazása megmutatta, hogy a különböző kategóriák szerint mely megye az, amelyeknél a legtöbb prostitúciós bűncselekménnyel érintett sértettet regisztrálták. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória Pest megyében 4-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória Budapesten 39-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória Budapesten 34-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 55-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 1 személyt regisztrált, ezzel kiérdemelve a legtöbb prostitúciós bűncselekménnyel érintett sértettet regisztráló megye/főváros címet. (Tekintettel arra, hogy az időskorú sértett esetén a minimum és a maximum is egy tekintet alá esik, ezért indifferens annak számítása, az 1-es értékre figyelemmel.) Átlagosan a négy év vizsgálata során a hatóságok 2 gyermekkorú (0-13 éves korig)-, 9 fiatalkorú (14-17 éves korig)-, 10 fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig), 10 felnőttkorú kategória (25-59 éves korig)-, és 1 időskorú (60 éves kor felett) sértettet vettek nyilvántartásba. Módusz számításra gyermekkorú (0-13 éves korig)-, a fiatalkorú (14-17 éves korig)-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig)-, és a felnőttkorú kategória is lehetőség volt, amely 1, 3, 5, és 2 értékeket képviselt. Budapest, Fejér, Zala, Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom, Somogy is rendelkezett azonos regisztrációs sorozatszámmal. A szórás az életkori kategóriákban 1,25-, 8,98-, 8,47-, 12,70 értékek között alakult.

4.4.6 Prostitúciós bűncselekmények sértettjeinek hazai (nemzeti)-, és nemzetközi (uniós) összehasonlítása, azok eredményei

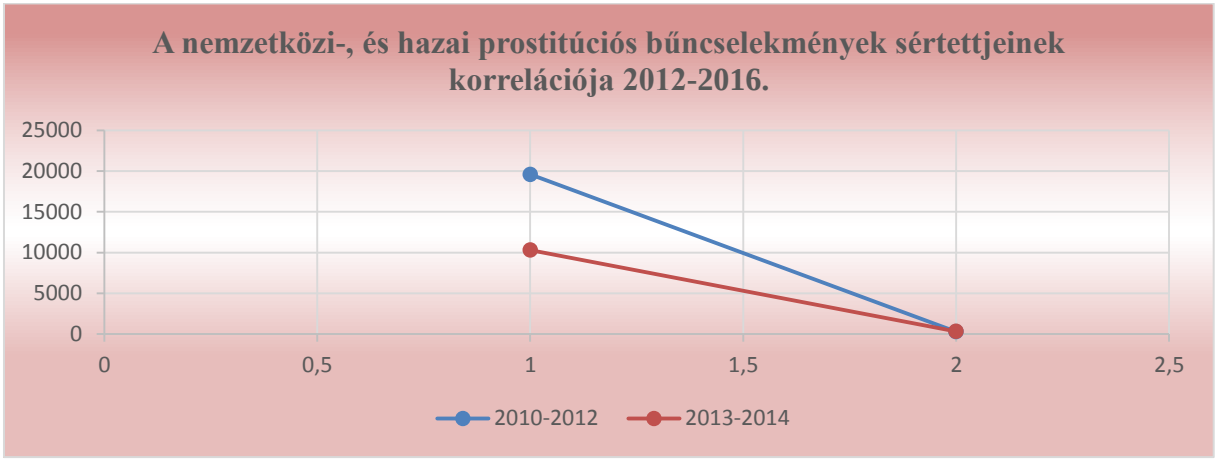

19. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika) A nemzetközi-, és hazai prostitúciós bűncselekmények sértettjeinek korrelációja 2012-2016.; Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A nemzetközi-, és nemzeti statisztikák összehasonlításánál figyelembe kellett vennem azt a tényt, hogy az EUROSTAT jelentések a szexuális célú prostitúciós bűncselekmények kapcsán kizárólag a 2010-2014. időintervallum számadatait bocsátották rendelkezésre. A fentiek értelmében a viszonyított hazai arányszámokat is e időszakhoz igazítottam. A nemzetközi adatbázis szerint 2010-2012. között a szexuális célú prostitúciós bűncselekmények 19594 áldozatot szedtek, amelyet 28 tagállam statisztikái alapján állítottak össze. Az elkövetkező két évben, azaz 2013-2014 között pedig ez a szám 10299 főre változott. Összesen nemzetközileg 29893 sértettről van tudomásunk. A hazai statisztikák ugyan ebben az időszakban, azaz 2010-2012. évek között 288-, 2013-2014. években pedig 320 sértettet vettek nyilvántartásba. Ezek az arányszámok azt jelentik, hogy 2010-2012. között Magyarország az uniós statisztikának az 1,4-, 2013-2014. között pedig a 3,1 százalékát tette ki. Ez 1,7 százalékos növekedést jelent a négy év csoportosítása alatt, ugyanakkor az uniós arányszámok 48 százalékkal csökkentek. A magyar sértetti arányszám viszont 10 százalékkal nőtt. Sajnálattal töltött el viszont az a tény, hogy a nemzetközi adatbázis az életkort nem ugyan úgy kategorizálja, mint, ahogy azt a magyar jogszabályok meghatározzák, ezért annak összehasonlító vizsgálatát módomban nem állt elvégezni. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke -1 volt, azaz negatív lineáris korreláció áll fent.

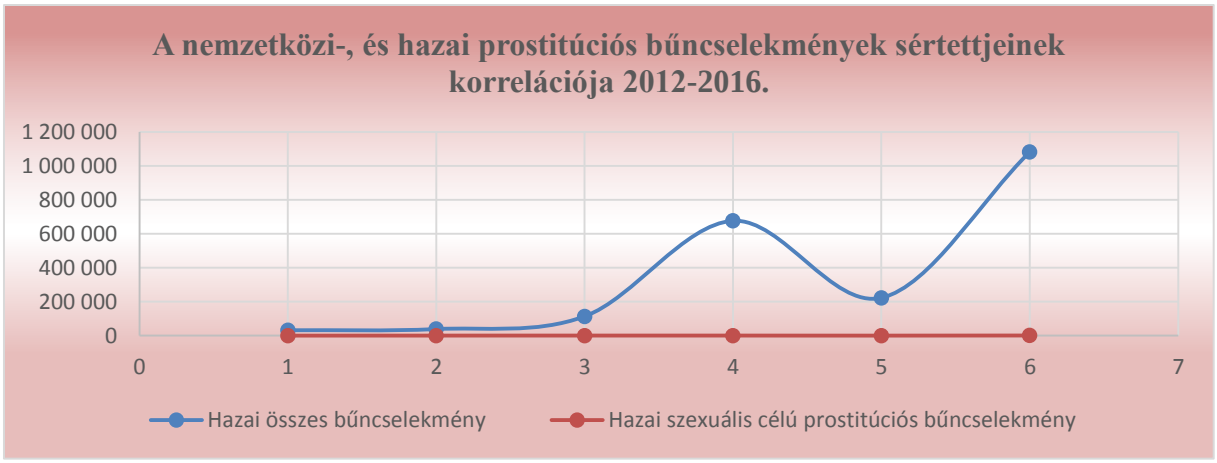

20. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika) A hazai összes-, és prostitúciós bűncselekmények sértettjeinek korrelációja 2012-2016.; Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

Amit a nemzetközi statisztikákkal összehasonlítani nem tudtam, az a nemzeti statisztikákban viszont rendelkezésre állt. A hazai összes regisztrált sértettek számát, életkori viszonyszámaik alapján a prostitúciós bűncselekményekkel érintett sértettek számával összehasonlíthattam. Ebben az összehasonlító vizsgálatban az eredeti, standard intervallum került górcső alá. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória összesen 31486-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória összesen 38459-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória összesen 113183-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) összesen 676053-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória összesen 222408 sértettet tartalmazott. Ezekből prostitúcióval érintett bűncselekmények sértettje gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában 12-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában 157-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 209-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 199-, az időskorú (60 éves kor felett) kategóriában pedig 1 fő. Összességében az 1081598 sértettből a prostitúciós bűncselekmények 578 fő áldozatot szedtek, amely annak 0,053 százalékát jelenti. A kategóriák közötti százalékos arányok egyike sem éri el az 1 százalékot, azonban a fiatalkorúak 0,4-, valamint a fiatal felnőttkorúak 0,18 százaléka az áldozati szerepkör tekintetében jelentőséghez jut. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke 0,83 volt, azaz pozitív lineáris korreláció áll fent, annak mértéke nagy.

Az alfejezet összegzéseképpen megállapítható, hogy a prostitúciós bűncselekmények sértettjei az uniós statisztikák szerint közel 5 (3,1) százalékban Magyarországról származnak. A magyar kibocsátó-, és tranzitállomás a magyar állampolgárságú lányokat az unió összesített prostitúciós bűncselekményeinek áldozati élvonalába sorolja. Ez az arányszám évről évre emelkedést mutat, csak a 2012-2014. időszakban ez az emelkedés 1,7 százalékos volt. Nem lehet kellően kihangsúlyozni azt, hogy ezek a bűncselekmények a látencia legmagasabb fokát

érik el, az ellenük való fellépést ez megnehezíti, nem beszélve arról, hogy ezek az arányszámok csak a regisztrált sértetteket illusztrálják, mennyi olyan személy él a Földön, akiket a hatóságok nyilvántartásba nem vettek, azonban e bűncselekményekkel érintettek. Érdemes lett volna megvizsgálni azt, hogy az uniós statisztikákban mely az az életkorcsoport, amely e bűncselekményekkel a leginkább veszélyeztetett. A magyar, azaz nemzeti összehasonlítás eredményeként ugyan a prostitúciós bűncselekmények regisztrált magyar áldozatai az összes bűncselekmény sértettjének számadataihoz viszonyítva elenyészőnek tekinthetők, mégsem elhanyagolható. A nyomozó hatóságoknak még nagyobb figyelmet, és szakmai fejlődést kell mutatni az iránt, hogy e bűncselekményeket a látencia sötét világából kiemeljék, a sértetteket, és áldozatokat reintegrálják-, és rehabilitálják, valamint a prevenciós tevékenységet fokozzák. Nagyon jó példa erre az, hogy a leginkább veszélyeztetett korosztályt a fiatalkorúak (14-17 éves korig)-, és a fiatal felnőttkorúak (18-24 éves korig) képezik. E sértettek száma az összes sértettek számához viszonyítva a majdnem 1 (0,4-, és 0,18) 1 százalékos lélektani határt elérték. E korosztály a legveszélyeztetettebb, és legfenyegetettebb a prostitúciós bűncselekmények viktimológiájának szempontjából. A gyermekek-, és fiatalkorúak érzelmi-, testi-, és erkölcsi fejlődése nemcsak a szülők, hanem a környezet-, és a társadalmi intézmények szocializációja hatásának felelőssége is. Mindent meg kell tennünk azért, hogy - különösképpen ez - a korosztály – különösképpen prostitúciós - bűncselekmények áldozatává ne válhasson. Ki kell emelnünk azt is, hogy a gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén-, Fejér-, Heves-, Tolna megyében, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória Győr-Moson-Sopron megyében-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória szintén Győr-Moson-Sopron megyében, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) Nógrádban, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében regisztrálta a legkevesebb sértettet, így azok a legkevésbé veszélyeztetett, és fenyegetett területek. A legveszélyeztetettebb-, és fenyegetettebb területek a gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában Pest megye-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában Budapest, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában szintén Budapest-, a felnőttkorú kategóriában (25-59 éves korig) Borsod-Abaúj-Zemplén megye-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Szabolcs-Szatmár-Bereg megye volt.

4.4.7 Összes elkövető

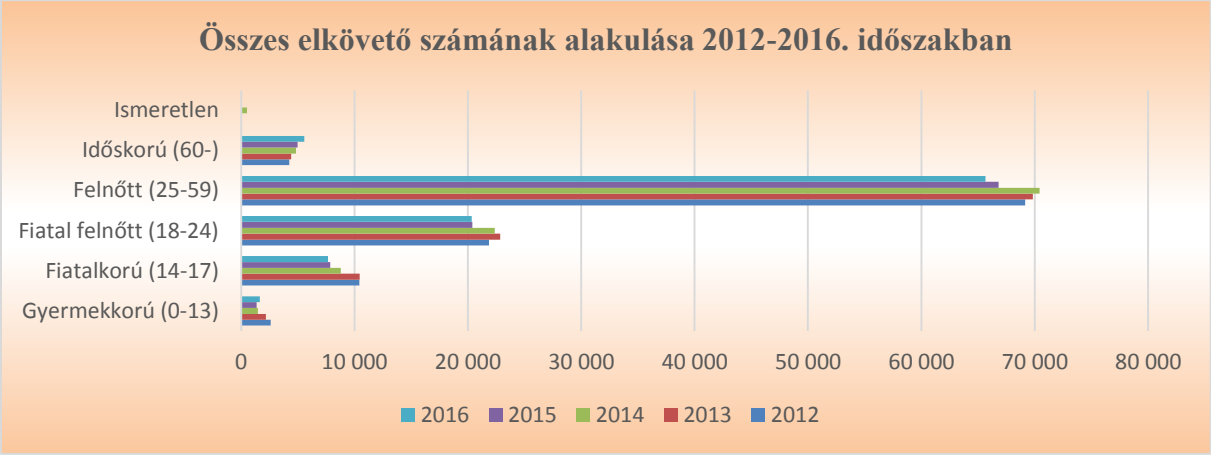

21. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Összes elkövető számának alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

2012-2016-ig terjedő időszakban az elkövetői kör tanulmányozására életkor alapján került sor. (A statisztika az ismeretlen tetteseket is tartalmazza). Mindezt egybevetve megállapítható, hogy Magyarországon a vizsgált időszakban a bűncselekmények 529001 elkövetőt tartalmaztak. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória 9326-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória 45242-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória 107857-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategória 341880-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória 24071 elkövetőt számlált. (625 személy kiléte ismeretlen maradt). A minimum függvény megmutatta, hogy a gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában 2015-ben-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában 2016-ban-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 2015-ben-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 2016-ban-, az időskorú (60 éves kor felett kategóriában pedig 2012-ben regisztrálták a legkevesebb elkövetőt. A legkevesebb ismeretlen tettessel zárt bűnügy 50 fő volt. A maximum függvény alkalmazásával ennek ellentettjét sikerült megállapítani, azaz, hogy az életkori kategóriák melyik évben számlálták a legtöbb elkövetőt. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában 2015-ben-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában 2013-ban-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 2013-ban-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 2014-ben-, az időskorú (60 éves kor felett) kategóriában pedig 2016-ban regisztrálták a legtöbb elkövetőt. A legtöbb ismeretlen tettessel zárt bűnügy 507 fővel zárult. Átlagosan a négy év vizsgálata során a hatóságok 1865 gyermekkorú (0-13 éves korig)-, 9048 fiatalkorú (14-17 éves korig)-, 21571 fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig), 68376 felnőttkorú kategória (25-59 éves korig)-, és 4814 időskorú (60 éves kor felett) elkövetőt vettek nyilvántartásba. Az ismeretlen tettesek átlaga 312 fő volt. Módusz számításra lehetőség nem volt, tekintettel az

azonos értékek hiányára. A szórás az életkori kategóriákban 519,56-, 1344,29-, 1154,20-, 2058,72, és 514,39-, és 296,74 értékek között alakult.

4.4.8 Prostitúciós bűncselekmények elkövetői

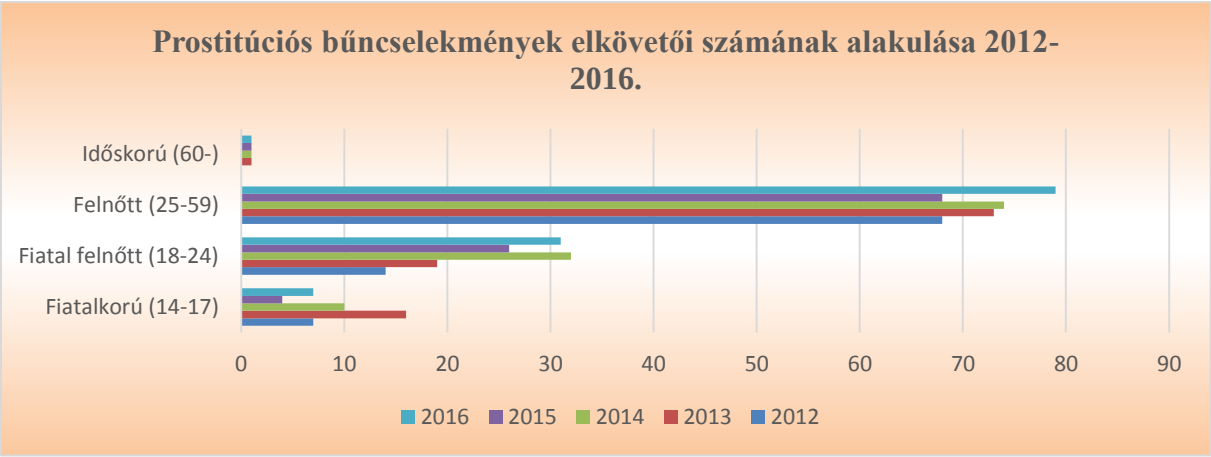

22. diagramm: Magyar rendőrség statisztika, Prostitúciós bűncselekmények elkövetői számának alakulása 2012-2016. időszakban; Forrás: A szerző (magyar rendőrség számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A prostitúciós bűncselekmények elkövetőinek vizsgálata is szintén a 2012-2016-ig terjedő időszakban, és életkor alapján került sor. Mindezt egybevetve megállapítható, hogy Magyarországon a vizsgált időszakban a prostitúciós bűncselekmények 532 elkövetőt tartalmaztak. A gyermekkorú (0-13 éves korig) kategória 0-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategória 44-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategória 122-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategória 362-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória 4 elkövetőt számlált. A minimum függvény megmutatta, hogy a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában 2015-ben-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 2012-ben-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 2015-ben-, az időskorú (60 éves kor felett kategóriában pedig 2013-16-ig regisztrálták a legkevesebb elkövetőt. A maximum függvény alkalmazásával ennek ellentettjét sikerült megállapítani, azaz, hogy az életkori kategóriák melyik évben számlálták a legtöbb elkövetőt. A fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában 2013-ban-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 2014-ben-, a felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 2016-ban-, az időskorú (60 éves kor felett) kategóriában pedig 2013-2016-ig regisztrálták a legtöbb elkövetőt. Az időskorral kapcsolatban megjegyzendő, hogy bár statisztikailag értéket ugyan képvisel, de az egyes számértékre tekintettel a minimum, és maximum érték is ugyan az. Átlagosan a négy év vizsgálata során a hatóságok 0 gyermekkorú (0-13 éves korig)-, 9 fiatalkorú (14-17 éves korig)-, 24 fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig), 72 felnőttkorú kategória (25-59 éves korig)-,

és 1 időskorú (60 éves kor felett) elkövetőt vettek nyilvántartásba. A módusz számítás fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában-, ahol 2012-, és 2016-ban 7-, és felnőttkorú kategóriában (25-59 éves korig) volt lehetséges, ahol szintén 2012-ben, és 2015-ben 68 értéket mértem. A szórás az életkori kategóriákban 13-, 32-, 77 értékek között alakultak.

4.4.9 Prostitúciós bűncselekmények elkövetőinek hazai (nemzeti)-, és nemzetközi (uniós) összehasonlítása, azok eredményei

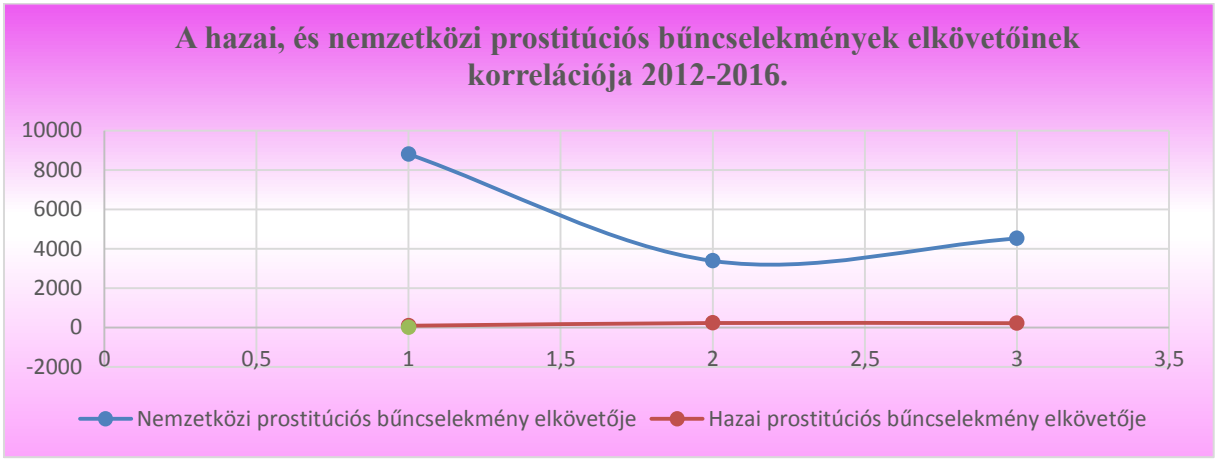

23. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika, A hazai, és nemzetközi prostitúciós bűncselekmények elkövetőinek korrelációja 2012-2016.; Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A nemzetközi-, és nemzeti statisztikák összehasonlításánál figyelembe kellett vennem azt a tényt, hogy a 2012-2016. időszakában az unió 8600 szervezett bűnözői csoportot regisztrált. Ez viszont a csoportok száma, nem a tagszáma, így az elkövetők ennek a létszámnak akár a három-négy-, de a tízszeresét is elérhetik. Az összehasonlítás ezért e tekintetben nem volt végrehajtható. Amennyiben viszont elfogadjuk a prostitúciós bűncselekmények darabszámát, és azt, hogy egy cselekményt egy elkövető követett el, akkor azok az adatok minden további nélkül összehasonlíthatók. A nemzetközi adatbázis 2012-ben 8805-, 2013-14-ben 3380-, 2015-16-ban 4520 ügyet, és elkövetőt regisztrált. A magyar adatbázis ugyan ebben az időszakban 89-, 226-, és 217 ügyet, és elkövetőt vett nyilvántartásba. Ez összességében nemzetközi oldalon 16705-, magyar oldalon pedig 532 elkövetőt jelentett. Ez azt jelenti, hogy az unióban az inkriminált időszakban az elkövetett szexuális célú bűncselekmények elkövetőinek 3,1 százalékát Magyarországon regisztrálták. Nemzetközi oldalon 2014. évhez viszonyítva 2012. év 38 százalékos csökkenést-, 2016. viszont 25 százalékos növekedést eredményezett. Ugyan ezek az adatok hazai oldalon 61 százalékos növekedést, és 4 százalékos csökkenést mutattak. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke -0,98 volt, azaz negatív lineáris korreláció áll fent.

24. diagramm: Magyar rendőrség, EUROSTAT statisztika, A hazai összes-, és prostitúciós bűncselekmények sértettjeinek korrelációja 2012-2016.; Forrás: A szerző (magyar rendőrség, és EUROSTAT számadataiból összeállított) kutatásának ábrázolása.

A magyar adatbázisok összehasonlítása eredményeként megállapítást nyert, hogy 2012-2016. időszak vonatkozásában gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában értéket számolni nem lehetett, mert prostitúciós bűncselekmény kapcsán gyermekkorú elkövetőről a nyomozó hatóságnak tudomása nem volt. A fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában megállapítottam, hogy a prostitúciós bűncselekmények elkövetői 0,09-, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában 0,11-, felnőttkorú kategória (25-59 éves korig) kategóriában 0,10-, és az időskorú (60 éves kor felett) kategóriában 0,01 százalékát tették ki az összes bűncselekmény elkövetőjének darabszámához mérten. Összességében ez 0,10 százalékot jelent. A számadatok minden évben növekvő tendenciát mutatnak, 19-, 7-, és 17 százalékos növekedés, kivétel a 2015-ös év, amikor 16 százalékos csökkenés mutatható ki. A Cohan féle skálán a korrelációs koefficiens értéke 0,99 volt, azaz pozitív lineáris korreláció áll fent, annak mértéke nagy.

Az alfejezet összegzéseképpen megállapítható, hogy a prostitúciós bűncselekmények elkövetői az uniós statisztikák szerint közel 5 (3,1) százalékban Magyarországról származnak. Azt mondhatjuk, hogy a szervezett bűnözői csoportok által termelt illegális profit 3,1 százaléka, azaz ami csak a prostitúciós bűncselekmények elkövetéséből származik, azt magyar bűnözők adják ki. Felbecsülhetetlen nagyságú kárérték az, amit a szervezett bűnözői hálózatok az államoknak, és a világgazdaságnak okoznak. Ehhez a magyar alvilág 3,1 százalékban prostitúciós bűncselekmények kapcsán asszisztál. Bár a magyar összes bűncselekmény elkövetőihez mérten a magyar prostitúciós bűncselekmények elkövetőinek száma tizedmértékű, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy, ami nemzeti színtéren kevésnek, az, mint látjuk, nemzetközi színtéren elég soknak tűnik. A legveszélyeztetettebb, és legfenyegetettebb életkor az elkövetők tekintetében a felnőttkorú (25-59 éves korig) kategóriából kerül ki. A rendvédelmi szerveknek kötelességük, hogy e bűncselekmények

elkövetőivel szemben még eredményesebben, hatékonyabban, és erőteljesebben lépjenek fel, biztosítva ezzel azt, hogy a magyar elkövetők felderítésének mutatóit emelhessék.

4.5. Tudományos kutatási eredmények

4.5.1 A kutatási eredmények megvitatása

A kutatási eredmények értelmezése során kiemelt figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a számadatok, amelyekkel dolgoztam, kizárólag a regisztrált, azaz nyilvántartásba vett bűncselekményekről, elkövetőkről, és áldozatokról adott számot. Sajnálatos módon azonban a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények becsléseink szerint évente több millió személy testi épségét-, és életet veszélyeztetik, fenyegetik. Mégis azt kell mondanunk, hogy a mély látenciába burkolódzó jelenség kapcsán figyelemfelhívásra okot adó körülményeket sikerült feltérképeznem, amelyeket az alábbiak szerint kívánok megvitatni.

A Magyarországon regisztrált prostitúciós bűncselekmények az Európai Unió statisztikáját nagymértékben befolyásolják. Magyarország a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények kapcsán az Európai Unió élvonalába tartozik. Megállapítanom sikerült, hogy a regisztrált eljárások tekintetében Magyarország az uniós termék majdnem 10 (egészen pontosan 9,6) százalékát teszi ki, e bűncselekmények 9,6 százaléka Magyarországon kerül regisztrálásra. (Európai Unió 16705 ügy vs. Magyarország 1606 ügy, azaz mindösszesen 9,6 százalék.) A prostitúciós bűncselekmények számadatai évről évre emelkednek, ezt a számot a magyar felvevő-, tranzit-, és kibocsátó piac évenként közel 5-10 százalékban emeli. (Az Európai Unió 2016-ban 25 százalékos növekedést vs. Magyarország 2016-ban 6 százalékos növekedést produkált.) A lineáris korrelációs összehasonlítás megmutatta, hogy az ok-okozati összefüggés a nemzetközi-, és nemzeti vonalon egyaránt kimutatható. Minél több a prostitúciós bűncselekmény, annál jobban emelkedik az uniós ráta. Amellyel probléma nem is lenne, ha a vádemeléssel lezárt ügyek száma nem csak a nyomozások valamivel több, mint felét érintenék. Összességében tehát majdnem minden második ügyben nincs rendvédelmi-, vagy igazságügyi felelősségre vonás. (Magyarország vádemelési javaslat 64 százalék, összességében 976 darab.) A hazai összes büntetőeljáráshoz viszonyítva a prostitúciós büntetőeljárások elenyésző számban vannak jelen. (Nemzeti oldal összes büntetőeljárás 1462614 darab vs. nemzeti oldal prostitúciós büntetőeljárás 1606 darab, azaz 0,10 százalék.) Logikailag, a prostitúciós bűncselekmények prevenciójáért, felderítéséért, megszakításáért, és megszüntetéséért felelős rendőri szervek hazai vonatkozásban pozitívan teljesítenek, hiszen az összes büntetőeljáráshoz képest a prostitúciós bűncselekmények elenyészők (látszólag eredményes intézkedések születnek),

ellenben a nemzetközi piacon, ahol pont ennek ellenkezője valósul meg: kevés a hazai felderített prostitúciós bűncselekmény, hiszen Magyarország felvevő-, tranzit-, és kiadó piaca az uniós ráta közel 10 százalékáért felelős. (Magyarország vádemelési javaslat 64 százalék, összességében 976 darab.) (Európai Unió 16705 ügy vs. Magyarország 1606 ügy, azaz mindösszesen 9,6 százalék.) A vádemelés kérdéskörében ez csupán nemzetközileg 5,8 százalékot jelent, ami a nemzetközi szerepvállalást alacsony értékét közvetíti. (Európai Unió 16705 ügy vs. Magyarország 976 ügy, azaz mindösszesen 5,8 százalék.)

A prostitúciós bűncselekmény elkövetői tekintetében sikerült megállapítanom, hogy erre a célra szakosodott bűnözői csoportosulások, szervezett bűnözői csoportok, önálló tettesek közel 5 (pontosan 3,1) százaléka magyar felségterületen követ el bűncselekményeket, és magyar felségterültről irányít. (Európai Unió 16705 elkövető vs. Magyarország 532 elkövető, azaz mindösszesen 3,1 százalék.) Felbecsülhetetlen nagyságú kárérték az, amit a szervezett bűnözői hálózatok az államoknak, és a világgazdaságnak okoznak, amelyhez a magyar felségterületről irányító szervezett bűnözői hálózatok, bűnözői csoportosulások, és önálló tettesek a prostitúciós bűncselekmények elkövetésével, az áldozat szexuális kizsákmányolásával 3,1 százalékban asszisztálnak. (Európai Unió 16705 elkövető vs. Magyarország 532 elkövető, azaz mindösszesen 3,1 százalék.) Bár a magyar összes bűncselekmény elkövetői számához mérten a prostitúciós bűncselekmények elkövetőinek száma tizedmértékű, nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy a prostitúciós bűncselekmények az uniós statisztika közel 10 százalékát kiteszik. (Nemzeti összes bűncselekmény elkövetője 528376 fő vs. nemzeti prostitúciós bűncselekmény elkövetője 532 fő, azaz 0,10 százalék.) (Európai Unió 16705 ügy vs. Magyarország 1606 ügy, azaz mindösszesen 9,6 százalék.) Az elkövetők életkori összehasonlító vizsgálata megmutatta, hogy a legveszélyeztetettebb, és legfenyegetettebb életkor az elkövetők tekintetében a felnőttkorú (25-59 éves korig) kategóriát ölelte fel. (Nemzeti összes bűncselekmény elkövetője felnőtt életkor 341880 fő vs. nemzeti prostitúciós bűncselekmény elkövetője 362 fő, azaz 0,10 százalék.)

Talán az egyik legfontosabb kategóriát a prostitúciós bűncselekmények áldozatai, sértettjeinek halmaza jelenti. A kutatás során sikerült megbizonyosodnom arról, hogy a prostitúciós bűncselekmények sértettjei az uniós szexuális célú prostitúciós bűncselekmények áldozatainak közel 3 (egészen pontosan 2,1) százalékát teszik ki. (Európai Unió 29893 sértett vs. Magyarország 608 sértett, azaz mindösszesen 2,1 százalék.) Ugyanakkor tekintettel arra, hogy négy év vizsgálata történt csak meg, a négy év alatt ez az arányszám 1,7 százalék emelkedést mutatott. (Európai Unió 19594 sértett vs. Magyarország 288 sértett, azaz mindösszesen 1,4 százalék.) (Európai Unió 10299 sértett vs. Magyarország 320 sértett, azaz

mindösszesen 3,1 százalék.) A magyar vádemelési javaslatok száma az uniós sértettek számához viszonyítva 1,5 százalékot ért csak el. (Európai Unió 29893 sértett vs. Magyarország 460 vádemelési javaslat, azaz mindösszesen 1,5 százalék.) Szomorúsággal töltött el az a tény, hogy az európai uniós statisztikák az életkor viszonylatában nem azonos feltételek szerint készültek, így a magyar sértetti életkor arányszámaival összehasonlítanom nem sikerült. Szükségszerű lett volna annak megállapítása, hogy az európai uniós statisztikai elemzések-értékelések kapcsán melyik az az életkor, amely potenciálisan fenyegetett, veszélyeztetett. A magyar számadatok tekintetében a legveszélyeztetettebb korosztályt a fiatalkorúak (14-17 éves korig)-, és a fiatal felnőttkorúak (18-24 éves korig) képezik. E sértettek száma az összes sértettek számához viszonyítva a majdnem 1 (0,4-, és 0,18) 1 százalékos lélektani határt elérték. [Nemzeti fiatalkorúak (14-17 éves korig) kategóriája összes sértett vonatkozásában 38459 fő vs. nemzeti fiatalkorúak (14-17 éves korig) kategóriája prostitúciós bűncselekmények sértett vonatkozásában 157 fő, azaz 0,4 százalék.] [Nemzeti fiatal felnőttkorúak (18-24 éves korig) kategóriája összes sértett vonatkozásában 113108 fő vs. nemzeti fiatal felnőttkorúak (18-24 éves korig) kategóriája prostitúciós bűncselekmények sértett vonatkozásában 209 fő, azaz 0,18 százalék.] A prostitúciós bűncselekmények viktimológiai elemzése megmutatta, hogy a fiatalkorúak szellemi, értelmi, testi, és élettani szükségleteinek fejlődéséhez, fejlesztéséhez-, biztosításához, és kiemelten a társadalmi védelméhez elengedhetetlen társadalmi érdek fűződik, amelyet az illetékes szociális intézményeknek, és az ultima ratio elvének megtartásával az illetékes igazságszolgáltatási szerveknek biztosítaniuk kell. Ez a környezet, és az erre a célra feljogosított szervek-, és szervezetek felelőssége. Mindent meg kell tennünk azért, hogy - különösképpen ez - a korosztály – különösképpen prostitúciós - bűncselekmények áldozatává ne válhasson. A demográfiai vizsgálat során sikerült feltérképeznem, hogy a legveszélyeztetettebb-, és fenyegetettebb területek a gyermekkorú (0-13 éves korig) kategóriában Pest megye-, a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában Budapest, a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában szintén Budapest-, a felnőttkorú kategóriában (25-59 éves korig) Borsod-Abaúj-Zemplén megye-, az időskorú (60 éves kor felett) kategória Szabolcs-Szatmár-Bereg megye volt érintett. Ez azt jelenti, hogy Magyarország prostitúciós bűncselekmények kapcsán, a sértettek számát, és életkori összehasonlítását követően, a gazdaságilag elmaradottabb régiói mellett (Szabolcs-Szatmár-Bereg-, Borsod-Abaúj-Zemplén megye), a főváros közvetlen környezete (Pest megye), és önmagában a főváros (, mint két kiemelt kategória legfertőzöttebb területe) is a legveszélyeztetettebb, legfenyegetettebb régiók közé sorolandó. [Nemzeti prostitúciós bűncselekmények gyermekkorú (0-13 éves korig)

kategóriában Pest megye 4 fővel;] vs. [Nemzeti prostitúciós bűncselekmények a fiatalkorú (14-17 éves korig) kategóriában Budapest 39 fővel;] vs. [Nemzeti prostitúciós bűncselekmények a fiatal felnőttkorú (18-24 éves korig) kategóriában szintén Budapest 34 fővel;] vs. [Nemzeti prostitúciós bűncselekmények a felnőttkorú kategóriában (25-59 éves korig) Borsod-Abaúj-Zemplén megye 55 fővel;] vs. [Nemzeti prostitúciós bűncselekmények az időskorú (60 éves kor felett) kategóriában Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 1 fővel.]

4.5.2. Következtetések

Hazánkban azt elmúlt évszázadokban-, és évtizedekben végbemenő szexuális célú bűncselekmények (kerítés, prostitúció elősegítése, kitartottság, stb.), és a prostitúció jelensége jelentős mértékben megváltoztatta a szabályozás jellegét és feladatait.[135] Büntető-, szabálysértési normák változásai-, változtatásai, az uniós jogalkalmazás, és joggyakorlás jogharmonizációs intézkedéseinek bevezetése egytől-egyig hozzájárulhattak ahhoz, hogy ezek a számadatok elemzés-értékelés tárgyát képezhessék. A szexuális kizsákmányolásra-, és ezzel szoros összefüggésben a prostitúciós bűncselekményekre épülő szervezett bűnözés olyan problémát generált, amely elleni fellépéshez nemcsak az uniónak, hanem -, ahogy a számadatok is bizonyítják - Magyarországnak is kímélet nélkül fel kell lépnie, a szükséges intézkedéseket meg kell tennie. Véleményem szerint a mindenkori normaalkotás elvárt eredményt sosem hozhat akkor, ha az egyébként is látenciába burkolódzó prostitúciót-, a hozzá kapcsolódó bűncselekményeket, valamint szervezett bűnözői köröket, a jelenséget, a legalacsonyabb szinttől a legmagasabb szintig fel nem derítjük, okait meg nem értjük, és legfőképpen nem teszünk meg mindent azért, hogy az abban résztvevők jogosultságaikat normaszerűen gyakorolhassák, a bűnösök pedig megfelelő mennyiségű és minőségű szankcióban részesüljenek. A vizsgálat eredményei szerint hazánkat-, és az Európai Uniót a közeljövőben -, amennyiben nem teszünk ellene – az alábbi veszélyforrások fenyegetik:

- A szexuális kizsákmányolással, és a prostitúciós bűncselekményekkel érintett áldozatok száma tovább emelkedik.
- Minél kevesebb áldozatról van tudomásunk (regisztráció, felderítés), annál inkább valószínűbb, hogy a társadalomba való reintegrálás, a reszocializációs folyamatok összessége, valamint az áldozatvédelmi intézkedések folyamatosságának biztosítása ellehetetlenül.

[135] KOVÁCS István: A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés, Budapest, UNI-NKE, 2016. – p.:242-243.

- A szexuális kizsákmányolással, valamint a prostitúció kihasználásával kapcsolatos bűncselekményekből profitáló szervezett bűnözői hálózatok, bűnözői csoportosulások, önálló tettesek tovább terjeszkednek, a kizsákmányolásából adódóan, további milliárdos feketebevételhez jutnak hozzá.
- A milliárdos feketebevételekből további bűncselekményeket követhetnek el, erősödik a fegyver-, a kábítószer-kereskedelem, valamint a terrorizmus, az államok gazdasága-, és összességben a világgazdaság romlik, hanyatlik.

Az emberi élet, a legfontosabb érték, amit a Földön élő összes embernek védenie kell. Az alapvető emberi-, és alkotmányos jogok mindenkit megilletnek, az állam azok érvényesítésére, és az azt megsértők szankcionálására garanciát vállal. Minden országnak érdeke, és kötelessége, hogy az ilyen jellegű cselekményeket felderítse, a sérülést szenvedett személyek önbecsülését, és a sérült (jog)területet, egy átfogó, hatékony és komplex intézkedéssorozattal helyreállítsa.[136]

4.5.3 Hipotézisek bizonyítása

1. Bizonyítottam, hogy a magyar prostitúciós bűncselekmények, azaz a nemzeti arányszámok az uniós arányszámokhoz viszonyítva jelentősen magas, szignifikáns értéket képviselnek. Bizonyítása történt annak, hogy a vádemelési javaslatok tekintetében csupán minden második büntetőeljárás eredményes, ami a magyar rendvédelmi erők nemzetközi szerepvállalását negatívan befolyásolja. Megállapítottam, hogy az Európában regisztrált sértettek száma a magyar eredményes, így különösen a vádemelési javaslattal lezárt ügyek tekintetében különösen alacsony értéket képviselt, az évenkénti számok stagnálása, és a statisztikai számok eredményei közötti csökkenés kimutatható volt. Igazoltam továbbá, hogy az összehasonlítási számítások a korrelációs együtthatóinak lineáris szorosságával mérhetők voltak.
2. Igazoltam, hogy a Magyarországon regisztrált sértettek száma az Európában regisztrált sértettek számához viszonyítva szignifikáns értéket képvisel, a látencia ezt az eltérést évről-évre erősíti. Nem sikerült annak alátámasztása, hogy a Magyarországon regisztrált sértettek száma a gazdaságilag elmaradottak régiók tekintetében magasabb, mint a fővárosban, ugyanis a főváros veszélyeztetettsége, fenyegetettsége két életkori kategóriában is kiemelkedő volt. Alátámasztanom sikerült viszont, hogy a számadatok

[136] Kovács István: A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés, Budapest, UNI-NKE, 2016. – p.:242-243.

közötti szignifikáns eltérés hátterében megbúvó okok, célok és indítékok feltérképezhetők, mérsékelhetők, és egy jól felépített áldozatvédelmi stratégiával megszüntethetők.

3. Alátámasztottam továbbá, hogy a rendvédelmi szervek tekintetében egy olyan intézményesített rendszeren alapuló, és a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények felderítését elősegítő stratégiai koncepció dolgozható ki, amely Magyarországot a nemzetközi viszonylat élvonalába sorolhatja, a statisztikai számok növekedését biztosíthatja. Igazoltam, hogy a megfelelő minőségű bűnüldözői munka, valamint a sértettek számára elérhető áldozatvédelmi tevékenység maximalizálása az eredményeket nagymértékben pozitív irányban befolyásolja, a látencia mértékét látványosan csökkenti.

4.5.4 Új tudományos eredmények

Megítélésem szerint az értekezés elkészítése során az alábbi új tudományos eredmények születtek:

1. Elsőként sikerült, és volt lehetőségem arra, hogy a prostitúciós bűncselekmények tekintetében nemzeti-, és nemzetközi forrásadatbázison alapuló számstatisztikák együtthatóinak lineáris szorosságával mérhető összehasonlítását elkészítsem. E kérdéskörben bizonyítanom sikerült, hogy a magyar prostitúciós bűncselekmények, azaz a nemzeti arányszámok az uniós arányszámokhoz viszonyítva jelentősen magas-, az Európában regisztrált sértettek száma a magyar eredményes, így különösen a vádemelési javaslattal lezárt ügyek tekintetében különösen alacsony értéket képviselnek, az évenkénti regisztrált arányszámok eredményességi együtthatói leginkább stagnálnak, és csökkennek.
2. A prostitúciós bűncselekményekkel érintett regisztrált sértettek tekintetében új eredmény, hogy az eddig hipotetizált, és feltételezett gazdaságilag elmaradottabb régiók vonatkozásában az utánpótlást, és a legtöbb áldozatot nem e települések, hanem a gyermekkorúak-, a fiatalkorúak-, és a fiatalkorú felnőttek kategóriájában a főváros közvetlen környezete, és önmagában a főváros adja. A sértettek, és áldozatok arányszámai évről-évre növekvő tendenciát mutatnak, de a hátterében megbúvó okok, célok és indítékok feltérképezhetők, mérsékelhetők, és egy jól felépített áldozatvédelmi stratégiával megszüntethetők.

3. Bizonyítanom sikerült, hogy a modellezés szintjén javaslat tehető egy olyan stratégiai koncepció kidolgozására, amely Magyarországot a nemzetközi viszonylat élvonalába sorolhatja, a statisztikai számok növekedését biztosíthatja.

4.5.5 Javaslatok

Bátorkodtam egy olyan koncepció kidolgozására javaslatot tenni, amely a nemzetközi-, és a nemzeti oldalon jelentkező igényeket összegyűjti, és azt a kötelező-, de leginkább közös kötelezettségvállalás végrehajtásába beépíti. A koncepciónak két oldala van, amelynek során három-három kritériumot fogalmaztam meg, a kritériumok közös keretmetszetébe pedig egy centralizált elemet helyeztem. Az Európai Unió oldalán a párbeszéd, a kooperáció, valamint a stratégia-, hazánk oldalán az identitás, a reintegráció, és a reszocializáció kapott helyet. A figyelem pedig a közös keresztmetszetben a rendvédelmi erő-, és eszközfelhasználás optimalizációjára helyeződött.

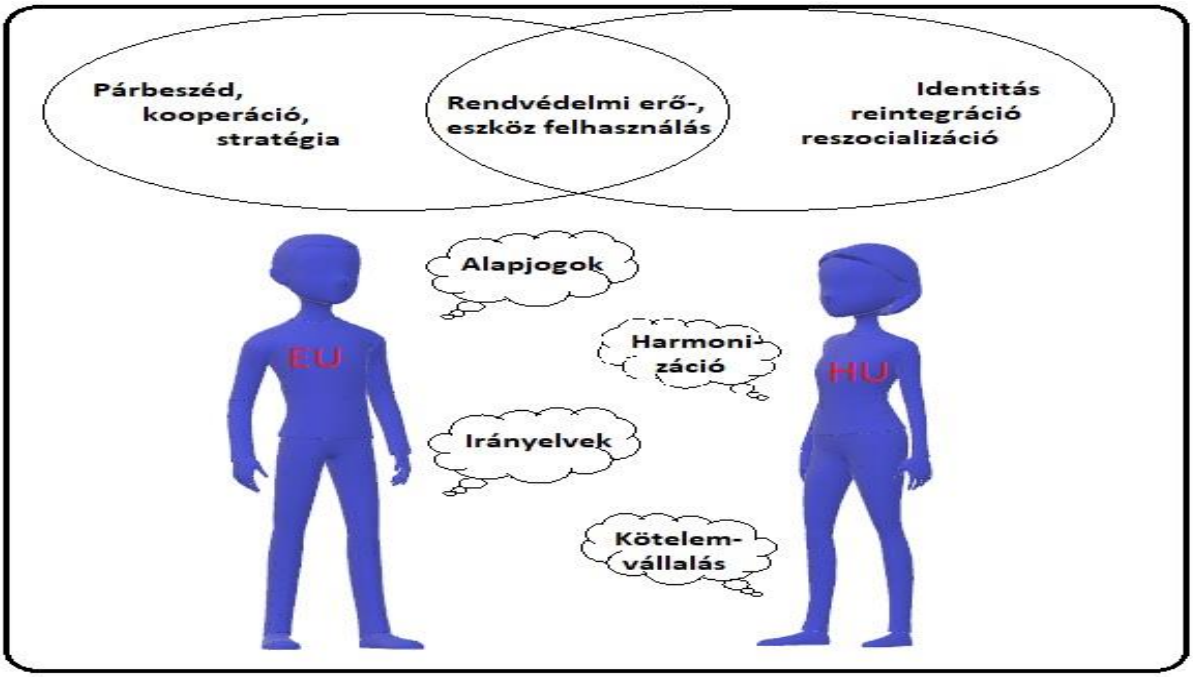

1. ábra: Az új koncepció kidolgozásáról. Forrás: A szerző kutatásának ábrázolása.

Tudomásul kell vennünk azt, hogy amennyiben egy közösség tagja szeretnénk lenni, akkor az alkalmazott, és megalkotott szabályokat be kell tartanunk ahhoz, hogy a társadalom demokratikus működésébe vetett bizalom ne sérülhessen. Az Európai Unió megalkotása-, és az azóta több módosításon átesett egyezménysorozatok olyan emberi-, és alkotmányos alapjogokra épülnek, olyan irányelveket tartalmaznak, amelyeket minden államnak

tiszteletben kell tartania, és gondoskodnia kell arról, hogy azok a belső normákban megjelenjenek. Mindezek abszolválására a jogharmonizációs folyamatok szolgálnak. A jogszabályok alkalmazása során ugyanakkor nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a közösséget több kisebb és/vagy nagyobb nemzet alkotja, amely nemzeti identitással rendelkezik. Az autonómia, és függetlenség korlátozása viszont nem jelenti azt, hogy egy országnak - hasonulva a közösség szelleméhez - a nemzeti identitását, személyképét fel kellene adnia, és azt teljes mértékben le kellene rombolnia. Erre a tagországokat sem az Európai Unió, sem másik együttműködéssel érintett szerv és/vagy szervezet sem kötelezheti. Vitathatatlan azonban, hogy az autonómia korlátozásának kérdéskörében előnyösebb annak a tagországnak a helyzete, és szerepe, aki a világgazdaságban/világpolitikában előkelő helyet foglal el, hiszen az az érdekeit az irányelvek-, avagy stratégiák megalkotásában soron kívül érvényesítheti. Magyarország geopolitikai elhelyezkedése, bel- és külpolitikai helyzete a világpolitikában/világgazdaságban előnyös pozíciót feltételez, ugyanakkor vigyáznia kell, nehogy a huszonkettes csapdájába essen: útvonalai révén az európai közlekedésben meghatározó szerepet tölt be, a biztonságot veszélyeztető és fenyegető kockázatok tekintetében pedig -, ahogy a számadatok is mutatják - kiszolgáltatott helyzetbe kerül. Meg kell érnünk ahhoz, hogy eljusson arra a pontra, mikor a személyeskedést félre tudjuk tenni, és nem elsődlegesen a hatalom és/vagy a világgazdasági/világhatalmi pozíció elérése válik primerré, hanem mindettől függetlenül egy közös veszélyforrás ellen harcolunk, ami nem más, mint a szervezett bűnözés. Költői ugyan a kérdés, hisz mindannyian tudjuk a választ, de vajon a világgazdaság élén álló-, vagy leghátul kullogó nemzeteket a szervezett bűnözés-, vagy a terrorizmus nem fenyegeti? Dehogynem.

Magyarország kormánya is elismeri, hogy a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények áldozatainak kiszolgáltatottságát kihasználó kizsákmányolási formákat a társadalmak nem kezelik súlyuknak megfelelően. Hazánk viszont a nemzeti identitásának megtartása mellett, a jelenséggel szembeni fellépést az uniós jogforrások jogharmonizációjának útján stratégia megteremtésével igyekszik támogatni. 2008-ban született meg először az uniós irányelveket, és intézkedéseket harmonizáló az emberkereskedelem felszámolását célzó stratégiához kapcsolódó, az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti időszak nemzeti stratégiája, amelyet 2013-ban a 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum helyezett hatályon kívül.[137],[138] A magyar

[137] Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum (http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf) (letöltés ideje: 2017. május 21.)

kormány mindkét stratégiával igyekezett összehangolt kormányzati munkával, és a civil szervezetekkel való közös együttműködéssel az emberkereskedelem elleni közös küzdelem további erősítéséhez hozzájárulni. A bűn egyidős az emberiséggel, ezért azt megszüntetni egyik társadalom sem képes, viszont mindenki tehet azért, hogy az állampolgárok biztonságát megpróbálja maximális mértékben garantálni. Bár a nemzeti stratégia rendkívül hasznos intézkedések bevezetésével igyekszik ezt megvalósítani, mint látjuk, bizonyos kategóriákban a meghatározottakhoz, és a kötelezettségvállaláshoz mérten nem az élmezőnyben képviseltetjük magunkat. Ahhoz, hogy ezt elérhessük érdemes az alábbi részletezett intézkedések figyelembevételét megfontolnunk.

Láthatjuk, hogy ma még nem tekinthető kiérleltnek, és evidencia alapúnak a kormányok, és az uniós szakemberek közötti párbeszéd, és kooperáció. Az együttműködésekre vonatkozó szellemiségekkel, és a szakterületeken elismert szakemberek vélekedéseivel szemben a mindennapi szakmai gyakorlat eltérő képet mutat. A rendvédelmi szakmai gyakorlatban megnyilvánuló végrehajtás az együttműködésekben meghatározottakhoz képest gyengébb, és hatástalanabb eredményt tükröz, amely ennél fogva a prostitúciós bűncselekmények felderítésére, az elkövetők elfogására, és az áldozatok reszocializációjára nem tud jelentős pozitív hatást kifejteni. Nincs egy olyan erős, központi innovatív erő, és szervezet, amely a konkrét feladatokat meghatározná, azokat végrehajtaná, és a végrehajtást ellenőrizné, majd az eredmény hatásfokát előzetesen-, és utólagosan elemezné-értékelné.

Javaslatomban egy olyan nemzeti, regionális – az ország egészére kiterjedő – csúcsszerv létrehozása szerepel, amely a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények felderítését, az elkövetők szankcionálását, és az áldozatok reintegrálását a társadalomba a reszocializációs intézkedések megtételével biztosítja. Ha a terrorizmus leküzdésére önálló szervet foglalkoztatunk, akkor a szexuális célú emberkereskedelem vonatkozásában miért ne hozhatnánk létre egyet? Ha a számadatok bizonyítják, hogy az önállóan foglalkoztatott nyomozó csoport munkássága nem elég, akkor miért ne javíthatnánk az arányokon azzal, ha a feladatok végrehajtására egy teljes szervet hozunk létre? Azt is látjuk, hogy hiába a 2008-2016-ig terjedő nemzeti stratégia, ha a számadatok tükrében az áldozatok száma évről évre növekedik, és Magyarország az uniós számstatisztikák 5-10 százalékát negatív irányban befolyásolja? Meddig kell még elmennünk, hogy felfogjuk, hogy a szexuális kizsákmányolás az emberi-, és alkotmányos jogok egyik legnagyobb, és legveszélyesebb eltiprója? Mennyi áldozatnak kell még szenvedni, és a sanyargatást eltűrni, hogy ráébredjünk, hogy a szervezett bűnözői csoportok által elkövetett szexuális kizsákmányoláson alapuló prostitúciós bűncselekmények ellen hatékonyabb

[138] A Kormány 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról (http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/3/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202008-2012.pdf) (letöltés ideje: 2017. május 21.)

fellépésre van szükség? Nem kell a régi hagyományokat megszüntetni, és kiirtani, csupán az új eszmék összehangolására, és a régiek beépítésére van szükség. Nem kell a közös nyomozócsoportot, és annak munkásságát megszüntetni, csupán a létrehozott szerv szervezeti struktúrájába integrálni. Álláspontom szerint az országos hatáskörű szerv a szexuális kizsákmányolással érintett emberkereskedelem, valamint a prostitúciós bűncselekmények mind nyílt-, mind pedig operatív területen alkalmazott nyomozását, valamint komplex módon az áldozatvédelmi tevékenység mellett, a reszocializációs intézkedések végrehajtását is magában foglalná. A nyílt-, és operatív területű nyomozások, és az együttműködés feladatai az alábbiak:

- A hatályos büntetőeljárásról-, valamint a rendőrségről szóló törvényben foglalt intézkedések összessége, különös tekintettel a nyomozások egységes és részletes szabályairól szóló utasítások, valamint az operatív tevékenység-, és a titkos információgyűjtés belső utasításainak végrehajtása, a nemzetközi irányelvek figyelembevételével.
- Az adott bűncselekményfajta elkövetési változatainak, illetőleg az adott esemény megvalósulása-, az érintett szereplők (akár elkövetői, akár sértetti kör) tipikus jellemzőinek, az elkövetés eszközeinek, módszereinek, különösképpen az azt elősegítő, és lehetővé tevő okok, körülmények tanulmányozása, a megvalósulás-, és elkövetés jellemzőinek aktív vizsgálata.
- A nyomozások szervezése, és tervezése mellett a rendelkezésre álló tárgyi-, és személyi adat-, információ-, és bizonyítékforrás beszerzése. A hazai és nemzetközi, nyílt-, és operatív területen beszerzett, elemzett és értékelt bűnüldözési információk összegyűjtése, tárolása, feldolgozása és cseréje. Fenyegetés-, és veszélyeztetettség értékelések, stratégiai elemzések elkészítése, amelyhez az általános helyzetjelentés párosításra kerül, amely alapján hazai-, és nemzetközi akciók megszervezése válhat szükségessé.

A reszocializációs intézkedéssorozatok, valamint a társadalmi reintegrálás folyamata az alábbiak szerint alakul:

- Tanúgondozás, amely a védett szálláshelyet, és a további lehetséges reintegrálással kapcsolatos tájékoztatást is magában foglalja. (Egészségügyi-, és szociális ellátások biztosítása.)
- A sértettek érdekérvényesítésének elősegítése, a jogi tanácsadás, az érzelmi, és egyéb segítség megadása. (Traumafeldolgozás, felügyelet, és kontroll.)

Az ember a legérzékenyebb lény a Földön, s a legnagyobb szenvedést képes átélni. Ezért óriási felelősség, miként bánunk embertársainkkal. Ha az emberek alapvető jogai sérülnek, viselkedésük, gondolkodásuk, stratégiájuk, prioritásaik alapvetően változnak meg. Az emberi jogok sérülése az élet sok területét érinti: csorbul a gondolati szabadság, ami a legemberibb és az egyik legfontosabb emberi tulajdonság, gondolataink emelnek ki bennünket, általuk jutunk előre. Az ember alapvető szükséglete a testi-lelki szabadság. A szabadságának korlátozása, a lelek, személyiség, gondolkodás torzulását okozza. Az emberiség fejlődésének, fennmaradásának és jólétének alappillére a kultúra fennmaradása és fejlődése. Mindez háttérbe szorul. Az emberi kapcsolatok, az emberi közösségek, a társadalmi kapcsolatok leépülnek, torzulnak. Ez a jelen és az eljövendő nemzedékekre egyaránt negatív hatással van. A gazdaság teljesítménye csökken. Egyfajta ellenállás nyomán, ahol a közösségi célok háttérbe szorulnak, az egyéni célok, ill. a túlélést, az alkalmazkodást szolgáló célok kerülnek előtérbe. A környezetre szintén romboló hatással van. Az alapvető jogokért való küzdelem során, ill. a sérelmek elszenvedésekor a megváltozott prioritások között háttérbe szorul a környezet védelme, amely jóléti társadalmak esetében is extra erőfeszítéseket igényel. Miért fontos ez mindnyájunk számára, hiszen nem feltétlenül érintenek közvetlenül bennünket, távoli, ismeretlen emberekkel és országokban történnek? A népességnövekedés és a technikai fejlődés nyomán a távolságok lecsökkentek, egymásra ható globális rendszer alakult ki, melyben a gazdasági, politikai és kulturális egymásra hatás nagyban megnövekedett. A gazdasági és kulturális mellett a környezeti hatásokra ez fokozottan igaz. Az emberi jogok megsértőit / elnyomóit alantas és önző érdekek vezérlik. Mindig erőszak áll mögötte és erőszakot teremt. A történelem számtalanszor bebizonyította, hogy a társadalmi jólét és biztonság megteremtéséhez nincs szükség az emberi jogok tiprására, sőt ellenkezőleg, ahol tiporják e jogokat, ott sosem alakul ki jóléti, fenntartható társadalom. Ezért nélkülözhetetlen, hogy a szervezett bűnözéshez kapcsolódó szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények ellen közösen fellépjünk.[139]

4.5.6. Záró gondolatok

A tanulmány elkészítésekor igyekeztem minden elméletben-, és gyakorlatban megszerzett tudásomat kamatoztatni, és azt a tudomány szolgálatába állítani, mindezt azért, hogy a társadalom perifériájára szorult szexuális kizsákmányolással érintett áldozatok, és sértettek megnyugvást lelhessenek. Igaz, hogy ebben a rendszerben nem vagyok más, mint egy

[139] Kovács István: Az emberkereskedelemhez szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények – különösképpen a gyermekprostitúció áldozatai emberi jogaiknak hazai és nemzetközi vonatkozásai. In: Polgári Szemle, 2014., 10. évf. 5-6. sz. – p.:418-431.

homokszem, de tudjuk mire képes egy homokszem, ha az egy olajozott gépezetbe bekerül. A sivatag is sok-sok apró homokszemből épül fel, és milyen erőt rejt magában. A lelkem megnyugodott, már csak azért is, mert igyekeztem, és a mai napig próbálok tenni azért, hogy a társadalmi kirekesztés-, és a szexuális kizsákmányolással érintett prostitúciós bűncselekmények áldozatain segíthessek, akár erőmön felül is. A jövőben, és ezek után is próbálok azért tenni, hogy minél rövidebb idő alatt, minél hatékonyabb, és eredményesebb munkát végezhessünk, kivívva ezzel a társadalom megbecsülését. A tanulmány megjelentetésével, valamint annak felhasználásával oktatási anyag is készíthető, amit széles körben, akár nevelő intézményekben, szociális kulturális környezetben, és a rendvédelem gyakorlatának számára is mérföldkövet jelenthet. A tanulmány befejeztével számos kérdés még nyitottan maradt, amelyet további kutatásra ajánlanék. További kutatásra ajánlanám például a statisztikai mérőszámok részleteiben gazdag vizsgálatát, valamint a civil szervezetekkel, szerveződésekkel történő együttműködés kereteinek, és létjogosultságának megteremtésének igényét is.

Felhasznált irodalom

- ADAMOLI Sabrina, NICOLA Di Andrea, ZOFFI Paola, SAVONA Ernesto: Organized crime aorund the world. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control, 1998.
- BALGA Jozef: A rendészet kultúrája és az etikai kódex. In: Pécsi Tudományos Közlemények, 2009. X. kötet p.72-78.
- BALL Richard, CURRY David: The logic of definition in criminology: purposes and methods for defining “gangs”. In: Criminology, 1995. 33. évf. 2. sz. p.225-245.
- BLASKÓ Béla, MIKLÓS Irén, PALLAGI Anikó, POLT Péter, SCHUBAUER László: Büntetőjog különös rész I. Budapest-Debrecen: Rejtjel Kiadó, 2013.
- BORAI Ákos: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései. In: Rendészeti Szemle, 1992., 30. évf. 5. sz. p.12-20.
- CHAMBERLIN Henry: Some observations concerning organized crime. In: Journal of Criminal law and Criminology, 1931. 22. évf., 5. sz. p. 652-670.
- COBLER John: Capone: The Life and World of Al Capone. Cambridge: Da Capo Press, 1971.
- COHEN Jacob: Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1988.

– CRESSEY Donald: Methodological problems in the study of organized crime as a social problem. In: Annals of the American Academy of Political and Social Science, 1967. 374. évf. 1. sz. p.101-112.
– DÁNOS Valér: A szervezett bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin, KORINEK László, LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológiai ismeretek. Budapest, Corvina kiadó, 1996.
– DISLEY Emma, IRVING Barrie, HUGHES William, PATRUNI Bhanu: Evaluation of the implementation of the Europol Council Decision and of Europol's activities. Santa Monica: Rand Corporation, 2012.
– DOMOKOS Csaba, KECSKÉS Attila: A farkas. Marosvásárhely: „Milvus Csoport" Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 2006.
– DRAGSDAHL Jorgen: Polish Arms Smugglers Violated UN Embargoes. In: Basic Reports, 1998. 65. évf. 14. sz. p.48-59.
– FEYERABREND Paul: A módszer ellen. Budapest: Atlantisz Kiadó, 2002.
– FINCKENAUER James, VORONIN Yuri: The Threat of Russian Organized Crime. – Rockville: National Institute of Justice, Issues in International Crime, 2001.
– GALEOTTI Mark: Global Crime Today. New York: Routledge, 2005.
– GILBERT Martin: Churchill: A life. United States: Holt Paperbacks, 1992.
– GŐCZE István: A tudományos kutatás módszerei. In: Hadtudományi Szemle, 2011. 4. évf. 3. sz. p.157-166.
– GUROV Aleksandr: Krasnaya Mafiya. Moscow: Samotsvet Publishing House, 1995
– GUROV Aleksandr: Professional Criminality: Past and Present. Moscow: Judicial Literature, 1990
– HAGAN Frank: The organized crime continuum: A further specification of a new conceptual model. In: Criminal Justice Review, 1983. 8. évf. 2. sz. p. 52-57.
– HAUCK Pierre, PETERKE Sven: Organized Crime and Gang Violence in national and international Law. In: International Review of Red Cross, 2010. 92. évf. 878. sz. p. 407-436.
– HIGNETT Kelly: Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland. In: Global Crime, 2004., 6. évf. 1. sz. p. 70-83.
– HORVÁTH András: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata. In: Rendészeti Szemle, 1994. 32. évf. 10. sz. p.3-7.
– KÁROLI Gáspár: Szent Biblia. Bp.: Magyar Bibliatársulat, 2010.

– KATONA Tamás, LENGYEL Imre, PETRES Tibor, CSENDES Tibor: Statisztikai ismerettár. Szeged: JATEPress, 1999.
– KORINEK László: A szervezett bűnözés lényegi elemei. Budapest: Magyar Jogászegylet, 1996.
– KORPÁS Attiláné: Általános statisztika. Budapest: NTK, 1996.
– KOVÁCS ISTVÁN: „Olajozás" szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2015. 3. évf. 1. sz. p.114-145.
– KOVÁCS István: A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés, Budapest, UNI-NKE, 2016. p.242-243.
– KOVÁCS István: A szervezett bűnözés két alappillére: az emberkereskedelemhez kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények valamint a kábítószer-kereskedelem összefonódása. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 2014. 2. évf. 4. sz. p.79-101.
– KOVÁCS István: Az emberkereskedelemhez szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények – különösképpen a gyermekprostitúció áldozatai emberi jogaiknak hazai és nemzetközi vonatkozásai. In: Polgári Szemle, 2014. 10. évf. 5-6. sz. p.418-431.
– KOVÁCS István: Gésa kultúra, és japán prostitúció. In: Hadtudományi Szemle, 2017. 10. évf. 2. sz. p.447-464.
– KOVÁCS István: Is the prostitution a threat/danger to a country's (national)security? In: National Security Review, 2017. 5. évf. 1. sz. p.:12-24.
– KOVÁCS István: Jogharmonizáció vagy sem? Első rész: a New Yorki Egyezmény és a 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyv In: Jogelméleti Szemle, 2017. 17. évf. 2. sz. p.88-106.
– LAMPE von Klaus: Organized Crime: Analyzing Illegal Activities, Criminal Structures, and Extra-legal Governance. United States of America: SAGE Publications, 2015. (legfrissebb kiadás)
– LEEUW Edith, HOX Joop, DILLMAN Don: International Handbook of Survey Methodology. United Kingdom: Routledge, 2008.
– LEWIS William Julian: The Warsaw Pact: Arms, Doctrine, and Strategy. – Cambridge: Institute for Foreign Policy Analysis, 1982.
– LUNEEV Victor: The Essence of Organized Crime: The Russian-American Dialog. Moscow: Moscow State University, 1997
– MASLOW Abraham: A Theory of Human Motivation. United States of America: Martino Fine Books, 2013.

– MAZOWER Mark: A Balkán. Budapest: Európa Könyvkiadó, 2004.
– MORSINK Johannes: The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting & Intent. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1999.
– NÁNÁSI László: A szervezett bűnözés kérdései a magyar anyagi és eljárási büntetőjogban. In: Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny, 2006. 3. sz. p. 45-55.
– NAYLOR Thomas: From cold war to crime war. In: Transnational Organized Crime,1995. 1. évf. 4. sz. p. 37-56.
– PETRES Tibor, TÓTH László: Statisztika. Budapest: KSH, 2006.
– PIROTTA Saviour: The Secret Of Pandora's Box (First Greek Myths). United Kingdom: Orchard Books, 2006.
– PUKLI Péter, VÉGVÁRI Jenő: A statisztika: tudomány és szakma. In. Statisztikai Szemle, 2004. 82. évf. 1. sz. p.5-30.
– RAINE Linnea, CILUFFO John: Global Organised Crime: The New Empire of Evil. Washington DC: Center for Strategic and International Studies, 1994.
– SMITH Dwight: “Paragons, Pariahs, and Pirates: A Spectrum-Based Theory of Enterprise.” In: Crime and Delinquency, 1982. 26. évf. 7. sz. p. 358-386.
– SMITH Dwight: Some Things that may be more important to understand about Organized Crime than Cosa Nostra. In: University of Florida Lax Review, 1971. 24. sz. p. 1-30.
– SMITH Dwight: The Mafia Mistique. New York: Basic Books, 1975.
– SMITH Dwight: 'Wickersham to Sutherland to Katzenbach: Evolving an "Official" Definition of Organized Crime'. In: Crime, Law and Social Change, 1991. 16. évf. 2. sz. p.136-154.
– THORNTON Robert.: Organized Crime in the Field of Prostitution. In: Journal of Criminal Law and Criminology, 1956., 46. évf. 6. sz. p.775-779.
– TONHAUSER László: „Szervezett bűnözés”? In: Belügyi Szemle, 1983. 21. évf. 9. sz. p.48-52.
– TYLER Geroge: Organized Crime in America. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 1967.
– VARESE Frederico: Organized Crime (Critical Concepts in Criminology). United Kingdom: Routledge, 2010.
– VARGA János: A schengeni eszme uniós biztonsági rendszerré válásának kiteljesedése és távlatai. In: BALGA Jozef (szerk.): Zbornik z medzinárodnej vedeckej konferencie.

Postavenie Schengenského acquis v systéme politík Európskych spoločenstiev. Bratislava: Akadémia Policajného zboru Bratislave, 2008.

- VARGHA András: Matematikai statisztika pszichológiai nyelvészeti és biológiai alkalmazásokkal. Budapest: Pólya Kiadó, 2000.
- VORONIN Yuri: Criminology. St. Petersburg: Academy of the Ministry of Internal Affairs, 1998.
- WILLIAMS Phil: Russian Organized Crime: the new threat? Great Britain: Redwood Books, 1997.
- WILLIAMS Phil: Transnational criminal networks. – In: AQUILLA John and RONFELD David (szerk.): Netwars and Networks: The Future of Terror, Crime, and Militancy. California: Rand, 2001.
- WOODIWISS Michael: Organized Crime The Dumbing of Discourse. In: British Society of Criminology, 2000. 3. sz. p.1-10.
- WRIGHT Ronald: The Wickersham Commission and Local Control of Criminal Prosecution. In: Marquette Law Review, 2013., 96. évf. 4. sz. p.1199-1217.
- WRIGTH Alan: "Organized Crime" in Hungary: The Transition from State to Civil Society. In: Transnational Organized Crime, 1997., 3. évf. 1. sz. p. 68-86.
- ZÁVOTI József: Matematikai statisztikai elemzések 5. Kapcsolatvizsgálat: asszociáció, vegyes kapcsolat, korrelációszámítás. Varianciaanalízis (egyszeres osztályozás). – Nyugat-Magyarország Egyetem, TAMOP 4.2.5 pályázata, 2010.
- 1947. évi XVIII. törvény - a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában. …(http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=94700018.TV) (hatályba lépett: 1947. július 25-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)
- 1955. évi 34. törvényerejű rendelet - az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=95500034.TVR#lbj0idff7d) (hatályba lépett: 1955. december 24-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)
- 2006. évi CI. törvény - az Egyesült Nemzetek keretében, Palermoban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről. (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600101.TV) (letöltés ideje: 2017. május 21.)

– 2007. évi CV. törvény - a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről (http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700105.TV&txtreferer=A1100326.KOR), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
– 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyvről - (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV) (hatályba lépett: 2012. július 13-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)
– A Kormány 1018/2008. (III. 26.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni, 2008-2012 közötti nemzeti stratégiáról (http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/3/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202008-2012.pdf) (letöltés ideje: 2017. május 21.)
– A leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. május 18-án kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20VII/VII-8.en.pdf) (hatályba lépett: 1905. július 18-án) (letöltés ideje:2017. április 17.)
– A leánykereskedés elnyomása tárgyában 1904. május 18-án kötött nemzetközi egyezmény 1910. május 04-én elfogadott módosításáról (https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19100007/index.html) (hatályba lépett: 1926. február 01-jén) (letöltés ideje:2017. április 17.)
– A nagykorú nőkkel űzött kereskedés elnyomására vonatkozóan 1933. október 11-én kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/PAGES/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&clang=_en) (hatályba lépett: 1934. augusztus 24-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)
– A nőkkel és gyermekekkel űzött kereskedés elnyomása tárgyában 1921. szeptember 30-án kötött nemzetközi egyezmény (https://treaties.un.org/PAGES/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-3&chapter=7&clang=_en) (hatályba lépett: 1922. június 15-én) (letöltés ideje:2017. április 17.)
– Amszterdami Szerződés - Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó aktusok módosításáról -,

1997. október 02-án, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

- Amszterdami Szerződés - Az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és egyes kapcsolódó aktusok módosításáról -, 1997. október 02-án, (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (Universal Declaration of Human Rights) (kihirdetve: 1948. december 10-én) (http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf) (letöltés ideje:2017. június 27.)
- Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum (http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/4/d7/70000/Emberkereskedelem%20elleni%20nemzeti%20strat%C3%A9gia%202013-2016_kiadv%C3%A1ny.pdf) (letöltés ideje: 2017. május 21.)
- Hágai Program – A szabadság, a biztonság, és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban, 2005. március 03-án (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52005XG0303(01)), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
- Maastrichti Szerződés – Az Európai Unióról szóló szerződés -, 1992. február 07-én, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
- Magyar rendőrség – bűnügyi statisztikák. (http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/bunugyi-statisztikak), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
- Nizzai Szerződés – A Bizottság összetételének módosításáról, illetve a tanácsi szavazási rendszer átalakításáról. 2001. február 26-án, (https://europa.eu/european-union/law/treaties_hu), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
- Report from the commission to the European Parliament and the Council (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0478R%2801%29) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
- Római szerződés - Szerződés az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról - 1957. március 25-én, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0023&from=HU), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)

– Schengeni Egyezmény – a Schengeni térség és együttműködés. 1985. június 14-én, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:l33020), (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
– Strategy towards the eradication of trafficking in human beings 2012-2016, (http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52012DC0286), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
– Szerződés az Európai Alkotmány létrehozásáról – Rómában. 2004. október 29-én, (https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_establishing_a_constitution_for_europe_hu.pdf) (letöltés ideje: 2017. 07. 12.)
– The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2013. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/eu-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2013), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
– The EU Serious and Organised Crime Threat Assessment's (SOCTA) report in 2017. (https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017), (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
– Trafficking in human beings - 2013 edition (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-working-papers/-/KS-RA-13-005) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
– Trafficking in human beings - EUROSTAT - 2015 edition (https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-human-beings-eurostat-2015-edition_en) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)
– Trafficking in human beings – EUROSTAT. 2015 edition (https://ec.europa.eu/anti-trafficking/publications/trafficking-human-beings-eurostat-2015-edition_en) (Letöltés ideje: 2017. július 18.)

Jószai János

Magyar határrendész Türkmenisztánban (2017 tavaszán) [1]

Mottó: Sapienti sat.

A cikkben tudományos alapossággal, egyúttal olvasmányosan igyekszem leírni, miként találtam magam a világ egyik legnagyobb nemzetközi szervezetének felkérésre meglepő gyorsasággal Baharlyban (Bahardenben), Türkmenisztánban. Ezzel elsődleges célom a jelenleg, és a jövőben szolgáló magyar határrendészek, rendőrök és katonák[2] segítése, hogy megfelelő szakmai tapasztalattal és nyelvtudással bátran induljanak segíteni/dolgozni – „misszióznі" – külföldre.

A csoportkép a harmadik oktatási napon egy terepfoglalkozáson készült a 16 fős osztályommal (a hegygerincen túl Irán)

[1] A cikk a Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozata Határrendészeti Tanulmányok című tudományos folyóiratába készült tanulmánysorozat első része.

[2] Igazából a fegyveres erők és rendvédelmi szervek valamennyi tagjának, sőt minden magyar honfitársamnak szeretnék segíteni…..

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) angolul Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)[3] a világ legnagyobb biztonsági szervezete, amely Európa, Észak-Amerika és Közép-Ázsia 57 résztvevő államát fogja össze.

Eredetileg 1975-ben egy értekezletként hozták létre, annak érdekében, hogy a Helsinki Záróokmány értelmében alkalmi fórumot teremtsenek a többoldalú, de főképp a kelet-nyugati párbeszédnek. 1992-ben alakították állandó intézménnyé. Az 1994-es budapesti konferencián vette fel a jelenlegi nevét. A bécsi székhelyű szervezet[4] célja a korai figyelmeztetés, a válságmegelőzés, a válságkezelés, a válság utáni rehabilitáció.

Az EBESZ átfogó biztonsági koncepciója a politikai-katonai, a gazdasági és környezeti, valamint a humán dimenziókat foglalja magában.

A politikai-katonai dimenzión belül a Border management (határ menedzsment) kiemelt helyen szerepel, hiszen Európa biztonságát súlyosan veszélyezteti az illegális migráció, a határokon átnyúló és szervezett bűnözés, a kábítószer, fegyver és embercsempészet, emberkereskedelem és prostitúció, csalás, hamisítás, korrupció, stb,

Mivel 2002 decemberében már volt szerencsém egy három és fél hetes EBESZ tényfeltáró misszióban részt venni Tádzsikisztánban, felmérendő a Tadzsik Határőrség helyzetét[5] (a BM Határőrség Nemzetközi Főosztály kiemelt főreferenseként egy német tábornokkal és egy francia csendőr alezredessel), örömmel fogadtam el az újabb kihívást a térségbe. A felkérést követő 13. napon már indultam is Türkmenisztánba. Hatvannégy évesen. Tizenkettedik éve nyugdíjban.[6]

Türkmenisztán[7] nem egy tipikus turisztikai célpont[8]. Ötször nagyobb hazánknál (488100km2, s ezzel a világrangsorban az ötvenegyedik), ám népessége csupán fele a miénknek (körülbelül ötmillió négyszázezer fő, s ezzel a száztizenhetedikek).

---

[3] Az itt következő EBESZ-re vonatkozó adatok az OSCE honlapjáról http://www.osce.org/ és a Wikipédiából https://hu.wikipedia.org/ származnak

[4] **OSCE Secretariat,** Wallnerstrasse 6, 1010 Vienna, Austria

[5] Erről a Határőr című havilapban publikáltam EBESZ misszióban Tádzsikisztánban címmel 5 részes cikksorozatot 2003-ban (Határőr magazin 2003/3 – 2003/7 számok) Lásd 2.sz. Melléklet (egy cikk)

[6] Igaz, nemzetközi szakmai tapasztalatom akadt bőven. Még aktív szolgálatban az ICMPD magyar összekötő tisztje voltam. Segítettem tető alá hozni egy lengyel-cseh-szlovák-magyar-szlovén-horvát-olasz megállapodást a vasúti közlekedés gyorsításáról. EBESZ szakértő voltam Tádzsikisztánban. 2 évig szolgáltam ENSZ békefenntartóként Koszovóban. Nyugdíjazásom után Ukrajnában az EUBAM-nál voltam szakértő egy évig. Később biztonsági szakértőként dolgoztam Brüsszelben, Moszkvában és Pekingben.

[7] Az országról bőséges információ található a https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkmeniszt%C3%A1n honlapon

[8] Az itt következő adatok több bekezdésen át a Wikipédiából https://hu.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkmeniszt%C3%A1n származnak

A Karakum sivatag foglalja el az ország legnagyobb részét (mintegy 70%-át). Itt vezetett hajdan a selyemút, ám ennek nyomait már nem nagyon találni. A besorolás szerint a „**Fokozott biztonsági kockázatot rejtő további országok és térségek”** *(Countries and regions with higher security risk)* között szerepel.[9]

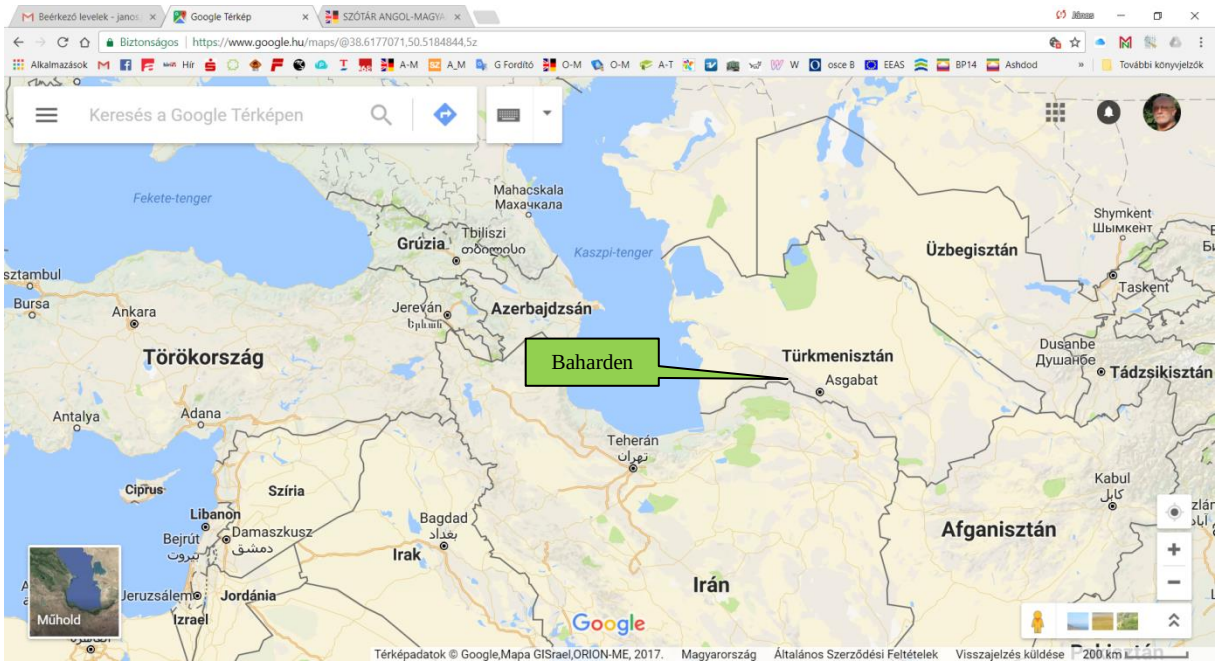

A szolgálati hely a fővárostól 100 kilométerre nyugatra, a semmi közepén, Baharlytól kb. 10 kilométernyire délre, az iráni határnál, a hegyek lábánál, a sivatagban található

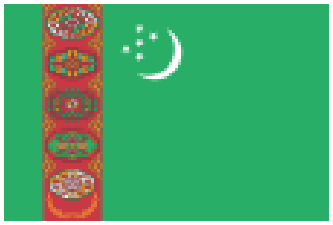

Türkmenisztán zászlaja és címere

Türkmenisztán államformája elnöki köztársaság, amelyben Saparmyrat Nyyazow, a Nagy Türkmenbaşy, egy személyben volt az ország elnöke, a kormányfő és az egypártrendszerben működő törvényhozás elnökké választotta őt élete végéig. Az első, több jelöltes elnökválasztást halála után, 2007 februárjában tartották. Gurbanguly Berdimuhamedow lett az új elnök, aki igyekszik a közép-ázsiai országot visszavezetni a nemzetközi közösségbe. Számos intézkedést is hozott elődje örökségének eltüntetésére, személyi kultuszának lerombolására. Mindamellett az ország ma is autokratikus államberendezkedésű. Civil szervezetek szerint erősen kérdéses például a vallásszabadság megvalósulása. A nemzetközi

[9] Vigyáztak is rám, de erről majd egy következő cikkben.

nyomás ellenére az ország biztonsági hatóságai szigorúan felügyelnek minden vallási csoportot, és annyira korlátozó a jogi környezet, hogy a legtöbb szervezet inkább illegalitásban tevékenykedik, mintsem hogy felvállalja a hivatalos engedélyezés folyamatát.

Türkmenisztán közigazgatásilag öt tartományra (welayat) és egy független városra oszlik. Éghajlata szubtropikus sivatagi, rendkívül kevés csapadékkal. Enyhe és száraz tél jellemző, a csapadék legnagyobb része január és május hónapok között hullik az országban. Nyáron megszokott dolog a 40 ^{0}C feletti hőmérséklet. Téli időszakban az ország északi részén gyakoriak a nagy hidegek, előfordulnak a – 15 °C illetve alatti hőmérsékletek, jelentős csapadékkal együtt. A déli országrészekben a tél enyhe átlagosan 5 °C és – 5 °C közötti hőmérséklettel és kevés csapadékkal.

Az ország művelhető területének túlnyomó részén gyapotot termesztenek s ebben a világon a 10. helyen állnak. A világ 4. legnagyobb földgáztartalékával rendelkeznek és a kőolajbányászatuk is jelentős.

Türkmenisztán lassú ütemben reformálja gazdaságát, abban bízik, hogy földgáz- és gyapoteladásból származó bevételei finanszírozni tudják az elavult gazdasági struktúrát. Privatizációs céljai korlátozottak. Nyýazow elnök országa bevételének nagy részét saját nagyságának kifejezésére fordította. A főváros hatalmas fejlesztésben részesült, miközben az ország más részein élő emberek a nyomor szintjén tengődnek.

A korrupciós fertőzöttséget vizsgáló nemzetközi szervezetek többször megkongatták a vészharangot az ország valutatartalékaival kapcsolatban, s arra jutottak, hogy az egy külföldi bankszámlán került elhelyezésre. Az elnök ingyenes víz-, gáz- és áramszolgáltatást ígért népének, ami meg is valósult, de gyakoriak a kimaradások.

A fő látnivaló valóban a főváros, Ashgabat. Csodálatosan szép már a repülőtér is. A városközpont épületeinek zöme fehér márványból épült, és csodaszép. Rengeteg az ultramodern, látványos építészeti alkotás. Rengeteg parkban millió szobor. Kicsit ront az összképen a peremkerületek néhol nagyon lepukkant poszt-szovjet panel lakótelepeinek látványa.

Látványosságok[10]:

- Ashgabat (a belvárosi sétákkal több nap eltölthető).
- Nawruzi Fesztivál Falu (15km-re nyugatra Ashgabattól: jurták, népviseletbe öltözött előadók, népzene, valódi turista szédítés).
- Rtogrul Ghazi mecset és a nisai régészeti terület (az egykori parthian civilizáció emlékei, melyben a tradicionális Türkmén művészet és kultúra, görög-római elemekkel vegyült).
- Mecsetek.
- Sivatagi túrák (az éjszakák különlegesen csodásak).
- Köv-Ata barlang (gyógyvíz 70 méter mélyen a hegyben).[11]
- Lófarm (az Akhal-Tekes fajta nomádokkal élt, közel a Kopet Dag-hegységhez, akik családtagjukként tekintettek rájuk).

[10] A gyűjtés az internetről, elsősorban a https://kulonlegesuticelok.com/utazas/turkmenisztan honlapról származik.
[11] Jómagam csak ide és a fővárosba jutottam el (remélem, legközelebb többet kirándulhatok), de erről majd egy következő cikkben.

- Gara Bogaz Gol (dél-keleti határvidéknél található egykori tengerfenék, ma szemet gyönyörködtető kanyonok, bizarr formák és mesés színek kavalkádját tárja a szemünk elé).
- Türkménbasi.

Turisztikai látványosság: a „Pokol kapuja” nevezetű égő gázmező Darvazában.

A meghívás Nagypénteken érkezett. Éjfélkor. A telefont az akkor még általam fel nem ismert országkód miatt feleségem unszolása ellenére sem vettem fel. Hagytam végig csörögni. A második hívásnál kinyomtam. Amint az reggel kiderült, az Ashgabati EBESZ Iroda ez ügyben illetékes ügyintézője (a project assistant) hívott. E-mailjét reggel olvastam el.[12]

Az adataimat és önéletrajzomat az EBESZ Rendészeti Szakértők Adatbázis Rendszerében (OSCE's POLIS Expert Database system) találták,[13] ahová évekkel ezelőtt regisztráltam és idén márciusban frissítettem az adataimat.

Elég ijesztő volt, hogy az indulásig kevesebb, mint két hét állt rendelkezésre, mindazonáltal felettébb csábítónak tűnt, hogy azt csinálhatom, amihez mindennél jobban értek. A KLKF határőr parancsnoki szakát 1975-ben végeztem. A tiszti diploma mellé „járt” egy pedagógusi is. Pályakezdő fiatal határőr hadnagyként nem a zöld határon, vagy egy határátkelőn kezdtem, hanem Ady-ligeten, a határőr ezrednél, a kiképző zászlóalj (1977-től Híradó Kiképzőbázis) első századának parancsnokhelyetteseként. 1982-ig (ZMKA nappali képzésem kezdete) 25 kiképzési ciklus alatt körülbelül 3500 újonc szolgált a kezem alatt. 1986-tól 1990-ig Kiképzőbázis parancsnokhelyettesként további tapasztalatokat szereztem a fiatal felnőttek nevelése, oktatása, képzése és továbbképzése terén. Később, 2003-2005 között Koszovóban,

[12] Szóvá is tettem neki, hogy miért hívott hazai idő szerint 24.00-kor, ami ott hajnali 03.00. Kedvesen mosolygott…
[13] A meghívólevél másolatát és annak magyar fordítását lásd az 1. sz. mellékletben

ENSZ misszióban (UNMIK[14]) is megmérethettem magam e téren, mivel a pristinai nemzetközi repülőtéren a helyi (határrendész) rendőrök főnöke lehettem 2 éven, azaz 4 cikluson keresztül.[15]

Úgy éreztem, megvan a kellő tapasztalatom és nyelvismeretem, így némi hezitálás után a család bíztatására bátran igent mondtam és azonnal hozzáláttam a négyhetes kiképzési terv (Weekly Schedul) elkészítéséhez. A rendkívül rövid idő alatt minél több friss információt és képzési segédanyagot kellett összeszednem. Komoly gondot jelentett, hogy nem voltak információim arról, hány tiszthelyettest kell képezni, milyen az előéletük, hány évesek, mennyi és milyen tapasztalattal bírnak, stb.

Gyakorlatilag semmilyen információm nem volt egy 2016-os tematikán kívül, amelyet a türkmén határőrök háromhetes alapképzésre és egy másfél hónappal később tartott szintén háromhetes „train of trainers", azaz leendő kiképzők képzésére készített valaki.

A Türkmén Határőrségről (angolul State Border Services, SBS, Border Troops) sem tudtam semmit azon kívül, hogy határőr tiszthelyetteseket kell képeznem.[16]

A fegyveres erők, az SBS és a határőr csapatok jelvényei

Díszelgő türkmén katonák

A feladatra magánemberként (contracted, azaz szerződéses és nem secondee, azaz a tagország által kiküldött szakértőként) mentem, civil és nem diplomata útlevéllel.[17]

A levélben foglaltak szerint hozzáláttam a 2x3 hetes kiképzési terv átalakításához.

A helyzetet bonyolította, hogy a grúz kolléga a tervek szerint csak a második héten érkezett, s így az első heti tematikát teljesen magamra kellett formáznom és az összes foglalkozást egyedül levezetnem. Nehézséget és némi bosszúságot okozott, hogy a 40 éves grúz százados[18] nagyon nem akart a kiképzési terv elkészítésében részt venni (húzta az időt és csak az általa vállalt tantárgyakkal, s a saját dolgaival foglalkozott). A maradék háromheti kiképzési tervet úgy készítettem el, hogy a neki szánt tanórákat az általa választott tantárgyakhoz üresen

[14] UNMIK = United Nations Interim Administration Mission in Kosovo, ENSZ Ideiglenes Segítő Missziója Koszovóban.

[15] Erről a Határőr című havilapban publikáltam ENSZ misszióban Koszovóban címmel 26 részes cikksorozatot (Határőr magazin 2003/9-től 2005/10 számok) Lásd 3.sz. Melléklet (egy cikk). További adatok a szerzőről a 4. számú mellékletben.

[16] Kizárólag a meghívó e-mail állt rendelkezésemre: lásd 1. sz. melléklet.

[17] A meglevő és érvényes diplomata útlevelem kikéréséhez nem volt elég idő.

[18] Műszaki egyetem szerzett főiskolai fokozatot és Rendőrtiszti Főiskolán határőr szakot. A Grúz Belügyminisztérium, elemzője, határrendszerekkel és biztonsággal foglalkozó kapitánya,

hagytam a táblázatokban.[19] Így aztán többszöri unszolásra végül is utolsó pillanatba visszaküldte a tervet az általa kitöltött részekkel kiegészítve. Ez után még jó pár órám ráment, hogy kijavítsam a hibákat és a véglegesített anyagot végre elküldjem az EBESZ Ashgabati központjába[20]. Nekik még be kellett mutatni az SBS-nél.

Amikor április 30-án – közel 20 órányi út[21] után – megérkeztem, örömhír fogadott: minden illetékes rábólintott a kiképzési tervemre.

De addig is keményen kellett (előre) dolgozni. A felkészülés során első dolgom volt a hazai kollégáktól segítséget kérni annak érdekében, hogy minél színesebb, színvonalasabb órákat tarthassak. Megkerestem a rendészeti szakközépiskolákat, a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ, Képzés- Igazgatási Központjának, Polgári Válságkezelési Alosztályát, és a Közszolgálati Egyetemet. Néhány (jó) ötleten és bíztató szón kívül komoly segítséget nem kaptam.

Igyekeztem minél több foglalkozási tervet (óravázlatot) és PowerPoint bemutatót el-, és előkészíteni. A témához kapcsolódó képeket, filmeket, vázlatokat, oktatási anyagokat zömében az internetről szereztem be. Csak jó keresőszavakat kell beírni. Szolid magyar és bőséges angol szakirodalom „vadászható” össze. Természetesen nagyon oda kell figyelni, mert bőven akad hulladék is.

Az utazás napjára az általam tartandó foglalkozások óravázlatainak bő negyede a hozzájuk tartozó prezentációkkal együtt készen, befejezve a számítógépemen volt (a biztonsági másolatok pedig USB adathordozón). A többi anyag is zömében félkészen, illetve már alaposan előkészítve utazott velem.

Minden adott volt, hogy a megérkezésemet követő napon, május 1-én a terveknek megfelelően az ünnepélyes megnyitót követően megkezdjem az oktatást.

[19] Magáról a tervről és a képzésről egy későbbi cikkben számolok be.
[20] Az EBESZ központtal és a grúz kollégával az ügyeket folyamatos e-mail levelezéssel intéztük.
[21] A Turkish Airlines (török légitársaság) járatára küldték a jegyemet isztambuli átszállással, 3,5 órás átszállási idővel.

Következtetésesek, javaslatok:

1. Tiszthelyettestől tábornokig nyugdíjba vonulás után is jól hasznosítható a szolgálati évek alatt megszerzett szakmai és nyelvtudás.
2. Soha nem szabad feladni és pályázni kell minden lehetséges szervezetnél és minden olyan beosztásra, amelyhez megvan a képzettség, szakmai tudás, tapasztalat és nyelvtudás.
3. Nyelveket kell tanulni és folyamatosan karbantartani. A világ annál jobban kinyílik, minél több nyelvet beszélsz[22]
4. Hasznosítsad a megszerzett szakmai és nyelvtudásodat!
5. Ha színvonalas munkát végzel a különböző missziókban, nemzetközi szervezeteknél, azzal nem csak magadnak, de hazádnak és a magyar rendvédelmi szakembereknek / rendészettudománynak is dicsőséget és elismerést szerzel.
6. Vezess naplót, írd le a tapasztalataidat és tedd közzé azokat, hogy ezzel segítsed a jövő generációit a még színvonalasabb munkavégzésben.
7. Ha módodban áll, tegyél meg mindent, hogy a rendvédelmi szakemberek minél képzettebbek legyenek és a rendészettudomány is elnyerje méltó helyét.

1.sz. Melléklet

BORDER PATROL TRAINING SESSIONS IN TURKMENISTAN MAY 2017

Axxxx Rxxxxxxx 0.03 hrs. ápr. 15.

Dear Colonel Dr. János JÓSZAI,

My name is Axxxx Rxxxxxxxxx, Project assistant in the Extra-budgetary Border Guard project of the OSCE Centre in Ashgabat. In the work frame of the project we are intending to conduct Border patrolling training Sessions in Turkmenistan. For this purposes, we are looking for international experts for our upcoming training courses.

In May 2017 we will conduct 4 week Basic and Advanced Border Patrol Leadership Training

[22] Az angol nélkülözhetetlen világnyelv. Mellé a leghasznosabb a francia, a spanyol az arab, a kínai (mandarin) és az orosz. Ha ezt a hatot beszéled, tiéd a világ!

Courses for border guard officers (NCOs) of Turkmenistan.

The courses will cover topics such as: **Map reading and use of GPS, Basic terrain analysis, Mine awareness, Basic international humanitarian law, Personal administration and hygiene in the field, Forms of patrols, Use of patrol techniques, Patrol routine, Obstacle courses, Patrols in vehicles, Tactical movement and fieldcraft, Vehicle search, Basic first aid life-saving skills and survival techniques, Basic pedagogical skills and etc.**

Training days: from 1 to 27 May 2017

For your information, ExB will cover next costs for experts:
SSA for 34 working days (24 training+5 preparatory+5 reporting)
Round-trip international air ticket
Terminal Allowances
Turkmen visa fees

We would much appreciate if you could let us know about your availability for the above mentioned period, asap.

Please be informed that your contacts and CV were provided by the OSCE's POLIS Expert Database system

Thank you in advance for your prompt reply.

Best regards from Sunny Ashgabat,
Axxxxx Rxxxxxxxxxx
Project Assistant
OSCE Centre in Ashgabat
Political Military Dimension
Office: +993 xxxxxxxx |VoIP: xxxx
Mobile: + 993 xxxxxxxx

Rövidített fordítás:

2017 Április 15-ém 0 óra 03 perc

Border Patrol Training Sessions in Turkmenistan May 2017

Kedves Dr. Jószai János ezredes,

A.N. vagyok, az EBESZ költségvetésen felüli határőr projektjének program asszisztense Ashgabatban. A program lényege határőr járőr vezetők képzése Türkmenisztánban. Ez okból keresünk nemzetközi szakértőket az elkövetkező kurzusokra.

2017 májusában négyhetes alapképzést és határőr járőrvezetői továbbképzést kívánunk tartani türkmén határőr tiszthelyettesek részére.

A képzés olyan témákat foglal magában, mint: térképolvasás és GPS alkalmazás, alapvető terepelemzés, akna ismeret, alapvető nemzetközi humanitárius jog, adminisztráció és személyes higiénia terepen, járőr formációk, járőr technikák alkalmazása, járőr gyakorlat, akadály elhárítás, gépkocsizó járőrözés, mozgásmódok és túlélés a terepen, járművek átvizsgálása, alapvető elsősegélynyújtás és életmentés, túlélési technikák, alapvető pedagógiai ismeretek, stb.

A képzés május 1-től 29-ig tart .

Tájékoztatásul: a szakértők részére az alábbi költségeket térítjük:

Napidíj 34 munkanapra (24 képzési, 5 felkészülési és 5 jelentéstételi nap)

Oda-vissza repülőjegy

Repülőtéri illeték

Türkmén vízum

Köszönettel vennénk, ha mihamarabb tudtunkra adná, hogy a fent említett időszakban rendelkezésünkre tud-e állni.

Tájékoztatjuk, hogy adataihoz és önéletrajzához az EBESZ POLIS Szakértői Adatbázis rendszeréből jutottunk hozzá.

A továbblépés érdekében köszönettel vesszük sürgős válaszát.

Üdvözlettel a napfényes Ashgabatból.

EBESZ-misszióban Tádzsikisztánban 3.

Az afgán határon

Már a megérkezésünk előtt tudtuk, hogy a víz a külföldiek számára az egész országban alig-alig iható. Valószínűleg Dushanbe a világ egyetlen fővárosa, ahol a csapvíz tisztítatlanul kerül a kutakból a vezetékekbe. Gyakori, hogy nincs is folyóvíz, ezért például az EBESZ-központ mellékhelyiségeiben kádban, illetve nagy edényekben gyűjtik, amikor éppen van, hogy a vécé használható maradjon. A felkeresett határőr objektumok többségénél ilyen gond nincs, mivel hagyományos, guggolós, fabódés megoldást alkalmaznak, jó távol az épületektől. Reggelenként, zuhanyozás közben nem nagyon mertem megnézni, milyen színű éppen az a lé, amivel fürdök. Fogmosás ásványvízzel!

Alaposan felkészültünk az útra, így mindenféle gyógyszert is vittem magammal. A fertőzés mégsem került el sem engem, sem a kollegákat. Megérkezésünk harmadik napján a francia csapattársunkat lepte meg először a kór. Azóta sem tudjuk, mitől s hogyan kaphatta el. Kínosan vigyáztunk ugyanis, csak ásványvizet ittunk és teát, amihez jól fel kell forralni a vizet. Talán egy rosszul elmosott csésze, vagy evőeszköz lehetett a „tettes".

Két nappal később magam is megtapasztalhattam, milyen érzés hidegrázásra, magas lázra ébredni, erős hasmenéssel súlyosbítva. Nos, olyan, hogy úgy egy órába telik, mire fel tudsz kelni az ágyból, és újabb félbe, mire ki tudsz bontani egy gyógyszeres dobozt. Detlef jókat derült rajtunk, még két napig. Amikorra – hála a remek magyar gyógyszereknek – én már kilábaltam a nyavalyából, a német kollega is elkapta azt. Esténként, a kemény munka után egy kis vodkával is megpróbáltuk orvosolni a bajt, kiegészítendő a különböző tabletták hatását. Nem tudom, melyik kúra vezetett eredményre…

A Tádzsik Határőrség nemzetközi főosztályának vezetőjével kora reggel indultunk délnek, Shartuz felé. Útközben a moldáv projektmenedzser kollégától sok új ismeretre teszünk szert. Elmesélte, hogy áprilisban az afgán határon volt a legutóbbi nagyon nagy fogás: 117 kg heroin. Október elején egy 21 kilós tétel akadt horogra, a szinte mindennapos sok kicsi mellett. A 11 000 fős orosz csapategység sokszor szó szerint harcban áll a csempészekkel. Különböző becslések keringenek arról, hogy a narkó hány százaléka jut át az afgán–tádzsik határon… A kábítószer célja Európa, ahová a szer 90%-a e térségből érkezik. Többen úgy vélik, minden határátlépéssel megtízszereződik a csempészek haszna, bár a termelő is jól jár. Neki gyakran az egyetlen megélhetési forrás ez. Akad tehát dolga az orosz katonáknak, akik államközi szerződés alapján szolgálnak itt. Nemrég tűzharcban egy 12 fős csempészbanda 5 tagját lőtték le.

Kétórás zötykölődés után felkerestük a Shartuzi EBESZ-kirendeltséget, ahol Prelics Miklós barátom, a magyar Field Officer (kirendeltségvezető) részletesen tájékoztatott bennünket a térség helyzetéről, majd ismét terepjáróba pattantunk, s egyórás utazás következett még rosszabb utakon. Az egysávos aszfaltúttól délre húzódik az oroszok által felügyelt elektromos jelzőrendszer. Ismerős, akárcsak a nyomsáv és a manőverút. A másik irányban, fehérre meszelt kövekkel szegélyezett földút végén, alacsony fallal körülvett, négyzet alaprajzú objektum szerénykedik. Az őrs. Mögötte vagy 100 méternyire vasúti töltés. Heti 1-2 vonat jár arra.

Az őrs udvara tiszta. Növény sehol. Minden sivár és kopott. Körös-körül kézzel festett táblák: Alapállás, vigyázzállás... Hetvenegyben, amikor bevonultam, még sok ilyet láttam itthon, igaz, szebben kivitelezve. Kiderül, nincs villany, de víz sem. Az ivásra szolgáló víz lajtos kocsival érkezik hetente egyszer. Az őrsnek semmilyen járműve sincs. A 21 fős őrs által őrzött határszakasz hossza 26 km. Az őrzendő terület mélysége 5 km.

Itt is, ott is szegénység. A tiszt és a tiszthelyettes egy szobában lakik, ahol van üveg az ablakon és a petróleumlámpán. A sarokban téglából és agyagból épített kicsi kemence teszi lehetővé a fűtést. A legénységi szálláson nincs ilyen luxus. Egy lóca, egy kecskelábú hosszú asztal, vaslemezekből barkácsolt kályha van a szintén döngölt padlójú helyiségben. Az ágyakkal szemközti oldalon ajtó nélküli, sötét sufniban állványon állnak a fegyverek. A Kalasnyikovok ápoltak, jól karbantartottak. A fegyelemmel itt sem lehet gond.

A falon kívül találjuk az éppen bent lévő sorkatonákat. Öltözetük vegyes. Többüknek nincs csizmája. A szakadozott tornacipőkön még nagy nehezen felismerhető, hogy valamikor szebb napokat láttak; vagy segélyszállítmányból származnak, vagy kínai hamisítványok.

A katonák háromhavi kemény kiképzést kapnak. Összesen két évet szolgálnak úgy, hogy közben évi 10 nap szabadság jár nekik. Illetmény nincs, csak kevés cigarettát kapnak. Aki nem dohányzik, az persze nem kap. 18 évesen vonulnak be, de a többségük 14-nek is alig látszik. Detlef kis szónoklatot tart nekik. Bízzanak a nemzetközi segítségben, fontos, amit csinálnak. Hálásan csillognak a szemek. Megköszönik a bíztató szavakat: kezüket a szívükre téve kis meghajlással, vezényszó nélkül, mégis egyszerre. Ez a mozdulat úgy látszik nemzeti szokás. Később még sokszor látjuk.

A hivatásosok három évet szolgálnak egy helyen, azután áthelyezik őket. Összesen tíz év a szolgálat, ami természetesen hosszabbítható. Kevés a fiatal tiszt és tiszthelyettes, de az utánpótlás biztosított, köszönhetően a fix jövedelemnek.

Egy vasúti határátkelőhely felkeresése után visszatértünk Shartuzba. Egy ötvenes évekbeli alföldi mezővárosra hasonlít leginkább. A főtéren jókora Lenin szobor áll. A kirendeltségen magyaros ízekkel lep meg bennünket Miklós. Tatár házvezetőnője gyorsan megtanult magyarul – mármint főzni! Jó antennával itt egy magyar műholdas adás is fogható. Viszont itt is jól működik az Internet. Ez az egyetlen megbízható élő kapcsolat a hazaiakkal.

A visszaút hosszabb, mert helyenként tehéncsordák állják el az utat. Az országutak állapota aggasztó. Sok a javítás. Nincs padka, nincsenek útburkolati jelek, útjelző táblák is csak alig. Az országút mellett sok helyen hirdeti kis felirat egy-egy asztalon vagy sámlin: itt benzin kapható. Mellé kitéve egy műanyag flakonban vagy befőttesüvegben a minta.

Fáradtan érkezünk a szállodába. Szerencsére van egészen közel egy indiai étterem, ahol a kiszolgálás gyors és figyelmes, az adagok nagyok. S értenek annyira angolul, hogy tényleg azt hozzák, amit kérünk. Jól esik az ízes, fűszeres étel, s hozzá az orosz – finom – sör. 30 Sumoniból (kb. 2400 Ft.) jóllakunk. Irány az ágy. Ránk fér; holnap északra repülünk.

DR. JÓSZAI JÁNOS

Tádzsik határőrőrs az afgán határnál

ENSZ-misszióban Koszovóban 2.

Repülőtéri határrendőrök

Végre megszületett a várva várt első unokám. Hurrá! Egészséges és fiú! Viszont csak hetek múlva láthatom őt és a családomat, amikor a kilencvenedik napomon először megyek haza. 12 nap CTO-ra (Compensatory Time Off, szabadnap, amiből öt ledolgozott nap után egy jár) és 3 AL-re (Annual Leave, szabadság, amiből havonta másfél nap jár). Kilencvennapos „munkahét". Ám dolgos napokkal jól telik az idő.

Vasárnap van, az ötvenedik nap. A kilencszemélyes Hyunday kisbusz vezetőüléséből jó a kilátás a gödrökkel, kátyúkkal tarkított forgalmas utakra. Szinte minden nap duty driver (ügyeletes sofőr) vagyok. Ez nagyszerű, mivel a Èaglavica és a repülőtér közötti 25-35 perces út így élvezetesebb. Itt a távolságot nem kilométerben, hanem időben mérjük. Szeretek a balkáni stílusú, gyakran teljesen kaotikus forgalomban vezetni. Mindenki megy, amerre lát, vagy amerre a kedve tartja. A rengeteg ENSZ- és UNMIK-járművön kívül bőven fut helyi rendszámú, túlnyomórészt öreg autó. A „száguldás" szinte lehetetlen. Szekerek, kis kerti traktorok vontatta utánfutók, lassan mozgó szénakazlak gyűjtenek maguk mögé hosszú konvojokat. Ha néha mégis sikerül nekilódulni, a Carlog (digitális ellenőrző rendszer) 80 km/óránál idegesítően csipogni kezd. Nem érdemes kockáztatni, hogy három hónapra bevonják a CIVPOL jogosítványomat.

A kisbusz tele van. Az indiaiak a saját nyelvükön csevegnek. Ez általában nagyon hangos, de érdekes hangzású. Az a gyanúm, hogy európai számára megtanulhatatlan. Amikor valamelyik ázsiai vagy afrikai kolléga angolul szólal meg, érdekes kommunikáció zajlik. Néha öt percbe is telik, mire kikerekedik, mit is kérdezett vagy mondott az illető.

A Pristinai Nemzetközi Repülőtéren az UNMIK határrendőrségét 27 országból hetvennégyen képviseljük. A németek vannak a legtöbben (12). Szám szerint: pakisztáni és török (6), indiai (5), jordániai és zimbabwei (4), angol, orosz, francia, egyiptomi, nigériai és szlovén (3), bangladesi, olasz, spanyol, nepáli és fidzsi (2), magyar, görög, egyesült államokbeli, finn, argentin, kenyai, dán, svájci és osztrák (1) szolgál itt. A nemzetközi csapatban csak három nő dolgozik. A helyi rendőrök jelenleg negyvenheten vannak. Közülük 9 nő. A terv szerint a nemzetköziek száma lassan csökken, miközben a KPS (Kosovo Police Service = Koszovói Rendőrség) létszáma ezzel párhuzamosan növekszik. A language assistant-ek (ENSZ-alkalmazásban álló tolmácsok) 19-en segítik a munkánkat.

A repülőtér pöttömnek tűnik annak, aki Ferihegyet ismeri. A katonai rész felett a NATO gyakorol felügyeletet. Még az átjárás is tilos. A civil oldalon az UNMIK határrendőrsége a teljhatalmú úr. A bejáratoknál, és minden sarkon az indiai SPU (Special Unit = Különleges egység) tarka kék gyakorlóruhás, pisztollyal és géppisztollyal felszerelt emberei vigyázzák a rendet saját parancsnokkal, de a Station Commanderünknek (állomásparancsnok) alárendelve. A repülőtér nyitva tartási idejében két ukrán SPU is szolgálatot teljesít bombakereső kutyával. Nemegyszer előfordul, hogy lőszert vagy egyéb tiltott anyagot találnak. A főbejáratnál alapos vizsgálaton esnek át az utasok. A korszerű poggyászröntgent a repülőtéri biztonsági személyzet kezeli állandó határrendőri felügyelet mellett.

A Pristinai Nemzetközi Repülőtér UNMIK határrendőrségénél a szolgálat három váltásból áll: 07–15, 11–19 és 19–07 óráig. A személyi állomány öt csoportra tagozódik: az elsőbe tartozik a parancsnok, a helyettes, két KPS-koordinátor, az adminisztrációs tiszt, az összekötő tiszt, a kiképző- és a technikai tiszt; a másodikba a nyomozók; majd az érkezési, az indulási (útlevélkezelők, okmányszakértők), valamint a biztonsági csoporttal folytatható a sor. Minden beosztás pályázata időben megjelenik az UNMIK honlapján. A kiválasztás szigorú és igazságos. A KPS-koordinátori beosztásra is pályázatot írtak ki. A háromfős bizottság előtti elbeszélgetésen hatan jelentünk meg az UNMIK határrendőrségének pristinai parancsnokságán. Mindannyian ugyanarra a tíz kérdésre válaszoltunk. Nekem sikerült a legjobban, így június tizedike óta fontos, vezető beosztásban szolgálok. Színes, tartalmas ez a munkakör, a 47 helyi rendőr ügyeinek intézése, munkájuk, képzésük, tervezése, szervezése, irányítása és ellenőrzése.

Naponta 20-24 járat érkezik. Valamennyi repülő indul is vissza. Itt nem éjszakázhat polgári gép. Az indulási és az érkezési oldalon 4–4 fülkében zajlik az úti okmányok ellenőrzése. A rendre a biztonsági tisztek vigyáznak. A tolmácsok is mindig kéznél vannak. Sok a nyugat-európai államokból visszatoloncolt utas. Az okmányszakértők alaposan megvizsgálnak minden gyanús passzust. 900 és 2000 fő közötti a belépő és ugyanennyi a kilépő utasok száma naponta. Köztük jó néhány magas rangú ENSZ- és NATO-képviselő, valamint diplomata. Alapkövetelmény a tiszta, elegáns uniformis viselése, teljes rendőri felszereléssel, felvarrt ország- és ENSZ-jelzésekkel. A rendfokozatnak nincs jelentősége. Nem is kötelező válllapot viselni. Mindenki officer, azaz tiszt. Az útlevélkezelők napi 2–15 hamis és hamisított úti okmányt fednek fel. Az érintetteket előállítjuk.

A hatvanadik napon új irodába költözött a hivatalom. Tágasabb, mint az eddigi és ablaka is van, ami az egyik egész falat betölti. A légkondicionáló is jól működik. Remekül tudunk itt négyen dolgozni: Ali Basharat, a 29 éves pakisztáni kolléga, Mustafe Kllokoqi, a 46 éves KPS-hadnagy, a 46 helyi rendőr vezetője, Eset Berisha, aki 26 éves és a KPS Coordination Office külön tolmácsa, és jómagam. Fél három van; megjött a Malév menetrend szerinti járata. Őszig minden nap hozzájutunk a friss magyar újságokhoz. Nagy előny ez a kis magyar kontingensnek azokkal szemben, akik csak az internetes újságokban lapozhatnak. A pilóták szívélyesek. A légi utaskísérők kedvesek, érdeklődőek. Üdítővel kínálnak, miközben ki nem fogynak a kérdésekből. A légitársaság számítógépes rendszere révén lassan megismerem a Malév teljes légi személyzetét.

Háromkor indulok „haza". Előtte alaposan átvizsgálom a mikrobuszt; éjjel Pristinában bomba robbant, és egy UNMIK-autót is támadás ért. Három hete végre felszereltünk egy műholdvevőt. Megnézem a Napkelte ismétlését, miközben kiolvasom a friss hazai sajtót és elszopogatok egy doboz szlovén sört. Kezd tetszeni ez a misszió. Igaz, fárasztó a szolgálat és nagyon hiányzik a család, sok a munka, nagy a felelősség, de egyre jobban érzem magam. Jól kijövök a kollégákkal, és Massimo, az olasz Station Commander és más vezetők is elégedettek a munkámmal. Lehet, hogy hosszabbítok fél évet!?

DR. JÓSZAI JÁNOS